

T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BİLİM DALI

KOCAELİ/İZMİT BALÖREN, BAYRAKTAR VE MECİDİYE KÖYLERİNİN
SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SULTAN KARAKURT

KOCAELİ 2021

T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BİLİM DALI

KOCAELİ/İZMİT BALÖREN, BAYRAKTAR VE MECİDİYE KÖYLERİNİN
SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SULTAN KARAKURT

TEZ DANIŞMANI: PROF. DR. İŞİL ALTUN

Kabul Edildiği Enstitü Yönetim Kurulu Karar ve No: 24.02.2021/06

KOCAELİ 2021

ÖN SÖZ

İnsanoğlu doğar, büyür yaşar ve ölür. Hayatının bu evrelerinde yaşaması gerekenleri, yaşamını sürdürdüğü toplumda deneyimler. Onları bu yaşamlarında yalnız düşünmek olanaksızdır. Mutlaka bir topluluğa bağlı yaşamlarını sürdürürler. Toplulukların ise yaşam koşullarını oluşturdukları belli yaşam düzenekleri vardır ki bunlara gelenek, görenek, örf, âdet deriz. Hayatın yazıya dayalı olmayan bu kuralları o topluluğun kültürünü oluşturur. Yani kültür bir toplumun kendi yaşam koşullarının oluşturduğu gelenek, görenek, örf, âdet, düşünce tarzı, sanatsal ürünlerinin toplamıyla oluşur. Oluşan bu kültür her toplumda değişiklik gösterir.

Dünya üzerinde yaşayan tüm topluluklar hayatlarını idame ettirebilecekleri ortamda her türlü olayla karşılaşarak kültürlerini şekillendirmiş ve zamanın getirdikleriyle kültürel miraslarını yüzyıllar içinde şekillendirmiştir. Sözlü olarak bu miras kuşaktan kuşağa aktarılmış ve yeni kuşakların yaşam standartlarına uygun biçimlendirilmiştir. Yeni nesiller kültürlerini yaşarken çağdaş formata dönüştürseler bile uygulamada ritüeller temelde aynı kalmaktadır. Ancak günümüze gelene kadar çok fazla değişiklik gösteren ya da tamamen ortadan kalkan kültürel geleneklerimiz de olmuştur.

16 Kasım 1972 tarihinde UNESCO'nun Paris'teki Genel Merkezi'nde imzalanan *Doğal ve Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi*'yle birlikte insanlığa ait somut olmayan kültürel miraslar korunmaya çalışılmış ve pek çok ülke de tarihsel yapılarını, sit alanlarını, doğal güzellilerini koruma için bu sözleşmeye imza atmıştır. 17 Ekim 2003 tarihinde ise kabul edilen *Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi* ile önce "sözlü ve somut olmayan" daha sonra ise "somut olmayan kültürel miras (SOKÜM)" kabul edilmiş ve insanlık için değerli olan kültürel hazineler araştırılıp kayıt altına alınarak korunmaya başlanmıştır.

Kocaeli'nin İzmit ilçesine bağlı Balören, Bayraktar ve Mecidiye köyleri de tezimize somut olmayan kültürel miraslarıyla araştırma konusu olmuştur. Alevî-Bektaşî olan köyler yaşadıkları coğrafyadan bu topraklara gelerek kültürel miraslarını da taşıyıp yeni nesillere aktarmaya devam etmektedirler. Balören ve Bayraktar köyleri Marmara Bölgesinde bulunan bu topraklara Anadolu'nun çeşitli

illerinden gelmelerine karşın Mecidiye'ye Balkanlardan göç ederek yerleşim sağlanmıştır.

Yaşadıkları coğrafyanın kültürel hazinesini yanında getiren Balören, Bayraktar ve Mecidiye köyleri hâlâ bu çeşitliliği yaşatmaya devam etmektedirler.

Çalışmamız Balören, Bayraktar ve Mecidiye köylerinin somut olmayan kültürel ürünlerinin kendi bütünlüğü içinde derlemeye dayalı bir alan araştırması olup çalışmamızın 1. bölümünü "Fizikî ve Tarihî Çevre", 2. bölümünü "Beşerî Durum ve Ekonomik Yapı", 3. bölümünü "Toplumsal Uygulamalar, Ritüeller, Şölenler", 4. Bölümünü "Doğa ve Evrenle İlgili Bilgi ve Uygulamalar", 5. bölümünü "El Sanatları", 6. bölümünü "Gösteri Sanatları", 7. bölümünü "Sözlü Gelenek ve Anlatılar" oluşturmaktadırlar.

Çalışmam boyunca benden bilgi ve desteğini esirgemeyen başta tez danışmanım Sn. Prof. Dr. Işıl ALTUN'a, bu bilgileri toplayıp derlememde bana yardımcı olan Balören, Bayraktar ve Mecidiye köylerinin sakinlerine, yüksek lisan eğitimim boyunca hep yanımda olan eşim Hüseyin KARAKURT'a, özellikle Bayraktar halkıyla yıllarca aynı işi yapması sebebiyle beni köylülerle tanıştıran yanımdan hiç ayrılmayan kıymetli babam İbrahim YAKIŞAN'a ve çalışmam sırasında bana yardımcı olan meslektaşım Çetin OKTAY'a teşekkürlerimi sunarım.

Sultan KARAKURT

Kocaeli,2021

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	İ
ÖZET.....	İV
ABSTRACT	İV
KISALTMALAR	V
FOTOĞRAF DİZİNİ.....	VI
TABLO DİZİNİ	Xİİ
A. GİRİŞ.....	1
A.1. KONU.....	1
A.2. AMAÇ	2
A.3. KAPSAM.....	2
A.4. METOT/YÖNTEM.....	3
A.5. ARAŞTIRMADA KARŞILAŞILAN ZORLUKLAR	3
A.6. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI	4
BİRİNCİ BÖLÜM	
1.FİZİKÎ VE TARİHÎ ÇEVRE	5
1.1.FİZİKÎ ÇEVRE	5
1.2.TARİHÎ ÇEVRE.....	8
İKİNCİ BÖLÜM	
2. BEŞERÎ DURUM VE SOSYAL YAPI.....	18
2.1.BEŞERÎ DURUM	18
2.2.SOSYAL YAPI	21
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	
3.TOPLUMSAL UYGULAMALAR, RİTÜELLER VE ŞÖLENLER.....	33
3.1.TÖRENLER, KUTLAMALAR VE RİTÜELLERİ	33
3.1.1. Geçiş Törenleri.....	33
3.1.1.1. Doğum	33
3.1.1.1.1.Çocuksuzluk ve Çözüm Uygulamaları	33
3.1.1.1.2. Gebelik Dönemi	37
3.1.1.1.3. Doğum Sırası	39
3.1.1.1.4.Doğum Sonrası	42
3.1.1.2. Sünnet.....	48
3.1.1.3.Evlenme.....	55
3.1.1.4. Ölüm.....	76
3.1.1.5.Askerlik.....	88
3.1.1.6. Köylerde Gerçekleşen Cem Törenleri.....	89

3.1.2. Kutlamalar	109
3.1.2.1. Bayramlar	109
3.1.3. Bolluk-Bereket Ritüelleri	111
3.1.4. Ziyaret Yerleri, Adak-Kurban Uygulamaları.....	114
3.1.4.1. Türbe-Yatır	114
3.1.4.2. Adak- Kurban.....	126
3.1.5. Diğer Ritüeller	132
3.2.HALK SPORLARI	149
3.2.1. Çocuk Oyunları.....	149

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. DOĞA VE EVRENLE İLGİLİ BİLGİ VE UYGULAMALAR.....	153
4.1.HALK İNANIŞLARI.....	153
4.2.HALK HEKİMLİĞİ.....	155
4.3.HALK BAYTARLIĞI	160
4.4.HALK TAKVİMİ VE HALK METEOROLOJİSİ	163
4.5. HALK MATEMATİĞİ.....	166
4.5.1. Halkın Ölçü ve Tartı Gereçleri	166
4.6.HALK TARIM VE HAYVANCILIĞI	167
4.7.HALK MİMARİSİ	182
4.7.1. Konutlar ve Yapım Teknikleri	182
4.7.2. Ev İçi Mimarî ve Dekorasyon	189
4.7.3. Fırınlar ve Diğer Ekmek Pişirme Alanları.....	196
4.7.4. Çeşmeler	197
4.7.5. İbadethaneler	199
4.7.6. Hayvan Barınakları ve Samanlıklar.....	204
4.8.HALK MUTFAĞI	205
4.8.1.Mutfak Araç ve Gereçleri	205
4.8.2. Kutsal ve Törenselle Yemekler	211
4.8.3. Diğer Yemekler	214

BEŞİNCİ BÖLÜM

5.EL SANATLARI GELENEĞİ	217
5.1.GİYİM, KUŞAM VE SÜSLENME	217
5.1.1. Kadın Giyimi.....	217
5.1.2. Erkek Giyimi	221
5.1.3. Süslenme.....	224
5.1.3.1. Boya ve Takı.....	224
5.1.4. İşleme.....	226
5.1.5. Oya.....	228
5.1.6. Örgü.....	231

ALTINCI BÖLÜM

6.GÖSTERİ SANATLARI	234
6.1. TEKKE ŞİİRİ VE GÖSTERİMLERİ.....	234
6.1.1. Semah	234
6.2. HALK ÇALGILARI.....	236

YEDİNCİ BÖLÜM

7.SÖZLÜ GELENEK VE ANLATIMLAR	238
7.1.HALK ŞİİRİ	238
7.1.1.BİLMECE	238
7.1.2. Alkış (Hayır Dua)	240
7.1.3.Kargış (Beddua)	241
7.1.4. Yeminler	242
7.1.5.Tekerleme	243
7.1.6.Nasihatler	244
7.1.7. Mani.....	246
7.1.8.Türkü.....	248
7.2. MASAL	249
7.2.1. Adam ve Oğlu.....	249
7.2.2. Tıngırlıklı Kuş Masalı	252
SONUÇ.....	254
SÖZLÜK	257
KAYNAKÇA.....	261
EKLER.....	272
ÖZGEÇMİŞ	298

ÖZET

Bu çalışmada Kocaeli'nin İzmit ilçesine bağlı Balören, Bayraktar ve Mecidiye köylerinde yaşamakta olanların Somut Olmayan Kültürel Mirasları üzerine durulmuştur. “Somut Olmayan Kültürel Miras” bağlamında köylerde yaşayanların gelenek görenekleri, inanç yapıları, örf ve adetlerine de değinildiği gibi yaşamlarını idame ederken kullandıkları alet ve araçlar üzerinde de çalışılmıştır. Somut olmayan kültürel miras bağlamında yedi ayrı bölüme ayrılarak çalışmamıza konu edinilen Balören, Bayraktar ve Mecidiye köyleri ele alınmıştır.

Köylerin Somut Olmayan Kültürel Mirasları araştırılıp kayıt altına alınmıştır. Bu araştırmada Anadolu'nun çeşitli yerlerinden göçle Balören'e ve Bayraktara göç edip gelen ve Balkanlardan Mecidiye'ye yerleşmek zorunda kalanların kültürleri araştırılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Balören, Bayraktar, Mecidiye, Somut Olmayan Kültürel Miras

ABSTRACT

This study focuses on the intangible cultural heritage of the people living in Balören, Bayraktar and Mecidiye villages in the İzmit district of Kocaeli. In the context of Intangible Cultural Heritage, the traditions, belief structures, customs and traditions of the inhabitants of the villages were also mentioned, as well as the tools they use in their everyday lives. The subject of our study were the villages of Balören, Bayraktar and Mecidiye, which were divided into seven separate sections within the context of the intangible cultural heritage.

The intangible cultural heritage of the villages has been researched and recorded. In this study, the cultures of those who migrated to Balören and Bayraktar from various parts of Anatolia and of those who had to settle in Mecidiye from the Balkans were investigated.

Key words: Balören, Bayraktar, Mecidiye, Intangible, Cultural Heritage

KISALTMALAR

a.g.e. : Adı Geçen Eser

a.g.m : Adı Geçen Makale

a.s. : Aleyhisselam

Çev. : Çeviren

Doç: Doçent

F. : Fotoğraf

GPS : Gelişmiş Araç Takip Sistemi

Hz. : Hazreti

K : Kaynak

Km. : Kilometre

KTB: Kültür ve Turizm Bakanlığı

MÖ. : Milattan Önce

No. : Numara

Prof. Dr. : Profesör Doktor

s. : Sayfa Numarası

Sn : Sayın

SOKÜM : Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi

sy. : Sayı

TDK : Türk Dil Kurumu

UNESCO : Birleşmiş Milletler Eğitim Bilim ve Kültür Örgütü

vs. : vesaire

yy. : Yüzyıl

FOTOĞRAF DİZİNİ

- F1. Balören köyü İzmit'e uzaklığı/6
F2. Bayraktar köyü İzmit'e uzaklığı/7
F3. Balören köyü ve Bayraktar köyü arası/7
F4. Balören, Bayraktar ve köyelerinin İzmit'e uzaklığı/8
F5. Mecidiye köyü Haskal dönemi fotoğrafı/15
F6. Bayraktar köyü muhtarlık binası/20
F7. Mecidiye köyü muhtarlığı, doktor muayene odası olarak kullanılan bina/21
F8. Balören köyü faaliyet gösteren anaokulu ve ilkokulu/24
F9. Bayraktar köyü İlkokulu/25
F10. Bayraktar köyü Ortaokulu/25
F11. Keçeci Baba Türbesi'ne çocuk sahibi olmak isteyenlerin bıraktığı eşyalar/34
F12. Sarılıktan korunmak amacıyla kullanılan sarı tülbent/43
F13. Balören köyünden Mete Umut Can'ın sünnet düğünü davetiyesi/49
F14. Mete Umut ve annesi Şenay Can/50
F15. Sünnette dağıtılan hediyeler/50
F16. Mete Umut Can'ın sünnet odası/51
F17. Mete Umut Can'ın sünnet çeyizi/52
F18. Mete Umut Can'ın sünnet yatağı/52
F19. Balören köyünde Elif ve Aytaç'ın düğün davetiyesi/63
F20. Balören köyünde gelin çeyizi/64
F21. Balören köyü yeni ve eski gelin çeyizi sandığı/65
F22. Balören köyü Elif ve Aytaç'ın kına gecesi/66
F23. Balören köyü düğün keşkeği hazırlıkları/67
F24. Balören köyü Elif ve Aytaç'ın kına yakma merasimi/68
F25. Balören köyü Elif ve Aytaç'ın düğün merasiminde bayrak kaldırma/70
F26. Balören köyü mezar taşları/86
F27. Bayraktar köyü mezar taşları/87
F28. Balören köyü eski mezar taşları/87
F29. Kazım Güneş Dede'nin ceme başlamadan önce yerini alması/91
F30. Balören köyü cem töreni/92
F31. Balören köyü kadınların cem öncesi yerini alması/92

- F32.** Balören köyü cem başlarken on iki hizmeti yürütenlerin dede huzuruna çıkması/93
- F33.** Cem esnasında çerağın yanması/94
- F34.** Cem töreninde huzura getirilmesi/95
- F35.** Ala kilimin serilmesi/96
- F36.** Balören cem töreni dede önünde niyaz etme esnası/97
- F37.** Dedenin sağ eliyle pençe vurması/98
- F38.** Bayraktar köyünde görgü cemi öncesi Dede'nin talibini görmesi/100
- F39.** Balören köyü Hızır Cemi'ne getirilen lokmaların paylaşımına hazırlanması/107
- F40.** Balören köyü Hızır Cemi'ne getirilen lokmaların Dede tarafından dualanması/108
- F41.** Balören köyü Hızır Lokmalarını getirilenlerin lokmalarıyla Dede huzuruna çıkması/108
- F42.** Balören köyü Hızır Lokması yapılacak buğdayın dövüldüğü dibek taşı/109
- F43.** Bayraktar köyü 2018 yılı Hıdırellez şenlik alanı/112
- F44.** Keçeci Baba Türbesi'nin girişi/115
- F45.** Keçeci Baba Türbesi'nin içi/118
- F46.** Keçeci Baba Türbesi'ne Balören halkının bıraktığı eşyalar/118
- F47.** Keçeci Baba Türbesi'nde misafir kalanlar için bırakılan yataklar/119
- F48.** Keçeci Baba Türbesi'nde eskiden kullanılan ocak/119
- F49.** Elif Ana Türbesi'nin girişi/120
- F50.** Elif Ana Türbesi'nin içi/121
- F51.** Elif Ana Türbesi'nde dilek tutma yeri/121
- F52.** Bayraktar köyü Hokular Baba Türbesi/122
- F53.** Bayraktar köyü Fesli Baba Türbesi/123
- F54.** Mecidiye köyü Er Uzun Hasan Türbesi/124
- F55.** Balören'de düzenlenen cem törenlerinde kesilen kurbanların dağıtılmadan önce pişirilmesi/127
- F56.** Balören köyü kurban tıglama öncesi kurbanın dualanması/128
- F57.** Balören köyü kurban tıglama ve pişirme/129
- F58.** Er Uzun Hasan Türbesi'ndeki dilek ağacı/132
- F59.** Balören köyü tarım ve hayvancılık/168
- F60.** Bayraktar köyü pazarda satılacak ürünleri hazırlama/169

- F61.**Bayraktar köyü ekonomik faaliyet alanı ve üretilen ürün/169
- F62.**Bayraktar köyü hayvancılık/170
- F63.**Bayraktar köyü seracılık/170
- F64.**Mecidiye köyü fındık ürünü/171
- F65.**Mecidiye köyü hayvancılık/171
- F66.**Öküzle sürülen bayırda kullanılan çift yönlü pulluk/173
- F67.**Tek yönlü pulluk/173
- F68.**Çapa /174
- F69.** Dirgen/174
- F70.**Tırmık/175
- F71.**Süs haline getirilmiş eski bir tırmık/175
- F72.**Modern tırmık/175
- F73.**Orak/176
- F74.**Tırpan/176
- F75.**Köstek/178
- F76.**Bel/179
- F77.**Külte votor/180
- F78.**Galignani/180
- F79.**Diskaro/181
- F80.**Traktör kepçesi/181
- F81.**Santrafis/182
- F82.**Taral/182
- F83.**Balören köyü eski ev/183
- F84.**Bayraktar köyü ev yapımında kullanılan kara çivi/184
- F85.**Bayraktar köyü eski ev/185
- F86.**Bayraktar köyü eski ev girişi/185
- F87.**Bayraktar köyü kullanılmakta olan eski ev girişi/186
- F88.**Bayraktar köyü eski ev çevresi/186
- F89.**Balören köyü eski ev girişi tahta kapı/187
- F90.**Bayraktar köyü modern yapılan ilk bina örneği/188
- F91.**Balören köyü modern bina/189
- F92.**Balören köyü eski ev içindeki ocak yanındaki erzaklık/190
- F93.**Balören köyü eski ev içindeki tahta merdiven/191

- F94.**Balören köyü eski ev içindeki mutfak/192
- F95.**Balören köyü eski evin koridoru/192
- F96.**Balören köyü eski ev içer oda/193
- F97.**Balören köyü eski evin alt tarafında ambar olarak kullanılan yer/194
- F98.**Balören köyü eski ev ambarının düzeni/195
- F99.**Ambardaki gegekler/195
- F100.**Ambardaki odunluk/195
- F101.**Bayraktar köyü topraktan yapılmış eski fırın/197
- F102.**Balören köyü belediye tarafından belediye tarafından yapılan yeni fırın/197
- F103.**Bayraktar köyü eski kuyu/198
- F104.**Bayraktar köyünün su ihtiyacını eskiden gideren kuyu/198
- F105.**Bayraktar köyünde evlere su gelinceye kadar köyün su temin ettiği su kuyusu/199
- F106.**Balören Köyü Cemevi girişi/200
- F107.**Balören köyündeki cemevinin cem yapılma alanı/200
- F108.**Balören köyündeki cemevinin mutfağı/201
- F109.**Bayraktar Köyü Cemevi/201
- F110.**Bayraktar Köyü Camii/202
- F111.**Mecidiye Köyü Camii/203
- F112.**Mecidiye köyündeki cemevinin içi/203
- F113.**Bayraktar köyü samanlık/204
- F114.**Bayraktar köyündeki ahır içi/204
- F115.**Bayraktar köyü ahır girişi/205
- F116.**Sofra Tahtası/206
- F117.**Güğüm/207
- F118.**Maşrapa ve yemek yemek için eskiden kullanılan kaplar/207
- F119.**Sitil/208
- F120.**Helke/208
- F121.**Sini/209
- F122.**Elek/210
- F123.**Sacayağı/210
- F124.**Fırına ekmek atmak amacıyla kullanılan attırkaç/211
- F125.**Balören köyü keşkek dağıtımı/212

- F126.**Balören köyü aşure dağıtımı/212
- F127.**Fırında pişmekte olan lokum/213
- F128.**Balören köyü gözleme hazırlığı/213
- F129.**Bayraktar köyü mancarlı pidesi/214
- F130.**Balören köyü fırında pişmeye hazırlanan ekmekler/214
- F131.**Balören köyü hazırlanmış makarna/215
- F132.**Balören köyü kış için hazırlanmış tarhana/215
- F133.**Balören köyü yemeye hazırlanmış kırtıl/216
- F134.**Bakören köyü yeni doğmuş kız çocuğu zıbını ve battaniyesi örneği/217
- F135.**Balören köyü kadınlarının günlük kıyafetleri/218
- F136.**Köylerde kullanılan eski gelinlik ve saça takılan gelin teli/218
- F137.**Balören köyü ibane ve gılap örneği/219
- F138.**Kınada geline örtülen örtü/219
- F139.**Balören köyü modern gelinlik/220
- F140.**Balören köyü düğünde geline yakınlığına göre giyinen kadınlar/220
- F141.**Balören köyü günümüz yaşlı kadın kıyafet örneği/221
- F142.**Balören köyü eskiden giyinen kadın kıyafetleri/222
- F143.**Balören köyü eski dönemlere ait zıbın yerine kız ve erkek bebeğe giydirilebilen bebek kıyafeti/222
- F144.**Balören köyü yeni doğmuş erkek bebek kıyafet örneği/222
- F145.**Balören köyü modern damat kıyafet örneği/223
- F146.**Balören köyü eski erkek kıyafeti/223
- F147.**Balören köyü eski dönem çizgili kumaştan erkek kıyafeti/224
- F148.**Balören köyü kına tepsisi ve dağıtım malzemeleri/225
- F149.**Balören köyü eskiden zenginlik göstergesi kabul edilen altın küpe/225
- F150.**Balören köyü musahip olurken erkeklerin üzerine örtülen örtü/226
- F151.**Tüle iğne ile yapılan kanaviçe/226
- F152.**Etamine iğne ile yapılan kanaviçe/226
- F153.**Kanaviçe örtü örneği/227
- F154.**Çeşitli yağlık ürünler/228
- F155.**İğne ile yapılan iğne oyası adı verilen tülbent kenarı/228
- F156.**Dantel havlu kenarı süsleme/229
- F157.**Kumaş boyama ve dantel/229

- F158.**Tıg ile örülen dantel masa örtüleri/230
- F159.**Keten beze tıg işleme/230
- F160.**Dokuma tezgahlarında kullanılan mekik/230
- F161.**Şişle yapılan lif/231
- F162.**Çeşitli oyaların yapıldığı tıg/231
- F163.**İki şişle örülen yelek/232
- F164.**Çeyizlik patik ve çorap/232
- F165.**Beş şişle örülen patik/233
- F166.**Semah öncesi on iki hizmet yürütenlerin dedenin huzuruna çıkması/235
- F167.**Balören köyü semah anı/235
- F168.**Balören köyü semah/236
- F169.**Balören köyü düğün esnasında çalan müzik aletleri/237
- F170.**Balören köyü düğün esnasında oynanan oyunlar/237

TABLO DİZİNİ

Tablo 1. Balören Köyü yıllara göre toplam nüfus verileri/18

Tablo 2. Bayraktar Köyü yıllara göre toplam nüfus verileri/19

Tablo 3. Mecidiye Köyü yıllara göre toplam nüfus verileri/20

A. GİRİŞ

A.1. KONU

Bu çalışmanın konusu Kocaeli'nin İzmit ilçesine bağlı Balören, Bayraktar ve Mecidiye köylerinin somut olmayan kültürel mirasları bağlamda ele alınmıştır. Köy halkına ait kültür unsurlarının derlenmesine 2017 yılının 12 Aralık tarihinde başlanmış, 2021 yılının 30 Nisan tarihine kadar devam etmiştir. Üç köye ait araştırmasında gerçekleştirilen ses ve görüntü kayıtları, görüşme tarihleri mevcuttur. Derleme çalışmasında 117 sözlü kaynağa ulaşılmıştır. Alan araştırması için somut olmayan kültürel mirasa ait verileri kaydedebilmek için yüzü aşkın soru sorulmuştur. Sorular ekler bölümünde mevcuttur.

Alana ait somut olmayan kültürel miras bağlamında ele alınan gelenek ve görenekler bulunduğu sosyal alan içerisinde ele alınmıştır. Alanda somut olmayan kültürel miras kapsamında ele alınan bilgiler kendi alanı içerisinde değerlendirilmeli ve başka bir alanla karıştırılmamalıdır.

Sözlü kaynaklar üzerinden toplanan bilgiler üzerinden gerçekleştirilen bir çalışma olduğu için veriler ait oldukları köylere ait kısımlarda olduğu gibi aktarılmıştır. Bilgilerin hangi kaynak kişiye ait olduğunu belirtmek için (K1), (K32) şeklinde numaralar verilmiştir.

Somit olmayan kültürel miras çalışmaları monografik çalışmaları da bünyesinde barındırmasıyla, halk bilimine ait kültürel malzemenin açığa çıkmasında ve çalışma alanlarının geleneksel malzemelerini bünyesinde barındırdığından en önemli çalışmaların başında gelmektedir.

Çalışma sırasında Prof. Dr. M. Öcal Oğuz'un *Somit Olmayan Kültürel Mirası Nedir?*, Geleneksel Yayıncılık, Ankara, 2018,s.146-152 kısımlarında bulunan somut olmayan kültürel miras tasnifinden yararlanılmıştır. Aynı zamanda Prof. Dr. Işıl Altun'un *Suadiye/Çepni Halk Kültürü*, İstanbul, 2008 kitabından halk bilimi alanına yönelik incelemeler baz alınarak çalışmaya yön verilmiştir. Prof. Dr. Erman Artun'un, *Türk Halk Bilimi*, Karahan Kitabevi, İstanbul:2014, s. 488-521 alana uyarlanan sorular kullanılmıştır.

A.2. AMAÇ

Bu çalışmadaki temel amacımız Kocaeli'nin İzmit ilçesine bağlı Balören, Bayraktar ve Mecidiye köylerinin unutulmaya yüz tutmuş kültürünü yaşatmak ve devamlılığını sağlamak amacıyla somut olmayan kültürleri ele alınmıştır. Bu araştırma Anadolu'nun çeşitli yerlerinden göç ederek Balören, Bayraktar köylerine yerleşmiş ve Balkanlardan göç ederek Mecidiye köyüne yerleşenlerin somut olmayan kültürlerini geçmişten günümüze nasıl taşıdıkları ve ne kadarını koruyabildikleri hatta kültürel bu özelliklerinin zamanla geçirdikleri değişimleri göstermek için yapılmıştır.

Geçmişten günümüze kadar olan süreç içerisinde köylerde yaşayanların somut olmayan kültürel miraslarını nasıl taşıdıkları ve bu süreç içinde yaşanan değişiklikleri halk bilimi kuralları çerçevesinde değerlendirme yapılmıştır. Bu tez, somut olmayan kültürel miras bağlamında alan derleme çalışmasına dayanmaktadır ve Kocaeli'nin İzmit ilçesine bağlı Balören, Bayraktar ve Mecidiye köylerinin unutulmaya yüz tutmuş somut olmayan kültürünü yaşatmak amaçlamaktadır.

A.3. KAPSAM

Çalışmada Kocaeli'nin İzmit ilçesinin Balören, Bayraktar ve Mecidiye Köylerinin tarihi ve somut olmayan kültürü hakkında bilgi verilmiş ve çalışma yedi ana bölümden oluşmuştur. 1. bölümde “Fizikî ve Tarihî Çevre”, 2. Bölümde “Beşerî Durum ve Ekonomik Yapı”, 3. bölümde “Toplumsal Uygulamalar, Ritüeller, Şölenler”, 4. bölümde “Doğa ve Evrenle İlgili Bilgi ve Uygulamalar”, 5. bölümde “El Sanatları”, 6. bölümde “Gösteri Sanatları”, 7. bölümde “Sözlü Gelenek ve Anlatılar” başlıkları ele alınmıştır.

Araştırmamızın alanı Kocaeli'nin İzmit ilçesine bağlı Balören, Bayraktar ve Mecidiye köylerine gerek Anadolu'dan gerek Balkanlardan göç ederek gelip yerleşen köylüleri ve onların geleneklerini kapsamaktadır. Balören ve Bayraktar köylerindeki Alevî-Bektaşî olarak kendilerini tanımlayıp hayatlarını ve

geleneklerini bu inanç doğrultusunda şekillendirmişlerdir. Mecidiye köyündekiler ise Bektaşî olduklarını ve bu şekilde ibadetlerini yerine getirdiklerini dile getirmişlerdir.

A.4. METOT/YÖNTEM

Alan araştırması yapılan köylerde kullanılan teknik yazılı kaynak bakımından oldukça kısıtlı olduğu için sözlü kaynaklardan çalışılarak derlenmiş ve kaleme alınmıştır. Bu teknik yazılı kaynakların az olması sebebiyle bir kısıtlılık gibi görünse de somut olmayan kültürel mirasın ilk elden köylülerden derlenmesi sebebiyle çalışmaya ayrı bir önem kazandırmıştır.

Alan çalışması sırasında üzerinde durulan gelenek-görenek, örf, âdet, inanç ve uygulamalar halkbilimi bağlamında somut olmayan kültürel miras içinde ele alınmıştır. Araştırmada sözlü kaynaklar ağırlıkta çalışıldığı için alanda fotoğraf makinesi ve ses kayıt cihazı kullanılmış gözlem ve görüşme tekniğinden yararlanılmıştır.

Alan araştırması çalışması öncesi konu ile ilgili literatür taraması yapılmış ve alanda sorulacak sorular dahi bu literatürdeki bilgiler ışığında hazırlanmıştır.

A.5. ARAŞTIRMADA KARŞILAŞILAN ZORLUKLAR

Alan araştırması olarak yapılan bu çalışmada çalışmaya başlamadan önce farklı bir şehirde yaşıyor olmam ve çalışma esnasında taşınmam çalışmamda karşılaştığım ilk zorluklardandı. Şehir dışında gerçekleşen bir çalışma olduğu için gerçekleşen kutlama, tören, şölen ve etkinliklere ulaşmada köylülerin destekleriyle çalışmam tamamlanmıştır. Çalışma gerçekleşirken tüm dünyayı etkisi altına alan COVID-19 salgınının köylüleri tedirgin etmesi ve uygulanan dışarı çıkma kısıtlamalarının sözlü kaynaklar üzerinden gerçekleştirilen bu çalışmada karşılaşılan en büyük zorluktu.

A.6. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Tezin inceleme alanı Balören, Bayraktar ve Mecidiye köylerinin akabinde İzmit ilçesini ve Kocaeli ilini kapsamaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1.FİZİKİ VE TARİHİ ÇEVRE

1.1.FİZİKİ ÇEVRE

Kocaeli ili, Marmara Bölgesi'nin Çatalca–Kocaeli Bölümü'nde, 29° 22'—30° 21' doğu boylamı, 40° 31'—41° 13' kuzey enlemi arasında yer alır. Doğu ve güneydoğusunda Sakarya, güneyinde Bursa illeri, batısında Yalova ili, İzmit Körfezi, Marmara Denizi ve İstanbul ili, kuzeyde de Karadeniz'le çevrilidir. İl merkezi İzmit'in doğusundan geçen 30° doğu boylamı Türkiye saati için esas kabul edilir. Kocaeli ilinin yüzölçümü 3.397 km²'dir. Yüzölçümü bakımından Türkiye'nin en küçük 7. ilidir. Asya ile Avrupa'yı birleştiren önemli bir yol kavşağında bulunmaktadır. Doğal bir liman olan İzmit Körfezi işlek bir deniz yoludur. İlin kuzeybatı yüzündeki İstanbul il sınırı, Darıca ile İstanbul arasında akan Kemiklidere'nin doğusundan geçer. Güneybatıda İstanbul–Kocaeli sınırı İzmit Körfezi'nin karşı kıyısında Yalova topraklarıyla son bulur. Bursa sınırını Samanlı Dağları'nın tepelerinden geçen hat oluşturmaktadır. Bu sınır ilin güneybatısında Sapanca gölü kıyısından Sakarya iline dayanır¹.

Kocaeli bulunduğu yer itibariyle Anadolu coğrafyası içinde önemli bir konuma sahiptir. Kocaeli'nin merkez ilçesi olan ve aynı adı taşıyan İzmit, Körfez'in doğu ucuna yakın bir kıyı kentidir. Türkiye'nin Asya ve Avrupa arasındaki en önemli geçiş güzergahının üzerine kurulmuş tarihi bir ilçedir. Merkez ilçe olan İzmit'e bağlı Akpınar, Ambarcı, Arızlı, Arpalıkihsaniye, Bağlıca, **Balören**, **Bayraktar**, Biberolu, Böğürgen, Bulduk, Çağırğan, Çavuşoğlu, Çayırköy, Çubuklubala, Çubukluosmaniye, Dağköy, Düğmeciler, Durhasan, Emirhan, Eseler, Fethiye, Gedikli, Gökçeören, Güvercinlik, Hakkaniye, Hasancıklar, Kabaoğlu, Karaabdülbaki, Karatepe, Kaynarca, Ketenciler, Kısalar, Kozluca, Kulahmet, Kurtdere, **Mecidiye**, Nebihoca, Orhaniye, Ortaburun, Sapakpınar, Sarışeyh, Sekbanlı,

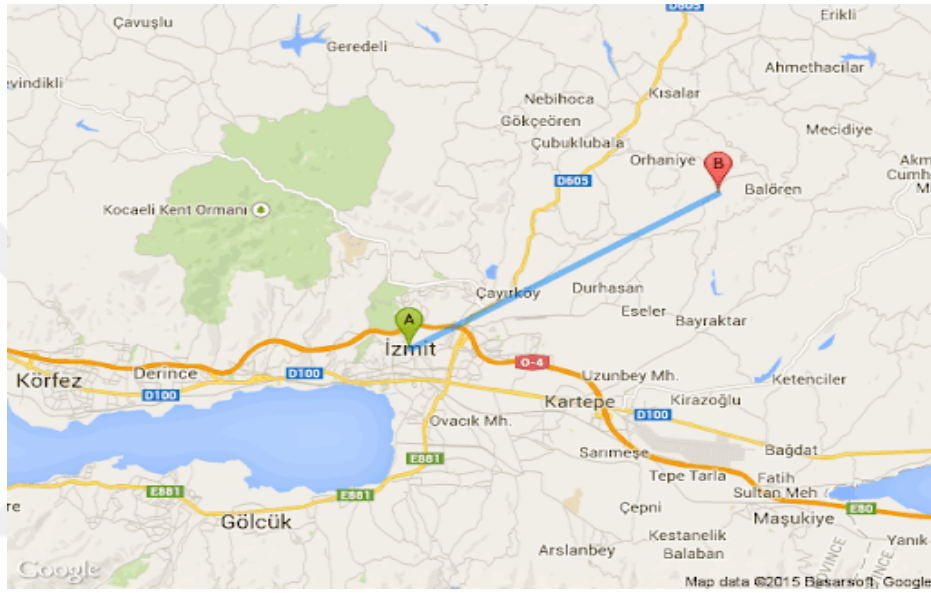
---

¹Wikipedia. <https://tr.wikipedia.org/wiki/Kocaeli/2021>.

Sepetçi, Sultaniye, Süleymaniye, Süverler, Şahinler, Yassıbağ, Yenice, Zeytinburnu köyleri olmak üzere toplam 50 köy bulunmaktadır².

Balören Köyü Tarihî Çevre

Balören Köyü 40.843838 enlem ve 30.121109 boylamda yer almaktadır. İzmit ilçesine bağlıdır. Balören Köyü GPS koordinatları 40° 50' 37.8168" ve 30° 7' 15.9924"tür. (<https://www.haritamap.com/yer/baloren-koyu-izmit/2020>)

F1. Balören köyü İzmit'e uzaklığı

(http://www.arasikackm.com/m/kocaeli-izmit_izmitkozluca-koyu/2020)

Balören köyü Kocaeli iline 20 km, İzmit ilçesine 15 km uzaklıkta bulunmaktadır. Balören köyünün rakımı 325 m'dir. (https://tr.wikipedia.org/wiki/Bal%C3%B6ren._Erişim/2020)

Bayraktar Köyü Fizikî Çevre

Bayraktar Köyü 40.786755 enlem ve 30.091833 boylamda yer almaktadır. İzmit ilçesine bağlıdır. Bayraktar Köyü GPS koordinatları 40° 47' 12.3180" ve 30°

---

²Wikipedia.https://tr.wikipedia.org/wiki/Kocaeli_ilindeki_yerle%C5%9Fim_yerleri_1_istesi#%C4%B0zmit/2021

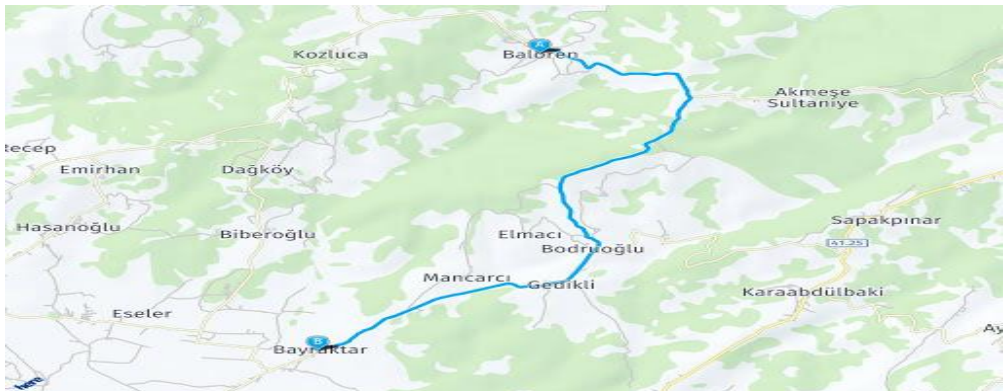
5' 30.5988"dir. Bayraktar Kocaeli'ne 17 km uzaklıktadır. (<https://www.haritamap.com/yer/bayraktar-koyu-izmit>. Erişim:2020)

F2. Bayraktar köyü İzmit'e uzaklığı

(http://www.arasikackm.com/m/izmit-zmit_izmitakmese-zmitakmese-koyu/2020)

Bayraktar köyü ve Balören köyü arası 10 km olup 17 dakikalık bir arayla ulaşım sağlanabilmektedir. (http://www.arasikackm.com/m/izmit-bayraktar_izmit-baloren/2020)

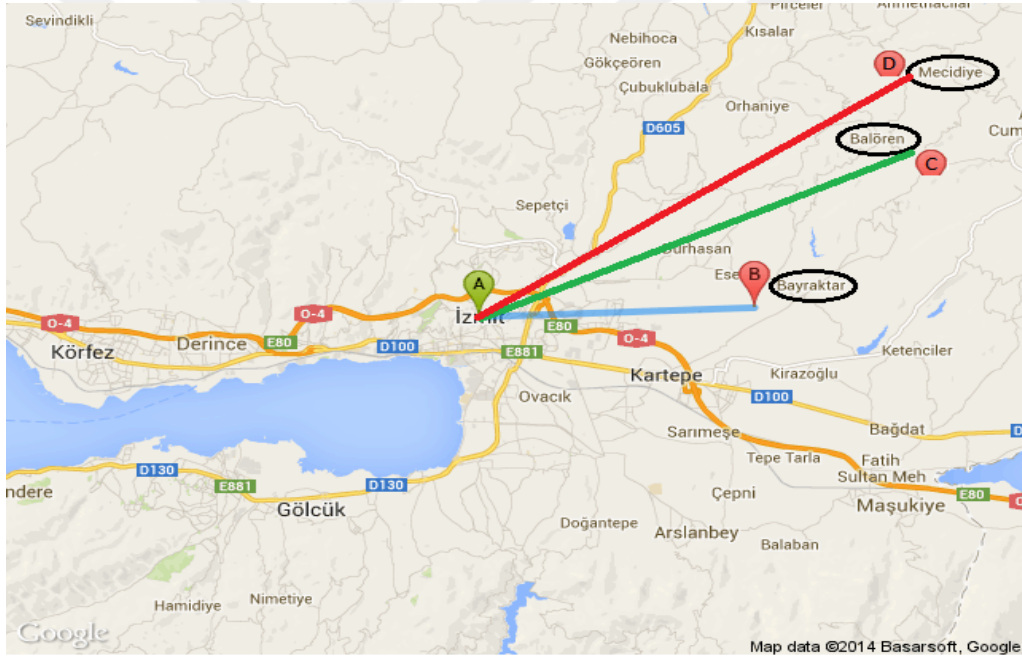

F3. Balören Köyü ve Bayraktar Köyü arası

(http://www.arasikackm.com/m/izmit-bayraktar_izmit-baloren/2020)

Mecidiye Köyü Fizikî Çevre

Mecidiye Köyü rakımı (deniz seviyesinden yüksekliği) 304 metredir. Mecidiye Köyü GPS koordinatları $40^{\circ} 52' 11.5428''$ ve $30^{\circ} 9' 3.0960''$. Mecidiye Köyü Kocaeli ilinde yer almakta olup, İzmit Köyleri semtinde bulunan Mecidiye Köyü İzmit ilçesine bağlıdır. Mecidiye Köyü haritası konumu ise $40^{\circ} 52' 11.5428''$ Kuzey ve $30^{\circ} 9' 3.0960''$ Doğu GPS koordinatlarıdır. Mecidiye Köyü bağlı olduğu İzmit ilçe merkezine 21 kilometre mesafe uzaklıktadır. (<https://www.haritatr.com/mecidiye-koyu-haritasi-m6c6d/2021>) Aynı zamanda Mecidiye köyünün rakımı 300 metredir. (https://tr.wikipedia.org/wiki/Mecidiye,_%C4%B0zmit/2021)

F4. Balören, Bayraktar ve Mecidiye köylerinin İzmit'e uzaklığı

(http://www.arasickackm.com/m/izmit-zmit_izmitakmese-zmitakmese-koyu/2020)

1.2.TARİHİ ÇEVRE

İzmit'in içinde bulunduğu, eski Yunanlılarla Romalıların "BİTHYNİE" Bitinye dedikleri coğrafi bölgenin MÖ XII. yüzyıla kadar dönemi karanlıklar içindedir. Bugüne kadar İzmit çevresinde ele geçen arkeolojik kalıntı ve buluntuların

değerlendirilmesi sonucu, bölge başlangıç tarihini MÖ XII. yüzyıl kabul etmek gerekmektedir³.

Trakya'dan Anadolu içlerine göçen Frikler, daha sonra "MYSIENS" Misyalıların vb. İzmit çevresinin ilk belirli halkıdır⁴.

MÖ VIII. yüzyıla kadar süren göçler süresince MEGARA'dan İzmit dolaylarına gelip yerleşen göçmenler, bugünkü adı ile Başiskele, Seymen arasında bir Kent cumhuriyeti kurdular⁵.

Coğrafi durumunun uygunluğundan ötürü kısa süre içinde, Marmara ve Karadeniz ticaretine egemen olan bu kent devleti, MÖ 712 yılından itibaren para basmaya başlamıştır. Bağımsız devlet olmanın ilk belirtisi para basmak olduğuna göre, bu kent devletinin resmen kuruluşu MÖ 712 olarak kabul edilmektedir. Bu kentte ilk paranın bir yüzünde kentin kurucu tanrıçası OLBİA'nın resmi, diğer yüzünde kent devletinin arması ISTAKOZ=ASTAKOZ resmi bulunmaktadır. Bu nedenle bazı tarihçiler kente (şehir tanrıçasının adından ötürü) OLBİA, bazı tarihçiler de kent armasındaki istakoz resminden ötürü ASTAKOZ adını yakıştırmışlardır. Azınlıkta kalan bazı tarihçiler ise (ulusal çabaseverlikle) Hititlerin bir kolu AST boyundan ötürü ASTLARIN KÖTÜ=ASTAKOZ iddiasında bulunmuşlardır. Nitekim Klasik Çağda Atina devletine vergi veren kolonyel kentler listesinde de İzmit'in ilk adı ASTAKOZ olarak geçmektedir⁶.

Astakoz kenti uzun yıllar göçlere sahne olmuştur. MÖ 500-490 yılları aralığında Tınyalıların akın ve yerleşimlerine şahit olmuştur. MÖ 480- 479 arası ise Perslerin eline geçmiştir. MÖ 454 yılında Tınyalılarca geri alınmış ve Atina'ya bağlanmıştır. Askakoz'un Bitinya'nın egemenliğine geçişi I. Nikomet dönemine denk gelmektedir. Bu döneme kadar kalkınan kent uzun süren kuşatmalarla mücadele etmiş ancak MÖ 279 yılında I. Nikomet tarafında Bitinyalıların bağlı hale getirilmiştir. Bu alana

---

³ Avni Öztüre, Nicomedia Yöresindeki Yeni Bulgularla/İzmit Tarihi, İstanbul, Avni Öztüre Yayınları, 1981, s.1.

⁴ Öztüre, a.g.e, s.1.

⁵ Öztüre, a.g.e, s.1.

⁶ Öztüre, a.g.e, s.2.

önceleri (buralara ilk yerleşen BEBRYCES'lerden ötürü) "BEBRYCİE" Bebrisiye, sonraları ise "BİTHYNIENS" Bitinyen denilen "THRACES" Trak boylarının egemenliği altına girmesinden ötürü, Bitinya denilmiştir. Kentin temelleri Dua Tepe'de atılmakla beraber (Bugünkü adı ile Bekirdere'ye, güneyde Astakinoz Körfezi'ne, kuzeyde Malta Pınarı'ndan Turgut Mahallesinde Askerî Hastahane'ye doğru çekilen düz bir doğrultuya, batıda Ağaderesi'ne kadar yayılmıştır⁷.

MÖ 47 yılının Ocak ayında Roma'ya hükmeden Sezar Nikometya'ya girmiş ve Mümtaz Bitinye Eyaleti; Nikometya'nın metropollüğü altında iç işlerinde bağımsız bir yönetime dönüşmüştür.

Nikometya, Erken Bizans Döneminde Bizans'ın önceleri 16 sonra 17 il merkezinin baş sıralarında yerini almış bulunmaktadır⁸. Uzun süren Bizans hakimiyetinden sonra Nikometya 1080 yılından sonra Selçuklu Hükümdarı Süleyman Şah tarafından ele geçirilmiştir ve artık Selçuklu topraklarına katılmıştır. 1097 Mayıs ayında Haçlılar Selçuki Türklerinin başkenti İznik'iyi kuşattılar⁹. Bir süre sonra İznik Bizansların eline geçer. Ancak Nikometya ise zaten Latin egemenliğine bu süre zarfında geçmiştir. 1228 yılına kadar şehir Latinlerin elindeyken bu tarihten sonra İznik İmparatorluğu'nun eline geçmiştir.

İzmit'in tarihine baktığımızda Selçuklular Dönemi'nde de önemli bir yere sahip olduğunu görüyoruz. Selçuk tarihinde İzmit büyük bir serüven sahnesidir. Her ne kadar bundan önce İslâm- Arap orduları bu topraklardan geçmişlerse de tarihsel bir özellik yaratamamışlardır. Oysaki Selçuklular çağında Alpaslan sonra Kılıç Aslan haçlı ordularıyla 11.yüzyılda savaşmış, üstelik İznik iki kez el değiştirmiştir¹⁰.

Osmanlı İmparatorluğunu kuruluş aşamasında Kocaeli ve çevresinin ele geçirilmesi I. Osman zamanında Akçakoca, Konuralp, Karamürsel gibi komutanlara bırakılmış ve Karamürsel kasabası Karamürsel Bey tarafından işgal edilmiş Emaret-

---

⁷ Öztüre, a.g.e, s.7.

⁸ Öztüre, a.g.e, s.63.

⁹ Öztüre, a.g.e, s.74.

¹⁰ Rifat Yüce, İzmit ve Çevresel Tarihi, İzmit, İzmit Rotary Kulübü, 1998, s.8.

Üssevahil biçiminde Osmanlı Devleti'nin ilk Amiral sancağı yapılp yönetimi de Karamürsel Bey'e verilmiştir.¹¹

Ayan gölü, Kandıra, Karasu komutanı Akçakoca Bey ise Nikometya'nın fethini çok arzulamasına rağmen gerçekleştirememiş 1328 yılının Ocak ayında konakladığı Baba (Akça) tepe'deki otağında vefat etmiş ve vefat ettiği bu yere de gömülmüştür. Nikometya'nın asıl fethi 1339 yılında Orhan Gazi döneminde gerçekleşmiş ve böylelikle Nikometya artık Osmanlı topraklarına katılmıştır.¹² Bu tarihten sonra Nikometya artık İznikomit daha sonra da İznikmit adlarıyla anılır. Ancak 1877 yılında I. Meşrutiyet'in getirdiği yeniliklerle İzmit Bağımsız sancak haline getirilmiş ve ilk mutasarrıf olarak da Sırrı Paşa atanmıştır.¹³

Türkiye Cumhuriyet'inin kuruluş sürecinde verilen mücadelelerde de İzmit aktif rol alan şehirlerin başında gelmiş ve halk ciddi bir kurtuluş mücadelesi vermiştir. Bu süreçte halk da şehir de derin kayıplar yaşamıştır. Kurtuluş savaşının yaşandığı o günlerde milis güçler şehirde bulunan Yunanlılara karşı oldukça ciddi ve kararlı tavırlarıyla mücadelesini sürdürmüşlerdir.

Milis güçleri komutanlarından Rasim Bey, komutası altındaki askerlerle 27 Haziran 1921'de İzmit'e ilk girenlerdendir. Büyük sevinç ve coşku gösterileriyle karşılanmışlardır¹⁴.

Diğer güçler de aynı ve ertesi gün İzmit'i tamamen düşmandan temizlemişlerdir. Bu nedenle 28 Haziran günü, geleneksel olarak İzmit'in kurtuluşunu kutlamaktayız¹⁵.

Bağımsız İzmit Sancağının (Cumhuriyet döneminde iller örgütünde) İl olmasından sonra, adı; Vali Vehbi Demirel'in teklifi üzerine (İzmit İl Meclisince)

---

¹¹ Öztüre, a. g. e, s.83

¹² Öztüre, a. g. e, s.85

¹³ Yüce, a. g. e, s.9

¹⁴ Yüce, a.g.e, s.11.

¹⁵ Yüce, a.g.e, s.11.

Akçakoca Bey'in aziz anısını yaşatmak amacı ile KOCAELİ'ne çevrilmiştir (28 Ocak 1923)¹⁶.

Kocaeli'nin merkezi olan İzmit ilçesine bağlı Balören, Bayraktar ve Mecidiye köyleri somut olmayan kültürel mirasları boyutuyla araştırma konusu olarak ele alınırken yaşadıkları ve göç ettikleri yerlerin tarihi ile ele alınmıştır. Kocaeli gibi tarihi çok eskilere dayanan bu kentin üç köyü tarihî zenginliği ve kültürel zenginlikleriyle somut olmayan kültürel miraslarını etkilemeleri bakımından araştırılmıştır. Somut olmayan kültürel miraslarının çok zengin olduğu bu üç köy kültürel zenginliklerini hem yaşam koşullarına hem kültürlerine sahip çıkıp kültürlerini hâlâ yaşatmalarına hem de şu anki yerleşim yerlerine gelmeden önceki yaşadıkları yerlerin kültürel zenginliklerini hâlâ devam ettirmelerine borçludur. Köylerin tarihlerine baktığımızda yazılı kaynaklardan ziyade köylerin sözlü tarihlerden yola çıkarak nasıl oluştuğunu ve köylülerin nerelerden geldiğini öğrenebiliyoruz.

Balören Köyü Tarihî Çevre

Merkeze bağlı Balören köyüne yapılan ilk yerleşimlerin 16. yy olduğu köy halkı içinde rivayet edilir. 16. yüzyılda Pir Sultan Abdal'ın asıldığı dönem Amasya Karapınar'dan Yörük Mustafa ve Keçeci önce Uzunbey'e gelir yerleşirler. Ancak buranın ormanlık alan olması ve burada yeterli su olmamasından sıkıntı yaşamışlardır. Bu iki faktörü göze alarak önce Bayraktar'a oradan da şu anki yerleşim yerleri olan Balören köylüne gelip yerleşmişler. Zamanla Balören'e Anadolu'nun çeşitli yerlerinden göç gelmiş ve köy gittikçe kalabalıklaşmıştır. Anadolu'nun Tunceli, Elazığ, Bingöl, Adana, Tokat, Amasya, Kahramanmaraş, Sivas, Çorum şehirleri ve daha sonra da Eskişehir'den köye gelip yerleşenlerin burayı yurt edinmesiyle köy şu anki halini almaya başlamıştır. (K1, K8, K31, K32)

Balören köyü hakkında yapılan araştırmalar esnasında Necat Çetin'in köyde derledikleri doğrultusunda 2009 yılına kadar köyün adının Belen olduğu, Belen kelime anlamı ile sırt demek olduğu ve köyün de adı gibi 380 rakımlı bir sırt üzerine

---

¹⁶ Öztüre, a.g.e, s.149.

kurulduğu bilgisine ulaşılmıştır. Ancak idari birimde aynı isimden birkaç köy ismi de olunca çeşitli karışıklıklar yaşanması nedeniyle köyün adı Balören'e çevrilmiştir¹⁷.

Bayraktar Köyü Tarihi Çevre

Bayraktar köyünün kurulması ile ilgili yapılan araştırmalarda köyün bir diğer araştırma konumuz olan Balören köyü gibi Anadolu'nun çeşitli yerlerinden gelerek şu an Bayraktar köyünün bulunduğu yere göç eden köylülerden oluştuğu bilgisine ulaşmaktayız. Önceleri sarayda Bayraktar olarak görev yapmış olduğu düşünülen ve bu sebepten Emin Bayraktar olarak tanınan kişinin şu anki Bayraktar köyünün bulunduğu yerdeki çiftliğine çalışmaya gelenlerin zamanla köyün yerli halkı haline gelmesiyle köy Bayraktar adını almıştır. (K98, K116)

Bayraktar ismi ise Osmanlı saraylarında sancak, bayrak taşıdığı için bu isimle anılmış. (K98, K116)

Anadolu'da Sivas Canik'ten, Eskişehir Arapören'den, Tokat'tan ve kendilerinin Yörük olarak buraya geldiklerini söyleyen halk, Emin Bayraktar'ın yanında çiftçiliğe başlarlar. Sivas'tan gelenler Çavuşlar, Eskişehir'den gelenler Nizamlar, Tokat'tan gelenler Karadayılılar, Yörük olarak gelenler ise Şerali (Parmaksızlar) olarak tanınırlar. Yörük olarak tanınanlarda üç kardeşin yolda birbirlerinden ayrıldığı, birinin Hasanoğlu köyünde birinin Solaklar köyünde birinin de Emin Bayraktar'ın yanına gelerek buraları kendilerine yurt edindiği söylenmektedir. (K97, K116)

Buralara 400 yıl önce yedi sülale çeşitli yerlerden gelerek yerleşmeye başlamışlar. Tokat'tan Bostoğulları, Eskişehir'den Ustalar, Sivas'tan, Kastamonu'dan, Malatya'dan Kürt Yusufogulları, ve Çorum'dan gelenler olduğunu biliyoruz. (K89) Dedem Emin Kethüdar diye bir saraylı yani üst düzey bir memur olduğunu söylerdi. (K97)

---

¹⁷ Çetin, Necat. "Kocaeli İli İzmit-Balören (Belen) Köyünde 1320 (Miladi 1904) Tarihli Son Osmanlı Nüfus Tahriri (Yazım/Sayım)". Kocaeli Büyükşehir Belediyesi. s.1155-1164.<http://www.kocaelitarhisempozyumu.com/bildiriler2/81.pdf>.2021.

Anadolu'dan Emin Bayraktar'ın köyüne gelmelerinin sebebi ise Yavuz Sultan döneminde onun zulmünden kaçılarak buralara yerleşmeyi tercih ettikleri dile getirilmektedir. Emin Bayraktar'ın yanına yerleşen köy halkı uzun yıllar onun yanında çalışınca Emin Bayraktar çalışmalarının karşılığında onlara topraklarından pay dağıtmaya başlar. Böylelikle köy artık çalışanların kendilerine ait bir yurt haline dönüşür. Emin Bayraktar'ın ise aslında Alevî olmadığı ama eli çok açık olan bir birey olarak halk tarafından tanındığı da köylülerle yapılan görüşmeler ışığında edinilen bilgilerdendir. Onun sayesinde kırk haneye yakın bir köy kurulur. (K87, K88, K116)

Mecidiye Köyü Tarihî Çevre

Araştırman konusu olarak ele alınan Mecidiye'nin tarihiyle ilgili yapılan çalışmalarda sosyal medya ve sözel tarih çalışmalarıyla çeşitli bilgiler elde edilmiştir. Oğuz Polatel'in *İzmit Kazası'nda Ermeni Yerleşiminin Başlangıcı ve Ermeni Yerleşim Yerleri* adlı çalışmasında köye ilk yerleşimlerin Eğin üzerinden tahmini olarak 1560 yılında yapıldığı bilgisine ulaşılmıştır. Hatta o dönem için İzmit'te bulunan Ermeni yerleşimleri içinde Haskal (Pir Ahmet) en küçük olanların arasında sayılmaktadır¹⁸. Ermeni yerleşim yeri olarak bilinen Haskal'ın Eğin üzerinden gerçekleşen göçler dışında köyde yapılan sözlü tarih çalışmalarından elde edilen bilgiler doğrultusunda Bulgaristan ve özellikle de Razgart'tan göç aldığı bilgisine ulaşılmıştır. 1700'lü yıllarda Balkanlardan ve özellikle Bulgaristan'dan gelen halk ilk olarak şu anda Mecidiye köyünün bulunduğu yere yakın olan bir yere Arpalık adında bir köy kuruyor. Mecidiye'nin bulunduğu yerde ise Ermeni köyü olan Haskal köyü o dönemde bir Ermeni köyü olarak bulunuyor. Arpalık köyü ve Ermeni olan Haskal köylüleri otuz kırk yıl kadar komşu köy olarak yaşıyorlar. Ancak Arpalık köyü susuz ve verimsiz olduğundan Ermeni köyü olan Haskal halkı onlara kendilerine köy işlerinde yardım etmeleri koşuluyla birlikte yaşamayı öneriyorlar. Böylelikle şu anki köy halkının ataları Haskal köyüne yerleşiyorlar. Aradan geçen süre zarfında köy halkı nüfusunun artmasıyla senesi tam bilinmeyen bir dönemde Osmanlı

---

¹⁸Polatel, Oğuz. "İzmit Kazası'nda Ermeni Yerleşiminin Başlangıcı ve Ermeni Yerleşim Yerleri". http://dunyasavasi.ttk.gov.tr/upload/files/Ermeni_Kulliyat/6-Cilt/3-OguzPOLATEL.pdf/2021

İmparatorluğuna çok fazla vergi ödemek zorunda kalır ve devlet köye çok fazla vergi ödemek zorunda kalır. Bu sebeple devlet köye teşekkür amaçlı mecrediye nişanesi olarak köyün adını Haskal Mecidiye şeklinde değiştirir. (K56, K61, K79, K115) Ancak daha sonra köy içerisinde ayrılan Ermenilerle birlikte köyün isminin önündeki Haskal atılır ve köyün adı sadece Mecidiye olarak kalır. İlk yerleştikleri Arpalık köyünü ise 93 Muhaberesi sonrası gelenlere bırakılır. (K77, K115)

F5. Mecidiye köyü Haskal dönemi Paskalya kutlamaları (Arevmedyan Hayastan'ın arşivinden Haskal köyü Paskalya Bayramı'nı kutlama töreni (Arevmedyan-Hayastan (2015). Erişim:30/03/2021, <https://www.facebook.com>)

Arevmedyan Hayastan'ın araştırmalarına göre; Haskal'da 20. yüzyıl başında 811 Ermeni yaşadığı bilinmektedir. 17. yüzyıl başlarında Eğin (Kemaliye) göçmeni Ermeniler tarafından Xaskal ismiyle kurulmuş bir köydür. Oğuz Polatel'in araştırmaları ile örtüşen Arevmedyan Hayastan'ın araştırmaları sonucunda Osmanlı İmparatorluğu'nun ilk meslek okulu burada kurulduğu ve bu okulda ipek böceği yetiştiriciliği, ipek işleme atölyeleri, şaraphaneler, altın takı sanatı, ahşap, taş ustalığı, imar işleri ve tarım araştırmaları yapıldığı bilgisine ulaşılmıştır. Okulun öğrenim süresi 6 yıl olduğu ve meslek edindirmede büyük faydalar sağladığı bilinmektedir. Ayrıca Haskal'ın 8 yıllık ilk okula sahip bir köy olduğu da aynı araştırmacının

değindiği bilgilerdendir. Aynı zamanda Haskal'da Nusaybinli Aziz Yakub'a adanmış 1834 tarihli bir kilisesi varmış. Köy 1900'lü yıllarda Mecidiye olarak kayıtlara geçirilmiştir.¹⁹

Mecidiye köyü ile ilgili yapılan tarih çalışmalarında köy halkının Millî Mücadele Dönemi Ermenilerle olan mücadelede köylülerin de desteğinin olduğu yönünde bilgilere ulaşılmıştır. Ermenilerin Müslüman halkla mücadeleye başlamasıyla köyde ilk ayrılıklar olmaya başlar ve köylüler ile Ermeniler arasında anlaşmazlıklar başlar. Köyün önde gelen isimlerinden Veli Ağa ismiyle de tanınan Kara Veli, Kara Fatma'nın eşinin emir eri olarak tanınır. O dönemde Kara Fatma çeteleşmeyi bu köyde Kara Veli ile gerçekleştirmiş aynı zamanda köye kardeşi ve kızıyla gelmiştir. Kendisine kim olduğunu soran jandarmalara ise Arpalık köyünün çobanı olduğunu söylemiş. (K56, K58, K61, K65, K77, K79, K115) Aynı zamanda Mecidiye köy halkı uzun süre Akmeşe köyünün işgal altına alınmaması için Akmeşe'nin koruyuculuğunu üstlenmiş ve dışarıda gelen muhacirleri buralara yerleştirerek Akmeşe'nin de Müslüman kalmasına önderlik etmiş. (K73)

Mecidiye köyünde bulunan Er Uzun Hasan Türbesi ile ilgili yapılan çalışmalarda köy halkının köyün kuruluşunu 1300'lü yıllara dayandırdığı da görülmektedir. Er Uzun Hasan Türbesi'nin bulunduğu yerde eskiden Bey Köyü adında bir Türkmen köyü bulunmaktayken çevredeki köyler Bizans köyleriymiş. Ertuğrul Gazi döneminde Kandıra üzerinden buralara akın düzenlenince Türkmen köyü olduğu için Ertuğrul Gazi ve askerlerinin burada konaklamayı tercih ettiği söyleniyor. Uzun Hasan Akçakoca dolaylarında yaralanıp buraya kadar elinde sancağıyla yaralı halde gelip şu an türbesi olan yere elinde sancağıyla gömülmüş. (K115)

Bu bilgiler ışında görüyoruz ki Mecidiye köyünün sözlü tarih çalışmalarıyla kuruluşu 14. yüzyıllara dayanmaktayken yazılı kaynaklarda 16. yüzyıl itibariyle kurulmuş bir köy. Ancak şu an köyde sadece muhacir olarak gelenler dışında Muş Varto, Tunceli ve Bingöl illerinden köye gelip yerleşenlerin olduğu görülmektedir.

Mecidiye köyünün ilk ismine dair yapılan araştırmalarda, köy halkı tarafından devlete ödenen yüklü verginin sebebiyle Mecidiye isminin verilmesinin dışında

---

¹⁹ (Arevmedyan-Hayastan (2015).30/03/2021, <https://www.facebook.com>)

Padişah Abdlmeaid zamanında köyde imar edilen ve eğitim veren ilk meslek okulunun çalışanlarına meaidiye olarak ödenen maaşın isminden dolayı da köye Meaidiye ismin verildiği bilgisine ulaşılmıştır. (K1, K75)

İKİNCİ BÖLÜM

2. BEŞERÎ DURUM VE SOSYAL YAPI

2.1.BEŞERÎ DURUM

Balören Köyü Beşerî Durum

Balören Köyü 2019 nüfus verileri ile 219 erkek 296 kadın nüfusuna sahiptir.

YIL	TOPLAM NÜFUS
2019	587
2018	611
2017	619
2016	640
2015	699
2014	717
2013	730

Tablo 1. Balören Köyü yıllara göre toplam nüfus verileri

(<https://www.nufusune.com/798272-kocaeli-izmit-baloren-mahallesi-nufusu/2020>)

Balören’de 2009 yılında yapılan seçimler sonrası köy muhtarı olarak Ahmet Demir seçilmiş ve hâlâ köyün muhtarlığını yürütmektedir. Köyde 247 hâne bulunmaktadır. Köy 2014 yılından sonra iki mahalleye ayrılmıştır. Bunlar Merkez Mevkii Mahallesi ve Aşağı Mevkii Mahallesi’dir. (K53)

Balören’de Sağlık Ocağı bulunmamaktadır. Çünkü köy halkı daha önce ilçe olan Akmeşe Köyü’ndeki sağlık ocağına kayıtlıdır. Akmeşe’deki doktor kendilerine bağlı olan köylere nüfusun sayısına göre haftada iki ya da üç gün gitmektedir. Öğlene kadar Akmeşe’de çalışan doktor öğleden sonra köylere geçmektedir. Balören’e haftada iki gün gelmekte ve köy muhtarlığında hastaları muayene etmektedir. (K23, K28, K53)

Bayraktar Köyü Beşerî Durum

Bayraktar köyünde 2019 yılına ait son nüfus verilerine göre 460 erkek 465 kadın bulunmaktadır.

YIL	TOPLAM NÜFUS
2019	925
2018	935
2017	959
2016	984
2015	996
2014	1029
2013	1029

Tablo 2. Bayraktar Köyü yıllara göre toplam nüfus verileri (<https://www.nufusune.com/253856-kocaeli-izmit-bayraktar-mahallesi-nufusu/2020>)

Bayraktar'da 2019 yılında yapılan seçimlerde köy muhtarı olarak Ali Cevat Tomardur seçilmiş ve hâlâ muhtarlık görevini yürütmektedir. Köyde mahallelerden ziyade sokaklar bulunmaktadır. Bunlar Uzun, Celal, Ceylan, Lale ve Bağdat sokaklarıdır. Özellikle merkez Atatürk caddesindedir ve sokaklar buradan dağılmaya başlamaktadır. Köyde 350 hâne bulunmaktadır. (K114)

F6. Bayraktar köyü muhtarlık binası

Bayraktar'da sağlık ocağı bulunmamaktadır. Sağlık ocağı olarak İzmit'e bağlı olunmakla birlikte aralarına 5 km olan Kartepe'den aile sağlığı hekimi salı günleri sabah 9.00'da köye gelmekte ve öğlene kadar köy muhtarlığının altında köylüleri muayene etmektedir. (K112, K113, K114)

Mecidiye Köyü Beşerî Durum

Mecidiye köyünde 2019 yılına ait son nüfus verilerine göre 91 erkek 82 kadın bulunmaktadır.

YIL	TOPLAM NÜFUS
2019	173
2018	175
2017	156
2016	176
2015	171
2014	172
2013	170

Tablo 3. Mecidiye Köyü yıllara göre toplam nüfus verileri

(<https://www.nufusune.com/481218-kocaeli-izmit-mecidiye-mahallesi-nufusu/2020>)

Mecidiye Köyü'nde yapılan 2019 yılı seçim sonrası köy muhtarı olarak Fahrettin Korkutan seçilmiş ve köyün hâlâ muhtarlığını yürütmektedir. Köyde

toplamda 108 hâne bulunmaktadır ve köy iki mahalleden oluşmaktadır. Eskiden Aşağı Mecidiye ve Yukarı Mecidiye olarak ayrılan kısımlar İstiklal Caddesi olarak birleştirilmiş diğer kısım ise Atatürk Caddesi olarak adlandırılmıştır. (K72, K77, K115)

F7. Mecidiye köyü köy muhtarlığı, doktor muayene odası olarak kullanılan bina

Mecidiye’de sağlık ocağı bulunmamaktadır. Köy halkı eskiden ilçe olan Akmeşe Köyü’nde bulunan sağlık ocağına bağlıdır. Muayene için doktor haftada bir gün köye gelmektedir. (K68, K70)

2.2. SOSYAL YAPI

Aile Yapısı

Aile; toplumu oluşturan ve toplumun yaşayış biçimini, gelenek ve göreneklerini, yaşam felsefesini yansıtan en küçük temel taşıdır. Türk toplumunu da ayakta tutan aile yapısı ataerkil bir oluşuma sahip olmakla birlikte geçmişten günümüze aileyi oluşturan her bir bireyi görev ve sorumluluğa tâbî tutan kurallara ve kaidelere sahiptir.

Aile toplumu yansıttığı için bir toplumu incelerken onu oluşturan ailenin gündelik yaşam koşullarına bakarak önce aile sonra da toplum hakkında bilgi sahibi olabiliriz. Balören, Bayraktar ve Mecidiye köyleri Anadolu aile yapısına sahip olan

köyler olmakla birlikte geçmişten günümüze aile birliğini bu şekilde devam ettirmişlerdir.

Balören, Bayraktar ve Mecidiye’de aile tipi olarak geniş aile yaşam biçimi eski dönemlerde yaygınken günümüz yaşam koşulları sebebiyle çekirdek aile örnekleri de görülmektedir. Geçmişte aileyi oluşturan bireylerin bir arada yaşadıkları geniş aile adını verdiğimiz şekli köylerde yaygın olduğu için evler ona göre inşa edilmiştir. Evler geniş ailelerin yaşayabileceği tarza büyük ve iki katlı iken şu an daha çok katlı inşa edilmektedir. Ancak bu çok katlı evlerde yine aile içinde evlenen erkek çocuklarına ait daireler verilmektedir. Evlerde anne, baba, evlenmemiş çocuklar, evlenen erkeğin eşi ve çocukları hep birlikte yaşamını idame ettirmektedir.

Köylerin geçim kaynağı tarım ve hayvancılık üzerine temellendiği için aile bireyleri bu işleri kendi içinde iş bölümü yaparak yerine getirmektedir. Eskiden her üç köyde de tarım ve hayvancılık dışında hiçbir işle uğraşmayan köylülerde büyükanne daha çok evde torunlarla ilgilenip yemek yapmayı üstlenirken yemek ve ev işlerinde ona gelini yardım ederken diğer bireyler tarım ve hayvancılık işleriyle ilgilenmektedir.

Balören’de aileler evlenmeyle genişleyerek aynı binada ya da birbirlerine yakın yerlerde ikamet ederek oturmakta ve gerek ev gerek köy işlerinde birbirlerine yardım edebilecek yakınlıkta bulunmaktadır. Büyükanne torunların bakımıyla ilgilenirken gelin hem ona yardım etmekte hem de gerek duyuldukça diğer aile bireyelerine yardım için bağda, bahçede ve diğer köy işlerinde yardımlaşarak günlük yaşamlarını planlamaktadırlar. (K10, K14, K48) Eskiden bu yana aile için görev dağılımı böyle devam etmekte iken günümüzde aile bireyleri şehir merkezlerinde işe girmekte ve eğitim amacıyla köyden ayrılabilir. Ancak bu ayrılık evin tamamen taşınması şeklinde değil de şehirde yeni bir evin açılması şeklindedir. Çünkü köyde bağ ve bahçe işleri hâlâ yoğun bir şekilde devam etmekte ve bu işlerde çalışmak üzere ailenin tüm bireyleri iş zamanı köye gelmekte ve işleri birlikte gerçekleştirmektedirler. Yine büyükanne torunların bakımına ve yemek işlerine bakarken diğer aile bireyleri diğer köy işlerini yapmaktadır. Köyde özellikle fındık toplama zamanı tüm aile bireyleri bir araya gelmekte ve aile içi her birey görev ve sorumluluklarını yerine getirmektedir. (K10, K14, K45, K46)

Bayraktar'da aile içi görev dağılımlarında Balören'de olduğu gibi eskiden günümüze kadar benzerlik göstermektedir. Bayraktar'da da bağ, bahçe ve hayvancılık işleri çok yoğun olmakla birlikte büyükanne torunların bakımı evde yemek yapımı işleriyle ilgilenirken diğer aile bireyleri bahçede, serada ve hayvancılık işleriyle uğraşmaktadır. Eskiden şehir dışına yerleşim yaygın değilken şu an gençlerin bir kısmı iş ya da eğitim sebebiyle şehir dışına çıkmakta köydeki tarım ve hayvancılıkla çok fazla uğraşmamaktadır. Ancak köyde kalan tüm aile fertleri eski aile kültürünü devam ettirmekte ve iş bölümü hâlâ aynı şekilde sürdürülmektedir. (K83, K84, K90, K93)

Mecidiye'de aile içi yaşam kural ve kaideleri diğer köylerde olduğu gibi geniş ailenin kurallarına uygun sürdürülürken bu günümüzde çok da devam etmemektedir. Mecidiye'de yaşamını devam ettiren köy halkı yine tarımla uğraşmaya devam ederek geniş aile şeklinde yaşamlarını sürdürüp gerek köy gerek ev işlerinde diğer köylere benzer yaşam koşulları sergilerken şehir dışına yerleşmelerin artmasıyla çekirdek aile biçimi artmış, tarımla ve hayvancılıkla uğraşanların sayısı azalmıştır. Köyde şu anda yaşayanlar daha çok şehirde çalışıp emekliliği dolan eşlerden oluşan çekirdek aile şeklindedir. (K59, K60, K62, K63, K64)

Balören, Bayraktar ve Mecidiye'de aile bireyleri aktif olarak köy işlerinde yer alırken geniş aile kurallarıyla hareket ederek alınacak kararlarda herkese söz hakkı verilirken son sözü aile büyüğü olan erkeğe vermektedir. Diğer aile bireylerinde buna katılmayan olsa bile evin atasını ezmez ve onun sözünün üzerine söz söylenmemektedir. Her üç köyde kadınlar gündelik yaşam işlerinde aktif rol aldığı gibi aile içi alınacak kararlarda söz hakkına sahiptirler. Özellikle çocukların hayatlarına dair kararlarda evin ve aile bireylerinin çıkarlarına fayda gözetecek kararlarda erkeğin yanında sözlerine değer verilmekte ve bu eskiden buyana aynı şekilde süregelmektedir.

Köylerde eskiden geniş aile tipi yaygın olduğu için evler onların yaşamlarına uygun şekilde planlanmıştır. Aynı evde yaşayacakları düşünülüyorsa evlerde evli çiftlere uygun odalar verilmekte ve sığınacakları düşünülüyorsa evin bir bölümüne ekleme yapılarak çocuklarına yaşam alanı açılmaktadır. Günümüzde yapılan evlerde ise çocuklara evlerin üzerinde ayrı katlar yapılmakta ve çok katlı binaların olduğu geniş ailelerin yaşayabileceği evler inşa edilmektedir. Mecidiye'de de eski

dönemlerde mimari yapılar geniş aile yapısına uygun haldeyken şu an diğer iki köydeki gibi çekirdek ailenin yaşayabileceği katlara ayrılmış durumda imar edilmektedir.

Köylerde evlilik çeşitlerine bakıldığında tek eşlilik görülmekte ve çok eşliliğe sıcak bakılmamaktadır. Ataerkil aile yapısı görüldüğü için evlenen kadın erkek tarafına yerleşmekte ve içgüveyi evlilik uygun görülmemektedir.

Eğitim ve Öğretim

Çocukların ve gençlerin topluma ayak uydurabilmeleri için gerek duydukları bilgi, beceri ve anlayışları öncelikle aile içinde aldıkları eğitimle başlatıp belirli bir yaşa geldiklerinde okulda edindikleriyle pekiştirilmektedir.

Balören köyünde belirli bir yaşa gelmiş ve öğrenci sıfatını alabilen çocuklar ilk eğitimlerini kendi köylerinde bulunan anaokuluna ve ilkokula başlayabilmektedirler. Ancak köyde ortaokul olmadığı için çevre köylere, lise için ise ilçeye gitmektedirler. Köyde ilkokul çok eski dönemlerden buyana hep bulunmakta ve öğrenciler eğitimleri için ortaokul ve liseye kadar köy dışına çıkmamaktadır. (K1, K2, K30, K44, K53)

F8. Balören köyü faaliyet gösteren anaokulu ve ilkokulu.

Bayraktar’da anaokulu, ilkokul ve ortaokul bulunduğu için köydeki çocuklar eğitim hayatlarının lise kısmı için ise ilçeye gitmektedirler. Bayraktar’da okul her dönem bulunmuş ve liseye kadar hiçbir öğrencinin okul için başka yerlere gitmesine gerek kalmamıştır.

F9. Bayraktar Köyü İlkokulu

F10. Bayraktar Köyü Ortaokulu

Mecidiye’de şu an için eğitim ve öğretime açık bir okul bulunmamaktayken köyün çok eski dönemlerinde okul bulunmaktaymış. Osmanlı İmparatorluğu'nun ilk meslek okulu burada kurulmakla birlikte bu okulda ipek böceği yetiştiriciliği, ipek işleme atölyeleri, şaraphaneler, altın takı sanatı, ahşap, taş ustalığı, imar işleri ve tarım araştırmaları yapılmış. (K58, K61, K63, 67)

1980'lere kadar bizim köyde okul varken bu tarihten sonra okul öğrenci azlığından dolayı kapandı ve çocuklar Akmeşe'ye taşınmalı sistemle gidiyor. (K115)

Mecidiye köyünde eğitim taşınmalı sistemle öğrencilerin Akmeşe'ye gitmesiyle sağlanmaktadır. Köy okulu 1980'li yıllara kadar varken öğrenci sayısının azlığından kapatılmış ve Akmeşe'deki okul yatılı hale getirilmiş, şu an ise öğrenciler sabah akşam servislerle okula gidip gelmektedirler. (K77, K115)

Din ve Dinî Gruplar

Araştırmaya konu olan Kocaeli'nin Balören, Bayraktar köyleri Alevî-Bektaşî köyleri olarak tanınmaktayken Mecidiye köyü Bektaşî köyü olarak tanınmaktadır.

İslâm tarihinde, mezhep ve tarikat edebiyatında, Arapça dil kaidesine göre, Hazreti Ali'yi sevmek ve saymak, "Alevîyet", "Alevîlik" kelimeleri ile ifade edilmiştir. Hz. Ali'yi sevene "Alevî" denilmiştir²⁰.

Kocaeli'ni Balören, Bayraktar köyleri de dinî inançları doğrultusunda Alevî-Bektaşî olarak kendilerini tanımlamaktadırlar. Yaşayış biçimleri, ibadetleri, gelenek ve görenekleri sadece Alevî inancı doğrultusunda değil aynı zamanda Bektaşîlik öğretileri doğrultusunda oluşmuştur.

Balören Köyü Alevî-Bektaşî köyü olmakla birlikte köyde Keçeci Baba, Pir Sultan ve Söylemez Ocaklarına bağlı Alevî vatandaşları yaşamakta ve en fazla Pir Sultan Ocağı'na bağlı kişiler bulunmaktadır. (K8, K117)

Bugün cem evinin açılışına

Hoş geldiniz, canlar güzel insanlar

Köylüsü, şehirlisi, sanatçısına

Hoş geldiniz, canlar güzel insanlar

Talip, rehber, mürşid başımın tacı

Zakirlerin sazı gönül ilacı

Kurbancı, sofracı bir de lokmacı

Hoş geldiniz, canlar güzel insanlar

Gözcü cem evinde düzeni sağlar

Hû diyince canlar coşar da çağlar

---

²⁰ Doç. Dr. Mehmet Eröz, Türkiye'de Alevîlik Bektâşîlik, İstanbul, 1977, s.33.

Şehid-i Kerbela yürekler dağlar

Hoş geldiniz, canlar güzel insanlar

Dört kapı, kırk makam, on yedi erkân

Kırklar meclisine eşit girer can

Bizim için birdir gavur Müslüman

Hoş geldiniz canlar, güzel insanlar

Endül şerbetini Ali'den içtik

Can, baş feda edip biz serden geçtik

Şah Hüseyin ile yollara düştük

Hoş geldiniz canlar, güzel insanlar

Hak, Muhammet, Ali söyler dilimiz

Tüm erenler, evliyalar ulumuz

Kul Hasan'ım şaha çıkar yolumuz

Hoş geldiniz canlar, güzel insanlar

(Hasan ATMACA, 2006, Balören Cemevi açılış günü kaleme aldığı şiir)

Araştırmanın bir diğer alanı olan Mecidiye köyü ise Alevî olarak değil Bektaşî olarak dini ibadetlerini yerine getirmektedir. Anadolu'da dedelik öğretileri doğrultusunda ibadetler yapıldığını kendilerinin ise Balkanlarda dedelik üzerinden

değil de dedebabalık öğretileriyle ibadetlerini yaptıklarını söylemektedirler. Dedebaba, Hacı Bektaş Veli'nin vekili demektir²¹.

Bektâşilikte, dede yerine baba vardır, cemaatin işlerini, cem âyinlerini o yürütür. Bazı köylerde rehber de baba denilmektedir. Dedelik soy takip ettiği halde, babalık (köyde ve kentte) seçimle olur²². Mecidiye köyüne son dönemde Bingöl, Tunceli, Muşlu Alevî vatandaşların da yerleşmesiyle Bektâşî olarak tanınan Mecidiye köyü, böylelikle Alevîlere de Bektaşîlere de ev sahipliği yapmaktadır. (K79, K71, K115)

Kelimededen açıkça anlaşılmalıdır ki, Bektâşilik, Hacı Bektaş Veli'ye bağlı olan, onun yolunda giden anlamını vermektedir. Yol'larının, tariklerinin pîri'i olarak Hacı Bektâş Veli'yi kabul edenler, Bektâşî Tarikatı'nın usul ve erkânına uygun bir yaşayışa sahip olmalarına bakarak, Ehl-i Beyt, sevgisi, tevellâ ve teberrâ prensibi gibi hususlara bağlı olmalarına bakarak, Bektâşîlere, Alevî diyebiliriz²³.

Bizim köyde ilk cemevi 1989 yılında yapılmaya başlandı. 1993 yılına kadar amcam Salih Korkutan babalığı yürütürdü. Bizde dedelik yok babalık var. Amcam ölünce artık cem düzenlenmez oldu. (K77)

Bektâşilik, Hacı Bektaş Veli (1209-1271) adına kurulan bir tarikattır. Ali, Oniki İmam ve Ehl-i Beyt sevgisine dayanır. Olgunluk, eşitlik, özgürlük gibi çağdaş ilkeleri bağrında yeşertmiş yolağın genel kurallarını oluşturmuştur. Bektâşilik bir Âlevîliktir, Âlevîliğin bir koludur. Bektâşiliği Hacı Bektaş Veli başlatır, müritlerince sürdürülür, yayılır ve kurumlaştırılır. Babailer Ayaklanması'nın Selçuklularca bastırılmasından sonra (1240) Anadolu'ya dağılmış olan Babai- Batını çevreleri Hacı Bektaş toparlar. Bu çevreler Hz. Muhammet'i mürşit, Hz. Ali'yi rehber, Hacı Bektaş Veli'yi ise pir tanırırlar²⁴.

---

²¹ Prof. Dr. Ethem Ruhî Fığnalı, Türkiye'de Alevîlik Bektâşilik, İstanbul, Selçuk Yayınları, 1989, s.192.

²² Eröz, a.g.e, s106-107.

²³ Eröz, a.g.e, s.52.

²⁴ Baki Öz, Alevîlik Nedir?, İstanbul, 2001, s.189.

Bizim köyde dedebabalık vardır. Ve köyümüzde iki ocak bulunmaktadır. Biri pazartesililer diğeri çarşambalılardır. Pazartesililer Hacı Bektaşî Babagen Ocağı'na bağlıyken çarşambalılar Otman Baba Ocağı'na bağlıdırlar. (K77, K115)

Mecidiye halkı kendini Bektâşî olarak tanıtmakla birlikte dinî ibadetlerini bu doğrultuda yerine getirmişlerdir. Âlevîlikte bulunan dedelik sistemi yerine dedebaba sistemini benimsemişlerdir. Mecidiye'de ocak kavramı olarak ise Babagan Ocağı ve Otman Baba Ocağı görülmektedir. Dedebaba, Bektaşilikte Çelebilik kurumuna karşı çıkan Babagan kolunu temsil eden Bektaşilikte en üst makam olan Horasan postuna oturan kişidir. Dedebaba, aynı zamanda Hacibektaş ilçesindeki dergâhın pir evinde kalan, Hacı Bektaş Veli'yi temsil eden, postnişin ve türbedardır. Çelebilik gibi babadan oğula geçmez ve Halife Baba unvanına sahip olanlar arasından tarikat içinde yapılan seçimle dergâhın başına gelerek ömrü boyunca Dedebabalık yapar. Halife Babalar ise Babagan Bektaşilerce önemli olan dergâhların başına geçen Bektaşî babalarıdır²⁵. Otman Baba ve abdalları, Rumeli coğrafyasında Bektaşî tarikatının bir kolu olarak görülmekte ve addedilmektedir²⁶.

Bizde eskiden bu iki ocak arasında kız alıp verme bile olmazdı. (K115)

Cami ve cemevini yan yana yaptık, isteyen cenazesini istediğinde kaldırabilsin diye. (K77)

Bayraktar köy eşrafı tamamen Alevî-Bektaşî halktan oluşmaktadır ve uzun yıllar ibadetlerine de bağlılığını göstererek tüm Alevî-Bektaşî geleneklerini zamanında yerine getirmeye itina etmişlerdir. Ancak evlilik sebebiyle son dönemde Sünnî inanca sahip insanlar da köyde yaşamaya başlamıştır. Köye Anadolu'nun çeşitli yerlerinden gelen Alevî halk dışında uzun yıllar evlilik yoluyla dahi Alevî olmayan biri yerleşmemiştir. (K82, K87, K88, K92) Bayraktar'da Pir Sultan, Sultan Söylemez, Hubyar Sultan Ocaklarına bağlı Alevîler bulunmaktadır. En çok Pir Sultan Ocağı'na bağlılar varken en az Sultan Söylemez Ocağı'na bağlı kişiler bulunmaktadır. (K82)

---

²⁵ İsa Tolga Çıplak, Zeki Çevik, "Babagan Bektaşilik ve Demokrat Parti", Osmanlı Medeniyeti Araştırmaları Dergisi, Cilt 5, Sayı 8, (Nisan 2019), s.26.

²⁶ Gökhan Yurtoğlu, "Otman Baba'nı Tarikatına Dair" Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi, Cilt 0, Sayı 80, (2016), s.144.

Bayraktar köyünde görülen Hubyâr Ocağı, köye Anadolu'dan göç edenlerle birlikte devamlılığını sürdürmektedir. Hubyâr Ocağı Anadolu'da bulunan Alevî Ocakları içerisinde bulunan 12 büyük ocaktan birisidir. İsmi kurucusu olan Hubyâr Sultan'dan almaktadır. Kuruluş tarihi hakkında çok fazla bilgi bulunmamakla birlikte eldeki şecereye göre bu ocak, 13. yüzyılda kurulmuştur. Kurucusu Hubyâr Sultan'ın Beğdili Türkmen aşiretinden olduğu ve bu ocağın kurulmasında başta Beğdili aşireti olmak üzere birçok Türkmen aşiretinin rol oynadığı gerek tarihi birtakım belgelerden ve Hubyâr mensubu köy isimlerinden; gerekse eskilerden beri Hubyâr dedelerinin anlattıklarından ortaya çıkmaktadır²⁷. Hubyâr Ocağı adını kurucusu olan, Hubyâr Sultan Dede'den almıştır. Hubyâr Sultan'ın 16. yüzyılda yaşadığı ve Celalî isyanları dönemlerinde bugün türbesinin de bulunduğu Tokat-Almus-Hubyâr köyüne geldiği bilinmektedir²⁸.

Balören ve Bayraktar'da Pir Sultan Ocağı'na bağlı köylüler bulunmakta ve iki köyün de dedeliğini Pir Sultan Ocağı'na bağlı dede yürütmektedir. Pir Sultan Abdal bugün Pir Sultan Ocağı olarak bilinen ve merkezi Yıldızeli- Banaz köyünde bulunan Pir Sultan Ocağı'nın kurucusu ve ilk piridir. Pir Sultan Ocağı'nın yapısına baktığımızda, Pir Sultan'ın aşıklığı/cem törenlerinde zakirliği yanında aynı zamanda "dedelik" gibi işlevinin bulunduğu da açıkça anlaşılmaktadır²⁹. Bugün Pir Sultan Ocağı talipleri çoğunlukla Çorum, Yozgat, Tokat, Sivas, Erzincan, Tunceli bölgelerinde bulunmaktadır³⁰. Balören ve Bayraktar köylerinin dedeliğini yürüten Kazım Güneş Dede de Pir Sultan Ocağı'na bağlıdır.

Bizim köyde ocaklar arası fark olmaz. Ben Pir Sultan Ocağı'na bağlıyım musahibim Hubyar Ocağı'na bağlı. (K82)

Balören'de Keçeci Baba Ocağı'na bağlı köylüler de bulunmaktadır. Keçeci Baba Ocağı'nın merkezi sözü edilen Tokat'ın Erbaa ilçesinin Keçeci köyüdür. Arşiv kayıtlarında burası Sivas'ın Kazabad kazasına bağlı Ahi Baba köyü olarak da

---

²⁷Coşkun, Hasan. "Anadolu Âlevî- Bektaşî Toplumunun İnanç ve Değerlerinde Ahmet Yesevî İzleri (Hubyar Sultan Ocağı Örneği)" II. Uluslararası Hoca Ahmet Yesevî Sempozyumu Bildirileri, Yayın No 54, (Ekim/2018), s.125,126.

²⁸ Hasan Coşkun, a.g.m, s.126.

²⁹ Ali Haydar Avcı, "Pir Sultan Ocağı Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi, Cilt 0, Sayı 46, (2008), s.82,83.

³⁰ Avcı, a. g. m, s.91.

geçmektedir. Keçeci Baba Horasan'dan gelip buraya yerleşince önce evini, sonra zaviyesini kurmuş, buraya bir de mescit yaptırmıştır. Keçeci çayının kıyısına kurulan bu zaviye zaman içerisinde ilim ve irfan merkezi haline gelmiştir. Keçeci Baba zaviyesi başlangıçta bir Ahi merkezidir ve burada keçe üretimi yapılmıştır. Kayıtlarda bu zaviyenin XVIII. yüzyıl başlarında “büyük bir asitane” olduğu ve burada bir alay dervişin bulunduğu ifade edilmektedir. Bu durumda Keçeci Baba zaviyesi XV. yüzyıldan sonra tekke haline dönüşmüştür³¹.

Balören ve Bayraktar'da ortak olarak Söylemez Ocağı'na bağlı talipler bulunmaktadır. Söylemez Ocağı'na dair yapılan araştırmalarda her iki köyün de Dedesi olan Kazım Dede'nin bu ocağa dair verdiği bilgilere ulaşılmıştır. Kazım Dede kendisi Çorum'un Alaca köyünden olup kendilerine yakın bir köy olan şimdiki adıyla Erenköy eski adıyla Velet Köy halkının Söylemez Ocağı'na bağlı olduğunu belirtmiştir. Burada yaptığı araştırmada Söylemez Ocağı'nın ileri gelen dedesinin Hünkâr Hacı Bektaş döneminde yaşadığını ve birçok sırrının bulunduğu, bunları kimseyle paylaşmadığı için bu dedeye ve taliplerine Söylemezler olarak ad takıldığını dile getirmiştir. Aynı zamanda Söylemez Ocağı'nın dedesinin Hacı Bektaş'ta gömülü olduğu Kazım Dede tarafından aktarılmıştır. (K 81)

Araştırmaya konu edinilen Kocaeli'nin İzmit ilçesine bağlı Balören, Bayraktar ve Mecidiye köyleri Alevî ve Bektaşî köyleri olarak tanınmakta ve ibadetlerini yerine getirmektedirler. Balören ve Bayraktar'ın bağlı olduğu ocaklara ve ocakların kurulduğu yerlere bakıldığında köylülerin zaten o yerlerden göç ederek şu anda buldukları yerlere yerleştikleri görülmektedir. Çünkü köylüler genelde Tokat, Çorum, Tunceli, Elazığ, Bingöl, Adana, Amasya, Malatya, Kahramanmaraş, Sivas, Eskişehir'den göç etmiş ve buralara yerleşmişlerdir. Mecidiye'de ise ocak kavramı bu köye göçlerin Anadolu'dan değil de Balkanlardan gerçekleşmesi sebebiyle diğer iki köyden farklılık göstermektedir. Hatta Mecidiye'de cemevi olmasına rağmen bir dede ya da dedebaba tarafından cemler yürütülememekte ancak Balören ve Bayraktar'da cemler düzenlenmektedir. Araştırmanın yapıldığı dönemi

---

³¹ Fahri Maden, “Keçeci Baba Ocağı”, Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi, Sayı71, (2014) s.153

kapsayan 2020-2021 yıllarında Balören ve Bayraktar'da COVID-19 salgını sebebiyle cemler iptal edilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.TOPLUMSAL UYGULAMALAR, RİTÜELLER VE ŞÖLENLER

3.1.TÖRENLER, KUTLAMALAR VE RİTÜELLERİ

3.1.1. Geçiş Törenleri

3.1.1.1. Doğum

Doğum hayatın başlangıcıdır ve yüzlerce âdetin, inanmanın uygulandığı dönemdir. Kadının gebe kalma isteğiyle başlayan doğuma kadar kadını etkisi altına alan âdetlere, gelenek ve göreneklere uymak gerekmektedir³².

Çalışmamızda geçiş dönemlerinin başlangıcı olan doğumu Balören, Bayraktar ve Mecidiye köyleri üzerinden değerlendirdik. Bunu gerçekleştirirken de doğum öncesinde, doğum esnasında ve doğum sonrasında neler yapıldığına dair bir sıralama takip edilmiştir.

3.1.1.1.1.Çocuksuzluk ve Çözüm Uygulamaları

Balören köyünde genç kız, evlendikten sonra soyunu devam ettirmek, ileride kendisine ve çevresine faydalı evlatlar yetiştirmek için doğum yapmak ister. (K3)

Doğum öncesinde evlat sahibi olmak için birtakım hazırlıklar toplumumuzda gerçekleştirilmektedir. Kimi evli kadınlar ise evlendikten sonra hemen çocuk sahibi olmak istememektedir. (K5)

Balören köyünde de evlendikten hemen sonra çocuk sahibi olmak istemeyen kadınların doktor kontrolünde korunmayı gerçekleştirdikleri dile getirilmektedir. (K7)

Balören köyünde hamile kalmak isteyen kadın eğer beklediği halde çocuk sahibi olamıyorsa doğru olanın doktora gitmek olduğu kanısı tüm köyde yaygındır. (K14) Bu şekilde doktorun uygun gördüğü tedaviyle çocuk sahibi olmanın daha sağlıklı olacağı düşünülmektedir. Daha önceki yıllarda ebeye göstererek ebenin tavsiyeleriyle hareket edildiği de dile getirilmektedir. Daha önceki yıllarda ebelik

---

³² Dr. Işıl Altun, Kandıra Türkmenlerinde Doğum, Evlenme ve Ölüm, İzmit, Yayıncı Yayınları, s.102.

yapan insanların köylerde ara ara bulunduğu ve onlara da danışıldığı söylenmektedir. Aynı zamanda arpa suyu kaynatarak kaynayan suyun buharına kadının oturtulması da gebe kalmak isteyen kadınların uygulamış olduğu yöntemlerden biridir. Ancak köy halkının eskiden de şimdi de daha çok doktora başvurduğu söylenmektedir. (K10)

Uzun süre çocuk sahibi olamayan kadınlar ise çeşitli yöntemlere başvurabilmektedir. Özellikle ululardan medet ummak, onlara adak adamak bunların başında gelmektedir. Dinsel, büyüsel bir yaklaşımla kutsal yerler, yatırlar, türbeler, evliyalar, yüce ağaçlar, mukaddes pınarlar ziyaret edilir, halk hekimliğinden (kocakarı ilaçlarından) medet umulur. Türk halk kültüründe Atalar kültürüne bağlı olarak mezarlar, ulu ağaçlar, pınarlar kutsaldır³³.

Balören’de çocuk sahibi olmak isteyen kadınların başvurduğu yer ise Keçeci Baba Türbesi olmaktadır. Keçeci Baba’yı ziyaret eden kadın çocuk sahibi olmak için adakta bulunduğu gibi durumunu anlatan çocuk eşyası, bebek beşiği şeklinde nesnelere de yatıra bırakabilmektedir. Ancak inanışa göre türbe ziyaretine her giden kişi bu beşiği sallaması gerektiği söylenmektedir. Aksi takdirde bebek isteyen kişinin dileğinin yerine gelmeyeceği düşünülmektedir. (K2, K3)

F11. Keçeci Baba Türbesi’ne çocuk sahibi olmak isteyenlerin bıraktıkları eşyalar

---

³³ Altun a.g.e, s.102.

Bayraktar'da hamilelikten kaçınmak için daha çok korunma yöntemi olarak doktora gidilmekte ve tıbbî yöntemler kullanılmaktadır. (K90)

Bayraktar'da evlenen kadınların çocuk sahibi olması adına inanışlar genç kızın evlenmesinden sonra başlar ve çocuk sahibi olacağı anlaşılıncaya kadar devam eder. (K94)

Bayraktar'da evlenen kız düğün bitimi damat evine getirilince çocuğunun olması için çeşitli adetler söz konusudur. Gelin yatağının üzerine erkek çocuk yatırılması, gelinin daha öncesinde çorabına para koyarak yatağın üzerine oturması ve bir çocuğun gelinin çorabını indirerek konulan parayı alması gibi adetler gelinin ileride çocuğunun olması için gerçekleştirilen adetlerdendir. (K90)

Bayraktar'da eski dönemlerde çocuğu olmayan gelin için ebegümece sütle karışık kaynatılması ve gelinin bunun buharına oturtulması çocuk sahibi olmak isteyenlerin uyguladığı bir yöntemmiş. Aynı zamanda yeni doğum yapmış kadının bebeğinin eşi çöpe atılmazmış ve çocuk sahibi olmak isteyen kadına verilmiş, çocuk sahibi olmak isteyen kadın bunun üzerine oturtulmuş. (K90, K95)

Bel açıklığı olanın da çocuğu olmaz. Beline çömlek, bardak oturtulur. (K90)

Her çocuk isteyen muska yazdırırdı. (K90)

Bayraktar'da doğan çocukların korunması adına hameyli denilen şeytandan korunma amaçlı hocanın yaptığı bebeği koruma yöntemi oldukça yaygınmış. (K102)

Benim çocuklarım hep ziyan oluyordu. Hamile kaldım üç tane çocuğum ziyan oldu. Sonra hocaya baktıralım bakalım ne diyecek dedik. Hocaya gittik. Hoca benim karnımdaki sabi sübyanların boğulduğunu söyledi. Yani yel boğuyor, öldürüyor içinde. Sonra hameyli yazdıralım çocuklarını şeytandan korusun dedi. Bunun üzerine oğlum oldu benim. (K90)

Doğan çocuklara özellikle büyüklerinin ismini koymak da çocuğun ölümden korunması adına gelenek olarak sürdürülmektedir. (K106)

Eyüp, Bektaş, Muhammet, Musa koyarız çocuklarımızın isimlerini. Kızlara ise eskiden Ayşe, Hatice, Zehra, Fadime isimleri daha çok koyuyorduk şimdi her türlü isim koyuyorlar gençler. (K106)

Bayraktar'da çocuk isteyen ve çocuğun sağlıklı olmasını isteyen anne adayları türbelere de destek almakta, türbelere adak adamaktadır. Bayraktar'da başta Elif Ana Türbesi olmakla birlikte diğer türbelere çocuk sahibi olmak isteyen kadın ziyaretlerde bulunmakta ve adaklar adamaktadır. (K84, K90, K95)

Bayraktar'da çocuk isteyen kadının uygulamaları gibi çocuk istemeyen kadınların da çeşitli uygulamaları söz konusu olmaktadır. (K109)

Eskiden korunmak için ne yaparlarmış bilemiyorum ama hamile olduğunun anlayınca ebegümece kökü, sabun sokarlarmış çocuk düşürmek için. O zaman gencecik gencecik insanlar ölüyormuş. Şimdi tıp ilerledi. (K109)

Bayraktar'da Balören ve Mecidiye'de hamileler için kullanılan *iki canlı* deyimine köylerde yaygın olarak rastlanmakla birlikte hamileye *yüklü, gebe* de denilmektedir. (K2, K69, K90)

Mecidiye'de hamile kalmak isteyen kadınlar eskiden Uzun Erenler'e gidip adak adar ya da sıcak suyun buharına oturarak hamile kalmak için uğraşırken hamilelikten korunmak adına hiçbir yöntem denemezmiş. (K80)

Büyüklerimiz geleni yaptık, derlerdi. (K80)

Araştırma konusu olan Balören, Bayraktar ve Mecidiye köylerinde çocuk sahibi olmak isteyen ya da istemeyen kadınların araştırmaları neticesinde geçmişten günümüze çeşitli uygulamalar olduğu bilgisine ulaşılmıştır. Özellikle de üç köyde daha çok çocuk sahibi olmak istendiği sonucuna varılmış adetlerin olduğu görülmüştür. Her ne kadar günümüzde tıbbî çareler aranmasına rağmen her üç köyde de eskiden de günümüzde de köylerde bulunan türbelere çocuk sahibi olmak isteyenlerin medet umduğu görülmüştür. Aynı zamanda köylerde bitkilerden yararlanma ya da çeşitli adetlerin çocuk sahibi olmak için yerine getirilmeye çalışıldığı bilgisine ulaşılmıştır.

3.1.1.1.2. Gebelik Dönemi

Aşerme ve Çocuğun Cinsiyeti

Hamile kadının, özellikle hamileliğin ilk üç ayında, canının vakitli vakitsiz bir şeyler yemek istemesine aşerme denir³⁴.

Balören'de hamile kadınların canı ne çekiyorsa onu yemesi gerektiği düşüncesi yaygındır. (K2) Ancak bazen de hamile kadın özellikle yemek yemekten kaçınmakta yemeğin kokusundan dahi midesi bulanabilmektedir. (K3)

Eskiden kadınların hamile kaldıklarını adet görmediklerinde anladıkları ancak cinsiyetini doğum öncesinde bilemediklerini, çocuğun cinsiyetini doğum esnasında öğrendikleri söylenmektedir. (K5)

Çocuğun cinsiyetinin kız ya da erkek olmasına dair bir isteklerinin kişiden kişiye değiştiğini belirtmektedir. (K2, K3, K5)

Üç erkek çocuğu vardı, etrafımdaki kız çocuklarını görünce ben de kızım olsun istiyordum. Kızım olursa süsleyip saçını tarayıp onu sokağa çıkarmak hayalimdi. (K5)

Balören'de her ne kadar köyde kız çocuğu olsa bile erkek çocuğu olduğunda buna siftah etmek denir. (K2, K3, K5) Eskiden erkek çocuğu doğsa ve sayıca köydeki işlere yetişsin diye de:

“Bir tane olsun kele gitsin, bir tane olsun sığıra gitsin, bir tane olsun koyuna gitsin, bir tane olsun yanımızda kalsın.” sözü söylenirmiş. (K5) Ancak şimdilerde çok fazla çocuk doğurmanın gerek olmadığı, şimdi evlenip çocuk yapanların daha az çocuk yaptığı için akıllıca davrandığı dile getirilmektedir. (K5)

Bayraktar'da hamile kadının canının çektiği şeyler mutlaka kadına yedirilmesi gerektiği düşünülmektedir. Kadının aşerdiği yemeklerin çocuğun cinsiyeti hakkında da ipuçları verdiği inancı söz konusudur. (K7, K10)

---

³⁴ Dr. Işıl Altun, Kocaeli Suadiye/Çepni Halk Kültürü, İstanbul, Doğu Kütüphanesi, 2008, s.111.

Bayraktar'da erik yersen kız olur, tatlı yersen erkek olur. (K7, K10) Ancak Balören'de tatlı yersen kız ekşi ya da acı yersen erkek olacağı düşünülmektedir. (K90)

Aşermenin yanı sıra hamile kadının rüyasında elma, mercimek tanesi görmesi kız çocuğuna; armut ya da buğday tanesi görmesi erkek çocuğuna delalet gösterilir. (K90)

Hamile kadının ağır iş yapması da doğru karşılanmaz. Ağır işlerle uğraşan kadınların çocuğu düşüreceği, kendisinin başına bir şeyler geleceği şeklinde endişeler oluşmaktadır. (K95)

Çocuğun çirkin olmaması için hamile kadının çirkin birine bakması pek istenmez. (K102)

Özellikle haram lokma hamile kadının boğazından geçerse çocuğun hayırsız olacağına inanılır. (K90)

Haram lokma yerse çocuk piç olur. (K90)

Yukarı köyler çok çirkinmiş. Benim rahmetli babaannem derdi buradan geçe geçe bizim Alevilerin var olan nuru onlara da geçti, bizim güzelliğimizi çaldılar. (K90)

Çocuğun cinsiyetini belirlemede annenin aşerdiği yiyeceğin yanı sıra çocuğun anne karnında sağ tarafta toplanmasıyla çocuğun erkek olacağı, sol tarafta toplanmasıyla kız olacağına inanılmaktadır. (K109)

Mecidiye'de hamile kalan kadının aşerdiği yiyeceğe yönelik çocuğu cinsiyeti belirlenmektedir. (K71)

Bizde kadın tatlı bir şeye aşererse kız, ekşi bir şeye aşererse erkek çocuğu olur derlerdi. (K71)

Hamile bir kadının karnının şeklinden de çocuğun cinsiyetine dair ipuçları olduğuna inanılmaktadır. Eğer kadının karnı öne doğru sivri ise ve kalçası büyümemişse erkek çocuk doğuracağı düşünülmektedir. (K80)

Araştırma konusu olan Balören, Bayraktar ve Mecidiye köylerinde hamilelik esnasında bir kadının yaşadıkları üzerine yapılan görüşmelerde hamile kadınların kaçınması gerekenler ağır şartlar yanı sıra hamile kadının yedikleri ve içtiklerinin çocuğun cinsiyetini belirleme bir işaret olduğu bilgisine ulaşılmıştır. Ancak bu hem köyler arasında farklılık göstermekteken hem de aynı köy içinde kişiden kişiye de değişiklik göstermektedir.

3.1.1.1.3. Doğum Sırası

Evlilik, çocuk sahibi olma isteği, hamile kalma, hamilelik derken doğum. Dünyaya bir canlının gelmesiyle duyulan eşsiz heyecan. Hemen her toplumda çocuk, özellikle ilk çocuk, geldiği çevreye, başta ailesine büyük bir mutluluk getirir. Aylar süren hazırlıklar sona ermiş, çocuk “hayırlısıyla” doğmuş, anne de “kurtulmuş”tur. Çocuk, anne babanın ilk çocuğu, ailenin ilk torunuysa yapılan hazırlıklar, doğuma yüklenen anlam daha bir farklıdır³⁵.

Doğum Hazırlığı

Balören’de doğum öncesinde çocuğa pek çok hazırlık yapılmakta ve özellikle de çocuğun ihtiyaçlarına yönelik ihtiyaçlar giderilmektedir.

Balören’de eskiden bebek doğmadan önce ilk olarak bebeğin yatağı hazırlanmış. Yatak olarak kullanılan tahta beşik daha çok köyde daha önce bebek büyütmüş komşudan tedarik edilirmiş. Aynı zamanda evin içine selesi de kurulmuş. Ancak çok fazla bir hazırlık imkanlar el vermediği için yapılamamış. Çocuk doğduğunda herhangi bir mintan kesilir çocuğa sarılır, bunun üzerine kundak görevi gösteren şal sarılmış. Başına da taç adı verilen eskiden de çekenek olarak adlandırılan eşarp sarılmış. Çocuğa da yatak olarak çullu pala adlandırılan yataklar kullanılmış. (K5, K10) Çocuğa gerekli olan bezler parça pazarı olarak adlandırılan yerlerden alınmış. (K5) Bebeğin doğmadan önce kundağı, yeleği, şapkası, zıbını önceki yıllarda elle örülmekteyken bez olarak ise tutanaklar kullanılmış. Tutanaklar eski şalvar ya da çarşafklar kesilerek hazırlanmış. (K5)

Doğum esnasında doğuma ebe getirilir ve köydeki koca karılar doğumun olacağını bağırarak haber verirlerdi. (K5)

---

³⁵ Altun, a.g.e, s.124-125.

Kadın iyice doğuma kadar sancıyla bağıır ve doğum ebe tarafından yaptırılır. Doğan çocuk bir tas su ile kafasına dikkat edilerek yıkanır ve bezlere sarılır, annenin yanına yatırılır. (K2, K3)

Bayraktar'da gerçekleştirilen doğum hazırlıklarına dair yapılan araştırmalarda elde edilen bilgiler doğrultusunda geçmiş dönemlerde çocuğun anneannesi ve babaannesi tarafından bebeğe hazırlıklar yapıldığı bilgisine ulaşılmıştır. Özellikle ilk etapta bebeğin ihtiyaçları olan bebek zıbını, beşik ve yatağın ortaklaşa hazırlandığı söylenmiştir. Özellikle eski dönemlerde doğum yapacak kadına elde kırmızı hırka dikilir ve kadının doğum sonrası bu hırkayla gezmesi doğru bulunurmuş. Kırmızı olmasının sebebi al basmasından korunmak amalıymış. Doğumu köyün ebesi gerçekleştirirken köy ebesinin gerekli malzemeleri yanında olur, sıcak suyu hazır bulundurur, kadın yer yatağına yatırılır, ayakları iki tarafa konulan sandalyelere yerleştirilirmiş. Ebe doğumda göbeği kesmek için makası, tentürdiyodu hazır bulundururmuş. Doğum yapan kadının eşi de düşürölür ve bu eş herhangi bir özellik aranmaksızın toprağa gömölürmüş. (K90, K106, K109)

Bebeğin göbeği ise herhangi bir yere gömölmez. Özellikle okul bahçesine atılır ki çocuk okusun. (K90)

Mecidiye'de eskiden doğumlar evde gerçekleştirilmekte ve köyde doğumdan anlayan ebeler tarafından yapılmaktaymış. Ebe eve çağırılır yanında doğumu gerçekleştirieceği yer doğuma uygun hazırlanır ve su kaynattırmış. Kadının ayakları hazırlanan tahtalar üzerine koydurulur altına da leğen yerleştirilirmiş. (K54, K62, K63)

Göbek Bağı

Doğumun gerekleşmesinin ardından Balören ve Bayraktar'da çocuğun göbek bağı da eşi de eskiden toprağa gömölmekte iken günümüzde düşen göbek bağı özellikle ya gül dibine ya okul bahçesine ya da ailesi ne iş yapmasını istiyorsa oranın sınırları içerisine bırakmaktadır. (K14, K83)

Mecidiye'de de doğum sonrası eskiden olduğu gibi günümüzde de diğer köylerde olduğu gibi çocuğun düşen göbeği ya okul bahçesine ya cami bahçesine ya da dışarıda bir yere gömölmemtedir. (K80)

Doğumun Duyurulması

Doğum esnasında Balören’de evde yapılan doğuma herhangi biri giremeyeceği gibi, köydeki yaşlılardan ve bu işten anlayan insanların girmesi uygun görülürmüş. Doğum bittikten sonra evde bekleyenlere doğumu duyuran bir kocakarı olmasına özellikle dikkat edilirmiş. *O kocakarıya görümlük verilirdi. Görümlük olarak kına, sabun, çember aile bireyleri tarafından hediye olarak sunulurdu. Aynı zamanda doğumu yaptıran ebeye de çeşitli hediyeler hazırlanır aradan birkaç gün geçtikten sonra ebe ziyaret edilir hediyesi verilirdi.* (K5)

Balören’de de Bayraktar’da da doğumlar günümüzde doğumlar artık hastaneler de gerçekleşse de aile büyüklerine doğumu haber verenlere yine çeşitli hediyeler sunulmakta özellikle patik, çorap, havlu, çember verilmektedir. Balören’de Önceki yıllarda bebek doğduğunda bebeğin doğduğunu aile büyüklerine haber veren kocakarı bebeği dedesinin kucağına ilk olarak verirmiş ve dede de çocuğun kundağına biraz para sıkıştırır çocuğu babaannesine verirmiş, babaanne de bebeği annesinin yanına götürüp yatırmış. (K5)

Mecidiye’de kadın doğumu gerçekleştirdikten sonra evdeki büyüklere doğuma katılan kadınlardan biri haber verir ve bu kadına müjdesi için mutlaka bahşiş verilmekteymiş. (K80)

Araştırma konusu olan Balören, Bayraktar ve Mecidiye köylerinde doğum esnası ile ilgili yapılan araştırmalarda doğum hazırlıklarının eski dönemlerde geniş aile anlayışı doğrultusunda aile büyüklerinin bebek bekleyen anne baba adaylarına bebeğin ihtiyaçlarını gidermede yardımcı oldukları bilginine ulaşılmıştır. Özellikle doğumların evde yapıldığı ve doğumu gerçekleştiren ebelerin eve çağırıldığı köylerde edinilen bilgilerdendir. Aynı zamanda doğumu gerçekleştiren ebenin ve bebeğin dünyaya geldiğini haber veren kişinin torun sahibi olanlar tarafında mükâfatlandırılması ise gelenekler arasındaymış. Üç köyde de göbek bağı ile ilgili özellikle eskiden günümüze gelen âdet ise bebeğin geleceğini tayin amaçlı köydeki en güzel yerlere ya da okul bahçesi gibi değer verilen yerlere gömülmesi eskiden de günümüzde de geçerliliğini yitirmemiştir.

3.1.1.1.4.Doğum Sonrası

Anne Sütü

Doğum gerçekleşikten sonra bebeğin bakımı ile ilgili yapılan araştırmalarda Balören’de anne sütü üzerinde durulmuştur.

Çocuk ilk doğduğunda çocuğa anne sütü olmaz diye şekerli su içirilirdi. (K5) Bizde eskiden bebek anne sütü ile beslenir, zamanla da çocuğun ağzına ek besinler verilirdi. Bebeğin annesinin sütü yok ise sütü artsın diye yazıya çıkan çobanın heybesindeki ekmekten bir parça anne yer ve annenin sütünde miktar artış olacağına inanılırdı. Çünkü bu ekmekte bereket olduğu düşünülürdü. (K2, K3, K5)

Anne sütünün artırılması için özellikle kadınlara soğan da yedirilmektedir. (K10)

Bayraktar’da anne sütü ile ilgili yapılan araştırmalarda eskiden günümüze getirilen uygulamaların başında annenin sütünü artırmak için kadına tatlı yedirildiği, anneye bol komposto içirildiği, soğan yedirildiği bilgisine ulaşılmıştır. (90)

Kadın köyde de doğum yapsa hastanede de doğum yapsa doğum yapan kadının yanına gelen kişiler özellikle elinde çorbayla gelir ve bu çorbanın pirinç çorbası olmasına dikkat edilir. (K90)

Mecidiye’de annenin doğum sonrası bebeğini emzirmesi sağlanabildiği gibi eğer sütü yetersiz görülürse bebeğe şerbetli bir su hazırlanır ve yeni doğmuş bebeğin ağzından azar azar aktarılırmış. Aynı zamanda annenin sütünün bol olması adına anneye pirinçli çorba yapılır, ilk dönem pirinçli çorba içirilir, uzun vadede ise anneye bol soğan yemesi tavsiye edilirmiş. (K71)

Sarılık

Balören, Bayraktar ve Mecidiye’de de çocuk dünyaya gözlerini açtıktan sonra ve özellikle belli bir süre sarılık olur endişesiyle çocuk dünyaya gelmeden önce hazırlanan eşyaların içine sarı çember de eklenmektedir. Çocuğun sarılık riski azalana kadar üzerinde bu sarı çember bulundurulmaktaymış. Aynı zamanda sarı olduğu için çocuğun üzerinde bir altın da takılı tutulmuş. (K2, K5, K80, K90)

F12. Sarılıktan korunmak amacıyla kullanılan sarı tül bent

Kırk Basması

Doğum olayından sonraki kırk gün içerisinde lohusanın ve çocuğun hastalanmasına halk arasında genel bir ifadeyle “kırk basması” denilmektedir. Yeni doğum yapan anne ve yeni doğan çocuk her türlü dış etkiye açıktır. Kırk günlük süre içinde annenin ve çocuğun hastalıklardan, zararlı güçlerden, nazardan korumak üzere birtakım tedbirler alınır, pek çok pratik uygulanır³⁶.

Balören’de kırk basığı daha önceki yıllarda daha çok tabiri kullanılırken günümüzde bu tabirin yaygınlığını yitirdiği görülmektedir. Eskiden kırkı çıkmamış bir çocuk büyüyemiyor kendisini toparlanamıyorsa buna kırk basmış denilerek çeşitli uygulamalara gidilmekteymiş. (K1, K2)

Kasaba gider biraz tarttırılmayan et alınır. Kasap bilirdi kırk basması olduğu için bazen parasını bile almazdı. Et içeriye sokulmadan kapıda çocuğun ayakları bu ete bastırılırdı. O zaman kırk basığından kurtarılırdı çocuk. (K1)

Kırk basığında kullanılan et özellikle bir gül ağacının altına gömülmekteymiş. (K1, K2)

Balören’de özellikle çocuğa kırk basmasın diyerek çocuğun bulunduğu odanı eşiğine süpürge, maşa ve başının ucuna ekmek ve Kuran-ı Kerim konulmaktadır. (K3)

---

³⁶ Altun, a.g.e, s.154.

Kırkı çıkmamış bir bebeğin çamaşırları akşam güneş batmadan mutlaka toplanmalı diye düşünüldüğü gibi annenin de dışarıya çıkarken yanına bir parça ekmek alması önerilmektedir. (K10)

Bayraktar'da yapılan araştırmalarda bir çocuğun kırkı çıkana kadar başının ucuna çocuğu kötü ruhlardan korumak amacıyla süpürge konulmaktadır. Aynı zamanda baş ucuna Kuran-ı Kerim de konulmaktadır. (K90)

Eğer bir çocuk çok küçük kalmışsa onun kırk basmasına uğradığı düşünülmekte ve yarı kırk olarak adlandırılan yirmi günlükken kırkı çıkarılmaktadır. (K90)

Cin basmasından, al basmasından endişe ettiğinden süpürge çocuğu bunlardan koruduğu düşünülmektedir. (K90)

Mecidiye'de kırk basmasından endişe edilen bebeğin yatağının başına bir demir ve bir çalı süpürgesi bırakılmaktadır. (K80)

Kırklama

Lohusa ve çocuğu doğumdan yedi, sekiz, yirmi, kırk gün sonra kırk basması tehlikesine maruz kalmamaları için, kırklama adı verilen bir halk pratiğine tâbi tutulurlar. Kısacası, kırklanırlar. Kırklanan lohusa ile çocuk lohusalık devrinin icap ettirdiği yasalara uymak zorunda değildirler Çevrelerinde bulunanlarla serbestçe temas edebilirler³⁷.

Balören'de çocuğun doğumundan kırk gün sonra kırkını çıkarma uygulamaları yapılır.

Kırk kazıktan yongalar alınır ve bunlar kırklama yapılacak suyun kaynatılacağı ateşin altına atılır, suyun içine ise para, altın, yüzük, gül suyu dökülür ve çocuk kırk tas suyla yıkanır. Çocuğu artık dışarıya çıkarırdık. (K2)

---

³⁷ Orhan Acıpayamli, Türkiye'de Doğumla İlgili Âdet ve İnanmaların Etnolojik Etüdü, Erzurum, Ankara Üniversitesi Yayınları, 1961, s.93-94.

Bayraktar'da annenin ve çocuğun kırkını çıkarmak için hazırlıklar yapılmaktadır. Anne ve bebek yarı kırkı çıkarılırken özellikle yıkanır ancak yıkanacakları suya yarı kırkında okunmuş yirmi kaşık su ve bir altın, tam kırkında kırk kaşık su ve yine bir altın konulmakta anne de bebek de yıkanarak duaları edilmekte ve böylelikle kırkları çıkarılmaktadır. (K90)

Kırkı çıkmayan çocuğa mutlaka sarılık olmasından endişe edildiği için sarı tülbent hazırlanır ve çocuk bununla sarılıktan korunur. (K95)

Bayraktarda lohusa kadının pisliğe bulaşmaması için eşiyile birlikte kırkı çıkana kadar birlikte olması hoş karşılanmaz. (K90)

Mecidiye'de bir bebeğin kırkı çıkmadan dışarı çıkması uygun görülmemektedir. Bebeğin doğumundan sonra kırkını uçurmak için doğumunun kırkıncı günü bebek yıkamaya hazırlanır ve yıkanacağı suya bir yumurtanın baş kısmı kırılıp içi boşaltıldıktan sonra bu yumurtayla kırk kez su doldurulup çocuğun kafasında aşağıya su dökülür. Aynı zamanda yıkanacağı suya para altın gibi metal eşyalar da atılmaktadır. (K80)

İlk Gezme- Kırk Çıkarma/Uçurma

Balören'de kırkı çıkmış bir bebek artık dışarıya çıkmaya hazır halde olduğu düşünülmektedir. Özellikle bebek ilk kez dışarıya çıkıyorsa akrabalık derecesi en yakın olan kişiyi ziyarete götürülür ve ziyaret sonrası bebeğe ev sahibi yumurta, ekmek ve annenin sütü bol olsun diyerek soğan verir. (K2, K10)

Bayraktar'da kırkı çıkarılan çocuk en yakını olan kişiye götürülmekte ve ilk kez evinden dışarıya çıkarılmaktadır. Artık annenin de bebeğin de kötü durumlarla pek karşılaşmayacakları düşünülmektedir. (K90)

Kırkı çıkarılan çocuk gittiği evden boş gönderilmemekte ve özellikle de çocuğa yumurta verilmekteyken şu an mendil, çember, patik, havlu gibi çeşitli hediyeler de verilmektedir. (K106)

Mecidiye'de kırkı çıkarılmış bir çocuk yakın bir akrabasına götürülmekte ve ziyaretine gittiği evden çocuğa özellikle yumurta verilerek evden uğurlanmaktadır. (K80)

Ad Koyma

Yeni doğan çocuğa ad verme, çocuğun anne babasıyla, ailedeki diğer bireylerle, onu bekleyen toplumsal çevreyle iletişimini kuran, ilişkilerini düzenleyen âdetlerden, törenlerden, pratiklerden bir tanesidir. Ad verme evrensel bir olgudur. Her toplumun kendi folklorundan beslenen bir ad verme olgusu vardır. Ad verme olgusundan yoksun bir toplum olmadığı gibi, aynı zamanda ad vermek bir zorunluluktur³⁸.

Balören’de çocuğun adının belirlenmesinde daha önceki dönemlerde özellikle aile büyüklerine danışıldığı ancak şu an anne babaların kendi tercihlerine göre isimler koydukları söylenmektedir. İsimlerin daha önceki dönemlerde Hasan, Hüseyin, Ali isimleri üzerinde yoğunlaştığı söylenmektedir. Kız çocuklarına ise Ayşe, Fadime, Zöhre isimleri önceden sık konulan isimlerdenmiş. Günümüzde ise çocuklara modern isimler verildiği görülmektedir. (K1)

Bizim Köyde en çok Hasan ismi vardır. (K1)

Bayraktar’da doğan çocuğa daha önceki dönemlerde aile büyükleri ad koyarken şu an çocuğun annesi ve babası ad koymaktadır. Ad koyma için herhangi bir merasim düzenlenmemektedir. (K113)

Mecidiye’de ise bir çocuğa adı verilirken mutlaka ezan okunur ve çocuğun ismi kulağına fısıldanır. (K115)

Bayraktar ve Mecidiye’de yeni doğan çocuklara da verilen isimler eskiden Balören’de olduğu gibi erkelere Hasan, Hüseyin ve Ali, kızlara Ayşe, Fatma, Fadime ve Elif üzerine yoğunluk gösterirken şimdilerde çocuklara modern isimler takılmaktadır. (K109, K115, K116)

İlk Diş- İlk Saç- İlk Tırnak

“İlk”ler insan hayatında hep önemlidir. İlklerde genellikle bir tören yapılıır. Her şeyin ilkinde bir merak, bir beklenti, bir kutlama yatar³⁹.

---

³⁸ Altun, a.g.e, s.170.

³⁹ Altun, a.g.e, s.203.

Balören’de bir çocuğun ilk dişinin çıktığını gören kişi çocuğa hediye almaktadır. Çocuğun ilk tırnak kesimiyle ilgili bir uygulama olmamakta ancak ilk saçları saklanmaktadır. (K1)

Bayraktar’da bir bebeğin ilk dişi çıktığında dişinin çıktığını gören kişiye çeşitli hediyeler verilmektedir. Aynı zamanda bir çocuğun ilk tırnakları kesilmeden önce bebeğin eli büyüklerinden ki bu kişinin özellikle dedesi olması tercih edilerek cebine konur. Bebeğin eline gelen paralar bebeğin hediyesi kabul edilerek ilk tırnakları kesilmektedir. (K90)

Mecidiye’de büyümeye başlamış ve ilk dişini çıkarmaya başlamış bir çocuğun ilk dişinin çıktığını gören kişi çocuğa mutlaka bir hediye almaktadır. (K80) Ancak ilk saçıyla ilgili bir uygulama söz konusu değildir. (K80) Bir bebeğin ilk kez kesilecek tırnakları ise bebeğin eli babasının cebine koydurulur çocuğun eline gelen paralar bebeğin olur ve bebeğin tırnakları ondan sonra kesilmektedir. (K 115)

Araştırma konusu olan üç köyde doğum sonrası için yapılan araştırmalarda ilk olarak anne sütü araştırılmıştır. Anne sütünün bebek için ne kadar önemli olduğu her üç köyde de edinilen bilgilerin başında gelmektedir. Anne sütünün bebek için önemi bilindiğinden köylerde anne sütünü artırıcı uygulamalar yapılmaktadır. Özellikle annenin doğumdan sonra bol süt yaptığına inanılan besinler tüketmesine itina edilmektedir. Anne sütünün dışında çocuğu sarılıktan korumak amacıyla sarılık tehlikesi geçene kadar çocuğun üzerine sarı bir tülbent ya da altın takılması üç köyde de yaygın uygulamalardandır. Sarılık tehlikesinin geçmesinin ardından çocuğun kırk gününün dolması adına kırklama merasimi köylerde gerçekleştirilmektedir. Her üç köyde de kırklama sonrası çocukların dışarı çıkması uygun görülmektedir. Kırklama öncesi ise kırk başına uğramış çocuklar için ise her köyde farklı uygulamalar olduğu gözlemlenmiştir. Çocuk için önemli bir konu olan ad koyma için Balören ve Bayraktar’da herhangi bir uygulama söz konusu değilken Mecidiye’de ezan okuma mutlaka yerine getirilmektedir. Çocuk biraz büyüdükten sonra ilk kez çocukların tırnaklarının ya da saçlarının kesimi için köylerde uygulamalar söz konusudur. Özellikle ilk dişin çıkması esnasında ya çocuğa ya da dişin çıktığını gören kişiye hediyeler alınması köylerde adetler arasındadır.

3.1.1.2. Sünnet

Müslüman çocukların hayatında sonradan gözüken merasimlerden birisi de sünnet merasimidir. Bildiğimiz gibi bu merasim Müslüman Türkleri tarafından Türk olmayan Müslümanlarda olduğu gibi İslam dini ile birlikte kabul edildikten sonra kutlanmaya başlanmıştır. Günümüzde de yapılan sünnet merasimi, erkek çocuğun Müslüman yapılması olarak açıklanır⁴⁰.

Balören, Bayraktar ve Mecidiye köylerinde gerçekleşen sünnet törenlerine geçmiş dönemde yapılanlar ve günümüz modern yaşam koşullarına uygun yapılan sünnetler olarak bakılabilir.

Balören'de sünnetler eskiden köyde toplu gerçekleştirilmekte ve köydeki sünnet olacak çocuk sayısı ortalama on iki on üçü bulmaktaymış. Sünnet olacak çocuklar Türk bayrağını taşıyan birinin arkasına toplanmakta ve tüm köyü gezip daha sonra toplu sünnetin yapılacağı eve getirilmekteymiş. Her çocuğun ailesi bu eve çocuğu için bir yastık, bir yorgan götürmekte, toplu sünnet bittikten sonra ise çocuklarını alıp kendi evlerine dönmekte ve evde çocuklarına sünnet yatağı yapmaktaymış. (K1, K14) Ancak özellikle köyde her çocuk için özel bir sünnet cemiyeti yapmak söz konusu olamamaktaymış. Çocukları sünnet eden kişi ise köye dışardan getirilen işin ehli biri olmaktaymış. (K1) Ancak Balören'de eskiden sünnet düğünü amacıyla bir eğlence gerçekleşmemekteymiş. (K1)

Cemiyetlerin olmaya başlaması 1960 yıllarından sonra başlamaktadır. (K1)

Balören'de sünnet olan çocuğa eskiden sadece köyde yaşı büyükler bahşiş verirmiş. Parası olmayan da yumurta, çorap gibi hediyelerle çocukları sevindirmekteymiş. (K14) Eskiden köyde yumurta para yerine geçmekteymiş. Bakkala yumurta vererek, verdiğiniz yumurtanın adedince bakkaldan bir şeyler satın alınabilmekteymiş. Bunun adına ise *trampa* denilirmiş. (K1).

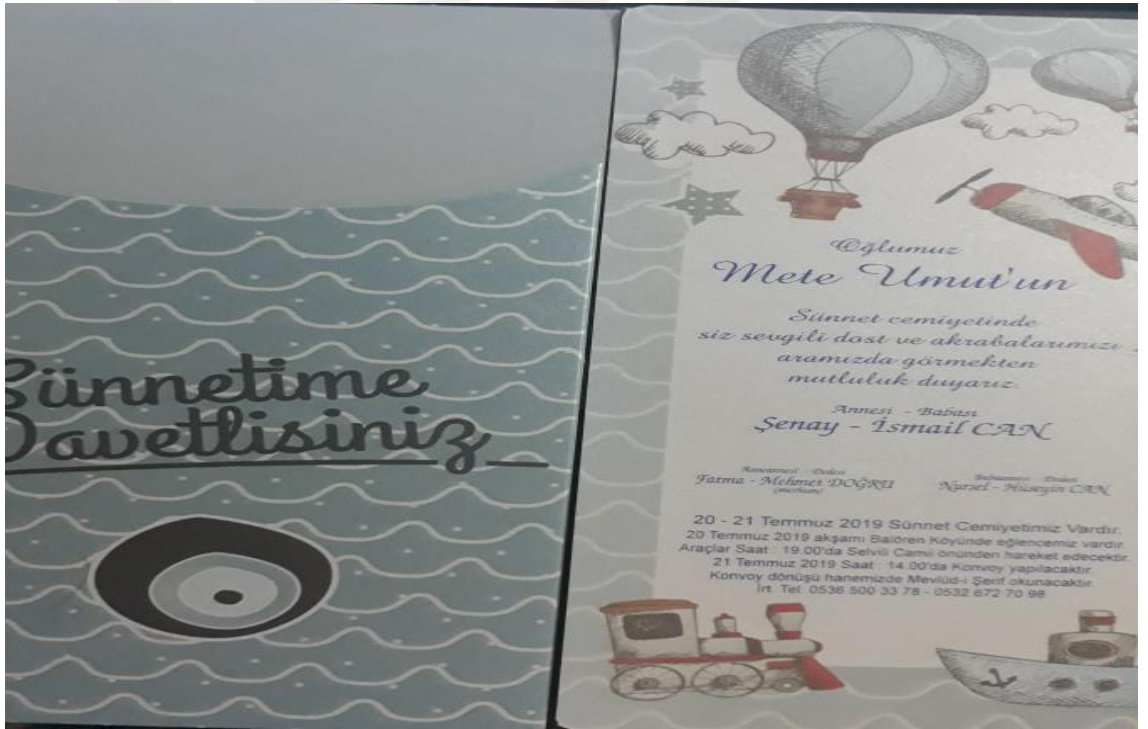
---

⁴⁰ Güllü Yoloğlu, Türklerin Aile Merasimleri, Ankara, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, 1999, s.138.

Trampa ürünü değiştirme, takas etme demektir. Bundan dolayı eskiler sünnet olan çocuklara yumurta da vermektedir. Eskiden köyde buluş çağını geçtiği halde büyüklerin ihmalkârlıkları yüzünden sünneti geç olanlar da mevcuttur. Günümüzde bu durum söz konusu değildir. (K1)

Günümüz koşullarında gerçekleştirilen sünnetlerde maddi koşulları doğrultusunda aileler çocuklarına sünnet törenleri hazırlamaktadır. Bu törenler için önceden hazırlıklar başlamakta ve tanıdık tüm çevreye sünnetin gerçekleşeceği yer, zaman ve mekân duyurulmaktadır. Bu duyurular şu an düğün davetiyeleri ve köyde herkesin duyabileceği şekilde gerçekleşen anonslarla olmaktadır. Ancak daha önceki dönemlerde sünnet düğünü sahiplerinin kapı kapı gezerek tüm köye duyurmasıyla gerçekleşmekteymiş. (K1, K13)

F 13. Balören köyüden Mete Umut Can'ın sünnet düğünü davetiyesi

F14. Mete Umut ve annesi Şenay Can

F15. Sünnette dağıtılan hediyeler

Sünnet törenlerine ayrılan en uygun tarih köylerde okulların kapanmasıyla birlikte haziran ve temmuz ayları olarak bilinmektedir. Genellikle ağustos ayında köy halkının tarla, bağ-bahçe işleri olduğu için ağustos ayında pek fazla sünnet yapılmamaktadır. Ancak o sene yapılacak en geç sünnet töreni ağustos yoğunluğunun geçmesiyle eylül ayı okullar açılmadan önceki dönem olarak uygun görülmektedir. En geç sünnet tarihi olarak ağustostaki yoğunluk bittikten sonraki eylül ayı uygun görülmektedir. (K13)

Sünnet töreni öncesi çocuk bir sağlık kuruluşunda doktor tarafından sünnet edilmektedir. Sünnet töreninin gerçekleştiği gün çocuğun dikişleri iyileşmiş olmaktadır. (K13) Ancak çocuğun sünnet edilişi sağlık sebeplerinden ötürü önce de olabilmektedir. Aile çocuğunu böyle bir durumda sünnet eder, iki yıla kadar da sünnet törenini gerçekleştirir. (K13) Yani erkek çocuğu doğumundan itibaren on yaşına kadar sünnet edilebilmektedir. Sünnetler on yaşından sonraya pek bırakılmamaktadır. (K1, K2))

Sünnet çocukları için doğumdan itibaren hazırlıklar başlar. Çocuğu tüm çevresi vakit buldukça çocuğa el emeği sünnet çeyizi hazırlamaya koyulmaktadır.

(K13) Bunların el emeği olması çok önemlidir. Çocuğun en yakınları olan annesi, anneannesi, babaannesi, halası, teyzesi, yengesi ve hatta annesinin çevresi tarafından el emeği olan patikler, tlbentler, havlular, dantelli çarşaf takımları, pikeler, yn çoraplar, yn yorganlar, el örgüsü yelekler, kazaklar örülmeye, işlenmeye ve dikilmeye başlamakta ve anne tarafında sünnet öncesi sünnet çeyizinin serileceği güne kadar muhafaza edilmektedir. Sünnet töreninden birkaç gün önce ailenin yakınları eve davet edilir ve uygun görülen odada çocuğa önce sünnet yatağı hazırlanmakta ve odanın tüm her yerine bu hazırlanan çeyizler herkesin görebileceği şekilde sergilenmektedir. Sünnet sahibi aile sünnet çeyizinin sergisini hazırlayan yakınlarla evde ikramlar hazırlamakta ve kendi içlerinde eğlenerek, hoş sohbetleriyle bu özel günü birlik içinde tamamlamaktadır. (K13, K14)

F16. Mete Umut Can'ın sünnet odası

F 17. Mete Umut Can'ın sünnet çeyizi

Sünnet çeyizi bu tarihten sonra gelen tüm misafirlerin ziyaretine açılır. Sünnet bittikten birkaç gün sonra çeyizler toplanmaktadır. Gelen misafirler çeyize hayırlı olsun gelir ancak bu ziyarette hediye getirme zorunlulukları yoktur. Ancak hayatta ise sünnet çocuğunun anneanesi ve babaanesi çeyizin üstün altılarını alarak gelmektedirler. (K13)

F18. Mete Umut Can'ın sünnet yatağı

Hafta sonu gerçekleşecek sünnet töreni için aile ve yakınları perşembe ya da cuma günü bir araya gelerek sünnet çeyizinin sergisini hazırladığı gibi bir araya

gelmekte ve sünnet düğününde dağıtılacak çerezi karıştırmakta, tüm konuklara yetecek kadar paketlere paylaşmaktadır. Aynı zamanda tüm konuklar için evde ve fırınlarda yeme içme hazırlıkları yapılmaktadır. (K13) Cumartesi günü artık sünnet töreni için en büyük hazırlıklar sabah saatlerinde başlamaktadır. Sabah tüm gün boyunca gelen konuklara ikram edilmek üzere aşçı tutularak hazırlanan yemeklerin pişmesi başlamaktadır. Aşçı ailenin bütçesi doğrultusunda pilav, et, etli yemek, tatlı, ayran ve düğünlerin olmazsa olmazı adı lokum olan ve köy fırınlarına özel günler için pişirilen ekmeğe ikram etmektedir. Ancak sünnet törenlerinde de sabah saatlerinde tüm köy halkı davul, zurna, gırnata eşliğinde oynayarak, eğlenerek keşkek yapmakta, hazırlanan keşkek ile birlikte düğün evine gelmekte ve tüm konuklara keşkek yemeğinin haricinde dağıtılmaktadır. (K2, K13) İkramlar sabah saatlerinde başlamak üzere tüm gün boyunca devam etmekte ve hatta akşam 19.30-20.00 saatlerinde eğlencenin yapılacağı alana geçene kadar devam etmektedir. Eğlence alanına geçilene kadar düğün evinin önünde yeme içme ikramları ve müzikli eğlence, oynama tüm gün devam etmektedir. Bazı sünnet düğünlerinde sünnet olan çocuğa cumartesi akşamı yapılan eğlencede kına da yakılmaktadır. (K14)

Sünnet çocukları için törenden önce ailenin zevkine uygun üzerinde “maşallah” yazılı olan özel bir kıyafet giydirilir. Kıyafet dönemin modasına da uygun olarak seçilmekle birlikte şapka, gömlek, pantolon, papyon, ayakkabı, asa, pelerinden oluşmaktadır. Kıyafetin rengi ağırlıklı olarak beyaz veya krem olmaktadır. (K13)

Cumartesi akşamı sünnet düğünü eğlencesi köyün boş olan alanında yapılmaktadır. Tüm konuklar bu alan eğlenmeye gelir. Işıklılandırma sistemi, ses sistemi, havai fişekler eşliğinde eğlenmektedirler. Gece geç saatte tüm köy halkı evlerine dağılmaktadır. Ertesi sabah ise sünnet düğününün yapıldığı evin önünde toplanılmakta ve köy halkından yaşlı bir erkeğe Türk bayrağı verilmekte bayrağa da tülbent takılmaktadır. Türk bayrağını tutan bu yaşlı beyle çalgıcılar önde bir arabayla tüm köy halkı da diğer arabalarda konvoy eşliğinde Balamanlar adını verdikleri düzlük alana gidip orada eğlenceye devam etmektedirler. Eğlence sonrası düğün evine dönülmektedir ve evde mevlit yapılmaktadır. Alevî köyü olmasına rağmen mevlidi cami imamı gerçekleştirmektedir. Mevlitte de ikramlar devam etmekte

ayrıca gül suyu, lokum dağıtılmaktadır. Aynı zamanda günün hatırası olması adına modern hayatın getirisi çeşitli süsler dağıtılmaktadır. (K13)

Sünnet çocuğuna hediyeler mevlidin yapıldığı pazar günü mevlitten sonra verilmektedir. Hediye olarak çocuğa yakınlık derecesine göre altın, para, mutfak gereçleri sunulmaktadır. Hediyeler çocuğa hazırlanan odada verilmekte paralar genellikle zarflarda, altınlar ise özel olarak hazırlanmış takı yastığına takılarak verilmektedir. (K13, K14)

Sünnet düğününden sonra çocuğa dikkat edilmekte özellikle çocuğun nazar olmasından endişe edilerek köyde kurşun dökme işinden anlayan biri tarafından bazen kurşun da çocuğa döktürülmektedir. (K2)

Bayraktar'da sünnet düğünleri eskiden maddî durumu iyi olan kişiler tarafından yapılmakta ve köyün kendi içinde ve çevre köylere kırmızı mumun okuntu olarak dağıtılmasıyla davetler yapılmaktaymış. Günümüzde Balören'de gerçekleştiği gibi davetiye basılarak ve köy hoparlöründen duyurularak gerçekleşmekte. (K113)

Bayraktar'da da Balören'de olduğu sünnet edilecek çocuğa çocuğun doğumu sonrası tüm yakınları tarafından çeyiz hazırlanmakta ve düğün öncesi ziyaret için sergilenmektedir. Balören köyünde gerçekleşen tüm hazırlıklar ve eğlenceler Bayraktar'da da gerçekleşmektedir. (K90)

Mecidiye'de gerçekleşen sünnet düğünleri üç gün yemekli yapılmakta ve cuma günü sünnet yapılacak evde yeme hazırlıklarıyla başlamaktadır. Sünnet edilecek çocuk için evinde yatak süslenmekte ve yatağa tülbent, patik, havlu gibi hazırlıklar yapılıp asılmaktadır. Aynı zamanda balonlar gibi süs malzemeleriyle de oda süslenmektedir. (K80)

Bizim sünnet hazırlıklarımız Balören'inki gibi değil, onlar gelin çeyizi gibi çok hazırlık yapıyorlar. (K80)

Araştırma konusu olan Balören, Bayraktar ve Mecidiye'de sünnet edilecek çocuklar için eskiden çok fazla hazırlıklar yapılmadığı ve köye gelen sünnetçi

eşliğinde toplu sünnetlerin yapıldığı bilgisine ulaşılmıştır. Ancak günümüzde sünnetler için özellikle Balören’de diğer iki köye nazaran çok ciddi hazırlıklar yapıldığı sünnet edilecek çocuk için çocuğun doğumundan hemen sonra sünnet çeyizi hazırlıkları başladığı görülmektedir. Balören, Bayraktar ve Mecidiye Alevî-Bektaşî köyleri olmalarıyla birlikte Alevî inancında sünnet düğünü için çocuğa kirve tutma âdeti bu köylerde görülmemektedir. (K1, K115, K116)

3.1.1.3.Evlenme

Somut Olmayan Kültürel Miras bağlamında ele alınan kriterlerde evlenme başlığı değil düğün başlığını görmekteyiz. Ancak Prof. Dr. Işıl Altun’un Kandıra Türkmenlerinde Doğum, Evlenme ve Ölüm, Kocaeli/Suadiye Çepni Halk Kültürü çalışmalarında evlenme başlığı şeklinde işlenen düğün, iki kitapta bulunan ölçüt ele alınarak evlenme başlığı şeklinde araştırılmıştır.

Şu ya da bu biçimde evlenmelerle ortaya çıkan aile, kültürün (yaşam biçiminin) bir parçası olan toplumsal örgütün temel birimi olarak toplumun oluşmasında görevler ve işlevler üstlenir⁴¹.

Aile, oluşturduğu toplum içerisinde evlilikle ilgili; seks yasağı, soy izleme, yörel yerleşme, otorite, miras benzeri konularda bir dizi kurallar, adetler, töreler koymakta ve düzenlemeler yapmaktadır. Bunların tümünün birer kurum olarak gelişmesi ve yaygınlaşması yanında topluluklardan topluluklara kimi değişiklikler göstermesi, toplulukların yaşam biçimlerinin farklılıklarından kaynaklanmaktadır⁴².

Evlenme Biçimleri

Balören, Bayraktar ve Mecidiye köylerinde üç türlü evlilik görülmektedir. Geçmişten günümüze bu üç köyde de anlaşarak evlenme, görücü usulüyle evlenme ve kaçarak evlenme çeşitlerine rastlanılmıştır. Ancak Balören’de değişik adı verilen evlenme biçimi de görülmektedir. Bir ailenin kızına dünür düşersen aile de onun karşılığında senin kızını isteyebiliyor ve böylelikle kardeşler evlendikten sonra da evlilikle oluşan akrabalığa bağlanabiliyormuş. (K1)

---

⁴¹ Doç. Dr. Ali Rıza Balaman, Evlilik Akrabalık Türleri, İzmir, 1982, s.25.

⁴² Balaman, a.g.e, s.25.

Balören’de çok önceki yıllarda gelinin eşi vefat etmişse gelin başkasıyla evlenmesin diyerek gelini eşinin bekar erkek kardeşiyle evlendirme örneği görülmüş ancak uzun süredir bu köyde görülen bir evlilik çeşidi değildir. (K1)

Günümüzde her üç köyde de gençler sevip anlaştıkları kişilerle evlenmekte iken eskiden görücü usul daha yaygınmış. Bu evlenme biçimlerinin yanı sıra eski dönemlerde köylerde kaçarak evlenme örnekleri de görülmüştür.

Bayraktar’da görücü usulü evlilik, kaçarak evlenme ve gençlerin anlaşarak evlenmesi eski dönemlerde yaygınmış. Görücü usulü ve kaçarak evlenme eski dönemlerde yaygınken günümüzde gençlerin ister köy içinden ister köy dışından sevdiği kişiyle evlenmesi yaygınlaşmıştır. (K102)

Mecidiye’de evlenme biçimi olarak geçmişten günümüze görücü usulü evlilik, kaçarak evlenme ve gençlerin anlaşarak evlenmesinin yanı sıra eski dönemlerde değiş tokuş evliliği de görülmüştür. İki kardeş karşı aileden iki kardeşle evlenmiştir. Ancak uzun süredir bu evlilik köyde görülmemiştir. Köyde yakın akraba evliliği asla uygun görülmemiştir. (K71, K80)

Üç köyde de Alevî oldukları için Sünnî biriyle evlenmeye eski dönemlerde aile büyükleri pek sıcak bakmazken son dönemde Alevî tercihi öncelikli görülmekle beraber Sünnî biriyle de yapılan evlenmeye onay verilmektedir. (K1, K10, K34, K63, K91)

Biz kız alırdık ama kızımızı vermezdik. Aleviler hümanist bakar. Kızımız onların yanında ezilebilir ama biz asla evlenip bizim içimize girmiş kızlarımızı ezmeyiz. (K1)

Evlilik Çağı ve Yaşı

Balören’de eskiden bir kız ya da erkek çocuğunun evlilik çağına geldiğini anlamak için gencin günlük işlerde bulunup bulunmadığına bakılırmış. Erkeklerde tarla, bahçe işlerine gidip gelmesine kızlarda ise daha çok ev işlerinde beceri durumuna bakarak evlilik yaşının geldiği anlaşılmaktaymış. Eski dönemlerde kız ya da erkek çocuklarında evlilik yaşı için daha çok on yedi on sekiz yaşında olmasına dikkat edilmekteyken şu an yaşla ilgili sınırlama görülmemektedir. (K10)

Bayraktar'da bir gencin evlenme yaşı yıllara göre değişiklik göstermektedir. Önceleri gençler on sekiz ile yirmi beş yaş aralığında evlenirken. Şimdi otuz yaşına ve daha büyük yaşlara evlilik çıkmış durumda. (K90)

Erkek tarafı zenginse kız da erkek de on dört yaşında olsun fark etmez eskiden evlendirilirdi. (K90)

Mecidiye'de evlenme yaşı eskiden kız için de erkek için de on altıdan sonrası için uygun görülmüşken günümüzde evlilikler yirmi yaşından sonra gerçekleşmektedir. (K80)

Eş Seçimi

Balören ve Bayraktar bir delikanlının özellikle sevdiği bir kız varsa gencin bunu etrafında kendi yaşından olan bir emsali ile aile büyüklerine duyurur akabinde de aile büyükleri kızın ailesinin ağzını arayarak kızını oğullarına verip vermeyeceklerini eve gönderilen aracılar tarafından öğrenebilirlermiş. Aile büyükleri ise bir gençte eğer erkeksen eli ekmek tutabilen, çalışkan olmasına dikkat edermiş. Askere gitme koşulu ise aileden aileye değişiklik göstermekteymiş. Kızlarda ise öncelikle güzellik ve becerikli oluşuna dikkat edildiği gibi ailesinin de saygınlığına da dikkat edilmekteymiş. (K3, K 106)

Annesine bakarsın annesi hanım kadınsa onun kızı alınır. (K106)

Mecidiye'de eskiden görücü usulü evlilik yaygın olduğu için kızla erkeğin birbirine ve birbirlerinin ailelerine uygun olup olmadıkları düşünülerek gençler tanıştırılmakta iken kızın becerikli erkeğinsen çalışkan olmasına dikkat edilmiştir. (K80)

Günümüzde gençlerin birbirlerine uygunluğu ve anlaşabilmeleri öncelikli hâle gelmiştir.

Eskiden kızlar akşamları evlerde toplanırdı. Erkekler de o evlerin camlarından sevdiği, beğendiği kıza ya ışık tutar ya da ayna tutardı onu beğendiğini anlatabilmek için. Bazen de işaretlerdi. Pınar denilen su kaynaklarında buluşup yavukluluk yaşarlardı. Sonra erkek kendi ailesine o kızla evlenmek istediğini açıklardı. (K115)

Görücülük- Dünür Düşürme- Kız İsteme

Balören’de kız isteme öncesi kızın ailesinin ağzını aramak amacıyla erkek tarafından komşu ya da uzak akrabalarından iki aile arasında sözü geçen büyükler düğürücü olarak kız evine gönderilir ve evliliğe onay verilmesine razı edilmeye çalışılmış. Bu gidiş gelişler bir kereye mahsus bırakılmaz en az üç dört defa gerçekleştirilmekteymiş. (K2)

İlk kapıyı açmada niyeti belli etmek için;

Allah’ın emri, Peygamberin kavli, İmam Cafer’in içtihadı üzerine kızınızı oğlumıza istiyoruz. (K1)

Eğer kızın ailesi kızını vermez ise anlaşılan gençler kaçarak da evliliği seçebiliyorlarmış. Kaçan gençler köyden uzakta olan akrabalarına gitmekte bir hafta on gün sonra köyelerine dönerek erkeğin ailesinin elini öperek gönüllerini almakta ve yaşamına burada devam etmekteymişler. Kızın ailesinin gönlünü alma işi daha çok bayramlarda olmakla birlikte eline şekerini alan gençler aile büyükleri eşliğinde kız tarafını elini öperek barışmaktaymış. (K1, K24)

Bayraktar’da önceleri kızı istenecek aileye haber vermek için köyün saygın ve sözü geçen kişilerinden rica edilir, onların araya girip erkek tarafını isteme için evine davet etmesiyle erkek tarafı kız tarafına dünür düşürmüş. Erkek tarafının ailesi ve yine araya girmesini istedikleri kişiler kızı istemeye gider ve kahveler içilir, Allah’ın emri Peygamber’in kavli ile kız isteme gerçekleştirilirmiş. Kız tarafı bazen kızı hiç vermez, vermeye niyetliyse de hemen kızı vermez aradan birkaç gün sonra yanıtını verirmiş. (K96)

Mecidiye’de bir erkek evlenmek istediği kıza kesin karar verdikten sonra ailesiyle konuşup bu durumu netleştirdince kızın ailesine haber gönderilirmiş. Ancak kızın ailesine haberi verecek ve o kızı isteyecek kişi köyün önde gelen isimlerinden ve köyde sözü geçen biri olmalıdır ve bu kişiye dünürücü başı denilirmiş. Dünürücü başıyla erkeğin ailesi kızı Allah’ın emri, Peygamber’in kavliyle isterler ancak kız istendiği gün verilmesi uygun görülmez erkek evinin üçüncü kez aynı kızı istemesiyle asıl cevapları verilirmiş. (K71)

Günümüzde üç köyde de modern evlenme yöntemi olarak gençlerin birbirlerini tanıyarak, anlaşarak evlenmeleri yaygınlık kazanmıştır.

Söz Kesimi

Balören, Bayraktar, Mecidiye’de eskiden kız tarafı erkek tarafına olumlu yanıt verdikten sonra erkek tarafı bohçasını yapar, içine bir genç kızın ihtiyacı olabilecek eşyaları koyarmış. Özellikle kumaş, çember, havlu, patik, çorap gibi ürünler de içinde olurmuş. Bu bohça ve takısıyla kızın evine gidilir, yüzükler takılır, şerbetler içilirmiş. Bu olaydan sonra gençlerin birbirini tanıma süreci başlamaktaymış. (K1, K80, K90)

Günümüzde ise zaten gençler önceden anlaştıkları için söz kesimi ilk istemede gerçekleşmektedir. Söz kesimi için istemeden sonra nişan hazırlıkları başlamakta ve bohçalar daha sonra hazırlanmaktadır. (K1, K80, K90)

Mecidiye’de kızın verildiği akşam şerbetlerin içilmesiyle söz kesilir ancak asıl söz aradan birkaç gün sonra söz bohçalarının hazırlanmasıyla gerçekleştirilmiş. Kız ve yanında birkaç yakını erkek ailesi tarafından alışverişe çıkarılır kızın ihtiyaçları ve yüzüğü alınır kıza bohça hazırlanır ve söz günü için kızın ailesinin evine yüzük takılmaya gidilirmiş. Aradan birkaç gün geçtikten sonra kız tarafı da erkek için bohça hazırlar ve erkeğin evine bohçasını bırakma gidermiş. (K115)

Başlık Parası

Bazı bölgelerde, evlenirken damadın kaynatasına ödemesi gereken para veya mal, başlık anlamına gelen başlık parası geçmiş dönemlerde Anadolu coğrafyasında evlilik sürecinde görülen âdetlerin başında gelmiştir.

Balören’de başlık parası geçmiş dönemlerde görülen âdetler arasındadır. Çeyiz hazırlanırken erkek tarafı kız tarafına başlık teklif ederek kıza çeyiz hazırlanabilmesi adına destekte bulunmaktaymış. Erkek tarafı bütçesi doğrultusunda kız tarafına başlık parası verir, kız tarafı da bu parayla kızına çeyiz alışverişinde bulunurmuş. (K5)

Başlıkla kıza mintan alırlar, yün alırlar döşek yapar, yorgan ederlerdi, urban alırlardı. (K5)

Kız kaçmışsa kız tarafına başlık kesinlikle verilmezdi. (K5)

Bayraktar'da başlık parası eskiden varken şimdilerde tamamen ortadan kalkmıştır. (K90)

Bizde başlık kırk yıl öncesine kadar vardı. (K90)

Mecidiye'de eskiden de günümüzde de başlık parası söz konusu değildir. (K115)

Nişan- Nişanlılık

Balören'de sözü kesilmiş gençlerin aileleri arasında nişan hazırlıkları başlar. Nişan kız evinde yapılmakla birlikte erkek tarafı kız tarafına nişanda yedirilmesi adına koyununu, koçunu keser kızın evine götürür, nişan gecesi yemek hazırlıkları kızın evinde başlarmış. Aynı zamanda iki kişi tüm köyü gezerek okuyorlarmış yani tüm köyü gençlerin nişanına köylüyü çağırırlarmış. Misafirlerin toplandığı kız evinde yemekler yenilir içilir ve iki tarafın birbirine aldığı yüzükler takılarak nişan merasimi gerçekleşmekteymiş. Eski dönemlerde eğlence gerçekleşmeden nişan yapılmaktayken günümüzde nişanlar eğlenceli yapılabilmektedir. (K1)

Nişan esnasında hoca kızın annesini ve erkeğin annesini karşısına alarak misafirlerin içinde gençlerin evlenmesine ikisinin de izninin olduğunu göstermek amaçlı konuşturmaktaymiş. (K5)

Hoca kızın annesine ay şahit olsun mu kızını verdiğine diye üç kere sorar ve kızın annesi eyvallah der. Erkeğin annesine de sen de ay şahit olsun mu kızı aldığına diye üç kere sorar ve eyvallah der anne de. (K5)

Hoca tarafından erkeğin annesine sorulur;

“Kör, topal, hırsız demiyce mi demiycem.” şeklinde üç kere sorularak üçünde de demeyeceğine dair söz alınmış. (K5)

Bayraktar'da kız evinde nişan hazırlıkları başlar ancak nişanın tüm masrafını yeme içme hazırlıklarını hatta kesilen hayvanını erkek tarafı karşılamaktayken günümüzde nişanı kız tarafı yapar görüşü yaygınlaşmıştır. Erkek tarafı kız alışverişe götürür tüm ihtiyaçlarını alır ve bunu nişan için bohçasına koyar. (K90)

Mecidiye’de söz kesildikten sonra iki aile arasında kısa süre içinde nişan hazırlıkları başlamaktaymış. Birbirini söz kesildikten sonra tanıyamayan gençlerin birbirlerini tanıyabilmeleri için sözün ve nişanın arası çok uzatılmamaktaymış. Nişan hazırlıkları için kız sözde yapıldığı gibi alışverişe götürülür. Tüm ihtiyaçları bohçaya konulmak üzere alınır ve kızın ailesinin geline nişanda takılmak üzere istedikleri altıları da alarak nişan hazırlıklarına başlarlarmış. Nişanın eğlence kısmını erkek tarafı hazırlama, kızın kılık kıyafetini, takılarını alma erkek tarafının işiyken kız evinde gerçekleşen nişanda yeme içme hazırlıklarını kız tarafı üstlenirmiş. (K71, K76)

Nişan Bohçası

Balören’de nişanlanan gençler arasında nişanı temsilen hediyeleşmeler de söz konusu olmaktadır. Eskiden de günümüzde de nişan bohçası yapılmaktadır. Nişan bohçasını kız tarafı da hazırlamakta erkek tarafı da hazırlamaktadır. (K2) Günümüzde de aynı adet devam ettirilmektedir. (K11)

Bohça içine çorap, havlu, çember, mintan, şalvarlık konulurdu. (K2)

Kızı istenen aile fikrini belli bir süre sonra açıklar ve olumlu olursa bohçalar hazırlanır, köyde sözü geçen ve özellikle dede soyundan olan kişiler iki tarafın da hazırladığı bohçaları götürür ve böylelikle söz kesilmiş olur ve gençlerin birbirini tanıma süreci başlar. (K1)

Balören’de çok daha eski dönemlerde kız tarafı razı olduğunu göstermek amacıyla emanet olarak erkek tarafına çember erkek tarafı da kız tarafına aynı şekilde çember, havlu gibi temsili evliliğe onay verdiğini gösteren hediyeler vermekteymiş. *Bu hediyelerle söz kesilmiş sayılmaktaydı. (K5)*

Eskiden Balören’de evlenmekten vazgeçen gençler bu bohçaları nişanı atarken yüzüklerle birlikte birbirlerine geri vermekte iken şimdi bu adete uymayanlar da olabilmekte. Eskiden nişanı atan gençler bohçaları birbirine gönderirken kismetleri kapılmaması adına içlerinden birer parça alır ve saklarmış. (K5)

Bayraktar’da nişan için erkek tarafı kızını alışverişe götürür tüm ihtiyaçlarını ve nişan kıyafetlerini alır, alınan bu eşyalar erkeğin annesinin hazırladığı çember, havlu, çorap, patik gibi eşyalarla zenginleştirilip nişan günü kızın ailesine götürülür.

Eskiden bohçalar köyde sözü geçen kişiler tarafından gönderilmekteymiş. Kız tarafı da erkeğe hazırlıklar yapar ve bir bohça da onlar erkek tarafına gönderir. Bu bohçada da erkek için gerekli olan pijama, jilet takımı, gömlek, terlik, havlu gibi malzemeler bulunur. (K90)

Mecidiye’de söz bohçasının yanı sıra nisan bohçası da hazırlanır. Nişan bohçasına koyulacak tüm eşyaları gelini alışverişe götüreren erkek tarafı çarşıdan alır eve getirir ve nişan günü götürmek için bohçalarını. Nişan akşamı erkek tarafı bohçasıyla giderken kız tarafı nişandan birkaç gün sonra bohçasıyla erkek tarafını ziyarete gitmekteymiş. Bohçalara çarşıda alınanların dışına el yapımı çember, havlu, patik ve çoraplar koymak da âdettenmiş. (K80)

Mecidiye’de hazırlanan bohçalar sadece kız ya da erkek için hazırlanan eşyalarla değil de iki tarafın aile büyüklerine de alınan eşyalarla götürülmektedir. Büyüklere de hediyeler alınmaktadır. Aynı zamanda nişanda bohça hazırlayamayan aileler düğünde bu hazırlığını yapabilmektedir. (K80)

Davet- Okuma

Balören’de düğün yapılmadan önce tüm köye kız tarafı da erkek tarafı da fark etmeden tüm köyü okuyarak düğüne davet eder. Okuma ev ev gezerek yapılan davetin adına verilmektedir. Günümüzde ise bu köyde yapılan anons ya da davetiyelerle gerçekleşmektedir. (K1)

F19. Balören köyünde Elif ve Aytac'ın düğün davetiyesi

Bayraktar'da eskiden düğün yapacak aile düğün öncesi çevre köylere ve köyün kendi içine çıkararak tüm herkesi düğüne okurlarmış. Buna özellikle davet değil düğüne okuma derlermiş. Özellikle düğün yemeği yapılacak ilk gün erkek annesi çevredeki komşuları yemek yapımına çağırır ve hazırlıklar başlarmış. (K90)

Mecidiye'de düğünü olan ev sahipleri ya da köyde özellikle bu işi yapan, davet konusunda yetkinliği bulunan biri çevre köylere ya da kendi köylerindekiilere haber verir ve köy halkı da zaten bu haberin yayılmasıyla düğüne icabet ederlermiş. Mecidiye'de bu davete ya çağrı ya da davet ismi verilmekteymiş. (K115)

Çeyiz Serme

Balören'de çeyiz serme eskiden gelinin erkeğin evine geleceği gün gelin gelmeden önce erkeğin evinde serilmekteymiş. Düğünler üç gün sürmekte üçüncü gün gelin baba evinden çıkmadan önce çeyizi erkek evine gönderilir, giden çeyiz duvarlarda bulunan sergenlere serilir arkasından da gelin yaşayacağı bu eve doğru yola koyulmaktaymış. *Günümüzde düğünden çok önce gelinin çeyizi kendi baba evine serilir ve ziyarete açılır.* (K2)

Balören'de gelinlerin çeyizlerine süslenmiş süpürge de konulmaktadır.

Eskiden gelin çeyizi giderken süpürge titirmiş beni de indirecek diye. O günden sonra adet olmuş gelin çeyizine süpürge koymak. (K2)

F20. Balören köyü gelin çeyizi

Bayraktar'da çeyiz serme Balören köyünde olduğu gibi eskiden gelinin erkek evine geleceği gün gelinden önce getirilir ve serilirken şimdilerde düğün öncesi kız evinde serilmekte ve ziyarete açılmaktadır. (K90)

Mecidiye'de gelin çeyizi geçmiş dönemlerde düğünü yapılacak kızın evinden bir hafta önce alınarak damat evinde gelinle damada ayrılmış odaya serilir ve düğünden bir gün önce ziyarete kapalı yapılırken şimdi ya gelinin kendi evinde seriliyor ya da çeyiz serme hiç gerçekleşmiyor. (K80)

Balören, Bayraktar ve Mecidiye'de gelinin çeyizi gelin evinden çıkarken gelinin kız kardeşi yoksa yakını gelinin sandığına oturur ve bahşişini damat tarafından almadan sandığın üzerinden kalkmamaktadır. (K15, K80, K85)

F21. Balören Köyü yeni ve eski gelin çeyizi sandığı

Kına Gecesi

Balören’de cuma günü kızın evinde küçük kına adını verdikleri kına ile düğün merasimi başlar, kızın evinde darbukalar çalınarak eğlenceler başlarmış. (K5)

“Ben bir küçük fenerim

Yanar yanar sönerim

Ben nişanlı değilim

Herkese dönerim” diyerek türkü söyler eğlenirlerdi. Kızın ablası ya da yengesi yakılan kınayı kızın eline baş parmağına sürer ve kınadan gelen misafirlere de dağıtırdı. (K5)

Bayraktar’da da cuma günü akşamı yapılacak küçük kına için hazırlıklar yapılır. Damadın annesi sabahtan komşularını yemek hazırlıkları için okur ve toplanan kadınlar lokumlar ve çeşitli yemekler yapar gelen misafirlere bu yemekler dağıtmaya başlanır. Küçük kınada gelin hazırlıklarında kendine yardımcı olması için kız kardeş adını verdiği bir arkadaşından yardım alabildiği gibi sağdıcı da bu konuda ona yardım edebilmektedir. Gelinin evinde kına yapılırken erkek evinde de eğlenceler devam eder. (K5)

Eskiden geline mihlama adı verilen kırmızı urbanlar ve kırmızı örtüler örtülürdü Şimdiki bindallıya benziyorlardı. (K5)

Balören’de eskiden cumartesi günü bohça hazırlanmış. Erkek tarafı kız evine gönderilmek üzere gelinin giyeceği gelin urbanını, takacağı altınını, bileziğini, ev halkına hediye edilmek üzere havlusunu, çemberini bohçaya koyar ve sabah gelin evine bu bohça gönderilirmiş. Gelin urbanını giyer takısını takar ve büyük kına için hazırlığa başlamış. Bohçanın içine kafasına takmak için teleğini de koyarlar ve bu telek yani gelin telleri de saçlarına takılarak gelin süslenirmiş. Teleklerin üzerine yine çemberini de örtermiş. (K2, K5)

F22. Balören köyü Elif ve Aytaç’ın kına gecesi

Balören’de cumartesi günü aynı zamanda düğün keşkeği de dövülür yeme içme hazırlıkları da başlardı. Bayraktar’da keşkek geleneği söz konusu değildir. Günümüzde de cumartesi günü keşkek dövülmekte lokum ve gözlemeler pişirilmekte aynı zamanda her türlü yemek ve içecekler hazırlanmakta günün her saatinde gelen konuklara bu hazırlıklar ikram edilmektedir. Eski dönemlerde de şimdi de gelinin kınası yine cumartesi yakılmakta ve eğlenceler yapılmaktaymış. Ancak günümüzde bu eğlenceler köyün en geniş yerinde tüm köylüye yetecek kadar yerin olduğu meydana yapılırken eskiden hayat adı verilen evin bir bölümünde yapılmaktaymış. Günümüzde büyük kına düğün gibi kadın erkek karışık eğlencenin yapıldığı herkesin oynayabildiği bir şekilde düzenlenmektedir. Ancak eskiden gelinin başını kaldırması

uygun görülmez başını aşağı indirir ve gelin asla düğünde olanlara bakmaz, oynamazmış. Şimdi ise bu gelenek söz konusu değil gelinler bu şekilde oturmak zorunda olmamakla birlikte kendi düğününde de oynamaktadır. (K5)

F23. Balören Köyü düğün keşkeği hazırlıkları

Bayraktar'da da Balören gibi kına gecesi cuma günü küçük kınayla başlar ve tüm gün damat evine misafir ağırlama telaşı başlar. Ekmekler ve yemekler yapılır. Gelinin evine küçük kınası yapılırken erkek evinde de eğlenceler devam eder. Büyük kına cumartesi günü gerçekleşir ve günü tüm yeme içme hazırlıkları tamamlanıp misafirler ağırlanmaya başlarken gelini kız kardeşi ya da sağdııcı akşam için hazırlar. Büyük kına düğün gibi çok büyük bir alanda yapılır. Tüm misafirler yemeklerini erkek evinde yedikten sonra eğlencenin yapılacağı alana gider. (K90)

Balören ve Bayraktar'da büyük kına günü eğlencelerin yapıldığı yerde tüm halk toplanır ve o gece geline kınası yakılır. Gelin kınasını bir genç kız ve bir evli kadın birlikte yakar. (K90)

F24. Balören köyünde Elif ve Aytaç'ın kına yakma merasimi

Mecidiye'de de düğünle üç gün sürmekte ve düğün cuma sabahı başlamaktadır. Eskiden bir hafta on gün süren düğünler yapılmaktaymış. Cuma günü yemek hazırlıkları damat evinde başlar komşu köylerden gelecekler için köy içinde yatılı misafir hazırlıkları başlanmış. Cuma günü damadın evinde dürü adı verilen bayrak hazırlanır ve tüm köy en başta bayrağı taşıyan kişi diğerleri arkada olmak üzere ev ev gezilirmiş. Uzaktan gelen misafirler yolda olduklarını göstermek için ateş yakarlar. Dürüyle davul eşliğinde o misafirler de karşılanmaya gidilirmiş. Bayrağın üzerine aynı zamanda bir kumaş parçası bağlanır bayrakla karşılanan misafirler bu beze para takar ve takılanlar düğün sahibine verilirmiş. (K54)

Küçük düğün ya da küçük kına olarak adlandırılan ilk gün için bir gece önceden hazırlanan yemekler ve keşkek yendikten ve dağıtıldıktan sonra kızın evine eğlence yapılır ancak kınası burada yakılır ertesi gün yani büyük kınada sadece eğlenceler yapılırken şimdi büyük kınada kına yakılmaktadır. (K80)

Düğünün ikinci gününe yani büyük kına ya da büyük düğünde gelin kızlar tarafından bordo ya da kırmızı renkte olan ve tellerle süslü cıbnlık giydirilir ve büyük düğünün yapılacağı yere getirilir, eğlenceler yapılır. Günümüzde kına ikinci gün

yapılan bu büyük kınada eşliğinde damadın yengesi yoksa en yakınının eşliğinde geline kına yakılmaktadır. (K115)

Balören, Bayraktar ve Mecidiye’de geline kına yakılırken gelinin avucuna damadın annesi tarafından bir altın konulmaktadır. (K2, K5, K80, K,90, K115)

Gelin Alma

Balören’de eskiden iki gün süren kına gecelerinin ardından dağda hayvan otlatmakta bulunan ve üç gün boyunca sadece kendi düğün eğlencesinin sesini dışarıdan duyabilen damat gelinin alınacağı gün sağdııcı tarafından dağdan getirilir ve bir evde hazırlanıp süslenerek eve getirilen gelinin yanına oturtulmuş. Gelin eve düğünün bitimiyle pazar günü ise köyde öğleden sonra davul eşliğinde gelinin çeyizi alınmaya gider ve çeyiz eğlence eşliğinde alınıp erkek evine getirilir sergen adı verilen yerlere serilirmiş. Akşam öküz arabalarıyla saat dörtten sonra gelin alınmaya giderlermiş. Öküz arabasının etrafına gelini kimsenin görmemesi için kilim gerilirmiş, gelin baba ocağından alınıp önde gelini taşıyan öküz arabası arkada davul ve komşular eğlene eğlene damadın evine getirilirler. Çeyizi zaten getirilmiş ve serilmiş olan gelin sağdııcı eşliğinde eve çıkarılır ve çeyizin bulunduğu yere oturtulmuş. Damadın hazırlığı ise komşu evinde cami hocasının eşliğinde yapılmış. Damat komşusunun evinde tıraş edilir, giydirilir ve hocanın ilahileri eşliğinde kendi evine getirilirmiş. (K1, K5)

Sağdıç seçiminde gönüllerinden geçen evli bir çift olmak zorunluluğu vardır.
(K1)

Balören’de gelin eve girerken özellikle elini evin kapı eşiğine ve bir de kapının üstüne sürerek içeri özellikle sağ ayağını atarak girer ve kucağına da erkek çocuk oturtulur. Erkek çocuk oklavayla gelinin duvağını açar. Gelin eve girerken çorabına damadın akrabaları tarafından para konulur bu parayı gelin duvağını açan çocuğun eline koyar. (K5)

Gelin eve geldikten sonra düğün orada biter. (K5)

Balören ve Bayraktar’da düğün günü damadın evinde bayrak kaldırılır, damadın annesi bayrağa havlu, çember bağlar ve bir grup önde bayrak kızı almaya gidilir. İçerideki misafirler kapıyı açmaz ve kapı açılması için ya altın ya da para

verilerek kapı açılır, misafirler içeriye alınır. Bayraktar'da içeriye giren misafirlerle birlikte diğerlerine damadın annesi şeker leblebi dağıtır. İçeride şerbetler içilir, kız ailesiyle helalleştikten sonra erkek evine gitmek için evinden çıkar. (K1, K115)

F25. Balören köyünde Elif ve Aytaç'ın düğün merasiminde bayrak kaldırma

Balören'de;

“Ermeyenler ersin

Görmeyenler görsün” şeklinde damat annesi bağırarak gelinini evden çıkarıp önde bayrakçı arkada düğün alayı damat evine gelinir. (K2)

Kızın annesi de bayrakçıya havlu, çember gibi hediyeler verir. Bu bayrakçı eşliğinde gelin çıkarma adeti tüm köylerde bulunmaktadır. (K2)

Bayraktar'da erkek evine girecek olan gelinin eline yağ sürülür ve gelin yağ sürülen elini kapının üzerine sürer. (K90)

Ağızları yağlı ballı olsun diye sürülür yağ. (K90)

Mecidiye'de gelin pazar sabahı yani düğünün üçüncü günü akşama doğru baba evinde önde dürü arkada davul eşliğinde alınmaya gider ve dualarla kuşağı bağlanarak evden çıkarılır. Kapı özellikle gelinin erkek kardeşi ya da yakını

tarafından kilitlenerek açılmaz kapıyı açtırmak için damadın yakını tarafından bir miktar para verilerek kapı açtırılır. Damadın yakın arkadaşlarının silah atımları eşliğinde gelin evden çıkarılır. Eskiden öküz arabalarının etrafının kilimlerle kapatılması ve süslenmiş haliyle daha sonra ise atın üzerinde damat evine getirilmesiyle gelin, artık düğün sona ermiş olurmuş. Ancak gelin içeriye girerken kayınvalidesi içine pirinç, bulgur, bozuk para, şeker koyduğu testiyi şiddetle gelinin ayaklarının önünde kırarmış ki gelin bereketli olsun. (K115)

Mecidiye’de gelin eve girmeden damadın babası geline bütçesi doğrultusunda ya bir bilezik ya bir inek ya da başka bir hediye vermektedir. (K115)

Balören, Bayraktar ve Mecidiye’de gelinin evden çıkacağı esnada kapı gelinin erkek kardeşi yoksa yakın bir delikanlı tarafında kilitlenir ve damat tarafından alacağı bahşişle açılır. (K9, K56, K92)

Nikâh

Balören ve Bayraktar’da da düğünde imam nikâhı özellikle kıyılmakta ve günümüzde de bu adet devam etmektedir. (K1, K102)

Köyümüzün Alevî hocaları evvel nikâh kıyardı. Damadı giydiren de bu Alevî dedeleridir. (K1)

Bayraktar’da ise cami hocalarına nikâh kıydırılmaktadır. (K108)

Eskiden resmî nikâh yapılmazdı. (K108)

Balören ve Bayraktar’da da günümüzde resmi nikâhlar koşullar doğrultusunda günü ayarlanarak kıyılmaktadır. (K16, K 103)

Mecidiye’de eskiden gelinin erkek evine geldiği gün yemekler yenildikten sonra hocanın eşliğinde dinî nikâh kıyılmış. (115)

Bizde dede yok Bektaşî hocalar tarafından nikâh kıyılırdı o zamanlar. (K115)

Gerdek

Balören ve Bayraktar’da da yeni evlenenlere aileleri ile gerdek bağlantısı kurabilmeleri adına yine evli bir çift sağdıçlık görevi üstlenir. Gelin damadın evine

getirildikten sonra akşam evde kimse bırakılmaz ve o gece damatla gelin evde tek bırakılır. Gerdek gecesinin sabahı onları ilk, sağdıç ziyaret eder ve kadın olan sağdıç gerdek sonrası çarşafı damadın annesiyle paylaşır. (K5, K90)

Kızımız kızdır. (K5)

Bu işler erkekler aracılığı ile değil kadınların arasında konuşularak halledilir. Kadın sağdıç daha sonra gelinin çeyizinden kapıya asılan havluyu kendine hatıra kalması adına alır. Artık bu gelenekleşmiştir. Aynı zamanda kızının kız olduğunu gelinin annesine de haber verme görevi sağdıçın görevidir. (K5, K90)

Benim sağdıçım geldi beni aldı önce türbe dedeye götürdü sonra anamgile el öpmeye götürdü. (K5)

Günümüzde de bu işi sağdıçlar yürütmektedir. Bayraktar'da da kızının çarşaf nişanını annesine sağdıç götürmekte ve gelinin annesi sağdıca çeşitli hediyeler hazırlamaktadır. (K90)

Mecidiye'de damadın bekâr ya da evli fark etmeden bir sağdıç olur ve sağdıçın yönlendirmeleriyle gelin ve damat gerdeğe alınır gelinin çarşafını aile büyüklerine ise damadın yengesi ya da yengesi kadar olan bir yakını gösterirmiş. (K115)

Paça Kınası

Balören'de düğün sonrasında daha önceleri paça kınası yapılmaktaymış. Paça kınası gelinle damadın gerdeği sonrası köyün kızları o sabah gelinin yanına gelerek gelini giydirmiş. Gelini anne babasının evine götürür ve orada kızlar eğlenirlermiş. Bu gelenek düğün sonrası gerçekleşirken günümüzde devamlılığı söz konusu değildir. (K5)

Eskiden gelin kayınvalidesine nine şeklinde seslenmekte ancak şu an anne demektedir. (K5)

Bayraktar ve Mecidiye'de de gelin annesinin babasının yanına ilk kez düğünden bir gün sonra gitmekte ve ellerini öpmektedir. Gelinin ailesi kızlarına çeşitli hediyeler alıp kızını uğurlamaktadır. (K80, K90)

Aile ve Akrabalık Terimleri- Hitaplar

Dünür: Çocukları evlenmiş aile büyükleri için kullanılmaktadır.

Kaynababa: Gelinin de damadın da birbirlerinin babalarına verdikleri isim.

Kaynana: Gelinin de damadın da birbirlerinin annelerine verdikleri isim.

Karı: Evli kadın.

Koca: Evli erkek.

Yenge: Evli kadının eşinin akrabaları tarafından seslenildiği unvan.

Gelin: Evlenen kadın ya da evlenerek girdiği aile tarafında kadına verilen unvan.

Damat(güvey): Evlenen erkek ya da evlenerek erkeğin eşinin ailesinin verdiği unvan.

Elti: İki erkek kardeşle evlenen kadınların birbirine karşı unvanları.

Görümce: Evli kadının eşinin kadın kız kardeşi ya da ablası.

Kaynibirader: Evli erkeğin eşinin erkek kardeşi ya da abisi.

Baldız: Evli erkeğin eşinin kız kardeşine verdiği unvan.

Enişte: Evli erkeğin eşinin akrabaları tarafından kazandığı unvan.

Bacanak: Kız kardeşlerle evli iki erkeğin birbirlerine karşı kazandıkları unvan.

Sonradan kazanılan düzmece akrabalık terimleri:

Sütkardeş: Aynı anne tarafından emzirilen kişiler.

Sütanne: Annesi dışında başka bir kadın tarafından emzirilen çocuğun emzirdiği kadına verdiği unvan.

Yol kardeşliği (musahiplik): Eskiden hısım olarak da adlandırılan dede huzurunda evli çiftlerin birbirlerine kardeşten öte durumda olmaları. Musahiplik cemi düzenlenip kurbanları kesildikten sonra dede huzurunda ömür boyu birbirlerine karşı sorumlu hâle gelmeleri ve kardeşten öte olmalarıdır. Balören ve Bayraktar da görülmekte ancak Mecidiye’de görülmemektedir. (K1, K12, K79, K89, K115)

Musahip olmadan ölürsen cennet kapıları açılmaz. (K81)

Mintan kardeşliği: Küçük yaşlarda kız çocuklarının birbirleriyle uzun sürecek arkadaşlığa bürünerek kazandıkları unvandır. Balören’de yaygın olarak görülmektedir. (K11)

Mintan kardeşlerinden biri evlenirse diğerine erkek tarafı hediyeler alır ve kıza götürür. (K11)

Eski dönemlerden bugüne çocuklar doğduktan sonra birbirlerine mintan kardeşi olur. Aileler kendi aralarında çocuklar küçükken bunlar birbirlerinin mintan kardeşi olsun diyor. Hediye olarak don, mintan, çember, havlu veriliyor karşılıklı. Çocuklar büyüdükten sonra da damat tarafı gelinin mintan kardeşine hediyeler alır. Damat tarafı gelinin akrabalarına da eskiden de şimdi de hediyeler alır ve bunları dağıtır. Dağıtılan bu hediyelere dürü adı verilir. Dürü olarak da mintan, şalvarlık kumaş alınır. Eskiden olduğu gibi bu gelenek çok da aygın değil ancak yapmak isteyen, gönlünden geçirip yapanlar da var. (K5)

Ahret kardeşliği: Mecidiye’de çok iyi anlaşılan kızların ömür boyu kendine seçtiği arkadaşa verilen unvan. (K80)

Eskiden iyi anlaşılan kız çocuklarının anneleri kızlarına sorarlarmış ahret kardeşi olmak isteyip istemediklerini. Kabul ederlerse kızlardan birinin annesi onlara ayağından başına kadar bir örnek kıyafetler alır, onları giydirir ve kadınların bir araya gelebildiği eğlence düzenlenir. Tef çalınır, oyunlar oynanır, çerez dağıtılır. Kızlar sağ ellerine kına yakarlar ve:

Ahretin ahret olsun mu? diye üç kez sorulur.

İyi anlaşamazsanız kızgın sac boynunuza geçsin mi? diye de sorulur. Cevap evet alındıktan sonra ahret kardeşi olurlar ve herkesin elini öperler. Ahret kardeşinin çocukları evlenemez diye bir kural yok. (K80)

Ahret kardeşi olan bir kızın evlenmesi durumunda diğer kızı isteyen erkek tarafı düğünde ahret kardeşine hediye alır ve kıza verir. Düğüne gelememişse bir yakınına hediyesini teslim eder. (K80)

Sağdıç: Evlenen erkeğe ve kadına düğünde yol gösteren kişi.

Bilazer: Mecidiye’de aynı kandan olmayan bir gömleğin içine giren iki ayrı çiftin ömür boyu kardeşten öte olmasıdır. Bu kişiler ve çocukları yedi gömlek evlenemez ve birinin ölmesi durumunda ailenin tüm ihtiyaçları akrabalarından ziyade bilazeri tarafından karşılanır. Bilazer olunabilmesi için bilazer atışması denilen bir süreçten geçilir ve süreçte kişilerin bu ağır görevi yürütüp yürütemeyeceği denir. Eskiden dedeler huzurunda gerçekleşen bu törenler yaklaşık otuz senedir köyde gerçekleşmemektedir. (K115)

Bizde bilazeri olmayanlar askere gitmeyenlerle bir tutulurdu. (K115)

Ahret annesi: Ahret kardeşlerinin anneleri.

Ahret babası: Ahret kardeşlerinin babaları.

Balören, Bayraktar ve Mecidiye’de geçiş dönemlerinden olan evlenme gelenekleri genel anlamda benzerlik gösterse de köyler arasında farklılık gösteren durumlar da söz konusu olmaktadır. Köylerde evlenme merasimi evlenecek gençlerin eş seçimi ile başlamaktadır. Geçmiş dönemlerde üç köyde de aile büyüklerinin erkeğe uygun gördüğü kızla evlenme söz konusuyken günümüzde ister köyün kendi içinden ister dışında olsun gençlerin kendisi için uygun gördüğü kızlarla evlenmesi yaygınlık kazanmıştır. Eskiden evlenme biçimleri olarak anlaşarak evlenme, Görücü usulü evlilik, kaçarak evlenme ve Balören, Mecidiye’de görülen değiş ya da değiş tokuş adı verilen evlenme biçimleri yaygınmış. Günümüzde değiş adı verilen evlenme görülmemektedir. Evlenmenin önemli hususlarında biri de evlilik çağının hem kızlarda hem de erkeklerde ne olduğuna dair görüşür. Köylerde bu duruma dair yapılan araştırmada geçmişte genelde sorumluluk sahibi olduğuna inanılan gençlerin on yedi yaşında sonra evlendirilmesi olduğu görülmüştür. Ancak şu an ekonomik değişimler ve eğitim seviyesinin yükselmesiyle bu yaşın oldukça ilerinde bir yaş olduğu gözlemlenmiştir. Eş seçiminin sonrasında düğün hazırlıkları köylerde başlar öncelikle üç köyde de köyde sözü geçenler aracılığı ile kız isteme gerçekleşmiş. Akabinde söz kesimi, nişan ve düğün sırasıyla geleneklere uygun yerine getirilir ve çiftler hayatlarını birleştirirlermiş. Günümüzde de aynı âdetler sırasıyla modern hayatın koşulları ve getirileriyle uygulanmaktadır. Ancak günümüzde üç köyde de şu an olmayan başlık parası, Balören ve Bayraktar’da eskiden varmış. Bu uygulama Mecidiye’de hiç görülmemiş. Evlenmenin önemli bir

aşaması olan düğünler üç köyde de cuma günü başlamakta ve üç gün sürmekteymiş. Günümüzde de düğünler bu şekilde gerçekleşmektedir. Ancak bazı gençlerin özel durumları sebebiyle köy dışında da düğünler yapılmakta ve bu kez düğünlerin günlerinde değişimler olmaktadır. Balören ve Bayraktar'da cuma günü yapılan kınaya küçük kına adı verilmekte cumartesi yapılan eğlenceye büyük kına ya da büyük düğün adı verilmektedir. Üç köyde de pazar günü gelin almayla düğün sona ermektedir. Balören, Bayraktar ve Mecidiye'de nikâh olarak eskiden hoca nikâhı yaygınken günümüze doğru yaklaştıkça hoca nikâhı yanında resmî nikâhsız evlilik söz konusu değildir. Balören'e özgü olan paça kınası düğün sonrası gerçekleştirilen bir âdet olarak karşımıza çıkmaktadır.

3.1.1.4. Ölüm

Ölüm Öncesi

Balören'de ölüm olmadan virane evlerin tepesine baykuş konması ya da köpeklerin gereksiz ulumaları ölümün habercisi olarak dile getirilmektedir. Ancak köpek ulumaları sadece ölümü değil aynı zamanda farkı kötü durumların da habercisi gibi karşılanmaktadır. Küykürü adı verilen ancak baykuşla da karıştırılmış olabileceği bir kuşun mezarlıkta huyhuru huyhuru şeklinde ötmesi de ölüm alametlerinden sayılmaktadır. (K1)

Ölümün sadece bu şekilde değil de rüyalarda görülen nesnelere de ortaya çıkabileceği düşünülmektedir. Mesela çığ hamur görmek ölümü çağırır. (K1, K2)

Mesela benim oğlum Ercan ölmeden önce ben her gece rüyamda mezarlığın etrafında gezinirdim ve ürperti hissederdim. Bir gece mezarlıkta civık çamurla uğraştığımı gördüm. Ben oğlumun kaybettiğimde cenazesi defnedilirken oğlumun toprağı çamurluydu ve çok civıktı. Karla karışık sulu bir haldeydi. Ben oğlum ölmeden önce bir iki ay boyunca aralıksız mezarlıkta kendimi oğlumun şu an gömülü olduğu yerde rüyamda görüyordum. (K1)

Annem vefat ettikten sonra rüyamda ben aşağıdan gelirken balkonda yoldan tarafı annemi otururken gördüm. Geldin mi anne diye sorduğumda geldim ama gitmeyeceğim dedi bana. Sabah oldu hanıma bizim kızın doğumuna çok mu var diye sordum. O çocuk kız olacak benim annem olarak dünyaya gelecek dedim. Annemin

ölüm yıl dönümüyle torunun doğumu arasında saat farkı var aynı gün doğdular ama saat farkı var. Muharrem ayında doğduğu için Yasemin koyduk kızın adını. (K1)

Bayraktar'da rüyada dişin düşmesi, acısının duyulması acıya tabi olarak yorumlanmaktadır. (K88)

Ölmüş birini rüyada görmek diri görmek olarak yorumlanmaktadır. Yani ölüm kötü ya da herhangi birinin öleceğine yönelik yorumlanmamaktadır. (K94)

Ölümü Düşündüren Ön Belirtiler

Balören'de halk arasında kişinin öleceğine yönelik bir belirti olarak yüzünün renginin toprak rengine dönüşmesi inancı yaygın olmakla beraber halk arasında pek inanılmamasına rağmen gözü toprağa bakıyor galiba ölecek sözü de kullanılmaktadır. (K8) Bayraktar'da da aynı düşünce olmasıyla birlikte takatten düşmesiyle de ölüme yaklaşıldığı düşünülmektedir. (K96)

Balören'de ölen kişinin ardından;

Allah gecinden versin.

Allah evlat acısı göstermesin.

Sıra bendeydi. gibi cümleler kullanılmaktadır. (K1)

Mecidiye'de bir insanın öleceğini düşündüren belirti olarak gözünün ferinin sönmesi ya da dünya işleriyle artık uğraşmaması düşünülmektedir. (K115)

Ölüm Sonrası

Balören, Bayraktar ve Mecidiye'de kişi ölüm döşeğine düşmüşse asla ölümü beklenen kişi yalnız bırakılmamakla birlikte öleceği düşünülen kişinin baş ucunda dualar okunmaktadır. (K1, K101, K115)

Bizde öleceği beklenen kişinin başında özellikle dua olarak duazımam okunur. (K1)

Balören, Bayraktar ve Mecidiye'de ölümü beklenen kişinin dudakları kurumakta olduğu için son görev olarak düşünülerek bardakla su içemeyeceği için pamuk yardımıyla dudakları ıslatılır. Dudak ıslatan kişi son görevini yerine getirmek

ya da bir damla sudan mahrum kalmasın diyerek bu görevi yerine getirmektedir. (K1, K101, K115)

Üç köyde de ölmek üzere olan kişi uzun süre can vermiyorsa birini beklediği düşünülür. Uzaktan gelen kişiyi gördükten sonra ölümü beklenen kişi gözlerini açar, beklediğini karşısında görür ve ruhunu o esnada teslim ettiğine inanılır. (K1, K101, K115)

Ölüm Anındaki Âdetler

Balören, Bayraktar ve Mecidiye’de ölen kişinin bazen gözleri açık kalabilir. Ancak etrafındakilerden biri mutlaka sıkıca gözlerini kapatır ve gözleri açık kalsın istenmez. (K1, K113)

Ölümün gerçekleştiği günün ya da ayın da toplumdan topluma değişiklik göstermekle birlikte kutsal sayıldığı olmaktadır. Özellikle muharrem ayında ölen biri Balören’de kutsal bir günde ölmüş sayılmaktadır. (K1, K113)

Benim annem muharrem ayında öldü biz kutsal saydık. Ama benim için sorsan Allah’ın her günü kutsal. Köyde cuma günü ölen ya da bayramda ölen biri olunca bak ne mübarekmiş dendiği de oluyor. Mesela benim oğlum ölmeden önce Kurban Bayramı’nda ölmek ne güzel dermiş ve Kurban Bayramı’nın üçüncü günü de vefat etti. (K1)

Köy halkının aynı zamanda arife günü vefat eden kişi için de ne güzel mübarek günde öldü dediği de olmaktadır. (K8)

Ölüm gerçekleştiği esnada merhumun sevdikleri acısıyla birlikte ağlama feryat figan koparmakta ancak bu da kişiden kişiye değişiklik göstermekte. (K1, K8)

Ben bunu pek doğru bulmuyorum. Ya sağlığında hırlama ya öldüğünde ağlama. Kel ölmüş sırma saçlı olmuş, kör ölmüş badem gözlü olmuş. (K1)

Merhumun çenesi beyaz bir bez ya da eşarpla bağlanır. Aynı zamanda üstü temiz bir beyaz örtüyle kapatılır ve ölü şişmesin diyerek üzerine makas, bıçak ya da sabun ölünün üzerine koyulur. (K1)

Mecidiye’de ölümü gerçekleşen bireyin üzeri diğer köylerde olduğu gibi beyaz bir çarşafı örtülmeden önce elleri yanlara alınır, çenesi bağlanır, parmak uçlarından ayakları bağlanır ve bu vaziyette rahat dōşeđi adı verilen hiç kullanılmamış bir yatağa yatırılır. Daha sonra üzeri örtülür ve şişmemesi için de üzerine makas ya da bıçak konur. (K115)

Bizde genellikle bıçak konur. (K115)

Rahat dōşeđi; Balören ve Bayraktar’da görülmemekle birlikte Mecidiye’de görülen bir uygulamadır. Rahat dōşeđi Mecidiye’ye Balkanlardan göç edip gelenlerde görülmektedir. Hiç kullanılmayan bir dōşeđe temiz bir çarşaf serilip üzerine vefat eden insan yatırılmaktadır. Ölen kişinin üzerine de temiz bir çarşaf örtülmektedir. Bu uygulamaya da köylülerce rahat dōşeđi adı verilmektedir. (K115)

Ölümün Duyurulması

Balören’de ve Bayraktar’da vefat eden kişi olduğunda bu durum hoparlör yardımıyla köye duyurulur ve selâsı ya cami hocası ya da köyden herhangi birinin tarafından okunur. (K1, K92)

Mecidiye’de önceleri ölüm haberini köydekilere duyuran kişiye çağırıcı adı verilmektedir. Tüm köyü gezerek cenazeyi haber vermektedir. Sonraları ise hoparlör eşliğinde ölen kişi köy halkına duyurulmaya başlanmıştır. Aynı zamanda Balören ve Bayraktar’da olduğu gibi selâsı ile ölümü duyurulmaktadır. (K115)

Ölünün Bekletilmesi

Balören Bayraktar ve Mecidiye’de de vefat eden kişinin bekletilmesi uygun görülmemektedir. Ölen kişinin uzakta olan akrabaları için bir süre beklenir akabinde cenazesi defnedilir. (K1, K92, K115)

Tenin bir an önce toprağa, Hakk’a kavuşması sağlanmalıdır. *Kul çileyi ten toprağı görse gerektir. Allah bakidir, can da bakidir.* (K1)

Ölümün Akabindeki Âdetler

Balören’de vefat eden kişi mutlaka yıkanmaktadır. Köyde vefat etmişse cem evinde ya da kişinin kendi evinde yıkanır. Yıkama kabı vardır. Ölüyü yıkayan kişi Sünnî hocaysa ehlisünnet üzerine okuyarak yıkar Alevî bir kişiye duazımamlarla

ölüyü yıkamayı gerçekleştirir. Özellikle on iki imamların isimlerini okuyarak yıkar. Hoca yıkarsa Kâbe'ye yönünü tutar. Ölen kişi hastanede ise orada gasilhânedede yıkanır. Helallik almaya evine getirilir. Yıkama esnasında baştan aşağı sabunla yıkama işlemi gerçekleştirilir. (K1, K8, K12)

Ölen kişinin kefenlenmesinde erkeğin kefeni beş kadının kefeni yedi parça olmalıdır inancı da söz konusudur. Ancak günümüzde bir kefen sarılmaktadır. Kefeni alan kişi çocukları olabildiği gibi, tabutu belediye tarafından karşılanmaktadır. Eski dönemlerde ise kişi gözüne kestirdiği bir ağacı bu benim tabutluk ağacım olsun diyebiliyormuş. Kişi tabuta yerleştirildikten sonra tabutun üzerine erkekse havlu kadınsa tülbent ya da kumaş parçası örtülmekte. Keçeci Baba türbesinde bulunan yeşil üstü yıldızlı örtü tabuta örtülür sonra bu örtü tekrar türbeye götürülür. (K1)

Balören'de ölen kişi eğer çevresindekilere cem evinden kaldırılmak istediğini vasiyet etmişse evinden helallik alındıktan sonra cem evine götürülür Türkçe dualarla ve gülbanklarla kabre doğru götürülür. (K8)

Cemvine götürülmeyen ise helallik alındıktan sonra kabre doğru götürülür. Dostları, yakınları, akrabaları tarafından taşınan tabutun önünden hiç kimse geçemez. En önde tabut olur. Defin esnasında hocalar Kuran-ı Kerim okur. Kadınlar mezarlığa erkeklerle birlikte gelmekle birlikte dış safta bulunmaktadır. Aynı zamanda kadınlar cenaze namazına da katılmaz. Vefat eden kişi bir kadın ise nikâh düşmeyen birinin kadını defnetmesi uygun görülmektedir. Özellikle musahibi olan kişiden ölmeden önce bunu istemiş olabilir, kardeşi ya da oğlu olan kişiler tarafından defnedilir. (K12)

Defin esnasında mezarı hafif oyulur, ölen kişinin evi gibi görüldüğü için yarım çatı şeklinde üstüne tahtalar dizilir, göçük esnasında hem zarar görmemesi sağlanır hem de mezarın artık onun evi olduğu düşünülür. Sonra üzerine toprağı atılmaya başlanır. Ölen kişinin defnedildikten sonra kalkıp kafasını tahtaya vurunca öldüğünü hatırlayarak tekrar yattığı inancı da halk arasında yaygın olarak konuşulmaktadır. (K8)

Bayraktar'da da ölen kişi Balören'de olduğu gibi eskiden evinin yan tarafında hazırlanan bir yerde şimdi ise isteğe göre ya camide ya da cemevinde yıkanmakta hatta belediye hizmeti olarak son dönemde cenaze aracıyla götürülüp yıkanıp kefenlenerek köye getirilmektedir. Evine getirilen cenaze kapısının önünden helallik

alındıktan sonra mezarlığa götürülmektedir. Mezarı Balören'deki gibi yüzü kibleye gelecek şekilde ve yan yatırılarak konur üzerine gül suyu döküldükten sonra tahtalardan çatısı yapılır ve üzeri toprakla örtülür. Mezarlıktaki defin sırasında kadınlar olmamakta, kadınlar cenaze defnedildikten sonra mezarı ziyaret etmektedir. (K113)

Defin işlemi gerçekleştirildikten sonra cenaze evinde yemek hazırlıkları yapılır, ölenin hayrına yemek yedirilir ve helvası yapıp dağıtılır. Ölen kişi için yedisi, kırkı ve elli ikisi okutulur. Bu okumalar cenaze evinde gerçekleştirilir. (K113)

Mecidiye'de ölümün akabinde eskiden ehil denilen hoca ya da dede gelir cenazeye yıkamak ve defin işlemleri için hazırlamak adına. (K115)

Bizde ölüm anında nikâh düşer. Artık o kişi evli değildir ve ona sadece kadınlar dokunur. (K115)

Cenaze erkekse hoca ya da dede yıkarken kadını bu işten anlayan köyden bir kadın yıkar ve defin için hazırlar. (K115)

Eskiden cenaze evinin yan tarafında etrafı çevrilmiş halde hazırlanan yerlerde yıkanmakta iken sonraları camide, şimdi ise asri mezarlığa götürülüp belediye tarafından yıkanıp kefenlenip gelmektedir. (K115)

Mecidiye'de önceden gerçekleştirilen yıkanma işleminde cemlerde görevli olan târikçiler dara durur, ölenin bilazeri ile kılıç veya sopa ile Allah, Peygamber, Ali adına işlemiş oldukları için baştan ayağa tövbe edilir ve cenaze akabinde yıkanmış. Abdesti aldırılan kişi kefenlenir, tabuta konur yüzünü görmek isteyenlere yüzü açılır, ancak abdesti bozulmaması için dokundurulmaz. Cenaze için önce evinde helallik istenir, sonra camide en son defnedilmeden mezarlıkta helalleşilir. Cenazeye kadınlar pek katılmamakta definden sonra ziyarete gidilir. (K115)

Bayraktar ve Mecidiye'de cenazeye bir kefen sarılmaktadır. Eskiden kendi cenaze sahibi kefeni alırken günümüzde belediyeler kefeni alıp yıkadıktan sonra sarmaktadır. (K1, K8, K98, K115)

Cenaze Evi

Balören’de cenaze evinde yedi gün dua okutulmakta ve lokma dağıtılmaktadır. Kırkı okutulur, yemeği verilir, dua okutulur. Elli ikisinde burnunun düşmesine dair inançtan dolayı mezarlıkta elli ikisi okutulur, lokma dağıtılır. Kırkı evde verilmekteyken elli ikisi mezarlıkta olmaktadır. Köyde hava müsaitse elli ikisi mezarın başında okutulur ancak hava müsait değilse Keçeci Baba’da da elli ikisini okutabiliyorlar. (K1)

Cenaze günü cenaze sahibinin evinde yufkalar açılır, pilav pişirilir, helva kavrulur ve tüm köylüye dağıtılır. Dağıtılan bu yemekler onun hayrına dağıtılır. Maddî imkanları el veren cenaze sahipleri kurban da kesebilir. Ancak aslında ölen kişi adına kabir kurbanı kesilir. Kişinin öldüğü gün ailesi ölünün ardından kabri için kurban keser ve pişirerek bu kurbanı tüm köylüye o gün yedirir. (K1)

Eskiden kişi mezara gömüldükten sonra orasının artık kişi için evi olduğu düşünülür ve üzerine toprak örtülmeden mezarın başında temel kurbanı kesilir ve kanının bir bölümü mezara akıtılır ve mezar ondan sonra kapatılırdı. Ancak Sünnî toplumla yaşayışın giderek artması ve durumun yadırganmasından sonra temel kurbanı kesilmemekte kabir kurbanı devam ettirilmektedir. (K1)

Bayraktar’da ölen kişinin defin işlemlerinden sonra evinde hayrına yemek hazırlanmakta kurbanı kesilmekte ve helvası dağıtılmaktadır. Yedisine kadar her gün cenaze evinde okuma devam etmemekte ancak yedisinde, kırkında ve elli ikisinde cenaze evinde okumalar yapılmaktadır. (K98)

Mecidiye’de cenaze sonrası Balören ve Bayraktar’da olduğu gibi ölünün hayrına yemekler yapılmakta ve helvası dağıtılmaktadır. (K1, K98, K115)

Bizde eskiden helva cenaze defnedildikten sonra mezarlıkta verilir ayrıca evdeki yemekle birlikte de dağıtılırdı. Şimdi sadece evde verilen yemekle dağıtılıyor. (K1)

Eskiden cenazeler cenaze evinin yanında bir yerde yıkanır ve cenaze gömüldükten sonra bir hafta onun ruhuna yıkanan yerde bir mum yakılırdı. (K1)

Ölünün Eşyaları

Balören’de ölen kişinin eşyaları özellikle gençse bir bohça yapılır ve komşulardan birinde acısı dinene kadar bekletilir. Bu süre uzun bir süredir. Daha sonra komşu eşyaları ne yapacaklarını sorduğunda eşyalar komşudan alınır ihtiyacı olana dağıtılır. Aile üyelerinden herhangi biri kendisinde kalmasını istediği bir eşyayı da saklayabilir. (K1)

Ben oğlumun pantolonunu ve gömleğini giyiyorum. (K1)

Balören’de ölen kişi için değerli görülen bir eşyası kendisiyle birlikte gömülebilmektedir. (K1)

Gençse ve yatağa düşüp ölmüşse battaniyesini de atın mezara, yaşlıysa bastonunu da atın diyebiliyorlar. (K1)

Bayraktar’da ölen kişinin eşyaları onun hayrına dağıtılmakta ve ihtiyaç sahiplerine verilmektedir. İsteyen yakını hatıra kalması adına bir eşyasını alabilmektedir. (K98)

Mecidiye’de cenazenin defnedildiği gün ölen kişinin ayakkabıları evin dışına bırakılmaktadır. (K115)

Ruhla İlgili İnanmalar

Balören’de ölen kişinin ruhu ile ilgili inanışlar söz konusu. Özellikle ruhun çeşitli donlarla insanların arasında gezdiği düşünülmektedir. (K1)

Mesela bir kelebek ağaca konar, dala konar, duvara konar. O aslında kelebek olup gelmiştir. (K1)

Hızır’ın hangi donda geldiği belli mi? Ölen kişi de mutlaka gelecektir ama hangi donda olduğu belli olmaz. Bu sebepten hiçbir canlıya bizde zarar verilmez. Ağaç bile kessek kurusunu keseriz yaşına dokunmayız. (K1)

Aşık Veysel’in dediği gibi ulu bir ağaçtan bir yaprak düşse o anda acısını duyan iniler. Bizde bu anlayış vardır. (K1)

Ölen kişinin öldükten sonra kendi evine ve etrafındaki insanlara gelip görüldüğüne dair inançlar da söz konusudur. (K3)

Benim eşim ölmeden önce 1999 İzmit depreminde ölen insanlar için mevlit okumak istemişti. O okutamadan ölünce biz yerine getirelim dedik istediğini. Mevlit okuttuğumuz gün gelen misafirlerden biri damda birinin bize baktığını ama bir türlü bunu bize söyleyemediğini söyledi. Mevlit bittikten sonra adamın oradan gittiğini söyledi. Sonra anladım diyor o Ercan'dı. (K3)

Bizim karşı komşu adam ölmeden önce kızına çeyizlik halı alıyor. Adam öldükten sonra kadının evde halı ihtiyacı oluyor adamın aldığı halıyı yere seriyor. O gece adam karısının rüyasına adam giriyor ve kadına neden halıyı serdiğini soruyor. Kadın sabah kalkıp hemen halıyı kaldırıyor. Adam halıyı serdiğini görmüş yani. (K2)

Ölüm olan evde evlerde inançlarına göre üç gün, beş gün evde bir ışık açık bırakılabildiği gibi evin önünde sokak lambası varsa ve aydınlığı her yere yetiyorsa bu da kâfi görülebilmektedir. (K1)

Ağıt Söyleme

Balören, Bayraktar ve Mecidiye'de ölen kişinin arkasından ağıt yakma da söz konusudur ancak türkü şeklinde değil de yaptığı iyilikleri anlatarak ya da kimlerle nasıl vakit geçirdiği aktarılarak yad etme şeklinde olmaktadır. (K1, K98, K115)

UĞURSUZ SENE

Sene iki bin üç beş Ocak günü

Belimizi büktü uğursuz sene

Bir oğluma reva gördü ölümü

Mezara koydurdu uğursuz sene

Aynı sene bir de yengemiz öldü

İkinci ölümle tersimiz döndü

Geleceğe karşı umutlar söndü

Yüzümüz gülmedi gitti bu sene

Kader dedik, yazgı dedik, avunduk
Derdi içimize attık, dövündük
Orda kavuşuruz diye sevindik
Meğer kıyamete kalmış, o sene

Bir gizli sır imiş bilmediğimiz
Ta doğuştan kalmış gülmediğimiz
Ağlayıp gözyaşı silmediğimiz
Yas tutup karalar giydik bu sene

Yarın ne olacak kimse bilemez
Dert çekip ağlayan insan gülemez
Giden geri gelmez haber de vermez
Hiçbir haber alamadık bu sene

Kul Hasan'ın bu bir sırdır bilesin
Meğerki mürşitten haber alasin
Unutma ki ikrarında kalasin
Aklımızı baştan aldı bu sene

(Balören Köyü-Hasan Atmaca'nın oğlunun ölümü üzerine 24 Aralık 2004 tarihinde yazdığı şiiri)

Mezarlık Ziyareti

Balören, Bayraktar ve Mecidiye'de mezarlık ziyaretlerinde köyde belirli günlerde gidileceğine dair genel bir uygulama olmamakla birlikte ölümün gerçekleştiği günlerde daha sık ziyaretler gerçekleşirken zamanla ziyaret sayısı azalır

ama mezarlıkların yanından geçerken mutlaka Fatıha okunur. Mezarlık ziyaretlerine özellikle gönül temizliğine dikkat edilmektedir. (K1, K98, K115)

Köylerde kişi hakkın rahmetine kavuştuktan sonra onun hayrına perşembeyi cumaya bağlayan gece hayır yapılır ya mezarlık başında ya da hava soğuksa mezarına gidilemiyorsa köyün içinde lokma dağıtılır. Ancak bu öldükten hemen sonraki günlerde değil de ölen kişinin hayrına her içinden geldiklerinde yapılmaktadır. (K1, K98, K115)

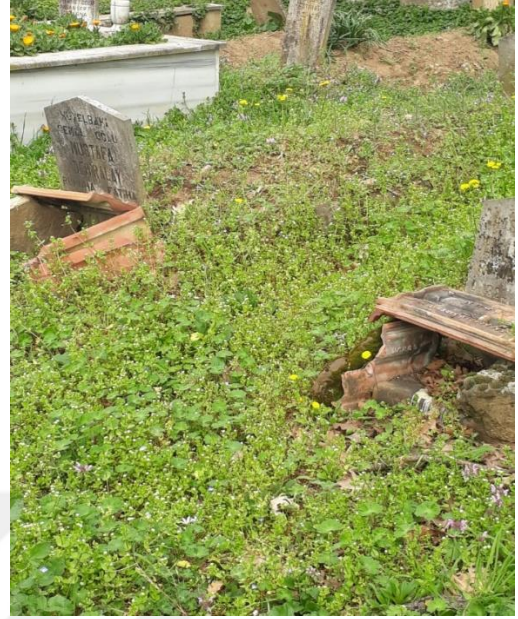
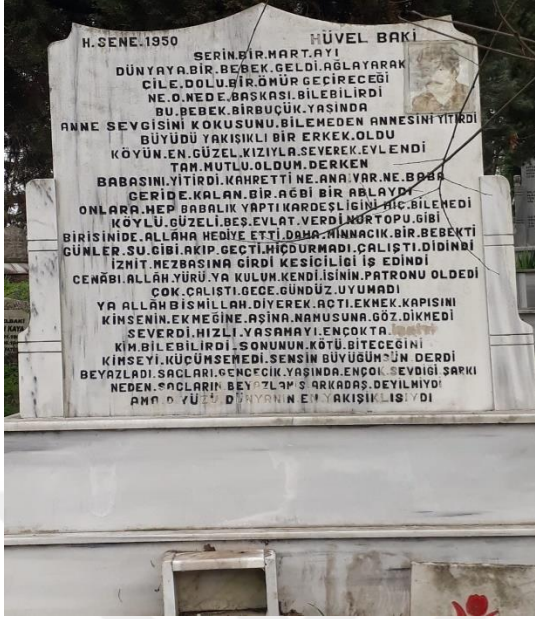
Mezarlık

Balören'de iki mezarlık bulunmakta ve köye yakın olanın işlerini yapacak personeli bulunmaktayken köye uzak olanın bir bakıcısı bulunmamaktadır. Mezarlık işlerine bakan kişi oranın temizliğini üstlendiği için mezarlığa bırakılan bahşışleri alabilmektedir. Ancak adağı olan birisi adağını gerçekleştirirken de köyden herhangi biri de mezarlıkları zaten temizlemektedir. (K8, K12)

Defin işlemleri Balören'de belediye karşılamakta. Mezar taşlarını yaptırmak için ölen kişinin ölümünün üzerinden bir bayram geçmesini doğru bularak yaptıрма söz konusudur. Herkes maddi imkanları doğrultusunda mezar taşı yaptırmaktadır. Eğer genç ölüm olmuşsa mezarları çok daha gösterişli yaptırılır. Mezar taşlarına isteğe göre yazılar yazılıp kazınmaktadır. (K1, K8)

F26. Balören köyü mezar taşları

F27. Bayraktar köyü mezar taşları

F28. Balören köyü eski yazılı mezar taşları

Balören, Bayraktar ve Mecidiye’de ölüm üzerine gerçekleştirilen araştırmalarda genel anlamda ölümlle ilgili benzer uygulamalar görülmektedir. Ölümü düşündüren ön belirtilerde genelde çeşitli hayvanların çıkardığı sesler ya da rüyada görülen çeşitli nesnelere ölümün habercisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Aynı zamanda kişinin renginin değişmesi ya da elden ayaktan düşmesi de ölümün

habercisi olmaktadır. Öleceği düşünölen kişi her üç köyde de yalnız bırakılmamaktadır. Özellikle de son görevlerin yapılmaya çalışılmaktadır. Ölümün iyice yaklaşmasıyla köylerde uzaklarda olan akrabalara haber verilmektedir. Ölümün gerçekleşmesiyle köydekilere köyün koşullarına göre kişiler tarafında ya da hoparlör yardımıyla haber verilmektedir. Cenazenin olduğu evde ölen kişi yattığı yerde çeşitli uygulamalarla cenaze için yıkanmaya ve defin işlemleri için hazırlanır. Mecidiye’de özellikle rahat döşegi uygulaması söz konusudur. Cenazeler isteğe göre cem evinden ya da camiden kaldırılabilir. Ancak günümüzde yaygın olanı ölen kişilerin genelde asri mezarlığa götürölerek orada belediye tarafında defne hazırlanmasıdır. Köylerde ölününün eşyaları üzerine yapılan çalışmalarda Balören’de ölen kişi için önemli olduğu düşünölen bir eşyası kendisi ile gömüldüğü görölmüştür. Ancak genelde kendilerine hatıra olarak kalmasının dışında ölünün eşyaların ihtiyaç sahiplerine verildiği görölmüştür. Balören’de ölen kişilerin ruhlarının ise evinin etrafında gezinebileceği inancı söz konusudur. Her üç köyde de ölünün ardından yedisi, kırkı, elli ikisi okutulmakta ve yemeği verilmektedir. Köylerde mezarlık ziyaretleri özel günlerde özellikle gerçekleştirilmektedir. Mezarlığın temiz tutulması da köylüler tarafından kurala tabî tutulmadan gelenek gibi yerine getirilmektedir.

3.1.1.5.Askerlik

Balören, Bayraktar ve Mecidiye’de askerlik vatan borcu, namus borcu olarak karşılanmakta ve yirmi yaşını dolduran her erkek askere gönderilmekle birlikte çeşitli sebeplerden tecil de edilebiliyor. (K1, K24)

Askere gitmeyen delikanlılara saygı duyulmaz. Herkes senin namusunu beklerken sen yan gelip yatıyorsun. (K1)

Balören’de askere gidip gelenler askere gitmeyenlere:

-Ben tüfek çatarken sen ayak çatıyorsun. şeklinde çıkışanları da olabilmekte. (K1)

Askerlik kurumu için peygamber ocağı, ana kucağı gibi ifadeler de kullanılmaktadır.

Her üç köyde de askere gidecek delikanlılar bir gece önceden ziyaret edilmekte imkanlar olduğu sürece gençlere harçlık verilmekte ya da iç çamaşırı gibi hediyeler alınmaktadır. (K1, K29, K47, K61, K86)

Eskiden gençler tüm köyü gezerdi. Büyükler küçükleri ziyaret ediyor gayri. (K86)

Balören ve Bayraktar'da askere gidecek gençler için toplu eğlence de düzenlenmekte ve askere gidecek olanlar beyaz gömlek giyerek kollarına kırmızı kurdele bağlamaktadırlar. (K12, K20)

Askere giden gençlere gömleği, iç çamaşırı, iğnesi, ipliği, çorabı alınarak çantası hazırlanırken şu an bu hazırlıkların çok yapılmadığı çünkü zaten bunları gittikleri yerde de çok rahat temin edebildikleri bilinmektedir. (K12)

Balören'de askere gidecek genç için Keçeci Baba türbesinden ya da Uzun Hasan türbesinden biraz toprak alınarak bir beze konular ve cövşen adı verilen bu toprak tüm askerlik boyunca gencin boynunda aslı kalır. Genç sağ salim geldikten sonra toprak alındığı yere tekrar eski yerine bırakılır. (K3)

Balören, Bayraktar ve Mecidiye'de askerden gelen genç için ise kurban kesilir yemekler yapılır ve toplu halde yenir. Aynı zamanda son dönemde askerden gelen için mevlit de okutulmaktadır. (K12, K77, K91)

3.1.1.6. Köylerde Gerçekleşen Cem Törenleri

Balören ve Bayraktar köy halkı geçmişten günümüze Alevî-Bektaşî inançları ve yaşayışı gereği cem ibadetini yerine getirmektedir. Her yıl düzenli olarak tüm cemler Pir Sultan Ocağı'ndan Çorum nüfusuna kayıtlı Pir Dedesi olarak anılan Kazım Güneş Dede'nin eşliğinde ibadetlerini yerine getirilmektedir. Kazım Dede'den önce ibadetleri Kazım Dede'nin babası gerçekleştirmiş ve hayata göz yumduktan sonra oğlu bu görevi üstlenmiştir. Mecidiye'de ise cemevi bulunmasına rağmen köyde cem ibadeti gerçekleştirilmemektedir. (K81)

Eskiden köye gelen bir Dede eşliğinde cem düzenlenirdi evlerde ama artık cem köyümüzde düzenlenmemektedir. (K82)

Alevî inancına göre ilk Âyin-i Cem, insanın yaratıldığı Kırklar Meclisi'nde yürütülmüştür. Alevîler'in yeryüzünde yürüttüğü Âyin-i Cemler insanın yaratılması sırasında arşta toplanan Kırklar Meclisi tarafından yürütülen Cem'in yeryüzündeki tekrarlarıdır. Alevî Âyin-i Cem'i on binlerce yıllık Alevî sırrının, sahne düzeni içinde zengin efektlerle ve sembollerle anlatımındır⁴³.

Bayraktar ve Balören köylerinin dedeliğini Pir Sultan Ocağı'na bağlı Halife Dede olarak Kazım Dede yürütmekte. Daha önceki süreçte Kazım Dede'nin babasının talibi olan bu köylerde yaklaşık yirmi bir yıldır dedeliği Kazım Dede yürütmekte ve her ibadetlerini onu köye davet ederek onun eşliğinde yerine getirmektedirler.

Kazım Dede köy halkının Alevî Bektaşî farklılığı boyutunda asla ayırım yapmadığını belirterek Anadolu Aleviliğinin ser çeşmesi olarak Hacı Bektaş Veli'yi görmekte ve kendine bağlı olan bu iki köyün de kendilerini Alevî- Bektaş olarak tanımladıklarını söylemektedir. (K 81)

Köylüler kendilerini Kızılbaş Alevî'si olarak tanımlamaktadırlar çünkü ilk kızıl başlığı Uhud Savaş'ında peygamberin ordu komutanı olan Ebu Deccani giymiş, sonra Hz. Ali efendimiz giymiş daha sonra Şah İsmail'in babası Şeyh İsmail giymiştir. Bu sebepten kendilerini Kızılbaş Alevî olarak da tanımlamaktadırlar. Kızılbaş olmak için yüreğin dağ, kanın da kırmızı olması gerekir. Ancak bu tanım zamanla Ali'yi seven anlamında Alevî olarak tanımlanmaktadır. (K81)

Balören ve Bayraktar'da gerçekleşen yedi tane cem vardır. Bunlarda on iki hizmet yürür. (K81)

- 1) Abdal Musa Cemi
- 2) Görgü Cemi (İkrar Cemi)
- 3) Matem Cemi (Muharrem Cemi)
- 4) Dar Cemi
- 5) Musahip Cemi

---

⁴³ Erdoğan Çınar, Aleviliğin Gizli Tarihi, İstanbul, Chiviyazıları Yayınevi, 2004, s.112.

- 6) Düşkünlük Kaldırma Cemi
- 7) Hızır Cemi

Hızır Cemi dışındaki cemlerde kurban kesilir ama Hızır Cemi'nde kurban kesilmez. (K81)

Kızılbaş cemiyet; töre, yol, erkân prensipleri ve müeyyidilerine göre teşkilatlanmış; dayanışmaya, sevgiye, saygıya ve disipline dayanan bir cemiyettir⁴⁴.

F29. Kazım Güneş Dede'nin ceme başlamadan önce yerini alması

(Dedelerin cemlerde ya da talibinin yanında olduğu zamanlarda üzerinde bir havlu bulundurması Alevî inançları doğrultusunda gerçekleşen bir durum değil, dedenin üstünün uygun olup olmadığının o an kestirilememesinden, adaptan kaynaklı olduğu ve bu durumun mutlaka olması gerektiği söylenmektedir. K81)

Dede baş köşede olmak üzere, hizmet sahipleri mevkilerine göre yerlerini alırlar, sonra yaşlı erkekler, sonra orta yaşlı ve genç erkekler bir daire veya oval bir şekil meydana getirecek tarzda otururlar. Buna halaga, halaka adı verilir. Kadınlar

---

⁴⁴ Doç. Dr. Mehmet Eröz, Türkiye'de Alevîlik Bektâşîlik, İstanbul,1977, s104.

(bacılar) bu halkanın dışında olup, yaş sırasına göre oturlar. Bacıların namusu, topluluğun namusu demek olduğundan, topluluğun ihtimamlı himayesi altında bulunurlar⁴⁵.

F30. Balören köyü cem töreni

F31. Balören köyü kadınların cem öncesi yerini alması

---

⁴⁵ Eröz, a.g.e, s.113.

Dede(mürşid) her hizmet sahibinin hizmetine başlaması için izin verir. Hizmete başlayacak olan kimse gelip dedenin önünde dara durur (sağ ayağınınbaş parmağını, sol ayak baş parmanın üstüne mühürler, öne ve sola hafifçe eğilerek sağ elini kalbinin üstüne koyar), “hayır himmet eyle erenler” der, dede de ona hayırlı (hayır dua, gülbeng) verir, hizmetinin hayırlı olmasını, makbule geçmesini diler. Hizmetler böylece başlar⁴⁶.

F32. Balören köyü cem başlarken on iki hizmeti yürütenlerin dede huzuruna çıkması

Çerağı, zeytinyağı, bez veya çıra (göçebelerde) veya daha gelişmiş vasıtalar kullanarak, ocağöğlü (ocak evladı, dede) bizzat kendisi yakar. Bu Bektaşîlikte

---

⁴⁶ Eröz, a.g.e, s.113-114.

“uyandırmak” terimi ile ifade edilir. Dede, çerağı yaktıktan sonra, çerağı bekleme işi “delilciye” aittir⁴⁷.

F33. Cem esnasında çerağın yanması

Dede erkânı yürütmeden, törene başlamadan önce sorar: “küs olan, kes olan, dargın olan varsa ortaya çıksın”. Dargın olanlar ayağa kalkarlar. Kalkmazlarsa bilenler söyler. Fakat, dargın olanlar bunu gizleyemez, mutlaka söylerler. Dede onları da dâra çeker, muhakeme eder, yargılar, “Aşınanız kim?” (bu işi bilen kim) diye sorar. Bu sahne çok tesirli, ibret verici olur imiş. Duruşmaya çıkanlar bir cecim (ala kilim) üzerine yan yana oturup, sorguya çekilir. Bu yüzdendir ki, darılıp kavga edenler biri diğerine, “gelecek yıl ben sana bunun hesabını ala kilim üzerinde sorarım” der. Topluluğun gözleri önünde karar verilir. Mürşid, haksız olana, adaletli

⁴⁷ Eröz, a.g.e, s.114.

bir hukukî müeyyide yükler, el öptürür ve bir daha yapmıyacağına dair söz alır. Haklı olana “sende affet” der⁴⁸.

F34 Cem töreninde ala kilimin huzura getirilmesi

---

⁴⁸ Eröz, a.g.e, s.114.

F35. Ala kilimin serilmesi

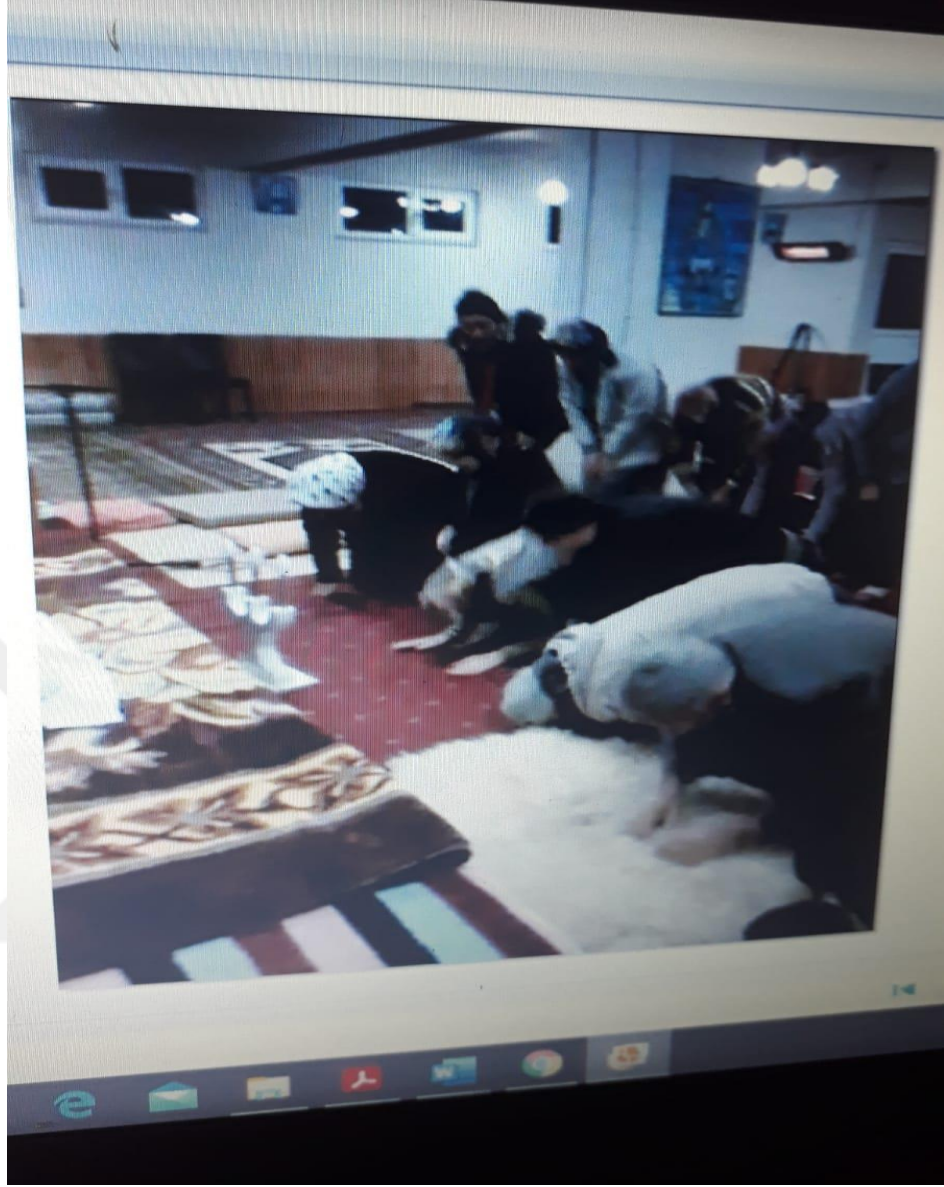
İkrar alacak, musahipli olacak kimseye de “kimseyi incittin mi, kimsenin malını aldın mı? diye sorar. Bir kimseyi incitmişse, bir kimsenin malını almışsa ona ikrâr verilmez. O kimse kendisini affettirince, gerekli duruşmadan geçince, ikrâr verilir veya Bektâşilikte nasip verilir. Buna “rıızalık almak” denir. Böylece cem, her şeyden önce hesap yeri, küslerin barıştırılması, hakkın alınması, suçlunun cezalandırılması yeri oluyor. Bir nevi mahkemedir⁴⁹.

Dede cemi, “tarîk”, “erkân değneği”, “alaca değnek” denen, öd ağacından veya diğer kutlu bir ağaçtan yapılmış 1.20 m boyunda, kırılmaz, bükülmez bir sopa, bir ağaç ile idare eder. Bu değnek, hususî bir torba içinde, ala kilimle birlikte mürebbinin evinde saklanır. Diğer kutlu emanet, kara kazan’dır. Cem’de bu ağaç eşik vazifesi görür, herkes “ Ya Allah, ya Muhammed, ya Ali” diye üç yerinden öperek üzerinden emekliye emekliye ayak değmeksizin geçip delile niyaz edip, aşna-peşnesinin (aşına-peşinesinin, musahibinin) yanına geçip, diz çökerek oturur⁵⁰.

⁴⁹ Eröz, a.g.e, s.114.

⁵⁰ Eröz, a.g.e, s.115.

F36. Balören cem töreni Dede huzurunda niyaz etme esnası

Dedeler veya Bektâşî babaları, cem'leri, "pençe" adı verilen, Ehl-i Beyt Pençesi'ni temsil ettiğine inanılan, sağ ellerinin pençesi ile idare ederler⁵¹.

---

⁵¹ Eröz, a.g.e, s.115.

F37. Dede'nin sağ eliyle pençe vurması

Abdal Musa (Birlik) Cemi

Bazı bölgelerde kış aylarında Perşembe'yi Cuma'ya bağlayan gecelerde, her hafta Abdal Mûsâ Kurbanı yapmak gelenekleşmiştir. Genellikle komşuların istekleri veya şahısların kurban kesmek istemeleri, “Dede” veya başka bir konuk geldiğinde köy halkını bir araya toplamak, köyde herhangi bir dargınlık veya başka bir mesele çıktığında onu çözmek için de Abdal Mûsâ Kurbanı yapılır. Bu kurbanda, kurban ve diğer masraflara, âyinde bulunacak olanların tamamı katılır⁵².

Abdal Musa kurbanına herkes gelebilir. Bu cem öğreti cemi olarak anılmakta ve insanlara cemi on iki hizmeti tanıtmak öğretmek amaçlı toplanılır. Sorgu bu cemde olmamaktadır. Bu ceme Sünnî de gelebilir. Gelene git denmez. Ceme gelenlerin hepsi bir candır. Kadın erkek farkı yoktur. Bekâr biri ceme katılabildiği gibi evli birisi eşiyle katılmalıdır. Abdal Musa cemi güz, bahar ve yaz dönemleri olmak üzere yılda üç kere yapılmaktadır. Bazı yerlerde bir kere de yapılmaktadır. (K81)

Mecidiye'de talibim olmadığı için o köye gitmiyorum. (K81)

⁵² Fığnalı, a.g.e, s.331-332.

Görgü (İkrar) Cemi

Görgü Kurbanı, Terceman (Tercüman) Kurbanı diye de adlandırılan bu âyin, bütün Anadolu Alevî zümreleri için en önemli dinî törendir. Genellikle her yıl kış aylarında yapılır. Bu âyinde “Oniki Hizmet” yerine getirilir. Ve köyde bulunan herkes görgüden geçirilir, görülür. Bu âyinde görülen canlar, ikrarlarını tazelemiş olurlar. Birbirinden şikayetçi olanlar yahut küs ve kavgalı olanlar barıştırılır. Borçları varsa görgüden önce öderler. Görgüden geçenler, daha önce işledikleri kusuru bir daha tekrarlamamak üzere tövbe ederler. Görgüden geçenlerin kurbanları, ancak onların tövbelerinden sonra, âyine katılanlar tarafından yenebilir⁵³.

İkinci cem olarak görgü cemi sayılır ki en önemlisinin bu olduğu belirtilmektedir. *Çünkü yola giren her Alevî vatandaşın mutlaka sene de bir defa görülmesi gerekir. Buna yıl sorgusu denir. Bir Alevî'nin senede bir defa postun üzerinde yaptığı iyi veya kötü şeylerin darımansur olarak hesabını vermesi görgü ceminde olur. Orada şu şekilde sorgulanır:*

Döktüğü varsa doldur, ağılattığı varsa güldür, yıktığı varsa yap, doğru gez, dost gönül incitme, mürşide teslim rıza ol, haram yeme, gıybet etme, şehvetperest olma, eline belime diline sahip ol, kibir ve kin tutma, kimseye garez etme, gördüğünü ört, görmediğini söyleme, küçüğü sev, büyüğe hürmet et, Hak özünde mevcut bil, erenlerine saygılı ol şeklinde ceme katılanlara yol gösterilir. Hata yapan kişi pirinin önünde hatasını kabul eder, haksızlığa uğrayan razı edilir ve tüm canlar razı edildikten, pirinin önünde görüldükten sonra görgü cemine gidilir. Ancak köydeki herkesin razı edilmesi bir hafta sürer ve perşembe akşamı erkân çalınır ya da pençe verilir. (K81)

---

⁵³ Fığnalı, a.g.e, s.331.

F38. Bayraktar köyünde görgü cemi öncesi Dede'nin talibini görmesi

Ancak Balören ve Bayraktar köyleri erkânlı taliptir, buralarda erkân çalınır. Perşembe akşamı Görgü Cemi toplanır. Erkân Hudeybiye'de peygamberin asabından biat aldığı ağacı temsil etmektedir. Yani erkân aslında bir ağaç parçasıdır ama temsil ettiği güç önemlidir. Aslında Peygamber efendimizin Hz. Ali'yi veli tayin ederken tuttuğu Rıdvan ağacını sembolize etmektedir. Erkân vurulmayan yerlerde de pençe de vurulmaktadır. Yine pençe vurmak Hz. Muhammet'e biat edenlerin el ele tutuşarak ona bağlılığını göstermek amaçlı karşısına çıktığını temsil etmektedir. Fetih suresi onuncu ayetini temsilen o el hiç kopmamıştır ve talibin üzerine mutlaka vurulur. (K81)

Gadirhum olayı İmam Ali'nin veli ve vasi olması olayıdır. Bu bir bayramdır isteyen burada cem de düzenler. Erkan o yüzden düzenlenir. Ancak bu köylerde Gadirhum Bayramı şeklinde bir kutlama ya da cem düzenlenmemektedir. (K81)

Erkân; görgü ceminin sonunda görgüye çıkanların üzerine dedenin elini koyarak;

Ya Muhammet sana el verenleri Allah'a el vermiş say, Allah'ın eli onların üstünde, verdiği sözden dönen kendi zalim, dönmeyenlere Allah büyük sevap verir.

Ya Allah, ya Muhammet ya Ali ya Hünkar Hacı Bektaş Veli ikrarında sabit kader eylesin. İkrarında kalması için yapılır bu. Erkan sadece cemevinde yapılır. (K81)
Ancak cemevine gitmeyenlere de pençe vurularak yani evinde ya da herhangi bir yerde dededen pençe vurması istenebilir. Pençenin de manası insanların ikrarından dönmemesi amaçlıdır. (K81)

Erkan çalarken de hâl erenler halidir, yol erenler yoludur, gafil olmayın gelen Murtaza elidir denir. Bazı yerlerde de erkan değil pençeyle aynı niyet gerçekleştirilir. (K81)

Alevîlikte görgüye katılmak rızalıkla gerçekleşir. Alevîlik gönülden gelerek her şeyin yapılmasıdır. Üç türlü rızalık vardır. Birincisi kulun kendinde rızalık alması, kendini birey sorgulayacak. Eğer başını yastığa koyduğunda vicdanı rahat değilse dedeye bunları anlatacak, kafasını posta rahat koyabilecektir. İkincisi toplumun kişiden razı olması lazımdır. Hünkar Hacı Bektaş Veli der ki; eline, diline, beline sahip olursan toplum senden razı olur; üçüncüsü ise yol, yani tarikat kişiden razı olmalıdır. Dört can bir araya gelerek rızalıkla bu yola girip musahip olunca tarikat da onlardan razı olur. Böylelikle Görgü Cemi'ne çıkmak için tüm koşullar yerine getirilmiş olunmaktadır. Ancak günümüzde bu şart çok aranmamakta çünkü artık pek musahiplik yerine getirilmemekte ve Görgü Cemi'ne herkes katılabilmekte. (K81)

Görgü cemi için mutlaka kurban kesilmelidir. Hakikate bağlı bu yolun ucu, senede bir kurban talibin borcu demiş aşık. (K81)

Muharrem Cemi

Hz. Hüseyin'in Kerbela'da hunharca şehit edilişinin hatırasına Muharrem ayının 1-12. günleri matem tutmaktır. Bu ayda birinci günden onuncu günün sonuna kadar oruç tutulur. Onuncu gün öğleyin oruç biterse de matem on ikinci günü sabahına kadar devam eder. Gerçi orucu da on iki gün devam ettirenler; hatta tam oruç yerine su orucu tutanlar vardır, yani on gün devamlı olarak sulu şeyler yiyebilmekle beraber su içilmez⁵⁴.

---

⁵⁴ Fığnalı, a.g.e, s.332.

Balören ve Bayraktar'da üçüncü cem olarak Matem Cemi yani matem kurbanı gerçekleştirilir. Kurban için gözcü görevlidir tüm köyü gözcü gezer ve kurban için herkes elinden geldiğince yardımda bulunur ve pek çok kurban alınır. İmam Hüseyin için herkes gönlünden geleni verir ve kurban tekbirlenir, kesilir, pişirilir ve cem sonrası dağıtılır. İmam Hüseyin için çok fazla kurban adanır ve kesilir. (K82)

Anadolu Alevîleri için aslolan Muharrem ayında 12 gün süreyle tutulan oruçtur. Bu oruç bazen 3 gün de Müslüm Akil ve iki oğul (Muhammed ve İbrahim) için tutularak 15 güne çıkarılır⁵⁵.

Tutulan oruçta, Anadolu Alevî'si, Kerbela'da çekilen acıları yüreğinde hissetmenin yanında, bedeninde de aynı acıları hissetmeyi amaçlar⁵⁶.

Muharrem orucu süresince kaçınılması gereken ve orucu bozan davranışlar ise şunlardır:

- 1) Su içilmez (oruç açıldıktan sonra sulu gıdalar alınır; hoşaf, ayran vb.)
- 2) Çamaşır yıkanmaz.
- 3) Banyo yapılmaz.
- 4) Tıraş olunmaz.
- 5) Sigara, içki içilmez.
- 6) Hayvan kesilmez.
- 7) Ağaç kesilmez.
- 8) Böcek öldürülmez.
- 9) Kokulu maddeler koklanmaz.
- 10) Karı koca ilişkileri olmaz (Oruç açıldıktan sonra da)
- 11) Süslenilmez.
- 12) Aynaya bakılmaz.
- 13) Türkü söylenmez.
- 14) Oyun oynanmaz.
- 15) Düğün yapılmaz.
- 16) Cem yapılmaz⁵⁷.

---

⁵⁵ Piri Er, Geleneksel Anadolu Aleviliği, Ankara, Ervak Yayınları, 1998, s. 25.

⁵⁶ Er, a. g. e, s.27.

Balören ve Bayraktar'da muharrem ayı boyunca yukarıda Muharrem ayında yapılması uygun görülmeyen uygulamalara uyulmakla birlikte toplum içinde temizlik kurallarına uygun davranmak adına banyo yapılması artık hoş karşılanmaktadır. Modern yaşamın getirisi olarak oruç tutanların tıraş olması ya da banyo yapması yadırganmamaktadır. (K1, K81) Ancak asla et yenmemekte ve hayvanlar kesilmemektedir. Bir canlıya zarar vermek asla hoş karşılanmamaktadır. (K81)

Muharrem orucu ve Alevîlerin tuttuğu diğer oruçlar Sünnîlerinkine karışmasın diye akşam ezanında on beş dakika sonra açılmaktadır. Biz bu köylerde bunlara dikkat ediyoruz. Sahurda ise iğne ile ipliğin birbirinden ayrılacak kadar havanın ışımasına kadar yemekle olabilir. (K81)

Anadolu Alevîleri 11 tıraş 12 aş diyerek orucun on birinci günü tıraş olup temizlenir on ikinci günü ise aş yani aşure pişirirler. On ikinci gün tutulan oruç o gün pişirilen aşurenin yenmesi ile açılır. Bu kesin bir kural olmayıp daha sonraki günlerde de aşure pişirilmektedir⁵⁸.

Aşure kimi yörelerde on iki imamları sembolize etmek amacıyla on iki çeşit yiyeceğin katılmasıyla yapılırken, bu uyulması zorunlu bir kural değildir. Kişilerin ekonomik güç ve tercihlerine göre değişmektedir. Ancak aşurede bulunması gerekli veya çoğu zaman bulunan yiyecekler bellidir. Aşurenin ana malzemesi su, şeker (pekmez), tuz, bazı yörelerde yarma olarak adlandırılan kabuğu çıkarılmış buğdaydır. Nohut, kuru fasulye, kuru üzüm, kayısı kurusu, incir kurusu, badem, ceviz içi, fındık, gül suyu, zencefil vb. maddeler imkanlar ölçüsünde sıklıkla kullanılan diğer yiyeceklerdir⁵⁹.

Balören, Bayraktar ve Mecidiye'de aşure Muharrem ayında mutlaka yapılmaktadır. Yapılan aşureler evlere dağıtılmaktadır. İçine on iki malzeme koyulmasına dikkat edilmektedir. (K2, K80, K104)

---

⁵⁷ Er, a. g. e, s.27,28.

⁵⁸ Er, a.g.e, s.35.

⁵⁹ Er, a.g.e, s.36.

Balören ve Bayraktar'da Muharrem Cemi öncesi cemevinde köylülerin getirdiği malzemelerle toplu aşure yapılmakta ve cem sonrası dağıtılmaktadır. (K2, K80, K81)

Dardan İndirme Cemi

Ölen bir Âlevinin ruhunu ta 'ziz için yapılır. Ölen bir can'ın eş ve dostlarıyla, alışveriş ettiği insanlarla helâlleşmeden ölmüş gibicesine hareket edilerek, sağlığında bu erkânı nasıl yerine getirmişse ölümünden sonra da onun ruhunun rahat ve huzura kavuşması için geride kalanları tarafından Dârdan indirme erkânı açtırılır⁶⁰.

Hakk'a yürüyen ikrarlı ve musahipli bir kimsenin varisleri tarafından yerine getirilen cemdir. (K81)

Ölen bir kişi için Dar kurbanı kesilir ve Dar Cemi gerçekleştirilir. Kişi en son katıldığı görgüden sonra birine borçlanmışsa, alacağı varsa köyliyle ölen kişi arasında helalleşmesi sağlanır. Bunu ölenin vasileri tertip eder ve kurbanını alır. Balören ve Bayraktar'da ölen kişinin yakınları gelir cem esnasında alacağı vereceği yapılacaksa helallik alınır. Dar çekilir ve ölünün ruhuna duazımam okunur, on iki hizmet yürütülür. (K81)

Musahiplik Cemi

"Musahip" ya da "din kardeşliği" adeti, aralarında kan bağı bulunmayan iki kardeşin arasında törenle "kan kardeşliği" tesis edilmesidir. Alevilerde musahiplik, inancın yedi temelinden (farz) biridir. Musahiplik, Musahip edinme Cem'i ile vücuda gelir. Musahiplik sosyal bir kurumdur ve kökeni Kırklar Mecilisi'nde bir meleğin- ilahın (olayın İslam özneleri ile anlatımında Cebrail'in) özünü seçilmiş varlığa katmasına kadar uzanır⁶¹.

Kişi yaşamında yalnız bir kere gerçekleşebilen bu andlaşmanın, ölüm, düşkünlük, ayrılık gibi durumlarda bozulması halinde yenilenmesi mümkün değildir. Ahiret kardeşliği olarak da adlandırılmasının nedeni bu beraberliğin ölüncüye kadar sürmesi gerekliliğindedir. Kimi yörelerde "yol kardeşliği" olarak da adlandırılır. Belli bir yaşa gelen her inanç mensubu kendine bir musahip tutmakla yükümlüdür.

---

⁶⁰ Fığnalı, a.g.e, s.332-333.

Musahiplik için ideal yaş gencin fiziksel olgunluğa eriştiği ve kişiliğinin oturduğu düşünülen 18-20 yaş civarındır. Ancak bu yaşlar kesin kurullarla sınırlanmış yaşlar olmayıp, daha küçük ya da daha büyük yaşlarda musahip tutulabilmektedir. Burada önemli olan kişinin kendini bu sorumluluğu taşımaya hazır hissetmesidir⁶².

Musahiplik Alevilikte Peygamber zamanından günümüze kadar gelmiş Hz. Muhammet'le Hz. Ali birbirinin musahibi olmuşlardır. (K81) Balören ve Bayraktar'da da Musahiplik Cemi gerçekleştirilmektedir ve iki ayrı çift birbirlerinin musahibi olarak Dede'nin huzuruna çıkmaktadırlar. Musahiplikten dönerlerse dinden çıkmış sayılırlar. Özellikle birbirlerine denk iki aile seçilir ki ömür boyu birbirlerinin ağırlığını taşıyabilsinler. (K81)

Musahiplik Cemi'nde ise iki ayrı çift rızalıkları alınarak yola girerler. Bu dört can musahiplik kurbanlarını alır, kestirilir. Musahip Cemi'nde dört baş bir çarşafa girerler, çarşafın altına dururlar ve üstlerine erkan çalınır. (K81)

Erkanda Allah, Muhammet, Ali ya Hünkar ikrarlarında bunları sabit kadim eyle denir. Ondan sonra da onlara mukaddes sayılan üzüm, elma bal ve süttten azar azar yedirilir. Bunların kutsal sayılma sebebi ise kırklar meclisine getirilmiş olmalarıdır. Süt sevgiyi, bal aşkı, elma dostluğu sembolize eder, üzümse kırklara Selmanı Fariz tarafından getirilmiştir. Bu sebepten bu dört yiyecek dualarla bu dört cana yedirilir. Bir de kesilen musahip kurbanının ciğerinden birer parça yedirirler. Arta kalan da musahipli canlara dağıtılır. Musahip kurbanının hiçbir parçası atılmaz. Kanı bir çukura akıtılır, yenmeyen kısımları tüyü dahil ayak basılmayan bir yere gömülür. Bel kardeşliğindense yol kardeşliği daha önemlidir. Çocuklarına dahi nikâh düşmez, onlar ahiret kardeşidir artık. Yedi göbek denir ama böyle bir şey yoktur. (K81)

Düşkünlük Kaldırma Cemi

İşlediği bir suçtan dolayı cezalandırılarak düşkün olan bir kişinin belli bir süre sonra aynı suçu bir daha işlemeyeceğine kanaat getirerek tarikata geri dönmesine karar verilmesi ve bunun için yapılan ceme düşkünlük kaldırma" denir.

---

⁶¹ Çınar, a.g.e, s.131.

⁶² Er, a.g.e, s.39-40.

Bu cemde düşkünlüğü kalkanın kestirdiği kurban, köy halkı tarafından toplu halde yenir⁶³.

Düşkün olan kimse selam verip selamını almaz, konuşulmaz, hiçbir eksiği noksanı giderilmez, evine gidilmez, malı, davarı komşularınkine katılmaz, düğününe gidilmez, düğünlere çağrılmaz, bayramlarda bayramlaşılmaz, hastasının hali sorulmaz velhasıl cemiyetten tard edilmiştir⁶⁴.

Balören ve Bayraktar'da yola aykırı bir şey yaparsa bir insan için düşkün cemi yapılır. (K81)

Alevilikte en kötüsü adam öldürmektir. Alevilikte dedikodu yapmak zina yapmaktan daha da kötüdür. Zina yapan iki kişi tövbe ederse Allah onları affeder ama dedikoduyu iki kişi üçüncü kişi aleyhine yapar. Allah, dedikodusu yapan onları affetmedikçe diğerlerini affetmez. Zina, hırsızlık, kazara adam öldürme, dedikodu gibi suç işleyenler yola alınmazlar. (K81)

Cezası sonrası adam kurbanını keser, dede onu Düşkünlük Cemi sonrası tekrar yola alır. (K81)

Hızır Cemi

Alevîler, her yıl 13-14-15 Şubat tarihlerinde Hızır orucunu tutarlar. Hızır orucunun kaynağı ile ilgili, çıkış noktası ile ilgili birden fazla rivayet vardır. Birincisi, Nuh Peygamber'in gemisinin fırtınadan sulara gömülmeyip fırtınanın dinmesi sonucu gemide bulunanların üç günlük şükür orucu tutmalarındır. İkincisi ise Hz. Ali ve Hz. Fatma çocuklarının hastalanmaları üzerine üç gün oruç tutarlar ve her üç günde de tam oruçlarını açacakları sırada birden kapılarına dayanıp onlardan yardım ister. Onlar da oruç açacakları yiyecekleri bu kişiye verirler. Farklı kişiler görünümünde her defa gelen Hz. Hızır'dır ve Hz. Ali ile Hz. Fatma'yı sınamaktadır. Aleviler da bu orucu yaşatmak için üç günlük Hızır orucunu tutar ve sonunda yapılan cem yaparlar⁶⁵.

---

⁶³ Er, a.g.e, s.59.

⁶⁴ Doç Dr. Mehmet Eröz, Türkiye'de Alevilik Bektaşılık, İstanbul, 1977, s.144-145.

⁶⁵ Odabaşı, Gükbahar (2016). Alevi Geleneğinde Cem İbadet,. Yüksek lisans yeterlik tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın,s.579

Hızır Cemi Balören ve Bayraktar'da şubat ayı içerisinde bir perşembe toplanılır. Hızır Cemi öncesi üç gün oruç tutulur. (K81)

Hızır ceminde kurban kesilmez özellikle helva yapılıp dağıtmaya dikkat edilir. (K81)

İmam Hüseyin ve İmam Ali bir gün hastalanırlar. Fatma anamız Ya Muhammet ne yapalım deyince Hz. Muhammet üç gün oruç tutun der. Üç gün oruç tutarlar üç gün de oruçlarını açarken Hızır birinci günü yoksul donunda ikinci gün yetim donunda üçüncü gün esir donunda gelerek oruçlarını açacakları yiyeceklere talip olunca Hz. Ali ve Fatma sadece suyla oruçlarını açarlar. Hz. Muhammet der onlara gelenin aslında Hızır olduğunu ve onları sınağını. Çocuklar artık iyileşmişlerdir. Ehlibeyt yolunda olanlarda üç gün Hızır orucu tutarlar. Perşembe akşamı da cem yapılır. (K81)

F39. Balören köyü Hızır Cemi'ne getirilen lokmaların paylaşımına hazırlanması

F40. Balören köyü Hızır Cemi'ne getirilen lokmaların Dede tarafından dualanması

F41. Balören köyü Hızır lokmalarını getirenlerin lokmalarıyla Dede huzuruna çıkması

Balören’de Şubat’ın 5’inde Hızır günü kabul edilir. Şubat’ın beşinden başlaması 6 Mayıs’ta başlayacak olan Hıdırellez’e doksan gün kalmasıdır. *Biz buna kış doksanı deriz. Hızır lokmaları yapılır ve eskiden dibek taşında dövülen buğdaydan yapılan unla helva yapılırdı. Bu lokmalar dağıtılır ve özellikle cemlerde dede duasını okuduktan sonra pay edilirdi.*

F42. Balören köyü Hızır lokması yapılacak buğdayın dövüldüğü dibek taşı

3.1.2. Kutlamalar

3.1.2.1. Bayramlar

Dinî Bayramlar

Balören, Bayraktar ve Mecidiye’de Ramazan ayında köyde isteyen kişi otuz gün oruç tutabildiği gibi asıl tutulması gerekenin Hz. Ali’nin ramazan ayının yirmi birinde şehit düştüğü için yirmi birinci gününden otuzuncu gününe kadar oruç tutmanın yerinde olduğuna dair görüş söz konusudur. (K1, K79, K82)

Ramazan Bayramı hazırlıklarında her üç köyde de arife günü yetişkinler de çocuklar da arife suyuyla yıkanır, mutlaka ev temizliği yapılır ve yemekler hazırlanır. Özellikle Balören’de lokum pişirilir. (K1)

Bayram sabahı Balören’de erkenden kalkılır ve özellikle güneş insanın tepesine doğmadan uyanılır ki evin bereketi kaçmasın. Aynı zamanda sadece bayram sabahı değil tüm sabahlar köyde kapı ya da pencere erkenden açılır. Çünkü sabah dağıtıldığına inanılan bereketin eve girmesi sağlansın istenir. (K1)

Çok eski dönemlerde ise Balören ve Bayraktar’da salıncaklar kurulur, at yarışları düzenlenirken şu an bu eğlenceler yapılmış. (K1, K96)

Balören’de eski bir gelenek olan gençlerin eline bir davul alıp davulu çalan gencin arkasında birkaç gencin de bulunduğu ev ev gezilen ve çeşitli eşyaların, paraların toplandığı gelenek son birkaç yıldır gençler tarafından yeniden yaşatılmaktadır. Gencin birinin elinde davul varken birinin elinde gürgen ağacının dalından bir parça vardır. Bu gürgen dalına havlu, çember, bez parçaları vs. bağlanmıştır. Ev ev gezen delikanlılar yine evlerden topladıkları bahşişleri, havlu, çember ve çeşitli eşyaları Keçeci Baba Türbesi’ne bırakıyorlar. Eskiden toplanan bu eşyalar köyde düzenlenen eğlence amaçlı yarışmalarda dereceye girenlere veriliyordu. Ancak bu eşyalardan isteyen genç çeyizine koymak için alabilir de. (K1, K2)

Balören, Bayraktar ve Mecidiye’de Kurban Bayramı’nda hazırlıklar yine Ramazan Bayramı’nda olduğu gibi yapılmakta ancak imkânı olan kişiler kurbanını ya bireysel ya da ortak kurbanı girerek kesmektedirler. Ortak kurbanı girenlerin birbirinin hakkına geçmemesine dikkat edilir. (K1, K 82, K115)

Elimizde yok hokkayla terazi, herkes oldu mu hakkına razı? şeklinde en son sorularak herkes hakkına razı edilir. (K1)

Kurban eti yedi parçaya bölünerek dağıtılmaya çalışılmaktadır. (K1)

Milli Bayramlar

Balören, Bayraktar ve Mecidiye’de Millî Bayramlar okul olan köylerde okullarda yapılan törenlerle coşkuyla kutlanırken evlere ve sokaklara bayraklar asılarak süslemeler yapılmaktadır. (K53, K77, K114, K115)

3.1.3. Bolluk-Bereket Ritüelleri

Hıdırellez

Hıdırellez her yıl Mayıs ayının altısında baharın gelişini kutlamak amacıyla gerçekleştirilen ritüellerden biridir. Hıdırellez günü yani 6 Mayıs'ta Hızır ve İlyas'ın buluştukları ölü tabiatın canlandığına inanılır. Bolluğun ve bereketin gelişinin kutlandığı Hıdırellez günü gerçekleştirilen birtakım gelenekler bulunmaktadır⁶⁶.

Balören, Bayraktar ve Mecidiye'de her yıl 6, 7, 8 Mayıs tarihlerinde Hıdırellez şenlikleri düzenlenmektedir. İlk şenlik 6 Mayıs tarihinde Bayraktar'da başlamakta sonra 7 Mayıs'ta Balören'de, 8 Mayıs'ta Mecidiye'de sırasıyla eğlenceler tertip edilmekte ve üç gün sabahtan akşama kadar köyler arası ve dışarıdan gelen misafirlerle eğlenceler yapılmaktadır. (K1)

Hızır ve İlyas zamanın birinde 6 Mayıs'a denk gelen bir gün gül dibinde otururken yanlarına bir rençper gelmiş ve onlardan su istemiş. Suyu rençpere vermişler ama sakın bir damlasını bile dökme demişler. Rençber suyu içerken su yere dökülmüş. Suyun döküldüğü yerde derya deniz oluşmuş. Meğerse su abıhayat suyuymuş. Hızır karada İlyas suda kalmış. Her yıl bu tarihte buluşacaklarına söz vererek ayrılmışlar. Biz de onları bu tarihte buluşup bereket getireceklerine ve baharı müjdelemelerine inanarak kutlama yaparız. (K1)

Hıdırellez kutlama hazırlıkları evlerde başlayıp kutlama yapılan yerlere götürülerek tüm insanlarla paylaşılarak yapılmakta ve özellikle lokması olanlar tanıdık tanımadık herkese lokmasından dağıtmaktadır. (K1)

Balören'de kutlamalar köyün yukarısında yapılmakta ama öncesinde Hıdırellez'e kurban adak adanmışların kurbanları Keçeci Baba Türbesi'nde kesilmekte, pilavlar pişmekte ve gelen tüm misafirlere dağıtılmaktadır. Bayraktar'dan Mecidiye'den ve çevre köylerden gelen misafirlerin dışında belediyeden gelen konuklar da bulunmaktadır. Hatta il içi ve il dışından gelenler de ağırlandır. (K1)

---

⁶⁶ Kültür ve Turizm Bakanlığı (KTB), 2008: 159.

Daha önceki yıllarda Hasanpaşa köyünde de yapılmasına rağmen artık bu köydeki Hıdırellez kutlamaları o kadar geniş kapsamlı olmamaktadır. Hasanpaşa köyündeki kutlamalar ise Dar Dede Türbesi'nin etrafında düzenlenmektedir. (K1)

Bayraktar'da 6 Mayıs'ta başlayan şenlikler Balören'deki gibi evde başlayan hazırlıkların Elif Ana Türbesi etrafında gelen tüm misafirlerin eşliğinde yapılmakta ve eğlenceler düzenlenmekte, tezgahlar kurulmaktadır. Elif Ana Türbesi'ni 6 Mayıs'ta özellikle şehir dışından gelen misafirler dilekler dileyip adaklarını adayıp köy halkı tarafından ağırılanmaktadır. Balören'de olduğu gibi adak olan kurbanlar kesilmekte, pilavlar pişirilmektedir. (K111)

F43. Bayraktar köyü 2018 yılı Hıdırellez şenlik alanı

Mecidiye'de kutlamalar 8 Mayıs tarihinde gerçekleşmekte ve kutlamaların, şenliklerin son adresi olarak görülmektedir. Şenlik yeri olarak Uzun Hasan Türbesi çok uzak olduğu için köy okulu tercih edilmektedir. Diğer iki köyde olduğu gibi bu köyde de aynı hazırlıklar yapılmaktadır. (K115)

Gönül Birliği

Gönül birliği Balören, Bayraktar ve Mecidiye'de de gerçekleştirilmektedir. Köylerde yaşayan insanlar toprağa ekini atmadan her yıl nisan ayında mahsulün bol olması için kurbanlarını alır ve çeşitli lokmalarını alarak türbe ziyaretlerinde bulunurlar. Mayıs ayında birincisi gerçekleşen bu uygulamanın ikincisi ise mahsul sonu ekim başında gerçekleşir. Balören'de gönül birliğinin nisan ayında olanı da ekim ayında olanı da tüm köy halkının kendileri için adadıkları kurbanların kesimi,

dağıtımı ve evlerde hazırlanan lokmaların dağıtılmasıyla bir hafta sonu pazara denk gelecek şekilde düzenlenir. İki hafta üst üste yapılır. İlki Keçeci Baba Türbesi'nde ikincisi ise bir hafta sonra Uzun Hasan Türbesi'nde olur. İsteyen kurbanını Keçeci Baba'ya isteyen Uzun Hasan'a adar ve adadığı yere kurbanını götürür. Bayraktar'da yine yıl içinde iki kez gerçekleşmekte olan gönül birliğinin ve ilki nisan ikincisi ekim ayında mahsul başı ve sonunda olmaktadır. Köy içinde adanan kurbanlar ve hazırlanan lokmalar Elif Ana Türbesi'ne götürülmekte orada tüm köy halkının birlikte olmasına dikkat edilerek dağıtılıp yenilmektedir. (K1)

Senede iki sefer hasadımız bereketli olsun, gönüllerimiz bir olsun diye gönül birliği yaparız. (K1)

Senenin ilk gönül birliği tüm köylerde de en son mayıs ayında sonuna gelecek şekilde ya da haziranın başı gibi gerçekleşmektedir. Mayıs sonunda hasat ekilince hasattan bereket alabilmek amacıyla tüm köylerde çeşitli hazırlıklar yapılır. (K1)

Mayısta mısır ekiyoruz ya, mısırların filizlerini çapalarken yaparız. (K1)

Özellikle lokmalar hazırlanır. Küçük baş ya da büyük baş kurban paraları toplanır ortak kurbanlar alınır ya da adak adanmış kişi genelde o sene adağını gönül birliğine denk getirerek keser. Pilavlar eşliğinde köy halkına pişirilmiş adaklar, kurbanlar dağıtılır. Balören köyündekiler özellikle havanın güzel olduğu bir pazar günü toplanıp Mecidiye'de bulunan Uzun Hasan Türbesi'ne çıkar ve gönül birliğini burada gerçekleştirir. (K1)

Bayraktar'da gönül birliği Elif Ana Türbesi'nde gerçekleştirilmekte ve yine bir pazar günü tüm köy halkının katkılarıyla alınan kurban ve pilav malzemeleriyle Elif Ana'nın huzurunda pişirilip birlikte yenilmektedir. (K92)

Köylerde gerçekleştirilen gönül birliğinin ikincisi eylül ayına sonuna doğru bir pazar gününe denk getirilip aynı hazırlıklarla tamamlanmaktadır. (K98)

Eylül ayında hasat toplarız, hasat sonu gönül birliğimizi gerçekleştiririz. (K98)

Yağmur Duası

Balören'de kıtlık ve kuraklık olduğunda yağmur duası yapılırdı. (K1)

Bizim burada benim çocukluğumda Pamuk Dede var idi. O köylünün önünde yazıya çıkardı dua ederdi, biz de onun arkasında Allah Allah derdik, yüzümüzü toprağa sürerdik. Bir senesinde evi zor geldik, o kadar çok yağmur yağdı duadan sonra. (K1)

Mecidiye ve Bayraktar'da yağmur duasına ilişkin bir uygulamaya rastlanmamıştır.

Orak

Bayraktar köy halkı geçimini hayvancılıkla ve özellikle de tarımla sağlamaktadır. Köyde her dönem tarım yapılmakta modern sera sistemiyle kışın da çeşitli ekim işleri devam etmektedir.

Geçmişten günümüze mahsulün iyi olması için köy halkı orak adı verdikleri Elif Ana Türbesi'nden destur alma yoluna koyulurlar. Her yıl haziran ayının sonu ya da temmuz ayının başında biçer döverler çalışmaya koyulmadan tüm köye duyurulur köy halkı arasında para toplayarak kurbanlar alınır. Alınan kurbanlar ve evde yapılan lokmalar Elif Ana Türbesi'nde dağıtılır ve Elif Ana'dan bereket olsun diyerek destur alınır. (K97)

Balören ve Mecidiye'de orak adında bir uygulama söz konusu değildir.

3.1.4. Ziyaret Yerleri, Adak-Kurban Uygulamaları

3.1.4.1. Türbe-Yatır

Keçeci Baba Türbesi

Balören köyünde Keçeci adında türbesi bulunan evliyanın asıl adının Seyit Ahmet olduğu söylenir. Seyit Ahmet aslınsa Anadolu'ya Horasan'dan gelmiş, Balören'e gelmeden önce de Sakarya'da yaşamış ve geçimini keçe yapmakla sürdürdüğü için adına Keçeci denmiştir. Halk arasında Sakarya'da ve Balören köyünde yaşadıklarından ötürü kendisi önemli bir evliya olarak tanınmıştır. Seyit Ahmet 16. yüzyılda Balören'e gelip yerleşmiştir ancak daha önce Sakarya'da bulunmuştur. (K1)

F44. Keçeci Baba Türbesi'nin girişi

Keçeci Sakarya'da bulunduğu sıralarda Emir Dağları'nda gözeneği olan Sakarya Nehri'nin üzerinde köprü bulunmamaktadır. Halk gitmek istediği yerlere yollarını uzatarak gitmek durumunda kalmış. Özellikle bayram ya da özel günlerde insanlar ziyaretlerini Emir Dağları'nın etrafını aylarca dolaştıktan sonra gerçekleştirdiği için halk Sakarya'da bulunan Mert Bey'e yediden yetmişe çalışarak Sakarya Nehri'nin üzerine köprü yapmak istediklerini dile getirir. Mert Bey bunu kabul eder ve köprü yapılır. Aradan zaman geçer ve Mert Bey köprüyü parayı yaptığını köprüden geçenlerden ücret alınacağını duyurur. Günün birinde Keçeci köprüden geçerken Mert Bey Keçeci'yi durdur:

– “Dede artık buradan geçenlerden ücret alınacak.” der.

Keçeci:

– “Burayı yediden yetmişe çocuklar yaptı. Para alman çok doğru değil, sen Emir Dağları'nın efendisisin, bu senin şanına yakışmaz.” diyerek cevap verir.

Bunu üzerine Mert Bey Keçeci'yi göğsünden yere iter ve Keçeci yere düşür, canı da çok yanar. Bunun üzerine Keçeci Sakarya Nehri'ne gider ve ayaklarını suya sokarak akan nehre:

– “Ey Emir Dağları’nın evladı bu köprü mert köprüsü değil, namert köprüsüdür. Ben senin üzerinden geçemedim sen de altından geçme.” der. Bunun üzerine Sakarya Nehri o güne kadar Akdeniz’e doğru akarken o günden sonra yönünü terse çevirir ve Karadeniz’e dökülmeye başlar. Hatta Sakarya Nehri’nin sarpa doğru akma sebebi olarak da bu olay gösterilir. (K1)

Bir gün Keçeci Padişah II. Murat ya da III. Murat zamanında yani hangisinin zamanında olduğu net bilinmeyen bir dönemde İstanbul’a gitmeye karar verir ve Gebze’ye gelir. Diliskelesi’nin bulunduğu yerden İstanbul’a gemiyle gitmek ister. Ancak fakir olduğu için üstüne başına da bakılarak hakir de görülür ve gemiye alınmaz. Gemi hareket eder, Keçeci de eline bir avuç toprak alıp arkalarından fırlatır bunun üzerine orada dil şeklindeki çıkıntı oluşur. Gemidekiler arkamızdan geliyor mu diye diye düşünürken o oracıkta kaybolur. (K1)

Yine bir gün Keçeci İstanbul Süreyya Paşa’nın Koruluk’tan geçerken bir kervan geliyor. Şeker yüklü deve kervanları oradan geçerken kervancı başı burada bulunanların biraz yüz­süz olduğunu düşünerek develerdeki yükleri soranlara şeker değil de tuz var diyerek yanıltır. Keçeci de kervancı başına denklerde ne olduğunu sorduğunda:

– “Ya Derviş Baba denklerde tuz var.” diyerek Keçeci’yi de kandırır. Kervan İstanbul’a varır ve denkler açılınca çuvallarda ne olduğuna bakmak için Padişah Murat eğilir ve eline alır biraz ağzına götürür. Çuvallarda ismarladığı şeker yerine tuz olduğunu anlayınca da kervancı başına:

– “Ya sahtekar ben sana şeker getir dedim, sen tuz getirmişsin.” der ve kervancı başını azarlar. Kervancı başı: – “Padişahım şakanın sırası değil, ben denklere şeker yükledim.” cevabını verir. Padişah hemen hemen hepsini açtırır ve hepsinin tadına bakar ve der ki:

– “Vurun bunun boynunu.”

Kervancı başı feryat figan içinde bu durumun nasıl böyle olduğunu düşünürken yolda karşısına çıkan Keçeci aklına gelir.

– “Durun – “Ya Derviş Baba denklerde tuz var.” Padişahım yolda ben bir dervişe denk geldim. Derviş bunları böyle tuza çevirdi.” der.

Bunun üzerine padişah bulun getirin bana o dervişi diyor ve dağ taş aranıp derviş padişahın huzuruna çıkarılıyor. Padişah dervişe:

– *“Bu hayatta en önemli şey nedir?” diye sorar. Derviş:*

– *“Yiyip içip yellenmektir Padişah’ım.” diye karşılık verir. Padişah Derviş’in deli olduğunu düşünür ve sinirlenip dervişi zindana attırır. Ancak son isteğini sorarlar çünkü zindana sağ giren sağ çıkamamıştır o güne kadar. Keçeci de bir tane koyun yapağı ister. Aradan zaman geçer padişah Keçeci’nin ölüp ölmediğini çok merak eder ve adamlarını gönderir. Adamlar delikten baktıklarında bir de ne görsün zindanın her yeri keçeden yapılmış saray gibi. Padişaha durumu bildiriyorlar Padişah da Keçeci’yi affediyor. Memleketine doğru yola çıkacak üzereyken de yerinin Belenören köyü olduğunu başı sıkışırsa da kendisini orada bulabileceğini söyleyerek yola düşer ve köyüne gelir. Aradan epey zaman geçer. Padişah yer, içer ama bir türlü yellenemez. Aklına dervişle konuştukları gelir ve dervişi buldurup yanına getirtir. Durumu dervişe anlatır. Keçeci de dua okur bazı şeyler yapar kimileri de en son bir tekmeyi karnına attığını söyler ve padişah böylelikle yellenebilir. Padişah rahatlar ve dervişe:*

– *“Bu dünyanın zevki yiyip içip yaşamakmış.” der. Bunu üzerine dervişe hazineden ne kadar isterse altın verilmesini emreder. Derviş:*

– *“Benim dünyalıkla işim olmaz.” der. Kendisine öyle bir ferman yazmasını ister ki fermanla köyünden Yemen’e asker gitmemesini ve köy halkının tarımla uğraştığını köylülerden de vergi alınmamasını yazmasını ister. Padişah fermanı yazar. Uzun süre Balören köyünden gençler askere gitmez ve köylüler de vergi ödemezler. (K1)*

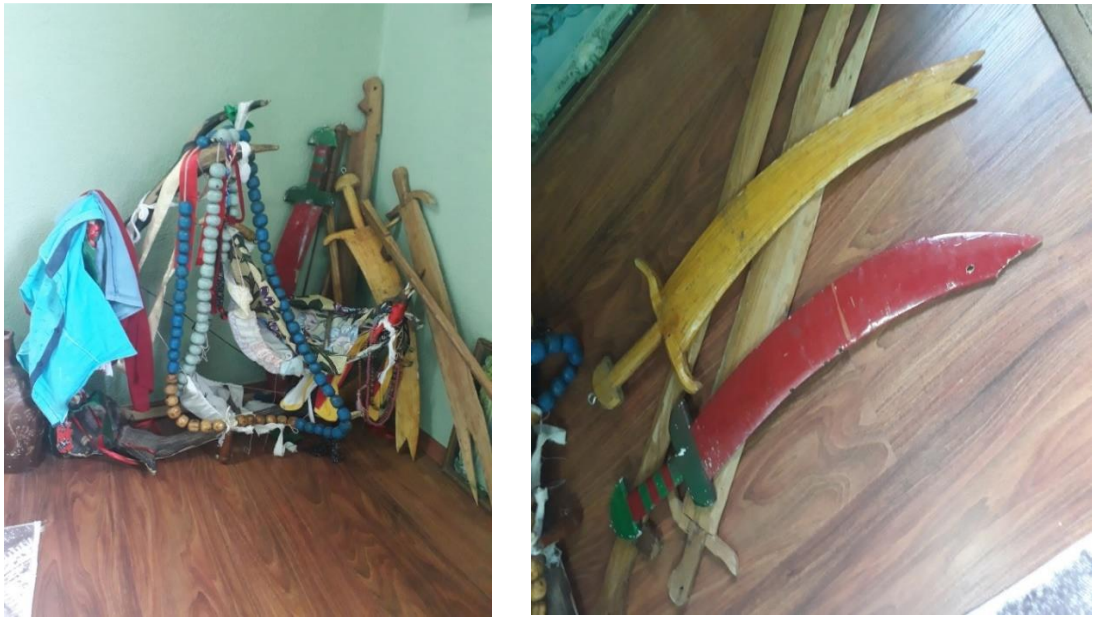
Köy halkından olan ve Keçeci’nin bu efsanelerini paylaşan kaynak kişi Hasan Atmaca’nın eniştesi Bayram Atakan bu anekdotta geçen fermanın kendilerinde olduğunu ancak evlerinin yandığını ve fermanın da bu yangında yok olduğunu kabul eder. (K1)

Keçeci Baba’nın Türbesi köyün içinde bulunmakla birlikte köyde yaşayanlar özellikle çocuk yaşlardakiler hayvanlarını akşam serinliğinde gürgen yaprağı yemek için yazıya çıkarttıklarında Keçeci Baba’nın günahsız insanlara ışık şeklinde görüldüğünü ve gürgen ağaçlarının arasından kaybolduğunu söylüyor. (K1)

Mecidiye köyünde bulunan Uzun Hasan, Balören'deki Keçeci, Bayraktardaki Elif Ana ve Kokular Türbelerinde bulunan evliyalarn ışık görüntüsüyle birbirleriyle görüştüğü rivayet edilir. (K1)

F45. Keçeci Baba Türbesi'nin içi

F46. Keçeci Baba Türbesi'ne Balören halkının bıraktığı eşyalar

F47. Keçeci Baba Türbesi'nde misafir kalanlar için bırakılan yataklar

F48. Keçeci Baba Türbesi'nde eskiden kullanılan ocak

Elif Ana Türbesi

Bayraktar'da köy sınırları içerisinde pek çok türbe bulunmakta. Köy halkı bu türbelerin bakımını üstlendiği gibi özel günlerde ya da yakınından geçerken türbeleri

ziyaret ederek hem bakımı ve temizliğini yerine getirmekte hem he dualarını etmekte. (K101)

F49. Elif Ana Türbesi'nin girişi

Köyde bulunan türbelere dair Elif Ana Türbesi dışında diğerlerinin erkek türbesi oluşu ve ne zamandır buralarda gömülü oldukları bilinmediği için türbeler hakkında bilineneler rivayetler üzerinden günümüze kadar ulaşmıştır. (K101)

Elif Ana Türbesi köyün dışına doğru köy mezarlığının hemen başladığı yerde bulunmakta ve hem köy halkının hem de Türkiye'nin pek çok yerinden kişinin ziyaretine açık durumdadır. Elif Ana Türbesi'nin ne zamandır burada olduğu bilinmemekte ancak çok uzun süre önce gerçekleşen yangında mezarın bulunduğu yer yanmadan türbe ve etrafındaki ağaçlar sebepsiz yere yanmıştır. Yangında türbede bulunan iki mezar da hiç zarar görmemiştir. Bu da halkın türbeye ve Elif Ana'ya olan inancını daha da kuvvetlendirmiştir. (K113)

Elif Ana olarak yatan kişi aslında gayrimüslimdir. Asıl adı Elyana'dır ve bizim buranın insanı ona Elif Ana demiş hiç evlenmemiş olarak bize anlatılmıştır. Müslüman olan bir gence aşık olmuş ama dinleri bir olmadığı için kavuşamadıkları söylenmektedir. Bize böyle anlatıldı ama gerçekte kavuşup kavuşamadıklarını bilmiyoruz. Aslında mezarının yanında bulunan diğer mezarın da erkek mezarı olup sevdiği, kavuşamadığı bu genç olarak bizlere anlatıldı. (K116)

Şimdi bizim burada yukarıda manav köyleri var. İzmit yöresinin çok eskileri onlar. Harman sonu yani ağustos sonu gibi o zamanlar at arabası ya da öküz arabasıyla Derbent tarafından su değirmeninden geliyorlar. Gelirken çok geç kalıyorlar. Büyüklerden biri gelmeyenleri çok merak edip çıkınca Elif Ana Türbesi'nden yaşlı bir erkek çıkıp merak etme, yoldalar diyor. Hâlâ o köylerde bu anlatılır. (K113)

F50. Elif Ana Türbesi'nin içi

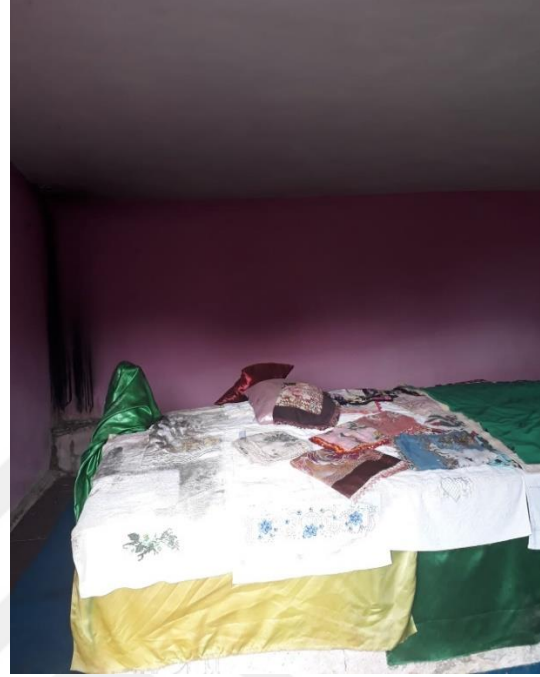

F51. Elif Ana Türbesi dilek tutma yeri

Bayraktar köyünün çeşitli yerlerinde türbeler bulunmaktadır.

Bizim bu coğrafyada İstanbul fethedilmeden önce çok çeşitli meydan savaşları olmuş. Türbelerimizde yatan büyüklerimiz bu savaşlarda şehit düşmüş Osmanlı askerleridir. (K116)

Bayraktar'da bulunan diğer türbeler Hokular Türbesi, Çınar Dede Türbesi, Fesli Dede, Arap Dede, Çadır Ağaç Türbesi'dir.

F52. Bayraktar köyü Hokular Baba Türbesi

Hokular Dede'ye dair bizzat yaşadığım bir şey var. Yılın birinde ya birinci ay ya ikinci ay gece on bir sularında avdan geliyorum solumda Hokular Dede türbesi var o zamanlar türbe şeklindeki evi yok öyle bir sulu sepken var ki o yağmurda ateş yanması mümkün değilken orada bir ışık gördüm. İçim ürperdi, korkmadım diyemem. (K116)

Babaannemler Bulgaristan'dan bu köy Alevî köyü olduğu için gelip yerleşmişler. Bin dokuz yüz kırk yıllarına aynı yatırda bir şey yaşamış anlatır. Bu yıllarda babaannemin ilk eşi olan dedem ölüyor babaannemi daha sonra başka birine veriyorlar, kaynanasının da Hokular Dede'nin türbesinin yanında tarlası var. O zamanlar da babam bir yaşlarında babaannemin kollarında. Babaannemin kaynanası onu uyarıyor kızım burası türbedir dikkat diyerek, ancak babaannem pek inanmazken aradan zaman geçiyor. Karpuz tarlası olan bu türbenin kenarından bir ışıkla cübbeli, sakallı yaşlı biri çıkıyor. Babaannem korkuttun dede beni deyince korkma kızım bu sene burada mahsul iyi olmayacak, sakın kimseye de beni gördüğünü söyleme der ve oradan uzaklaşır. Babaannem korkarak eve gelir ve

olanları kaynanasına anlatır. Gerçekten de o sene mahsul çok olmaz ama olanları anlattığı için babaannem uzun yıllar çok hastalık çeker. Her sene gider orada bir horoz keserdi babaannem. On on beş yıl sonra iyileşmiş babaannem. Çok çekmiş. (K116)

F53. Bayraktar köyü Fesli Dede Türbesi

Er Uzun Hasan Türbesi

Mecidiye’de bulunan ve çeşitli dönemlerde hem Mecidiyelilerin hem de çevre köy ve illerden ziyarete gelinen Ertuğrul Gazi’nin alperenlerindedir. Mezarının çok uzun olmasının sebebi, ölürken elinde bulunan sancakla gömüldüğüne inanılması olduğu gibi mezarının tam olarak bilinmemesinden dolayı mezar yeri kesin olsun diye uzun tutulmuş olmasıdır. (K77, K115)

F54. Mecidiye köyü Er Uzun Hasan Türbesi

Biz Uzun Dede derdik çocukluğumuzda. 1990'lı yıllarda bir kadın geldi, mezar taşı dikti başına ve kurban kesti Uzun Dede'nin başında. Kadın İstanbul'da yaşayan ve kocası hasta bir kadınmış. Kadın bir gece rüyasında Uzun Dede'yi görmüş. Dede adının Hasan olduğunu ve yerini İzmit'te olduğunu söylemiş. Kadın sora sora bulmuş burayı ve gelip başına mezar taşı diktirip üstüne de Uzun Hasan ruhuna yazdırdı. (K115)

Ben köye muhtar olduktan sonra İstanbul Türbeler Müdürlüğüne yazı yazdım türbenin aslının ne olduğuna dair. Aradan bir yıl geçti ve bana Mecidiye köyünün eskiden Bey köyü olduğu, burada yatan kişinin Sapanca kıyısından Kayı köyünden Ertuğrul Gazi'nin Kandıra üzerinden buraları fethetmeye gelirken yanında olan alperenlerinden olduğu cevabı geldi. Akçaova'da yaralandığı ve iki arkadaşıyla vefat edip Bey Köy'e defnedildiği bilgisi verildi.

Ancak araştırmalarımızda başka mezar bulamadık. Uzun Eren'in mezarı 6-7 metre iken ben garantiye almak için 10 metreye tamamladım mezarı.

Bu bölgenin adı tüm kayıtlarda Uzun Eren Sirtı olarak geçmekte. (K115)

Mecidiye’de Uzun Erenler Türbesi için halkın yaşadığı ve birbiriyle paylaştığı durumlar da söz konusudur.

1982’de karşıda Güvercinlik köyünde hayvan güdüyordum. Yaşlı bir amca geldi yanıma, muhabbet ederken söz türbeye geldi. O zamanlar inancım bu kar yok tabii. Bir mezar bu kadar uzun olur mu diye düşünüyorum. Başından geçen bir olayı anlattı. Yengesi daha yani evliymiş. Kadına cinler musallat olmuş. Kadını kimse zapt demiyormuş. Evde ne kadar eşya varsa yırtıyor, kendini dağlara atıyormuş. Kadını götürmedik doktor ve hoca bırakmamışlar. Kadın iki yıl boyunca böyle kalmış, kadını zincirle bağlamak zorunda kalmışlar. En son karşıda Erikli köyünde yaşlı bir kadın Uzun Erenlere götürün oradan alır şifasını demiş, ama kadını akşamdan türbenin başındaki ağaca bağlamalarını sabah ezanından sonra yanına gitmelerini söylemiş. Aynısını yapmışlar ki sabah ne görsünler yengesi sabah elinde bir süpürge türbeyi süpürüyor. Bunları çok güzel karşılamış. Almışlar kadını eve götürmüşler. Kadına orada olanları ne kadar çok sorsalar da kadın hiçbir şey hatırlamıyormuş. Bu kadın iki sene evvel öldü. Ben de sordum orada olanları, bana sadece inanmamı söyledi. (K115)

Benim bizzat başımdan ise şöyle bir olay geçti:

Hıdırellez gecesini saat 2-3 sıralarında Sakarya’ya bağlı Kerem Ali Dağı’na doğru Uzun Erenlerden bir gümbürtüyle yeşil bir ışığın gittiğini gördük eşimle. Önce ufo mu diye düşündük. En son 10 yıl önceydi. Kandıra Baba Tepe’ye doğru aynı ışığın gittiğini gördüm. Benim iki kez başıma böyle bir olay geldi.

Bir gün Kaymaz köyünden birinin merada hayvanları kaybolur ve Mecidiye’de bulunan Uzun Hasan’a doğru gelir. Oralarda bulunan karagürgen ağacının altında İstiklal harbinde topçu olarak askerlik yapan Uzun Hasan üstünde askeri üniforma, üzeri biraz kanlanmış, dirseklerinde ve dizlerinde bulunan meşinle perişan halde oturmuş duruyor. Köylü hayvanlarını kaybettiğini Uzun Hasan’a anlatınca Uzun Hasan hayvanlarının yerini ona söylüyor ve adam gidip baktığında tüm hayvanlarını orada buluyor. (K115)

3.1.4.2. Adak- Kurban

Kurban inancı, adak inancıyla da bağlantılıdır. Bir dileği yerine getirmesi ya da bir tehlikeden korunması için gücüne inanılana verileceği vaat edilen şey olarak tanımlanan adak, en ilkel topluluklarda da görülmüş ve çoğunlukla kurban inancıyla birlikte yürütülmüştür. İslam inancında da adak, Allah'tan İslam esaslarına uyularak bir istek ya da bir dilekte bulunuş ve bundan dolayı Allah'a verilen sözün ibadet, oruç veya kurban olarak yerine getirilişinden ibarettir⁶⁷.

Anadolu Aleviliği'nde kurban; "tercüman", "lokma", "rıza lokması" gibi adlarla, kurban kesmek ise çoğu zaman "tığlamak" kelimesi ile ifade edilmektedir⁶⁸.

Anadolu Aleviliğinde, kesilen kurbanlar iki şekilde sınıflandırılır:

- 1) İçeri kurbanları
- 2) Dışarı kurbanları⁶⁹

Balören ve Bayraktar'da içeri kurbanları altı tanedir. Aslında yedi değişik cem töreni düzenlenmekteyken Hızır Cemleri'nde kurban kesilmediği için altı değişik içeri kurbanı görülmektedir. Her iki köyde de kesilen ilk kurban olarak muharrem kurbanı gösterilebilir. Muharrem kurbanı; muharrem ayı bitiminde kesilen ve köy halkı tarafında toplu olarak yenilmesine özen gösterilen kurbandır. Kurbanı herkes kendi alıp keser. Çiğ dağıtılmaz. Kurban kesilen eve gidilerek yenilir. Pişmiş halde evlerde de dağıtılabılır. Görgü kurbanı; yola giren bir Alevî- Bektaşî'nin ilk giriş töreninde kesmesi gereken kurbandır. Kurban, görülen (görgüye giren) kişi tarafından alınır. Abdal Musa kurbanı (birlik kurbanı); bütün köylünün katılımıyla alınan kurban, tohumlar ekilmeden önce Abdal Musa adına kesilerek cemde köy halkı tarafından toplu halde yenir. Musahip kurbanı; Anadolu Alevi-Bektaşîliğinin temel niteliklerinden birisi olan Musahipliğe (yol ya da ahiret kardeşliği) giriş merasiminde Köy halkı tarafından cemde toplu halde yenir. Bu kurbanın diğer bir adı da "öz kurbanı" olup, kardeşlikten ayrılmaması, iki kişinin özlerini birleştirmesi anlamına gelir. Düşkünlük Kaldırma kurbanı; işlediği bir suçtan dolayı cezalandırılarak düşkün olan kişinin, belli bir süre sonra aynı suçu bir daha

---

⁶⁷Er, a.g.e, s,55.

⁶⁸Er, a.g.e, s.57.

⁶⁹Er, a.g.e, s.57.

işlemeyeceğine kanaat getirerek tarikata geri dönmesine karar verilmesi ve bunun için yapılan ceme “düşkünlük kaldırma” denir. Bu cemde düşkünlüğü kalkanın kestirdiği kurban, köy halkı tarafından toplu halde yenir. Dar kurbanı (dardan indirme); ölen bir canın ardından, musahibi ya da varisleri tarafından, onun geride kalan alacak vereceğini halletmek için yapılan cemde kesilen kurbandır. Kesilen bu kurbanla ölen can için köy halkından rızalık alınır⁷⁰.

F55. Balören’de düzenlenen cem törenlerinde kesilen kurbanların dağıtılmadan önce pişirilmesi

Tığlanacak kurbanlar, cem meydanına getirilip su ve tuz verildikten sonra serbest bırakılarak bir işaret vermesi beklenir (işemesi, melemesi vb.). Bu işareti verdikten sonra kurbanı abdest aldırılır. Sağ el ıslatılarak hayvanın sağ bacağı dizinden aşağı sıvazlanır. Arka ayaklar da yıkandıktan sonra kuyruğu kaldırılarak altına su serpilir. Dedenin önüne getirilerek sağ ön ayağı gözünün ya da kulağının üstüne konan kurban -ki bu hareket Hz. İsmail’in kesileceği zaman gözlerinin bağlanmasını canlandırmak için yapılır- dede tarafından dualanır⁷¹.

---

⁷⁰ Er, a.g.e, s.58-59.

⁷¹ Er, a.g.e, s.61.

F56. Balören köyü kurban tıglama öncesi kurbanın dualanması

Dualanan kurban, on iki hizmet sahibinden biri olan “kurbancı” tarafından dışarı götürülerek tıglanır. Kurbancı hizmeti, oğlu İsmail’i Allah’a kurban etmek isteyen Hz. İbrahim’den kalmıştır kanısı geleneksel Alevî- Bektaşî kültüründe yaygın olmakla birlikte, eski Türk kültüründe de kesilen kurbanların “kazancı” adı verilen kişi tarafında hazırlandığı, göz önüne alınması gereken bir diğer husustur. Kurban hizmeti, bir erkek tarafından yürütülmekle birlikte kadın ve erkek yardımcıları da bulunmaktadır. Kadın yardımcıları, etlerin parçalanması ve pişirilmesi aşamasında görev almaktadırlar. Kanın rasgele akmasını engellemek için önceden hazırlanan kuyunun (tercüman kuyusu) başına getirilen kurbanın bir ayağı serbest bırakılıp diğer üç ayağı bağlanır ve başı kibleye çevrilerek kesilir. Kurbanın kesilirken incitilmemesi için özel bir gayret sarf edilir. Dersi yüzülen kurban, kemiklerini kırmamaya özen gösterilerek parçalanır ve pişirilir. Kurmanın ciğerlerinden hazırlanan lokma, cemde bulunan canlar tarafında yenir ki bu, bir kurbanın ciğerlerini paylaşan canların birlik olmalarını birbirine candan bağlanmalarını ifade eder. Musahip ceminde kesilen kurbanın yüreği, musahipler tarafından yenir⁷².

⁷²Er, a.g.e, s.62-63.

Piştirilmeden önce kurban etinden herhangi bir parça alınamayacağı gibi, dede izin vermeden yemeye başlamak da mümkün olamamaktadır. Dede “destur şah” deyip bir lokma aldıktan sonra yemeğe başlanmaktadır⁷³.

F57. Balören köyü kurban tıglama ve pişirme

Balören ve Bayraktar’da gerçekleştirilen içeri kurbanları içerisinde bulunan musahip kurbanını kesme ve pişirip yeme ritüeli aynı şekilde gerçekleşmektedir.

Köylerde kesilen musahip kurbanının kanı yere akıtılmaz ve atılacak bölümleri asla ayak basılan yere gömülmez. Yüzülen derinin içine atılacaklar konur veya ayak basılmayan tenha bir yere ya da mezarlığa gömülür. (K81)

Musahip kurbanı kemikleri parçalanmaz ama diğer kurbanlarda böyle bir uygulama yok. Musahip kurbanları hem kesilirken hem de pişirilirken bir bütün olarak ele alınır. Asla parçalanmaz. Bir bütün halinde pişirilen kurban ceme canlara dağıtılmak için getirilirken bütün olarak getirilir ve dağıtmaya başlanır. (K81)

Köylerde kesilen musahip kurbanının böbreği ve yüreği kurban pişmeden ayrılır ve dede tarafında okunup kurbancı ve yardımcıları tarafından pişirilir. Pişen yürek ve böbrekten ilk kez musahip olanlar çarşafa girdikten sonra lokma alır ve yer. Bu kurbanın yüreği ve böbreği ceme katılan musahipliler tarafında yenebilir kalanlar ise bekarlara ya da özellikle cemde bulunan çocuklara yedirilir. (K81)

⁷³ Er, a.g.e, s.63.

Musahibi olmayan musahip kurbanın yürek ve böbreğinden yiyemez. (K81)

Dışarı kurbanları; bir dileğin gerçekleşmesi ya da bir adaktan dolayı kesilen kurbanlardır. Adak kurbanları, kanlı ya da kansız kurban şeklinde uygulanabilmektedir⁷⁴.

Balören, Bayraktar ve Mecidiye’de dışarı kurbanları içinde ramazan ayında kesilen kurbanlar sayılmakta. (K1, K100, K115)

Balören’de dışarı kurbanları içerisinde değerlendirilecek olan herhangi bir dilek için adanan kurbanlar da sayılmaktadır. Köy halkının gönlünden çok geçen dileği için adak adama inancı yaygınlık göstermekte. İnsanlar maddi durumlarının yettiği düzeyde adaklarını Keçeci Baba’ya, Uzun Hasan’a, Elif Ana’ya Kandıra’ya yakın Nebi Hoca’ya adayıp zamanı geldiğine götürüp orada kesmekte. (K1)

İslam inancıyla bağdaşmayan yatır ve ziyaret yerlerinden istekte bulunarak adak kurbanı kesme, Anadolu Alevi- Bektaşî kültüründe yaygın bir uygulama olarak varlığını korumakta ve eski Türk kültüründeki atalar kültürünün izlerini taşıyor görünmektedir⁷⁵. Balören ve Bayraktar’da cemler için kesilmeyen bu adak kurbanları dışarı kurbanları içerisinde değerlendirilmektedir.

Dileği yerine gelen kişi adadığı her ne ise onu mutlaka yerine getirmelidir. Aksi takdirde ayağı taşa değse ondan bilinmektedir. (K1)

Bizim burada adamın birinin hiç çocuğu olmuyordu. Adam çocuğu olursa Hacı Bektaş’a deve adadı. Kaç yıl sonra bir oğlu bir kızı oldu. Adam deveyi buldu başka bir yerden gidip aldı. Ve Hacı Bektaş’ta kesti. (K1)

Bir İzmitli din kardeşimizin kızının çocuğu olmuyormuş. Çevreden bizim köyün ismini vermişler. Git Bayraktar köyüne altı Mayıs’ta Hidirellez zamanı o türbeden pilav al, kızına götür, o pilavı kızına yedir, dileğini tut, adağını ada gel, demişler. Aradan bir yıl geçti aynı adam koçunu almış, gelmiş. Tanıdım adamı. O beni tanımadı. Kızımın nur topu gibi bir kızı oldu, koçu buraya getirdim dedi. (K97)

---

⁷⁴ Er, a.g.e, s.59.

⁷⁵ Er, a.g.e, s.60.

Köylerde genel anlamda başından geçen olumsuz bir olaydan sağ salim çıkıldığında ya da istenilen herhangi bir durum gerçekleştirildiğinde adak adanır ki bu genelde kesilebilecek bir hayvanın ve yerine getirilmesi gereklidir. (K82)

Mesela benim torun üniversiteye gitti bir tane Hacı Bektaş'a bir tane de Abdal Musa'ya adak adamıştım ikisini de kestim. (K82)

Mecidiye'de adağı ya da dileği olan kişiler Uzun Erenler Türbesi'ne adaklarını adamakta ya da dilek tutmaya onun huzuruna çıkmaktadır. Dileği gerçekleşen adağını Uzun Erenler'e getirip dağıtmaktadır. Özellikle sağlık, bebek, iş isteyenlerin dilekleri yerine geldiğinde adaklarını yerine getirme zorunluluğu olduğu inancı söz konusudur. (K71)

Bayraktar'da adak olarak adanan kurbanların dışında dilekleri yerine gelsin diye özellikle kadınların çeşitli uygulamaları da söz konusudur. Kadınlar kendilerine çeyiz için hazırladığı tülbentleri birbirlerine dilekleri yerine gelince verebildiği gibi Elif Ana Türbesi'ne götürüp bırakabiliyor. Özellikle insanlar gönlünden çok geçirdikleri dilekleri için havlu, çevre adını verdiği tülbentlerini Elif Ana Türbesi'ne bırakabiliyor ya da kurban adanmışsa onu kesip dağıtıyor. Köyde bulunan bu türbeye çevreden de pek çok kişi adaklar adıyor ve Elif Ana'nın Türbesi'ni ziyarete geliyor. Köy halkının şahit olduğu olaylar da meydana gelebiliyor. (K97)

Balören'de adak ve dilek için çeşitli inanışlar söz konusu olabilmekte. İçeri kurbanlarının dışında dışarı kurbanı olarak adak kurbanı kesilebildiği gibi halk dilekleri için de köydeki Keçeci Baba Türbesi'ne çeşitli eşyalar bırakabiliyor. Bebek isteyen kadın bebek eşyaları bırakarak gönlünden geçeni Keçeci Baba Türbesi'nde dile getirebiliyor. Aynı zamanda Keçeci Baba Türbesi'nin bulunduğu yerde eskiden Hasan Hüseyin kanı adı verilen bir ağaca dileği bulunanlar çeşitli kumaşlar sarmaktaymış. Günümüzde ise Uzun Erenler Türbesi'ne gidilerek orada türbenin başında bulunan ağaca dileklerini temsilen bez bağlamaktalar. Aynı durum Mecidiye köylüleri tarafında da yapılmakta. (K1, K2, K115)

Eskiden bizim buralarda Hasan Hüseyin ağacı vardı. Yazları topalak topalak kırmızı açardı. Onun dallarına dilek tutan kişi bez bağlardı. Şimdi o yok buralarda. Yatırların kenarında bulunan tellere ya da etrafında bulunan gürgen ağacına da bez bağlanıyor. (K1)

F58. Er Uzun Hasan Türbesi'ndeki dilek ağacı

3.1.5. Diğer Ritüeller

Büyü- Muska

Balören'de büyü çok yaygın olarak duyulmamakla birlikte muska özellikle de sağlık amaçlı, kötülüklerden korunmak amaçlı hocalara yaptırılmaktadır. (K1)

Eskiden birinin kızını kaçırmak ya da komşusunu çekemeyen insanların yaptırdığı büyüler halk arasında anlatılmaktadır. (K2)

Sabun büyüsunü duydu. Sabuna büyü yapıp beze sarmış akan suya atmışlar. Sabun eriyince o da eriyor. (K2)

Bayraktar; köyde muska ve büyü inancı söz konusu. Dışarıdan para karşılığında kötü niyetle birbirlerine yaptırabiliyor. Papaz büyü, domuz büyü, yumurta büyü, sabun büyü köyde adı duyulan, yaptırıldığına inanan büyülerdendir. Domuz yağını camların çerçevesine sürüp kötülük yapılmaya çalışıldığına, yumurtaya büyü yapıldığında yumurtanın içinin çürüyüp yok olmasıyla büyü yapılan kişinin de yumurta gibi yok olacağına, sabunun üzerine ismi yazılıp akan suya atılan sabun gibi ismi yazılan kişinin de eriyip yok olacağına inanılır. Sabun büyü yaptıran kişi için sabunun üzerine kırk tane iğne batırılır ve bir

kuyuya atılır. Büyü yaptırılan kişi kırk gün içinde sabun gibi erir. *Büyü yapılacak kişinin adı verilse büyücü için yeterlidir. O bilir kime yapacağını.* (K90)

Yıllar önce bana domuz büyüü yapıldı. Domuz yağını benim evimin camın üstüne, sokak kapısının üstüne, yatağımın altına sürmüşler. Ben onları hep kendi idrarımla, sirkeyle sildim ve öyle temizledim. Sonra bir sabah kalktım ki kara tüylü dağ domuzu derisi atmışlar. Bir gün sonra Karabak köyüne kıvırcık yapmaya giderken eşimle kaza yaptık. Fırlattım onu ormana. (K90)

Domuz büyüünün giderilmesinde idrardan faydalanma köyde yaygın inanışlar arasındadır. (K84)

Bir kişinin ölmesine yönelik yapılacak büyülerde ise herhangi bir mezara ya muska ya da yumurta gömülmektedir. (K90)

Evler için ise dualar okunarak ev kötü gözlerden, niyetlerden korunmaktadır. (K90)

Alevilikte büyü ve muska yasaktır. (K81)

Mecidiye’de büyü ve muska çok yaygın olmamakla birlikte köylülerin eskiden domuz büyüü, sabun büyüü vs. büyü çeşitleri duydukları ancak kaynakların böyle bir büyüye şahit olmadıkları gözlemlenmiştir. Muska ise daha çok kötülüklerden korunma amacı yaptırılmıştır. (K80)

Dua-Beddua

Balören’de duaya çok sıcak bakılmasına karşı bedduaya sıcak bakılmamaktadır çünkü o kötü niyetin bir gün gelip beddua eden insana döneceği inancı söz konusudur. (K1)

Özellikle yapılan bir iyilik ya da yardım sonrası;

Allah razı olsun,

Allah tuttuğunu altın etsin,

Yaptığı iyiliğin karşılığını bul gibi dualar edilmektedir. (K1)

Evden çıkmadan önce besmele çekilmesi çok yaygın görülmektedir. (K2)

Ben evden çıkmadan destur Allah diyorum.

Benim hısıım var Hacıbrahim'de oturuyor. Evden her çıkışında Allah'a emanet edip çıkar. Ben de evden çıkarken Allah'a emanet diyorum, çıkıyorum. (K2)

Bayraktar'da dua için en yaygın görüş evden her çıkıldığında yapılmasına yöneliktir. İşlerin rast gitmesi için evden çıkarken, her işin başında iyi niyetle dileklerde bulunmak için türlü cümleler kurulmaktadır. (K90)

Benim rahmetli babaannem babam işe giderkene evden çıkarken kül diye tuttuğun altın olsun derdi.

Allah uzun ömür versin,

Allah sağlıklı ömür versin,

Allah işinizi rast getirsin,

Allah razı olsun

Allah ekmeğiniz yemeyi nasip etsin, çok söylenen sözlerden bazılarıdır. (K90)

Bayraktar'da bedduaya halk pek yaklaşmamakta çünkü edilen bedduanın bir gün gelip bedduayı edeni bulacağı inancı halk arasında yaygın görüşlerden biridir. (K109)

Sermayesiz beddua ev sahibini bulurmuş derler. Bedduayı yapan kişi boşu boşuna yapmaz. (K109)

Rahmetli babaannem ben pazara gidiyorum derdi ne götürürsem onu satarım derdi. O da senin ağzında çıktı ya ne yapım ne yapım derdi yine gelir sana döner derdi. (K109)

Sağır ve dilsizlerin bedduası daha çok tutar. Bu sebepten onlara daha çok dikkat edilir. (K87)

"Ah" diyorsun bu beddua geçerlidir. (K87)

Mecidiye'de de diğer köylerde olduğu gibi ağızdan her girişilen iş için hayır duaları söylenirken beddua okumanın hoş karşılanmadığı dile getirilmiştir. Özellikle

birine yardım eden kişi asla dua edilmeden bırakılmaz ve her iş öncesi büyüklerin hayır duası alınması istenir. Bir büyüğün istemediğı onaylamadığı bir durumdan kaçınılır ki hayır dualarının üzerlerinden eksik olmaması istenir. (K115)

Nazar

Balören'de nazardan korumak amaçlı hayvanlara da çocuklara da nazar boncuğı takılırken şu an bu inanış yaygın değildir.

Balören'de insanlar kendilerine nazar değıdiğı düşüncesiyle bir yerlerinin ağrıdığına şahit olursa ağrıyan yerine kendi çişini biraz sürer ve böylelikle nazardan arındığını düşünür. (K1)

Ben işe gitmeden önce kahvede oturmuş sohbet ediyordum. Dört kişi karşımda oyun oynuyordu. Çalışanlardan biri de hem bardakları yıkıyor hem de bana bakıyor. Yan tarafıma bir ağrı girdi ne içsem kâr etmiyor. Gittim teyzemlere. Teyzem çarşıya çıkalım diyor. Gidemem yanımda ağrıyor diyorum. Kalktık hocaya gittik. Hoca baktı sana bir erkek söylemiş dedi. Sen git idrarını o tarafına sür dedi. Gerçekten sürdüm 15 dakika sonra çarşıya gittik teyzemle. (K1)

Nazardan korunmak için götüümüzü de kaşırız kimse görmeden. (K1)

Balören'de hayvanlara nazar değmesini engellemek amacıyla önceleri boyunlarına nazar boncuğı, çan takılmaktayken şimdi hayvanlar üzerinde bunları bulundurmanın faydası olduğu düşünülmemektedir. Özellikle hayvanları nazardan korumak amacıyla hayvanların üzerine insan çışı serpmeye, hayvanın memelerini çişle silmeye ya da ayaklarına çiş dökmeye daha çok inanılmaktadır. Aynı zamanda hayvanlar için su okutulup içme suyuna konulmakta ya da bu okunmuş su hayvanların üzerine serpilmektedir. (K2)

Balören'de eğer hayvan çok nazar olmuşsa çığ yumurta okutulup hayvanın alnının tam ortasına vurulmakta ve nazar onun dağılmasıyla dağıtılmaktadır. (K2)

Balören'de çocukları nazardan korumak amacıyla çocuğun üzerine beze sarılmış sarımsak, köstebek ayağı, hamaylı, muska, takılan nesnelereymiş. Karaçaltı dikenin tohum olan kısımları da iğneye geçirilip çocukların üzerine takılmaktayken şimdi yaygınlığını yitirmiştir. (K1)

Balören’de evleri nazardan korumak amacıyla ise yeni yapılmış eve kesilen koçun boynuzları ya da at nalı takılması da uygulanmıştır. (K4)

Bayraktar’da nazara eskiye oranla inanma azalım göstermektedir. Nazarı değen kişinin gözünün kötü olduğuna, nefsinin kötü olduğuna inanılmaktadır. Eskiden daha çok ipek böceklerine, hindiye nazarın değdiği bilinmektedir. İkisine de nazar değdiği için telef olmuştular. Sadece hayvanlara değil insanlara da kötü niyetli insanların nazarı değdiği inancı eskiden de şimdi de inanılan bir görüştür. (K90)

Bundan kırk kırk beş yıl önce on yedi yaşında çok güzel olan Fadime isimli bir genç kız doktorların da hiçbir şeyi yok demesine rağmen ölmüştür. Çünkü çok güzeldi, nazara geldiği söylendi. (K90)

Köyde kötü gözlerden hayvanlarını korumak için hayvanın tırnaklarına işenir ve kötü gözlerden bu hayvanlar bu şekilde korunmaya çalışılmaktadır. (K91)

Bayraktar’da aynı zamanda bir hayvanın nazara geldiği düşünülüyorsa aktarlardan üzerlik otu alınır, yakılır ve tütsü gibi hayvanın onu koklaması sağlanarak hayvanın kötü gözlerden korunacağına inanılır. Aynı zamanda sarımsak kabuğu da yakılarak dumanının hayvanı koruyacağına inanılır. (K90)

Balören’de küçük bir çocuğun kakası kurutulmuş bir beze sarılır bunun kötü gözlerden insanı da hayvanı da koruyacağı inancı da çok yaygın inançlar arasındadır.

Bok ve sidik büyüü, nazarı bozar. (K5)

Balören ve Bayraktar’da nazardan korunmak için muska yaptırılır, dualar edilir, özellikle nazar duaları evlerde asılı olmakla birlikte Hz. Ali’nin, on iki imamların resimleri camekanlı dolaplarda bulundurularak evler korunmaya çalışılmaktadır. (K3, K106)

Bayraktar’da kırmızı giyen kişinin ise nazara geldiğine çok çabuk geleceği inancıyla birlikte, renkli gözlülerin başkalarını nazar edeceği düşünülmektedir. Nazardan korunmak için poponu kaşı da nazar değmesin inancı çok yaygın olmakla birlikte halk arasındaki uygulamalardandır. (K90)

Çeyizin üzerine nazar değmemesi için çörekotu atılmakta. (K90)

Eskiden çeyize nazar değmemesi için bebek şeklinde bir şeyin içine sarımsak konur çeyiz serilen odaya asılırdı ki nazar değmesin. (K90)

Balören, Bayraktar ve Mecidiye’de çocukları nazardan korumak için nazar boncuğu takılmaktadır. Bu boncuk köyde eskiden beri her çocuğun üzerinde tutulur. Ancak eskiden çocuğu nazardan korumak için yine çocuğun kakası kullanılmakta idi. (K1, K80, K90)

Eskiden çocuğun bezinden kakası bir parça alınır, kurutulur, bir parça bezin içinde çocuğun üzerine takılırdı. (K5)

Nazar nefistir. (K5)

Kader- Kismet

Balören’de kaderi artırmak amacıyla türbe ziyaretleri gerçekleştirilmektedir. (K2, K11)

Bayraktar’da kadere ve kismete olan inanç da oldukça yaygındır. Kişi kismetinde olmasını istediği herhangi bir şey için özellikle türbeye gider bunu Allah’tan diler. Özellikle istediği her neyse gerçekleşmesiyle birlikte türbeye kurbanını canlı getirir ve orada köy halkı içinde keser. Elif Ana Türbesi’nin bulunduğu yerde pişirilir ve halka pilavla birlikte dağıtılır. (K93)

Mecidiye’de kismet için özellikle gençleri için annelerin Uzun Erenler’e adak adadıkları da olmaktadır. (K115)

Köylerde kismeti artırmak için muska da yaptırılmaktadır. (K2, K60, K80)

Uğur-Uğursuzluk

Balören’de kara kedinin uğursuzluk getirdiği düşünülmektedir. Baykuş ötmesi de uğursuzlukla bağdaştırılmaktadır. Aynı zamanda yere bir bardak düşmüş ve kırılmamışsa onun kırılması gerektiği düşünülmekte aksi taktirde uğursuzluk geleceği düşünülmektedir. Bu sebeple kırılmayan bardak kırılması için yere atılır. (K3)

Bayraktar’da kapının eşiğine basmanın uğursuzluk getireceğine inanılır. İyiliğe inanmayan kişinin uğursuzluğa delalet ettiğine inanılmaktadır. (K90)

Bayraktar'da eşiğin altının bekçisi olduğuna inanılmaktadır. Bu sebepten kapının eşiğine oturulmaz. (K90)

Bayraktar'da baykuş ötmesinin uğursuzluk getireceği ve özellikle de ölümle neticeleneceği inancı oldukça yaygındır. (K90)

Dört yapraklı yoncanın uğur getireceği inancı da oldukça yaygındır. (K85)

Mecidiye'de uğursuzluk olarak kapı eşiğine basmanın ya da kara kedinin görülmesi gösterilmekteyken dört yapraklı yonca görmenin uğur getireceği inancı söz konusudur. (K79)

Rüya-Fal

Köylerde rüyalarda görülen nesnelere kimilerinin iyiye kimilerinin kötüye yorumlandığı olmaktadır.

Balören'de rüyada görülen kar üzüntüye özellikle mevsimsiz görülen kar musibete yorumlanmaktadır. Çiğ hamur çiğ söz, çiğ lafa, gelinlik görmek murada, kız evlat kızgın lafa, erkek evlat hayra, yumurta kavgaya, silah kavgaya yorumlanmaktadır. (K1)

Bayraktar'da; rüyada balık görmenin bolluk bereket getireceğine, yemek ya da ekmek yemenin nasip olduğuna, hamurun çiğse çiğ söz, pişmişse pişkin söz olduğuna yani dedikodu anlamı taşıdığına, yumurtanın dedikoduya karşılık geldiğine, yılan ve köpek görmenin düşman olduğuna, mandanın ölüme, silahın bir habere ya da sese delalet olduğuna, ayakkabının görülmesinde giymezen herhangi bir şey olmayacağına ancak giyersen darlığa düşebileceğine, para almanın sıkıntıya sebep olacağına, ateş görmenin ise bolluk berekete denk geldiğine inanılmaktadır. Rüyada çeşitli meyvelerde bebek cinsiyetinin delaletine denk geldiğine dair inançlar da söz konusu.

Rüyada elma görmek kız çocuğu, armut ve mantar erkek çocuğu demektir.
(K90)

Mecidiye'de rüyaların eskiden büyükler tarafında yorumlandığı ancak şu an çok da yorumlanmadığı söylenmektedir. (K115)

Beden

Balören’de insanların fiziksel özellikleri için çok fazla inanış olmamakla birlikte;

Götü yere yakınsa kötü huyludur. (K3)

Burnu büyükse havalıdır. (K3)

Kulak çınlarsa ya hastalanır ya da kötü bir haber gelir. (K4)

Sağ kulak kızarırsa iyi gov, sol kulak çınlarsa kötü gov edilir. (K2)

Sol avuç kaşınırsa para çıkar, sağ avuç kaşınırsa para gelir. (K3)

Bayraktar’da insan bedenlerinin ise karakter özelliklerine ya da çeşitli olayların durumların gerçekleşeceğine dair ip uçları taşıdığı düşünülmektedir. (K90)

Kişinin boyu kısa ve götü yere yakınsa yarısı da yerde derler. Korkacaksın ondan. (K90)

Renkli gözlüyse nazarı çabuk değer. (K90)

Burnun kaşınırsa misafir gelecek. (K85)

Kulağı çınlayınca biri beni andı. (K93)

Sağ avcu kaşınırsa para gelir, sol avcu kaşınırsa para gidecek. (K90)

Kişi esnerse nazara gelmiştir. (K90)

Ayağın altı kaşınırsa o kişi yola gidecektir. (K106)

Mecidiye’de insan bedenlerine yönelik inanışlar diğer köylerdekine benzemekle birlikte çok yaygın inanışlar da söz konusu değildir. Renkli gözlülerin nazarının degeceğine inanılmakta. Kulak çınlamasının ise bazen haber gelebileceğine delalet ettiği söylenmektedir. (K80)

Güneş ve Ay

Balören köyünde güneş ve ayla ilgili inanışlar çeşitlilik göstermektedir. Güneşle ilgili inanışlar daha çok bereketle ilgili iken ayla ilgili inanışlar da onun

başına kötü insanların zarar vermesine yöneliktir. Günümüzde geçerliliğini yitirmekle birlikte eskiden güneş doğmadan köy halkı mutlaka kalkar, güneşin üzerine doğmasına engel olurmuş. Çünkü evin bereketinin kaçacağına inanılmış. *Sabahtan kapılar pencereler açılır sabah güneşi de onlar açıldıktan sonra doğarken güneşe:*

Ya Rabbi hayırlı sabahların olsun!

Güle güle gel.

İyilik, sağlık, dirlik, düzenlik ver. (K1) şeklinde dualar okunurdu. Güneş batarken de çapa bile yapılıyorsa tüm herkes işlerini bırakır:

Ya gün dede! Güle güle git,

İyilik, sağlık ver.

Ağır acı gösterme.

Bereketli lokmalarımız olsun.

Hayırlı geçimlerimiz olsun. şeklinde güneşi uğurlama söz konusuydu. (K1)

Balören’de ay görünce ise;

Ay gördüm, gün gördüm.

Düşmanlarımın gözünü kör gördüm. denirdi. (K1)

Özellikle ay tutulduğunda halkın ses çıkarma, dua etme gibi inançları söz konusudur.

Eskiden bizim burada Pamuk Dede var idi. Ay tutulduğunda açardı camı, Kuran okurdu. Ay tutulduğunda silahlar atılırdı. (K1)

Bayraktar’da güneş tutulmasına yönelik inançlar görülmekte. Ancak ay tutulmasına yönelik bir inanış söz konusu değil. *Güneş tutulduğunda eskiden uğursuzluk olmasın diye silah atılırdı.* (K94)

Yıldız kaydığına ise insan öleceği inancı yaygındı. (K94)

Mecidiye’de güneşin doğduğu vakitte bereketin evlere girmesi için sabah erken kalkıp evlerin kapılarının özellikle açılmasına dikkat edilirken ay ve yıldızla ilgili bir inanişaya şahit olunmamıştır. (K79)

Bitkiler

Balören’de ve Bayraktar’da çörek otu özellikle nazardan korunmak amacıyla kullanılmaktadır. İster sünnet çeyizi serilsin ister gelin çeyizi serilsin misafirlere açılmadan üzerine çörek otu serpilir ve kötü gözlerden korunmaya çalışılır. (K3, K90)

Balören’de buğday sapları başağa yakın yerinden kesilerek muska şeklinde örülür, süs ve bereket amaçlı duvarlara asılırdı. (K1, K2) Buna tarak derdik biz. (K1)

Balören’de bekar bir gencin tesadüfen dört yapraklı yoncaya denk gelmesi uğurlu olarak anılır çünkü o yoncayı koparıp gece yastığının altına koyup yatarsa o gece evleneceği kişiyi rüyasında görmüş. (K1, K3)

Bayraktar’da nazardan korunmak amacıyla sarımsak da kullanılmaktadır. Özellikle çocukların üzerine bir nesneye sarılarak asılmaktadır. Yine Bayraktar’da da Balören gibi buğday sapları duvarlara eskiden asılmaktaymış. (K106)

Mecidiye’de, çörek otunun özellikle nazardan korunmada önleyici olduğu, dört yapraklı yoncunun ise uğur getireceği gibi inanişlar eskiden günümüze kadar gelmiş inanişlardır. (K115)

Hayvanlar

Balören köyünde güvercin kutsal bir kuş olarak anılmaktadır. Çünkü köy halkı bilir ki Hünkar Hacı Bektaş güvercin donuna girmiştir. Bu sebepten güvercine zarar verilmemektedir. Kedinin sırtının yere gelmeyeceği düşüncesi yaygındır. Çünkü Hz. Ali’yi yılan sokacakken kedi haz. Ali’yi uyarmış ve onu yilandan korumuş o da yılanın sırtını sıvazlayınca kedinin sırtı bir daha yere gelmemiştir. Ancak kara kedi görmek ise uğursuzluk anlamını taşımaktadır. Vakitsiz öten bir köpek ulması deprem olacağına ya da birinin öleceğine delalet olarak adlandırılmaktadır. (K1)

Balören’de domuzun düz tırnak olması ve geniş getirmemesi sebebiyle uğursuz ve hayırsız olduğu inancı yaygın bir inanış. (K1)

Balören’de eskiden yeni doğmuş bebeğin çok ağlaması sebebiyle yılanlık, gelincik hastalığına yakalandığı inanışı yaygınmış. Çocuğu bu durumdan kurtarabilmek için annenin de bebeğinde sırtı azıcık kesilir, kanları akıtılır, daha önceden kurutulmuş gelincik eti pişirilerek anneye ve sütü aracılığıyla da bebeğe verilir, böylelikle çocuğun ağlaması kesilirmiş. Aynı zamanda gelincik köylülerin hayvanlarına çok zarar verdiği için ona çeşitli isimler verilerek gelinciğin gönlü kazanılmaya çalışılmış. Özellikle güzel kız, güzel kadın şeklinde ifadeler gelincik yerine kullanılmış. (K2)

Gelincik köylülerin hayvanlarına zarar verdiği gibi sıçanlar da köy halkının eşyalarına zara vermekte imiş. Gelinciği sıçana zarar verip öldürmesi için kandırma yolu olarak:

“-Sıçanlar size sidikli dedi.” şeklinde yönlendirme yapılmaktaymış. (K2)

Domuzun hayırsız bir hayvan olduğuna kılından ve yağından büyü yapıldığına inanılmaktadır. (K1)

Tavşan uğursuz olarak anıldığı gibi eti yenmeyen, ay hali olan, kanı ifade eden, kemirgen, çok tırnaklı bir hayvan olarak anılmaktadır. (K2)

Yılanın uğur ya da uğursuzluğundan ziyade korkulan bir hayvan olduğu kendi eşine ya da yavrularına zarar verildiğinde mutlaka intikam almak için geleceği söylenmektedir. (K1)

Bizim köyde bir kadın yılanın yavrularını olduğu yerden kaldırmış. Yılan onların öldürüldüğünü sanıp kadının sütüne zehrini akıtmış. Ancak yavrularını bulunca o zehirlediği sütü devirmiş ki kadına zarar gelmesin. Temel yılanymış ama bu yılan. (K1)

Balören’de baykuş ötmesi hayırlı kabul edilmediği gibi kara kedinin de uğursuzluk getirebileceği düşünülmektedir. (K4)

Bayraktar köyünde de hayvanlara yönelik bazı inançlar söz konusudur. Kimilerinin uğuru olduğuna, dokunulmasının, ona zarar verilmesinin doğru

bulunmadığına, canlıyken bazılarının uğursuzluk getirildiğine inanılır. Bu hayvanların başında koç gelir. Kesilen koç boynuzları koçu kesen kişilerin evinin kapısına asılır çünkü onun medetini beklermiş. Aynı zamanda eskiden evlerin kapılarına leylek kanadı asılmasına da dikkat edilirmiş. Çünkü leylek kanadının büyüden, nazardan ev halkını koruduğuna inanılmış.

Hz. Muhammet'e olan inancımızdan dolayı takip edildiği dönemde örümceğin peygamberimizi ağlarıyla koruduğuna inanırız. Bu yüzden örümcek de köy halkının pek zarar vermediği canlılardan bir diğeridir. (K90)

Balören'de hayvanların içerisinde çalışkanlığından dolayı karınca yuvasını köyde bozmak pek de hoş karşılanmaz, köy halkı bu konuda oldukça itina gösterir. (K1)

Köyde baykuşun bir değişik şekli olarak anılan, baykuştan daha büyük ve ağaç kovuklarında yaşayan, "huuu guru guru" şeklinde öttüğü söylenen, köy halkı içinde çingen kız olarak bilinen hayvanın uğursuzluk getirdiğine inanılır. *Mutlaka biri ölür. (K1)*

Bayraktar'da da Balören'de de kara kedi görmenin de uğursuzluk getirdiği inancı köyde oldukça yaygın bir inanıştır. (K1, K88)

Balören'de önceden gelincik öldürüldüğünde gelinciğin eşinin mutlaka gelip onun intikamını aldığı inancı yaygınmış. *Eşi öldürülen gelincik köy halkının suyunu koyduğu bakraçlara zehrini kusar ve intikamını alır. (K1)*

Aynı zamanda köyde köpek ulumaları da iyiye delalet olarak gösterilmez ve kötü bir şeylerin olacağı inancı yaygındır. (K1)

Bayraktar'da kedinin sırtının yere gelmeyeceği düşünülmektedir. (K95)

Peygamber efendimizi mi Hz. Ali'yi mi onu tam hatırlamıyorum bir hayvan zarar verecekmiş, kedi onu korumuş. Peygamber efendimiz mi, Hz. Ali mi onun sırtını okşamış o yüzden kedinin sırtı yere gelmez. (K95)

Mecidiye'de de diğer köylere benzer hayvanlara benzer inanışlar görebilmekteyiz. Domuzun, baykuşun uğursuzluk getirdiği düşünülmekteyken

güvercinin kutsal bir kuş olduğu inancı söz konusudur. Mecidiye’de köpek ulumalarının da uzun sürmesi pek iyi karşılanmamaktadır. (K77)

İnsanlar

Balören’de insanî değerler çok önemli olmakla birlikte ister evine gelen ister evine gelmeyen ama sokakta gördüğü kişiye sonsuz saygısı söz konusudur. (K3)

Bizim buralarda karşıdan biri yoldan traktörle ya da hayvanlarıyla gelirse biz yoldan geçene yol veririz ama önce biz geçmeyiz karşıya. Çünkü o işten geliyordur ve yorgundur. (K3)

Eve gelen misafirler de evin bereketi olarak düşünülür bizim buralarda. Misafir giren eve dert girmez. Misafirin ayağı her zaman uğurludur. Misafire kapımız her zaman açıktır. Çünkü uğurludur. Çoğumuz misafirin Hızır olduğuna inanırız. Yoldan geçen insanları evimize lokmamızı yemeye mutlaka çağırırız. (K1)

Günün birinde Musa a.s. Allah’ın elçisi olarak halkın arasına karışmış. İnsanların bir sıkıntısı bir isteği var mı diyerek sormasını istemiş. Musa a.s. yoldan geçerken bir köylü görmüş ve köylüye sohbeta başlamış. Köylü kim olduğunu sormuş ve Musa a.s. mi evine davet etmiş. Köylü Musa a.s.’ a bak Musa a.s. ben her gün namazımı kılarım. Namazımı kılarırken başımı koyduğum yer içine çökmüş, namaz kılmaktan boynum eğilmiş. Allah’a söyle benim yerimi cennetlik etsin. O gece misafir etmiş Musa a.s.’mı. Sabah yola koyulmuş Musa a.s. yolda bir kendi kendine mırıldanan bir nine görmüş. Hayırdır nine diye sormuş. Ben Musa a.s’ mum demiş. Allah bir isteğiniz var mı diye beni size gönderdi demiş. Nine ondan bir eşek istemiş. Kolay o demiş Musa. Yola koyulmuş Musa yolda haramileri görmüş. Haramiler çalıp çırptıklarını yiyip içip eğleniyorlarmış. Musa’yı da davet etmişler. Musa’yı da ağırlamışlar. Haramiler Musa’ya cehennemdeki yerlerinin nasıl olduğunu öğrenmelerini istemiş. Musa kalkıp Allah’ın huzuruna çıkmış. Ya Rabbim kullarının senden istekleri bunlardır diyerek anlatmış. Allah:

- *Ben köylüye misafir olduğun gece ona üç nar gönderdim. O senin olduğun sofraya ikisini getirdi, birini sakladı. Onun yeri cehennemdir.*
- *Nineye gelince git sor bakalım. Ben komşusuna iki eşek ona bir eşek göndersem bunu kabul eder mi?*

Musa a.s. nineye bu soruyu sorunca nine ne bana ne de komşuma göndersin deyince Allah ona da isteğini göndermemiş.

Musa a.s yine Allah'ın huzuruna çıkmış. Allah haramilere sor bakalım:

-Bundan sonra tövbe edip harama el sürmezlerse onları affedeceğim çünkü çalıp çırpmalarına rağmen seni ellerinden geldiğince kendilerinden ayırmadan ağırladılar.

Musa a.s haramileri görmeye gider ve haramiler cehennemdeki yerlerini görüp görmediklerini sorunca Musa a.s. olanları anlatır. Allah beni çok güzel ağırladığınız için sizi affetti der ve tövbe etmelerini söyler. (K1)

Bayraktar'da Alevî inançlarına dayandırılan ve halk için çok önemli olduğu düşünülen misafir ağırlamadır.(K116)

Misafir için “Misafir dokuz bereketiyle gelir, birini yer sekizini bırakır gider.” denir. Köyümüz bu konuda da oldukça takdir görmüştür. Eve gelen misafire elinden gelen tüm imkanlar sunulur. Özellikle eskiden beri tavuk, ev yapımı makarna, mantı, tatlı olan balkabağından yapılan kavurma misafire ikram olarak sunulur. (K90)

Misafir gelen evin hürmetli olduğu, seni saydığı anlamına gelir. Ne varsa ona ikramda sunarız. (K90)

Misafir geleceğine delalet eden bazı inanışlar da söz konusu.

Çay içerken çayın üstüne bir şey çıkarsa telvesi gibi o zaman misafir gelecek deriz.

Çocuk eğilip apış arasına bakarsa misafir gelecek demektir. (K90)

Mecidiye'de misafirlere özellikle değer verilmekte ve diğer köylerde olduğu gibi evin bereketini artıracacağı gözüyle bakılmaktadır. Eskiden çayın üstüne çıkan telvesi misafirin geleceğine delalet olarak gösterilmekteymiş. (K80)

Bizde eskiden misafir uzaktan gelince çorapları çıkarılır ayakları yıkanır. Evin gelini varsa gelini yoksa kızı misafirin ayaklarını yıkar, havlusunu yere sererdi. Rahat etsin diye yapılırdı. (K79)

Ana-Baba-Ata

Balören, Bayraktar ve Mecidiye’de anne ve babaya olan saygı eskiden beri var olmakla birlikte annenin de babanın da bedduası alınmamaya dikkat edilir. (K2, K80, K90) “*Cennet anaların ayaklarının altındadır.*” derler. (K2) Her işe kalkışırken onların rızası alınır ki işler yolunda gitsin. Aynı zamanda anne babaların da evlatlar arasında ayırım yapmamasına dikkat edildiği aksi takdirde evladın da ahı tutacağı inancı vardır. Anne babanın rızasının yanında büyük annenin de büyük babanın da rızası alınmaya dikkat edilir. (K2, K71)

Eskiden daha da yaygındı bu inanç çünkü torun büyütürken onların emeği çoktu. (K2)

Bereket

Balören’de bereketi artırmak amacıyla gerek ev içinde gerek ev dışında yapılması gereken inanışlar söz konusudur. Ev içinde ekmek kırıntısı asla yere dökülmediği gibi tabakta yemek bırakılmamaktadır. Aile biteyi evinin rızkını artırmak amacıyla lokma da dağıtabilmektedir. (K1)

Bereketi artırmak amacıyla türbeler ziyaret edilmekte, gönül birliği lokmaları dağıtılmakta, 5 Şubat’ta Hızır lokması yapılmaktadır. (K1)

Yabancı biri geldiğinde bereket geldiği düşünülerek lokma verilir gelen kişiye. Zaten misafirin bereketi artırdığı düşünülmektedir. (K1)

Eskiden biz çobancılık yaparken yanımızda köy ekmeği biraz da peynir olurdu. Köy ekmeği kuru olurdu. Karınca yuvası gördüğümüzde elimizle etrafına ekmeği ufalardık, biraz da peynir ufalardık. Etrafa dağılmasınlar diye. Çünkü karınca çalışkandır. Onun yuvası bozulmaz, yuvasını bozarsan bereket kaçır. Ona yardım edince huzurlu oluyorum. (K1)

Bayraktar’da halk geçimini tarıma da dayandırdığı için bereketi artırma yöntemlerine başvurmuştur. Eskiden özellikle hasat zamanı yani haziranın on beşine denk gelen dönemde köy halkı evde bir şeyler hazırlayarak Elif Ana Türbesi’ne gider hazırladıklarını birbirine dağıtır ki bu seneki hasat verimli olsun. Özellikle yazma boca dedikleri kat kat hamurdan oluşan ekmeği dağıtmak makbul sayılmaktadır.

Ancak bunun yanında evde ne varsa yanlarına alınır ve tüm köy Elif Ana'nın huzurunda yiyeceğini paylaşır. Ertesi gün hasada köy halkı başlar. (K87)

Özellikle köylerde bereketi artırmak için buğday asılmakta iken şu an bu inanış pek yaygın görülmemektedir. (K95)

Balören, Bayraktar ve Mecidiye'de bereketli bir ev için ilk şartın sabah ezanıyla camlarının açık olması inancı oldukça yaygındır. (K1, K79, K90)

Gün doğmadan kalkacaksın. (K1)

Bir zamanlar bereket dağıtan bir derviş gelmiş köye. Ezandan önce evlere bereket dağıtıyormuş. Kadının biri bu bereketi erken kalktığı için almış biri alamamış. Topal dervişe sormuş kadın:

-Hani benim nasibim?

-Senin nasibin yok, sen erken kalkmadın. (K1)

Balören, Bayraktar'da bereketin artması için ev kapısının erken saatlerde açılması misafiri çok olan evin bereketinin de çok olacağı en yaygın inançlardan sayılmaktadır. (K1, K108)

Ekmeğe verilen değer de bereketin artırılacağıyla bağlantılı tutulmaktadır. (K1, K108)

Rahmetli babaannem şöyle anlatmıştı:

Peygamber efendimiz sokakta bir gün geziyormuş, evinin bahçesinde oturmuş ağlayan birini görmüş. Ne oldu diye sormuş. Cenazemiz var demiş ağlayan kişi. Peygamber efendimiz de ben ekmek kırığı yandı sandım demiş. (K3)

Ekmeğin yanmasının bir kişinin ölümüyle eş tutulduğu inancı bu anekdotla yaygınlık kazanmış ve günümüzde de aynı inançla ekmeğin tek bir kırıntısının dökülmemesine özen gösterilmektedir. (K106)

Köyde anlatılan diğer bir anekdotta ise :

Köyde bir zengin bir fakir adam varmış. Zengin Allah'a yalvarmış. Allah'ım biraz benden al, ona da ver demiş. Zengin kişi çocuklarına ekmeği verdiği

çocukları oturtarak yedirirmiş ki kırıntısı dökülmesin. Allah ona çocuklarına ekmeği ver sokağa öyle sal demiş. Ancak zengin bu kez çocuklarına önlük giydirir, ekmeği ellerine verir, çocukları öylece sokağa salarmış. Neden benim zenginliğim daha da artıyor diye düşünür dururmuş.

-Ya Resullulah neden böyle oluyor demiş.

- Sen ekmeğin yine değerini bildin, ondan zenginliğin gittikçe artıyor. (K106)

Gün-Ay-Vakit

Balören'de haftanın günlerine dair inanışlar söz konu olmakla birlikte zamanla aynı inanışlar yaygınlığını da yitirmiş durumdadır. Daha önceleri salı akşamları köyde çocuklar yıkanmaz, tırnak kesilmez, dikiş dikilmezken salı gününe dair inanış günümüzde geçerliliğini yitirmiştir. Yine köyde cuma gecesi olarak adlandırılan perşembeyi cumaya bağlayan gece hiçbir iş yapılmaması uygun görülmektedir. (K1)

Bizde iki bayram arası düğün yapılmaz, Muharrem ayında yıkanılmaz, düğün yapılmaz, güllüp eğlenilmezdi. Eskiden ekine gittiğimizde ter içinde kalsak da elimizi yüzümüzü derede yıkar ama komple yıkanmazdık. (K1)

Allah için edilen duaların gece hiçbir ses olmadan yapılması, kimsenin dedikodu yapmadığı saatlerin seçilmesine dikkat ederdik. Çünkü o saatte Allah'la kul arasına kimse giremez. (K1)

Bayraktar'da perşembe günleri evde dua etmişler. Cuma günü ise tüm köyde mübarek sayılır. Özellikle cuma namazlarına gidilmeye çalışmışlardır. Bir de en önemlisi eskiden iki bayram arası düğün yapılmamasına dikkat edilmektedir ancak günümüzde buna dikkat edilmemektedir. (K90)

Köyde kişinin kendisine uğurlu ya da uğursuz geldiğine inandığı günler kişiden kişiye değişmekte, bunu kişi kendi deneyimleri sonucu kendince hangi günün kendisi için kötü bir gün olduğu kanaatine varmaktadır. (K90)

Cumayı cumartesiye bağlayan gece insanlar banyo yapmaz, tırnaklarını kesmez aksi taktirde başlarına kötü bir şey olacağına inanırlar. Hatta bu gece dağdaki domuzun bile tüylerini dökmek için çalı çırpıya sürtünmediğine inanılır. (K90)

Alevilerde cuma günü değil cuma gecesi ibadet için uygundur. Bugün perşembeyi cumaya bağlayan gecedir. Eskiden bu gecelerde evlerde olan yiyecekler köyde yaşayan fakirlere mutlaka yiyecek dağıtılırdı. (K82)

Mecidiye’de cuma gecesi özellikle eskiden ayrı bir özen gösterilir ve o gecenin önemini göstermek için dua okunmasına dikkat edilirmiş. (K115)

3.2.HALK SPORLARI

3.2.1. Çocuk Oyunları

Atlama

Balören’de atlama oyunu çocukların kiremit taşlarıyla çizdiği karelere ellerine aldıkları taşı karelere yerleştirip sek sek şeklinde tek ayakla o taşı alıp başa dönmesi oyunudur. (K11)

Dikme Çelik Çomak

Balören köyünde oynana bir oyun olup bir tahtaya çelik ismi verilerek çeliğin iki başı sivriltilir ve yere dikilir. Bir kişi elindeki çomakla ona vurur karşıda duran kişi de o çeliği tıklamaya çalışır. Tıklayarak çeliğe dokunursa yenmiş sayılır ve bu kez başa o geçer. (K12)

Hömen Çelik Çomak

Balören köyünde oynanan bir oyun olup yere ellerle hömen yapılır ve hömenin üzerine çubuk uzatılır bu kez dik değil de yatırılarak çubuk karşı taraftaki oyuncuya atılır. Karşı taraf yine tıklamaya çalışır. (K11)

Totik

Balören köyünde oynanan bir oyun olup taşlar ya da top genişliğinde kumdan yapılan bir daireye dik bir şekilde topik adı verdikleri odun parçası koyulur. Bunun başında bir ebe beklerken oyuncular ellerine totik dedikleri sopalar alıp dik şekildeki totiğin en yakınına atmaya çalışır. Totiğe en uzak atan ebe olur totiğin başına geçer, diğerleri ise tekrar atış yapmak için yerlerine geçerler. (K11)

Halka

Balören köyünde oynanan bir oyun olup yere bir halka çizilir ve içine bir kişi bekçi olarak yerleştirilir. Yere çizilen çizgilere eşit aralıklarla karpuz adı verilen kum tepcikleri yapılır. Bekçiye yakalanmadan karpuzlardan alan öndedir ama karpuzu alırken yakalanan olursa bu kez ortaya o geçer ve yenilmiş sayılır. (K11)

İp Atlama

Balören, Bayraktar ve Mecidiye’de oynanan bir oyun olup genelde kız çocuklarının oynadığı ip üzerinden atladıkları oyun. (K11, K89, K115)

Saklambaç

Balören, Bayraktar ve Mecidiye’de oynanan bir oyun olup bir ebenin belirli bir zaman dilimi içinde sayı sayması, diğer oyuncuların o süre zarfında saklandıkları, ebe olan kişinin saklananları bulması amaçlanan bir oyun olup eğlence ve gizemi artırmak için genelde akşamları oynanan bir oyundur. (K11, K89, K115)

Ebelemece

Balören, Bayraktar ve Mecidiye’de oynanan bir oyun olup çocuklardan birinin ebe olarak diğerlerini yakalamaya çalıştığı genelde akşam saatlerinde oynanması tercih edilen bir oyundur. (K11, K89, K115)

Zekmen

Bayraktar köyünde, bir sopanın seke seke fırlatılarak en uzağa atanın kazandığı bir oyundur. (K89)

Küsme

Bayraktar’da çocukların yere uzatılan bir sopanın yaklaşık beş metre gerisinden karşıdaki sopayı yerinden oynatmaya çalıştığı ve özellikle sopanın altından geçirerek can kazandığı oyundur. (K89)

Katman

Bayraktar’da özellikle yaylanabilen bir sopadan yapılan uzun çubukların dikine yere vurularak sektirilmesi oyunudur. (K89)

Küstürmeç

Balören’de oynanan ve Bayraktar’da küsmen adıyla anılan oyunun benzeri bir çocuk oyunu olup uzun bir sopanın yere uzunlamasına ve düzgün bir şekilde koyulup başına bir ebenin dikildiği karşıdan oyuncuların attıkları başka bir sopayla yerdeki sopayı oynatmaya çalıştıkları bir oyundur. Vuramayan ebe olup sopanın başına geçer vuran ise tekrar vurma hakkı kazanır. (K12, K89)

Çelik Çomak

Balören, Bayraktar ve Mecidiye’de oynanan bir çocuk oyunudur. Yere yüksekçe bir kazık dikilir ve tepesine de yere paralel çomak yerleştirilir. Karşıdan bir oyuncunun çomağı eline aldığı çubuğu atarak en uzağa fırlatmayı amaçladığı, başında duran ebenin de çomağa bu süreçte dokunması gereken aksi takdirde ebenin kaybedeceği bir oyundur. Eğer oyuncu vuramazsa ya da ebe çomağa dokunmayı başarır ise başarısız atan oyuncu ebe olur. (K12, K89, K115)

Basbas

Balören’de oynanan basbas oyununda oyuncuların eline esneyebilen bir sopa alarak yan yana dizilip “*ya kör, kendi işini kendin gör*” tekerlemesini söyleyip sopalarını yere vurarak zıplatıp en uzağa atmaya çalıştıkları bir oyundur. En yakına atan oyunu kaybeder ve tüm sopaları çevreden toplar. (K11, K12)

Dokuztaş

Balören’de oynanan dokuz taşta oyuncular iki gruba ayrılır. İki takımdan da hızlı koşuculardan birer kişi seçilir. Dokuztaş üst üste dizilir. Oyuna ilk başlayan takımdan bir kişi top ile taşları yıkmaya çalışır. Diğer takımdan seçilen bir kişi dizili taşların başında tetikte bekler. Taşlar yıkılınca oyunu oynayan oyuncular kaçıtır. Tetikte olan oyuncu da top ile kaçışan oyuncuları vurmaya çalışır. Vurulmayanlar dokuz taşı üst üste dizmeye çalışırlar. Dizmezlerse kaybederler ve diğer takım onların yerine geçer. (K11, K12)

Bezirganbaşı

Balören’de iki kişinin bezirganbaşı olup kollarını birbirine kenetler. Diğer oyuncular ise bu kenedin başında arka arkaya dizilerek bezirganbaşına “*aç kapıyı*

bezirganbaşı” diyerek bezirganbaşı da “*açarım ama ne verirsin*” şeklinde sorduğu oyuncuların da sırasıyla “*arkamdaki yadigar olsun*” dediği ve bu şekilde bezirgan başlarının kollarının altından geçtikleri geçerken bezirgan başının “*bir sıçan, iki sıçan, üç sıçan*” diye sayarak üçüncü sayımda kolları arasına sıkıştırdığı oyuncuyu tutsak ettiği bir oyundur. (K11, K12)

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. DOĞA VE EVRENLE İLGİLİ BİLGİ VE UYGULAMALAR

4.1.HALK İNANIŞLARI

Cin-Peri-Şeytan

Balören'de; cin çarpması ile ilgili eski dönemlerde yaşanmış olaylar söz konusuysen şu an bu şekilde yaşanan olaylar söz konusu değildir. Eskiden değirmende, ücra bölgelerde, fırınların önünde, kül dökülen yerlerde yaşanmış olaylar olduğu bilinmektedir. (K1)

Bizim köyden bir çocuk fırının önünde öyle sessiz yatıyordu. Aldılar çocuğu hocaya götürdüler. Meğerse cin çarpmış oğlanı. Hoca okudu da ağzı açılıverdi. (K1)

Ölü yıkanan yerlere yanlışlıkla bile işenmesinin cin çarpmasına sebebiyet verdiği inanış olarak yaygındır. (K1)

Bizim Bayram çocukken gece iki buçukta hep ağlıyordu. Hatice, benim hanım dedi ki bu çocukta hoca işi var. Arpalık köyünde Süleyman Hoca vardı. Benim hanım çocuğun bir bezini verdi bana hocaya götürdüm. Hoca bir kitap açtı, anne babasının adını sordu. Söyledim ben. Dedi ki bu çocuk değirmen yerine işemiş. Geldim eve, bunlar sorunca anlattım her şeyi. Doğru söylüyor dediler. Biz değirmen yerine sofraya bezini ırgalamıştık. Çocuk o ara çişim geldi diyordu. Değirmenin içine işeyivermiş. Akşam muskayı yastığının altına koyduk, içme suyu da okumuştur hoca, onu da içirdik. Ağlamayı kesti. (K1)

Yıllar önce aşığ köyde bir tanıdık vardı. Adamı tanıyorum karısını tanımıyorum. Acil bir durum var dediler, kadını üç gündür dağlardan alıp geliyoruz, kadın evine girmiyor, kadının işi hocalık Sarıhocalar köyüne götürelim bakalım kadına ne olmuş diyecek dediler. Aldım Kamil Hoca'ya götürdüm kadını. Kadına komşusunun kızı kaçınca kızı kadının kaçırttığını düşünerek peri musallat etmişler. Kamil Hoca hem okudu kadını hem de kitabın içinden yeşil bir bez çıkarıp bir şeyler yazdı. Sonra bunu küllüğün içinde yaktı. Kadın çok ağladı, mücadele etti o bez yanarken. Yol boyunca da kustu. Kadının evinin kapısına domuz yağları sürmüşler, küllüğünün dibine okunmuş su dökmüşler, evinin üzerine taze mezar toprağı

serpmişler. Hoca bunları söyledi. Kadını evinden kaçırıyorlarmış. Hoca kadına musallat edilen perileri uzaklaştırdı ve dedi ki bir ay boyunca akşam bu kadını tek başına çıkarmayın. Ya yanında bir kedi ya da küçük bir çocuk mutlaka olsun dedi.

Bizim Salih var. Ağullar vardır bizde, hayvanlarımızı koyduğumuz. Salih orada yatarken yorgani kendi kendine üzerinden aşağı düşmüş, kapı da çalmaya başlamış. Salih kim o diye soruca aç oğlum ben annen demiş. Salih çok şaşırılmış annesinin gecenin bir yarısı oraya nasıl geldiğine. Kapıyı açana kadar bakmış ki annesi aşağı koruluğa doğru iniyor, peşine Salih de inmiş ama yetişememiş, annesi gözden kaybolmuş. Sabah annesine sormuş. Anne neden gece yanıma geldin diye. Annesi ben değildim oğlum peridir o demiş. İyi arkasından gitmemişsin yoksa seni de götürürlerdi demiş. (K1)

Balören’de cin, peri, şeytan gibi insana zarar verebileceğine inanılan doğüstü güçlere karşı besmele çekilir, Allah’ın adı sürekli dile getirilir, duazişam okunur. Ulu insanların isimleri anılır. Özellikle akşam dışarı çıkarken bir dilim ekmek mutlaka yanına alınır, yanında çocuk varsa anne çocuğu sırtına alır ve anneyle çocuk arasına bir dilim ekmek konur. (K7)

Gece geç saatlerde dışarıda tuvaletini yapmanın da cinlerin, perilerin, şeytanların gazabına uğranabileceği inancı vardır. Özellikle geç saatte dışarıya pislemişse dilinin tutulacağı ve konuşamayacağı inancı söz konusudur.

Aynı zamanda küllüklere işeyenler de konuşamazdı. (K43) Hasta oluyon, hoca hoca dolaşyon artık. (K43)

Gecenin geç saatlerinde su da Balören’de dışarıya dökülmemekte ve sofraya bezi çırpılmamaktadır. Hatta o saatte ekmek kırıntısı yere dökülmemektedir. (K48)

Bayraktar’da cin, peri ve şeytanın var olduğuna inanılmaktadır. Yıllardır anne babalarının bunların varlığına inandığı ve bunlarla uğraştığı söylenmektedir. Daha çok cin, peri ve şeytan gibi güçlerin şerrinden korunmak için dua ettikleri dile getirilmektedir. (K84)

Eskiden her işin başında besmele çekilmeden hiçbir işe başlanmaz, yere ekmek kırıntısı asla dökülmezdi. (K90)

Köyde define olduğuna inanıldığı gibi define kazanların buna ulaşmaya çalışırken çeşitli doğaüstü olaylar yaşadığı görülmektedir. Definelerin tılsımlandığı ve bunların ulaşılmaz hale gelmesinde şeytani güçlerin kullanıldığı belirtilmektedir. Tılsımlarken tabiattaki varlıklar kullanılmış. Kazma esnasında defineyi bazen boğanın, bazen yılanın bazen de arının koruduğuna yönelik tılsımlar kullanıldığı bilinmektedir. Gözle görülür biçimde bunlar insanları korkutup kaçırmada kullanılmış. (K96)

4.2.HALK HEKİMLİĞİ

Arı sokması

Balören, Bayraktar ve Mecidiye’de arı sokmasına karşı halk arasında yaygın olarak çamur sürülmesi tercih edilmektedir. (K2, K79, K109)

Kene yapışması

Balören ve Mecidiye’de vücuda giren kene ile ilgili iki değişik yöntem kullanılmaktadır. Birincisi kene yapışan yere kene çıkarıldıktan sonra sarımsak sürülmesi, ikincisi ise keneyi çıkarmak için kenenin yapıştığı yere kül sürülmesidir. (K3, K79)

Ateş Düşürme

Balören’de ateşi olan kişinin ateşlendiği bölgeye ceviz yaprağı koyulduğu gibi sirkeli bezler de hazırlanıp vücutta kullanılarak ateş düşürülmeye çalışılmaktadır. (K1)

Mecidiye’de ateşi düşürmek için sulak yerlerde yetişen kalabak otu ısıtma yöntemiyle sendirilerek ateşli bölgelere yerleştirilmekte ve ateşi düşürmede kullanılmaktadır. (K79)

Ağrılar

Balören’de karın ağrısına suya atılan kil karıştırılarak içilmekleyen baş ağrısı için okutulmanın iyi geldiği düşünülerek başı ağrıyan kişi kendisini dua okumayı bilen birine okutmaktadır. (K1)

Balören ve Bayraktar'da burkulma sonucu oluşan ağrılarda burkulmanın şiddetine göre değişen iki yöntem uygulanmaktadır. Çok ağrı varsa o bölgeye hayvanın yaş derisi sarılmaktayken çok ciddi bir ağrı yoksa zeytin ezilerek sürülmektedir. Böylelikle şiş varsa hem şiş inmekte hem de ağrı da geçmektedir. Göz ağrısına ise patates soyularak gözün üzerine konulmaktadır. (K12)

Mecidiye'de vücudun çeşitli yerlerinde bulunan ağrılar için zeytin ve soğan ezilerek bölgede bulunan sarı çamurla karıştırılıp kullanılmaktadır. Aynı zamanda taze kuzu derisi de ağrılı bölgeye sarılmaktadır. (K79)

Kulak Ağrısı

Balören'de kulak ağrısı için emzikli kadının sütü damlatılmaktadır. Eskiden kulağı ağrıyan çocuğun bir kadının dizlerine konulur: (K1)

"Anan gelin olmuş

Baban güvey olmuş

Gel çıkkkk."şekilinde birkaç kez tekrar eder ve çocuğun kulak ağrısı giderilmiştir. (K1)

Eskiden bizim buralarda Safiye vardı. Kulağı çınlayan, ağrıyan bir çocuk olduğunda ona götürürdük o dizlerine yatırır, mani söylerdi. Çocuğun ağrısı giderdi. (K3)

Kulağı ağrıyan kişinin kulağına çok az anne sütü akıtılarak ağrı tedavi edilmektedir. (K2)

Mecidiye ve Bayraktar'da emzikli kadının sütüne acı biberin çekirdeği eklenerek bekletilir ve çekirdekler çıkarıldıktan sonra süt kulağa damlatılmaktadır. (K79, K90)

Böbrek Taşı

Balören'de böbrek taşı için özellikle bol su içirilmekte ve böbrek taşı düşüren kişi çok fazla hareket ettirilmektedir. (K2)

Mecidiye’de böbrek taşı düşürmek için köyün dağlarında bulunan üvez otu kurutulup normal çay gibi kaynar suyla demlenir ve soğuduktan sonra bir su bardağı içilmektedir. Aynı zaman iki kilo keçi boynuzu dört kilo suda su yarıya ininceye kadar kaynatılıp içilmekte ve bu uygulamanın böbrek taşı düşürmeye iyi geldiği düşünülmektedir. (K79)

Bademcik Hastalığı

Balören’de bademciği şişen birine gargara yapıldığı gibi çevreden toplanıp yazdan kurutulan papatyaların kaynatılıp içirilmesi de bademcik hastalığında uygulanmaktadır. (K1)

Grip

Başta Mecidiye’de olmak üzere diğer köylerde de grip için zencefil, zerdeçal, karabiber ılık suda karıştırılarak içilmektedir. (K1, K79, K106)

İshal

Balören’de ishal için bir bardak gazozu aspirin konularak içilmekte ya da bol bol leblebi tüketilmektedir. (K1) Mecidiye’de ve Balören’de aynı zamanda bisküvi yedirilmekte, kahve içirilmekte, kızılıçık suyu tüketilmektedir. (K1, K79)

Burun Kanaması

Balören’de burnu kanayan kişiye burun kanamasını durdurmak için sigara içebilecek yaştaysa sigara içirilmektedir. (K2, K12)

Mecidiye’de eskiden burun kanaması için kişinin kafası geriye yatırılıp saçı çekilmekteyken şu an bu yöntem kullanılmamaktadır. (K79)

Kansere Karşı

Balören’de de Mecidiye’de de kansere karşı ısırgan otu kaynatılarak içirilmektedir. (K1, K79)

Kabakulak

Balören’de kabakulak olan kişinin şişen bölgesine kirli yün konulmaktadır. (K1)

Mecidiye’de kabakulak için salatalığın çekirdekli yeri çıkarılır ve dış kısmı şişen yere konulur. (K79)

Kireçlenme

Balören, Bayraktar ve Mecidiye’de kireçlenmesi olan kişi kireçlenme yaşadığı yere buz koymaktadır. (K1, K79, K106)

Öksürük

Balören’de öksürüğe kızılıcık kaynatılıp içirilmektedir. (K1)

Mecidiye’de boğaz ağrısına ve öksürüğe bir bardak ılık suya bir çay kaşığı elma sirkesi biraz limon suyu, iki kaşık arı balı ve tarçın karıştırılmakta ve içilmektedir. Aynı zamanda ayva yaprağı kaynatılarak içilmesi de eskiden beri kullanılan ve öksürüğe iyi geldiği düşünülen bir yöntemdir. (K79)

Bayraktar’da ebegümeci geçmişten günümüze sağlık açısından yaygın olarak tüketilmekte ve özellikle öksürüğe iyi geldiği düşünülmektedir. (K90)

Pişik

Balören’de pişiğe zeytin yağı ve limonu iyice karıştırıp krem kıvamı alındıktan sonra sürülmektedir. (K1, K2)

Mecidiye’de pişik için zeytin yağı kullanılmaktadır. (K79, K80)

Çıban ve Yara

Balören’de sinir otu ile yara ve çıban sarılarak iyileştirilmekle birlikte kara mancar otu ile de yaralar sarılabilmektedir. (K1) Kuru soğan ateşte pişirildikten sonra yaranın üzerine kapatılmaktadır. (K12)

Mecidiye’de çıbanın içini boşaltmakta sinir otu ve karabaş otu kullanılmaktadır. Bu otlar ısıtılarak sendirilmekte çıbanın üzerine koyulmaktadır. Böylelikle çıbanın içi boşaltılmaktadır. Mecidiye’de yara için ise soğan sendirilip sabun doğranarak birbirlerine karıştırılıp yaranın üzerine konulmaktadır. (K79)

Saçın Dökülmesi ve Saç Bakımı

Balören ve Bayraktar'da saçların bakımında en çok kil kullanılmaktadır. Saç yıkanmadan önce kil suyla karıştırılarak saça uygulanmakta sonra saç durulanmaktadır. (K12)

Mecidiye'de de saç dökülmesine ve saçın yumuşak olarak kalmasına kil kullanılmaktadır. (K79)

Romatizma

Balören başta olmak üzere Bayraktar ve Mecidiye'de romatizma olan bölgeye soğuk su ya da buz konularak tedavi uygulanmaktadır. (K1, K12, K79, K106)

Sarılık

Balören ve Bayraktar'da sarılık olan kişinin kulak arkası, dil altı ya da sırtından jiletle kesilir. (K1, K4, K106)

Mecidiye'de sarılık için yeni doğmuş çocuklara sarı tülbent örtülmekte iken yetişkinler için Balören'de olduğu gibi kulak arkası, dil altı ya da sırtlarından kesilme ve kan akıtılma yöntemi kullanılmaktadır. (K79)

Mide Ağrısı

Balören ve Bayraktar'da mide ağrısı olan kişiye taze nane çiğnetilmektedir. Cevizin yeşil kabuğunu da sabah aç karınla çiğneyip yutmak mide ağrısına iyi gelmektedir. (K1, K106)

Mecidiye'de mide ağrısı için sabah aç karınla çiğ patates suyu içilmektedir. Aynı zamanda muzla tarçın ve tahin iyice ezilip karıştırılarak da mide ağrısında tüketilmektedir. (K79)

Mayasıl

Balören ve Mecidiye'de mayasıl için kirpi eti pişirilmekte ve yedirilmektedir. (K4, K80)

Sırt Ağrısı

Balören, Bayraktar ve Mecidiye’de sırtı ağrıyan kişi sert bir zeminde yatırılmaktadır. Sırt ağrılarında bardak vurma yöntemi de kullanılmaktadır. (K12, K79)

4.3.HALK BAYTARLIĞI

Nazar

Balören’de hayvanları nazardan korumak amaçlı içtikleri suyu okutma yöntemi uygulandığı gibi okutulan su da hayvanların üzerine serpilebiliyor. Hayvanlara nazar boncuğu takma ya da çan takma çok eskilerde kalan bir yöntem olarak düşünülmektedir. (K6) Eskiden hayvanlara nazardan korunmaları amacıyla kına da yakılmakta ancak daha çok kurban olarak kesilecek hayvanlara kına yakma uygulanmakta idi. Kınayı hayvanların sırt bölgelerine büyük baş ya da küçük baş hayvan olarak ayırım yapmadan yakılmaktaymış. Hayvanın ayaklarına insan idrarı döküldüğü gibi idrarı hayvanların üzerine serpmek de uygulanan yöntemlerdendir. Özellikle memelerine gelmesine de dikkat edilmektedir. (K7, K9)

Bayraktar’da hayvanlar nazar olduğunda kepek okutulur ve okunmuş bu kepek hayvana yedirilir. (K89)

Mecidiye’de eski dönemlerde hayvanlar nazar olduğunda yemlerini okumak yaygınken şu an hayvancılık köy genelinde çok yaygın olmamakla birlikte halk baytarlığından ziyade modern uygulamalar söz konusudur. (K73, K74)

Kan Tutulması

Balören’de küçük baş hayvanın kanı tutulduğunda hayvan donuklaşır. Kulağı hafifçe kesilir, hayvan bundan sonra kendine gelmezse başka bir rahatsızlığı var demektir. (K6)

Bayraktar’da kanı tutulan hayvanın ya kulağı kesilir ya da işkembesi yandan delinir. (K89) Aynı uygulama Mecidiye’de de eski dönemlerde kullanılmıştır. (K78)

Dili Kırkma

Balören'de hayvanın yanağının yanlarında uzun uzun, sivri, sert şeyler çıkar. Dişin arasına girince hayvan geniş de getiremez bir şey de yiyemez. Bu sebepten makas yardımıyla kırkma yapılır. Kanamasının kesilmesi adına üzerine de tuzlama yapılır. (K6)

Bayraktar'da ve Mecidiye'de kesici bir alet yardımıyla hayvanın ağzında çıkan sivri şey kesilirken bu uygulama Bayraktar'da devam ederken Mecidiye'de devam etmemektedir. (K89, K78)

Kırık ve Çıkık

Balören'de büyük baş hayvanın kırığı olduğu durumda müdahale etmek zorken küçük baş hayvanın ayağına hamur sarılır, hamur bezle kapatılıp sarma işlemi devam eder. Hayvanın ayağının kırılan kısımları iki taraftan çıtalarla da tutturulur ve ayağın iyileşmesi beklenir. (K6)

Bayraktar'da büyükbaş hayvanın kırık yaşamasında yapılabilecek pek bir şey yokken küçükbaş için ise yumurta sarısı, zeytinyağı, rendelenmiş soğan karıştırılır, hayvanın kırılan yerine sürülür ve iki tarafına çıtalar sabitleyip iyice bez yardımıyla sarılır. Aynı zamanda hayvan çok da hareket ettirilmez. (K89)

Temre

Balören'de temre için kızgın yağa tuz atılır iyice kavrulduktan sonra biraz soğutulup kullanılır. Bazen de temre olan yer hafif kaşınır ve yara yapıldıktan sonra üzerine tuz dökülür. Arabalardan çıkan yağ da temre için kullanılabilir. (K6)

Bayraktar'da temre için yanık yağa tuz, kükürt, meşe kabuğunun külü, zeytinyağı katılarak iyice karıştırılır ve macundan biraz daha kıvamı hale getirilir. Temre olan yer kaşığı yardımıyla kanatılır. Kanatılan yere hazırlanan karışım iyileşene kadar sürülür. Aynı zamanda Kapaklı Pınar olarak adlandırılan yerin kükürtlü ve şifalı çamuru getirilip hayvanın yara olan yerlerine sürülmektedir. (K89)

Doğum Yapma

Balören'de özellikle doğum yapan hayvana ekmeğin içine konularak aspirin verilebiliyor. (K6)

Bayraktar'da hayvanın doğal yolla doğum yapmasının faydalı olacağı düşünülmektedir. İlk kez doğum yapacak hayvan sürekli gözetim altında tutulmakta ve doğum esnasında ayakları görülen hayvan birkaç kişinin yardımıyla tutulur ve çekilir. Bu uygulama Mecidiye'de de kullanılmaktadır. (K89, K78)

Kelebek Hastalığı

Balören'de kelebek hastalığına yakalanan hayvanın boğazının altında ya da iškembesinde kurtlar oluşur ve hayvanda öksürük yapar, hayvana sadece ilaç verilmektedir. (K6)

Bayraktar'da kelebek hastalığı için eskiden şeftalinin sürgünleri toplanır ve kaynatılıp soğutulurdu. Hayvana günde bir bardak içirilerek iyileşme sağlanırdı. (K89)

Karnın Şişme

Balören'de hayvanın karnı şişip gaz yaptığında karbonat, sirke, hamur mayası, ay çiçeği suya karıştırılır ve hayvana içirilir. Taze yonca yiyen hayvanda da gaz oluştuğu için hayvanın iškembesine doğru bıçak ya da sivri bir nesneyle yara açılarak gazının çıkması sağlanır. Aynı zamanda hayvanın makatından hortum sokularak da gaz çıkartılmaktadır. (K6)

Bayraktar'da karnı şişen hayvanın çok fazla yonca yediği ve artık zehirlenme boyutuna geldiği düşünülmektedir. Hayvanın bohça otunun çimlerinin kurusu kulağı kesilerek yerleştirilir. (K89)

Üşüme

Balören'de hayvanın burnu kurduğunda üşümüş olduğu düşünülür ve yeri eskiden altlarına döşek denen ağaç serilerek üzerine de saman atılıp sıcak tutulmaya çalışılmıştır. Üşüyen hayvana da aspirin verilmektedir. (K6)

Bayraktar'da soğuk alan bir hayvana bohça otu denilen bitkinin çimleri kurutularak kesilen kulağına doldururlar ve bir gece hayvan bu şekilde bekletilir. Sabah hayvanın daha iyi olduğu görülür. (K89)

Hayvan Sağma

Balören'de hayvan sağılmadan sıcak suyla memeleri yıkanır ve sıvı yağ sürülür. *Hem memeleri daha yumuşak olur hem de sinek de uzak durmuş olur.* (K7, K9)

Bayraktar'da bir hayvanın sağılmadan önce memeleri mutlaka yıkanmaktadır. Ancak sürekli dışarıda olan hayvanlar için memeleri yara aldığına sineklerden korumak adına vazelin ya da zeytin yağı hayvanın memelerine sürülmektedir. (K89)

4.4.HALK TAKVİMİ VE HALK METEOROLOJİSİ

Halk takvimi; insanların doğal olgularla toplumsal kurumlar ve olgular arasındaki uzun süreli deneyimlere dayalı ilişkilerin kurulduğu dinsel, tarihsel töresel eğitsel, inançsal, hukuksal, tarımsal, siyasal, ekonomik bağın anımsama görevini üstlenmiş olan zaman-hayat ilişkisinin bir dizgesi olarak tanımlanabilir⁷⁶.

Halkın yaygınlık kazanmış takvimlerden daha farklı olarak yılı bölümler; ayları ve günleri farklı bir biçimde adlandırır. Kimi zaman birimlerine kimi zaman doğal olaylara iyi ya da kötü özellikler yükler. Yaygın bir inanişaya göre uzun süreli deneyim ve bilgi birikiminin ürünü olan halk takvimlerine uymamak, onu gösterdiği doğrultuda hareket etmemek bireyin büyük zararlara uğramasına neden olur⁷⁷.

Balören, Bayraktar ve Mecidiye'de de halk takvimi ve meteorolojisiyle ilgili inaniş ve görüşler söz konusudur.

Balören'de ilkbahar, yaz, sonbahar, kış mevsimleri olduğu gibi ilkbahar ve yaz mevsimi arasında Hıdırellez olarak adlandırılan bir dönem söz konusudur. Marttan 6 Mayıs'a kadar ilkbahar diye adlandırılan dönem 6, 7 ve 8 Mayıs tarihleri Hıdırellez dönemi olarak geçmektedir. Yaz mevsimi 21 Haziran'da başlar ve 21

---

⁷⁶ KTB, 2008: s. 183.

⁷⁷ KTB, 2008: s. 183.

Eylül'e kadar devam etmektedir. 21 Eylül'den 21 Aralık'a kadar sonbahar mevsimidir. 21 Aralık'tan 21 Mart'a kadar ise kış mevsimidir. (K1)

Bizde mevsimler 21'inden 21'ine kadardır. (K1)

Balören'de nisan için abdul, şubat için gücük, temmuz ayı için orak, ağustos ve eylül ayları için harman, aralık ayı için kara kış isimleri de kullanılmaktadır. (K1)

Bayraktar'da Balören gibi dört mevsime verilen isimler olduğu gibi ilkbahar ve yaz mevsimi arası 6,7,8 Mayıs'ta Hıdırellez dönemi ismi verilmektedir. Aynı zamanda sonbahar mevsimi güz, kış mevsiminin aralık, ocak ayları karakış, şubat, mart ayları ise zemheri olarak adlandırılmaktadır. Bayraktar'da aralık, ocak ayları için karakış, ocak için karakış ve zemheri, şubat için gücük, nisan için abdul, temmuz için orak, ağustos için harman, kasım için koç salımı isimleri de kullanılmaktadır. (K82)

Orak ayında 15-20 kurban alınır ve Abdal Musa kurbanı olarak kesilir. Yağmur duasına çıkılır bunlar dede eşliğinde olur. (K82)

Biz mart için de zemheri deriz. Bereket olsun diye martta yağmur duası ederiz. (K82)

Bayraktar'da Kasım ayının 8'inden sonra doksan gün sayılarak şubat ayının başında kutlama amaçlı her evde yiyecek ve içecekler hazırlanır. Buna kış doksanı denir ve o gün eskiden beri yeni yıl gibi kutlanır. Şubat'ın 5'inde

Bizim yılbaşımızdır. (K116)

Mecidiye'de mevsimler aynen diğer üç köydeki gibi adlandırılır ve yine 6,7,8 Mayıs ise Hıdırellez olarak adlandırılır. Ocak için zemheri, şubat için gücük isimleri kullanılır. Yine sonbahar için güz ismi de kullanılmaktadır. (K79)

Balören, Bayraktar ve Mecidiye'de günler için özel bir isim kullanılmamakta günler pazar, pazartesi, salı, çarşamba, perşembe, cuma ve cumartesi olarak adlandırılmaktadır. (K1, K79, K82)

Balören, Bayraktar ve Mecidiye'de hava tahminleri için çeşitli görüşler söz konusudur. Balören'de Arpalık Köyü'nün kuzeybatısından ve Kesepınar'ın başında

duman olursa ve rüzgar batıya dönünce rahmet geleceğine inanılır. Bulutların Adapazarı'na dönmesi ise yine rahmetin geleceğine delalet eder. (K1)

Bulutlar Adı'ya çabanlar odiya. (K1)

Balören'de güneş batarken kızılılık olması kuraklık olacağına, ayva ağaçlarının tepeden yaprak dökmeye başlamasının da kışın sert geçeceğine dair ipucu verdiği düşünülmektedir. (K1)

Bayraktar'da yapılan en belirgin hava tahmini ayvanın çok olması kışın sert geçeceğine yöneliktir. Aynı zamanda Kartepe'nin alt taraflarında Adapazarı'na doğru kalın, beyaz, çok büyük bir bulutun ağır ağır yol alması 2-3 gün yağmur yağacağına işaret olarak adlandırılır. (K82)

Her mevsim bu bulut görülsün yeterli. 2-3 gün yağmur yağar. (K82)

Mecidiye'de muşmulanın ve hayvanın(ayva) fazla olması kışın yoğun geçeceğinin göstergesi sayılmaktadır. (K79)

Her üç köyde halk meteorolojisi ile atasözleri kullanılmaktadır. Bunlar:

Mart kapıdan baktırır yabayı küreği yaktırır. (K1, K79)

Kış geldi kılıç gibi evde bir yudum rakı yok. (K1)

Abrulun beşi gelince tozlandırır koca öküzün yollarını. (K1)

Abrulcuğum apıştı keçinin dudağı yere yapıştı. (K1)

Kork abrulun beşinden öküzü ayırır eşinden. (K1)

Gücük güc üzer, mart gön yüzer. (K1)

4.5. HALK MATEMATİĞİ

4.5.1. Halkın Ölçü ve Tartı Gereçleri

Balören, Bayraktar ve Mecidiye’de eskiden günümüze ekonomik faaliyet araöci olarak tarım ve hayvancılık yaygı olduğu için bunların ticaretinin yapımında çeşitli ölçü ve tartı gereçleri kullanılmaktadır. Bunların bir kısmı günümüzde yaygınlığını yitirmiştir.

Urupla

Tahıl ölçü gereci olmakla birlikte bir kiloya karşılık gelmektedir. Günümüzde kullanımı görülmemektedir.

Mucur

Dört kiloluk demirden yapılmış ölçme aracıdır.

Eskiden tahılları ölçerdik. (K1)

Şinik

Sekiz kiloluk ölçü birimi olmakla birlikte tahılları ölçmede, alım satım yapmakta kullanılmış ancak günümüzde kullanılmamaktadır.

Kile (Külek)

Tam olarak on altı kiloya karşılık gelmemekle birlikte tahıl ölçmede eskiden kullanılmıştır.

Dükkân Terazisi

Köylerin dükkanlarında eskiden beri kullanılan iki ayrı kefedenden oluşan demirden yapılmış ölçü aletidir.

Okka

Köylerde eskiden kullanılmış ancak günümüzde kullanılmayan tam ağırlığı 1283 gr olan ölçü birimidir.

Kilogram

Özellikle tarım ürünlerini tartmak amacıyla eskiden bugüne en yaygın şekilde kullanılan ölçü birimidir.

Şu an bunu kullanıyoruz. (K1)

El Terazisi

İki kefedden oluşan bir kola takılı genelde demirden yapılmış eskiden çok kullanılan tartı aletidir. Günümüzde kullanılmamaktadır.

4.6.HALK TARIM VE HAYVANCILIĞI

Balören, Bayraktar ve Mecidiye’de köy halkı tarım ve hayvancılıkla uğraşmakta ancak erkeklerin şehir merkezlerinde çeşitli fabrika, kamu kuruluşu gibi yerlerde çalıştığı da olmaktadır.

Balören Köyü Tarım ve Hayvancılığı

Balören’de köyün dışına çalışmaya giden insanlar olduğu gibi bu insanlar ve hiç şehir merkezine çalışmaya gitmeyenler köy içinde bağ, bahçe ve tarla ile ilgilenilmektedir. Köyde yetiştirilen tarım ürünleri buğday, mısır, arpa, yulaf, fiğ, fındık ve cevizdir. Bu ürünlerin satımı gerçekleştirilerek gelir elde edilmektedir. Ancak daha çok köy halkının köyün dışına pazarlara götürüp satmasından ziyade köylere gelip alınarak satış gerçekleştirilmektedir. Aynı zamanda köyde büyük baş hayvancılık, küçük baş hayvancılık ve kümes hayvancılığı yapılmaktadır. Küçük baş ve büyük baş hayvancılıktan gelir elde edilirken kümes hayvancılığı hane halkının ihtiyaçlarını gidermek için yapılmaktadır. Büyük baş ve küçük baş hayvanların eti ve sütü satılmaktadır. Özellikle hayvancılık için ceplerle anlaşılmakta ve köy halkı bunu satmak için onlarla irtibata geçmektedir. (K12, K20, K21, K24)

F59. Balören köyü tarım ve hayvancılık

Bayraktar Köyü Tarım ve Hayvancılığı

Bayraktar'da tarım da hayvancılıkta dışarıda çalışanların yanında azımsanmayacak kadar yoğun olup tarımda modern koşullar kullanılmaktadır. Ürünler bizzat köylünün pazarlarda satmasının yanında hallere de gönderilmektedir. Köy halkı tarımda mevsimine göre tüm sebze ve meyveleri yetiştirmektedir. Tarlalar ekip biçildiği gibi seracılık da köyde oldukça yaygındır. Köyde her tür yeşillik yetiştirilmekte ve mevsimine göre domates, biber, patlıcan ve akla yelebilecek tüm yeşillikler ekilmektedir. Ağaç olarak satıştan ziyade hane halkının ihtiyaçlarına yetebilecek kadar elma, armut, ceviz, kiraz bulunmaktadır. (K86, K88, K89, K94, K100, K113)

Bizim köyün çitime kavunu çok meşhurdu. Otuz kırk yıldır yetiştirmiyoruz. Bölüm bölüm olurdu kavunumuz. (K83)

Bizim köyde okumuş çoktur ama okuyanlarımız baba ocağına gelir; bağında bahçesinde de çalışır. (K114)

Köylerde yetiştirilen sebzeler özellikle köy halkının hallerden gelip satış yapmasının yanı sıra köy halkının pazarlarda satış yapmasıyla sağlanmaktadır.

F60. Bayraktar köyü pazarda satılacak ürünleri hazırlama

Bayraktarın eskiden günümüze gelen en önemli meyvesi Bayraktar karpuzudur.

F61. Bayraktar köyü ekonomik faaliyet alanı ve üretilen ürün

F62. Bayraktar köyü hayvancılık

Bayraktar'da hayvancılık küçük ve büyük baş olarak gerçekleşmekle birlikte hem etinin satımı hem de yumurtasının satımıyla kümes hayvancılığı olmak üzere üç koldan yürütülür. (K105, K111)

Kasaplarla yapılan anlaşmalarla hayvan satışı gerçekleşiyor. (K114)

F63. Bayraktar seracılık

Bayraktar'da en yaygın tarım faaliyetleri neredeyse tüm köyü kaplayacak şekilde hazırlanmış seralar içerisinde yetiştirilen ürünler üzerindedir. Seracılık tarımla uğraşan neredeyse tüm hanelerde gerçekleştirilmektedir.

Mecidiye Köyü Tarım ve Hayvancılığı

Mecidiye'de ekonomik olarak geçmişte yoğun olarak tarım, hayvancılık ve bahçe işleri yoğun olarak gerçekleştirilirken günümüzde emekliye ayrılmış köylülerin tekrar köylerine gelerek yerleşmesiyle emekli halkın yoğun olduğu bir hâl almıştır. Ancak özellikle köyde kivi, elma, armut, Trabzon hurması, nar, mısır, fındık yetiştirilmekte ve en çok gelir fındıktan elde edilmektedir. Köyde büyük ve küçük baş hayvancılık yapılmakta ancak her evde görülmemektedir. Kümes hayvancılığında ise gelir elde edilmektedir. Özellikle bazı hanelerde 250 tavuğu olan ve yumurtasının satışından gelir elde edenler de bulunmaktadır. Aynı zamanda tavuklar da satılabilmektedir. (K67, K70, K74, K78)

F64. Mecidiye köyü fındık ürünü

F65. Mecidiye köyü hayvancılık

Bizim köyde fındık en çok üretiliyor. (K77)

Köylerde Tarım ve Hayvancılıkta kullanılan Araç-Gereçler

Döven

Balören, Bayraktar ve Mecidiye’de geçmiş dönemlerde kullanılan döven, harman yerinde işlev görüp ve ön kısmına iki öküz, at ya da eşek koşularak ekinin üzerinde dolaştırılarak taneleri ayırmaktaymış.

Boyunduruk

Köylerde eski dönemlerde kullanılan şu an aktif halde kullanılmayan boyunduruğun kullanım alanı çift süren veya kağnyaya koşulan hayvanların yük taşımaları için boyunlarına geçirilen ağaçtan yapılan bir tür çemberdir.

Kağny

Şu an köylerde işlevsel olarak kullanılmayan kağny eski dönemlerde insan ve yük taşımada kullanılmış aynı zamanda harman zamanı biçilen ürünleri harman yerine taşımada da önemli iş görmüştür.

Saban

Saban, köylerde toprağın alt üst edilmesinde hayvanların boyunduruk takılarak çekmeleri ve altında bulunan demirle toprağı işlediğı bir tarım aletidir.

Halka

Halka, kağny ya da arabaya yüklenen ekinlerin organlarının sağlamlaştırılmasında kullanılmaktaymış.

Pulluk

At, öküz gibi hayvanlara koşulan ve ekilmeden önceki toprağı kazmaya yarayan demirden yapılan bir tarım aletidir.

F66. Öküzle sürülen bayırda kullanılan çift yönlü pulluk

F67. Tek yönlü pulluk

Keser

Bazı bölgelerde çapa yapmak amacıyla da kullanıldığından çapa ismiyle de anılmakta olan keser demir ve tahta bölümden oluşmakta ve demir kısmın sivri bölümüyle çapa, dal kesme ve budama amacıyla kullanılırken düz kısmı çivi çakma amacıyla kullanılmış ve hâlâ kullanılmaktadır. Ayrıca çivileri sökmek amacıyla kullanılan delikli bölümü de bulunmaktadır.

Çapa

Çapa, ağaç bir sapa demir ucun takılmasıyla toprağı kazmak, düzeltmek ve yabancı otları temizlemek amacıyla kullanılmaktadır.

F68. Çapa

Yaba

Köylerde eski dönemlerde kullanılan yaba, ekinleri rüzgâra karşı savurarak tanelerini ayırmada kullanılmıştır.

Dirgen

Köylerde biçilen ekinin toplanması ve yayılmasında kullanılmış çatala benzeyen ucu metal sapı tahta tarım aletidir.

F69. Dirgen

Anadut

Anadut, biçilen ürünlerin bir kenara toplanması ve taşıma araçlarına yüklenmesinde kullanılmış genelde tahta âmâ bazı yörelerde demir olanları da bulunmuş tarım aletidir.

Tırmık

Tırmık; ucu tarağa benzeyen, tahtadan yapılmış, toprağın taşını ve çöpünü temizlemede kullanılmış tarım aletidir.

F70. Tırmık

F71. Süs haline getirilmiş eski bir tırmık

F72. Modern tırmık

Orak

Orak, bir sapın keskin yarı çember biçimindeki demir kısmıyla ekinlerin biçilmesinde kullanılan bir tarım aletidir.

F73. Orak

Tırpan

Tırpan uzun saplı bitkileri biçmede kullanılan tarım aletidir.

F74. Tırpan

Bıçkı

Bıçkı, daha çok bağ ve bahçelerde kullanılan ve budama işlerinde, ot temizlemede kullanılan araçtır.

Kurt Kapanı

Köye inen kurtları yakalamak amacıyla kullanılan bir araçtır.

Fare Kapanı

Fare ve sıçanları yakalamak amacıyla ucuna peynir koyulup fareyi ve sıçanı sıkıştıran bir araçtır.

Hıltar

Çoban köpeklerine takılan kurt ya da başka bir köpekle boğuşma sırasında boynundan yara almamasını sağlayan ve hayvana güç kazandıran uçları sivri demirden oluşan araçtır.

Buğnek

Danaların analarını emmesini önlemek amacıyla ağızlarına veya burunlarına takılan uçları sivri demirden olan araçtır.

Zikke

Büyükbaş hayvanların yularlarının bağlandığı ucu toprağa çakılan araçtır.

Kırbaç

Atı yönlendirmek için kullanılan ince derilerin örülmesiyle oluşan kısa saplı bir araçtır.

Kaşığı

Hayvanları tımar etmek amacıyla kullanılan, dişleri olan araçtır.

Üzengi

Demirden yapılmış, hayvanın üzerine çıkarken ayağın konulmasına yarayan düz demir bir araçtır.

Yular

Hayvanı bir yere sabitlemek ya da bir yerden bir yere götürmekte kullanılan, hayvanın başına takılan araçtır.

Gem

Atı yönlendirmek amacıyla kullanılan ve atın ağzına takılan demir araca denir.

Köstek

At, eşek, sığır gibi hayvanların otlatma esnasında uzaklaşmalarını önlemek için ayaklarına takılan araçtır.

F75. Köstek

Çan (Zil)

Hayvanların boynuna takılarak ses çıkartmasını ve hayvanın takibini kolaylaştıran araçtır.

At ve İnek Süsü

At ve ineklere takılan çeşitli boncuk ve iplerden oluşan süs eşyasıdır.

Heybe

Binek hayvanların eyeri üzerine konulan ve içinde eşya taşınan halı ve kilimden yapılabilen araçtır.

Semer

At ve eşek gibi hayvanların sırtına yerleştirilen bir araçtır.

Soku Takımları

Soku taşı ve soku tokmakları buğday, pirinç gibi ürünlerin dövülmesinde kullanılan araçlardır.

El Değirmeni

Ortası delik bir yanına kalın sopa sabitlenmiş olan iki yuvarlak taş arasında bulgur öğütmeye yarayan araçtır.

Kalbur

Tahıl gibi ürünleri eleme işleminde kullanılan araçtır.

Gözer

Büyük harman ve hububat kalburları olarak kullanılmıştır.

Bel

Bağ ve bahçe işlerinde toprağı havalandırmak amacıyla ucu demirden sapı tahtadan yapılan araçtır.

F76. Bel

Külte Votor

Toprağı açmak ve buğday ekmek için kullanılan modern tarım aletidir. Bayraktar'da kültü votor olarak tanınmaktadır.

F77. Kulte votor

Galignani

Ot toplama ve balya yapma amacıyla kullanılan modern tarım aletidir. Bayraktar'da gali gali olarak adlandırılmaktadır.

F78. Galignani

Diskaro

Buğday ekmek amacıyla kullanılan modern tarım aletidir. Bayraktar'da dızgara olarak adlandırılmaktadır.

F79. Diskaro

Traktör Kepçesi

Tarlaya gübre atmak ve tarla yolunu açmak için kullanılan modern tarım aletidir.

F80. Traktör kepçesi

Santrafiş

Tarlayı sulamakta kullanılan modern su motorudur.

F81. Santrafis

Taral

Tarlayı ve bahçeyi ilaçlamada kullanılan modern tarım aletidir.

F82. Taral

4.7.HALK MİMARİSİ

4.7.1. Konutlar ve Yapım Teknikleri

Konut, insanoğlunun hayatını korunaklı bir şekilde devam ettirebileceği yerler olmakla birlikte araç gereçlerini ve hayvanlarını da muhafaza ettiği yerlerdir. Köylerde konutlar daha çok yaşam biçimlerine göre şekillenmekte ve iklim, bitki

örtüsü gibi doğal koşulların da etkisiyle imarı gerçekleşmektedir. Araştırma konusu olan Balören, Bayraktar ve Mecidiye’de mimarî yapı da bu özelliklerden etkilenecek oluşturulmuştur.

Balören Bayraktar ve Mecidiye’de ahşap ev yapımı eski dönemlerde yaygınlık gösterirken taş evlerin üzerine tahtaların arasına tuğla döşeyerek üzerinin toprakla sıvanması ile oluşturulan evler de bulunmaktaydı. Günümüzde de kullanım halinde bu tarzda evlere rastlamak mümkündür.

Araştırmanın ilk köyü olan Balören’de mimari yapı günümüz koşullarına uygun modern evlerden oluşmaktadır. Genel olarak tek katlı ev çok bulunmamakta evler aile bireylerine evlendiklerinde de oturabilmeleri amacıyla birkaç katlı yapılmaktadır. Eskiden ise çandı adı verilen iki katlı evlerden oluşmaktaymış. Çandılar kalın uzun meşeler olup kare şeklinde bu meşelerin oluşturduğu ve aralarına kara tuğla adı verilen tuğlaların yerleştirilmesiyle yapılması uzun zaman alan sağlam evlerden oluşmuş. Meşe ağaçlarını düzgün kesmek için çırıp ipini siyah boyaya batırıp iki uçtan düzgünce uzatıp kerane ile kesilirmiş. (K1, K28, K30).

Deprem zamanı o evlerden vardı ama o kadar sağlam yapılmış ki hiç yıkılmamıştı bir tuğlası bile. Ama deprem sonrası tek tek yıktılar o evleri (K1).

F83. Balören köyü eski ev

Bayraktar'da evler Balören'deki gibi eskiden büyük ailelerin yaşayabilecekleri koşullarda ve genişlikte inşa edilmiş. İki katlı, ağaçtan, üç tahtanın arasına örmelik adı verilen ve üzeri çamurla sıvanmış evler ailelerin yaşamına uygun hale getirilmekteymiş. Bu evler kara çivi denilen çivilerle tutturulur ve sağlam olmakla birlikte deprem de dahi yıkılmayacağı düşünülürmüş.

F84. Bayraktar köyü ev yapımında kullanılan kara çivi

Bayraktar'da evler Balören'de olduğu gibi iki katlı olup ağaçların arasına kırmızı tuğlaların dizilmesiyle inşa edilip üzerine çamurla sıvanın yapılmasıyla şekillendirilirmiş. Özellikle de Balören, Bayraktar ve Mecidiye'de yaygın olan bu evlerin kapıları ve pencereleri ise tahtadan yapılmaktaymış. (K1, K115, K116)

F85. Bayraktar Köyü eski ev

F86. Bayraktar köyü eski ev girişi

Her üç köyde de evlerin giriş kapıları şimdiki kapılardan geniş tutulmuş ki tarım malzemelerini rahat taşıyabilsinler. (K1, K115, K116)

F87. Bayraktar köyü kullanılmakta olan eski ev

F88. Bayraktar köyü eski ev çevresi

Balören, Bayraktar ve Mecidiye’de evlerin içinde Şu an elektrik ve su bulunurken eskiden su ve elektrik bulunmazmıŐ. (K1, K115, K116) Su köy eŐmelerinden bakır kaplarla taŐmırken aydınlanma amacıyla gaz lambaları kullanılmış. (K1, K115, K116)

F89. Balören köyü eski ev girişi tahta kapı

F90. Bayraktar köyü modern yapılan ilk bina örneği

Balören, Bayraktar ve Mecidiye’de modern teknolojiyle yapılan beton evlerin alt kısımları tarım ve hayvancılıkla uğraşan hanelere uygun olarak malzemelerini koyabilecekleri yerler şeklinde dizayn edilmektedir.

F91. Balören köyü modern bina

Köylerde evler geniş aile yapısına uygun olarak inşa edilmekte evlenen çocuklara birer oda verilme geleneği yerine birer ev verilme geleneği yaygınlık kazanmıştır.

4.7.2. Ev İçi Mimarî ve Dekorasyon

Balören, Bayraktar ve Mecidiye’de evler eskiden iki katlı imar edilmekte ve hayat adı verilen alt kat aile bireylerinin yaşadığı yer olmaktan çok hayvanların yaşadığı, kağrı arabalarının koyulduğu, saban ve pullukların bulunduğu yerler olarak kullanılmaktaymış. Üst kat ise aile bireylerinin oturduğu odalardan oluşmuş. Evin ortasında ocak bulunmakta, bu ocaklarda yemek yapılmakta aynı zamanda aile bireylerinin de ısınması sağlanmaktaymış. Aynı zamanda ocağın hemen yanında erzakları saklamak için de erzaklık yapılmış (K1, K82. K116)

F92. Balören köyü eski ev içindeki ocak ve yanındaki erzaklık

Evin mutfak bölümü üst katta kapı ayrı bir şekilde ayrılmış olmadan salonla iç içe olmuştur. Mutfaktaki tezgahlar kimi evlerde olmuştur kiminde yokmuş. Su ise kesinlikle bakırlarla köy çeşmelerinden getirilerek taşınmıştır. Çünkü evlerin içerisinde su bulunmamaktaymış. Evde kap kacakların koyulması için ise sergenler bulunmakta ve ev halkının kılık kıyafetlerini veya başka asılması gereken nesnelere asabilmek için mutfak kısmının dışına odalara gegeklere asarlarmış. (K1, K2, K32, K39, K50)

F93. Balören köyü eski ev içindeki tahta merdiven

Köylerde iki katlı olan eski evlerin alt kısmından üst kısmına doğru ahşap merdivenler kullanılmakta ve ailenin yaşam alanlarına çıkış söz konusuymuş. Aynı zamanda evlerin çatı bölümleri de tahtalar yardımıyla kapatılmaktaymış. Modern evlerde ise bu uygulama artık söz konusu değil beton evler söz konusudur. (K1, K115, K116)

F94. Balören köyü eski ev içindeki mutfak

F95. Balören köyü eski evin içindeki koridoru

Balören, Bayraktar ve Mecidiye’de evlerin alt katında hayvanlar için bir yer, samanlık ve ambar adı verilen yerler bulunmakta, üst katta ise aile bireylerinin oturma alanları yer almaktadır. Evlerin pencere bölümleri de iki ayrı tarafa açılan, tahtadan yapılan oluşmaktadır. (K87, K102)

Akşamdan pencereler kapatılır, sabahtan ev havalsın diye açılır. (K83)

Evlerin üst katında içer oda adı verilen bölüm ortak alan olarak kullanılmakta ve burada evin ısınmasını, yemeklerin pişirilmesini sağlayan şimdilerin şöminesine benzeyen ama ona nazaran açık olan ocak yer almaktadır. Bu ocakların arkası tuğlalı olup içinde kütük yakılarak hem ısınmada hem de yemek pişirilen yer olarak işlevini yerine getirmektedir. Evin erzakları yine içer oda adı verilen yerde duvara çivilenmiş tahtadan yapılan sergen adı verilen yerlerde muhafaza edilmektedir. (K87, K96, K101)

F96. Balören köyü eski ev içer oda

İçer odada yerler içerler akşam olunca odalarına geçerler. (K83)

Hiçbir eşya burada bozulmaz yeri gelir mayıs ayında geçen yıldan kalan kavun yenir ve çekirdeği tarlaya ekilir. (K83) Kavunlar hiçbir uygulamaya tâbî tutulmadan bozulmazmış. (K83)

F97. Balören köyü eski evin alt tarafında ambar olarak kullanılan yer

Aynı zamanda Bayraktar'da eski evlerin alt katında bulunan ambarlarda eskiden arpa, buğday gibi ürünleri bulunmuş. Ancak samanlık da burada yer almaktaymış. Samanlıkta mertek şeklinde çakılı çivilere tütünler asılır ve bu şekilde kurutulmuş. Ancak şu an tütün üretimi köyde yapılmamaktadır. Evlerin üst kısmı olan yaşam alanlarında ipek böcekçiliği yapılmakta ve bu dönemden kalma köyde hala dut ağaçları bulunmaktadır. Evde bakılma sebebi havadar, temiz ve koku olmayan yerlerde bakılmasıdır. (K83, K87, K92, K96) Köylerdeki ambarlar ise evin durumuna göre değişiklik göstermekte ve hem alta hem üstte olabilmekteymiş. (K83)

F98. Balören köyü eski ev ambarının düzeni

F99. Ambardaki gegekler

F100. Ambardaki odunluk

Köylerde eskiden tuvalet evlerde dışarıda olmayıp evin aile bireylerinin oturduğu bölümünde yapılmakta kuyulara bağlanmadan dışarıya akarak sağlanırmış. Daha sonra ise kuyular açılmış ve kuyulara bağlantı sağlanmış şimdi ise kanalizasyona bağlanmıştır. (K1, K47, K83)

Köylerde banyo tuvalet gibi evlerin içinde olup ocağın üzerinde su ısıtılarak yıkanma ihtiyacının giderilmesiyle olmuştur. (K1, K47, K83)

Araştırma konusu olan üç köyde de elektrik eski dönemlerde olmayıp aydınlatma amacıyla önceleri ters huni şeklinde, sac ve tenekeden yapılmış, alt kısmındaki hazneye gaz yağı konularak yanan, idare ismi verilen aydınlatma aracı kullanılmıştır. Sonraki aşamada ise, içinde sıvı bir yağ ve fitil bulunan kaptan oluşmuş kandiller kullanılmıştır. Daha sonra piknik tüpüne monte edilen ışık verici lüks adı verilen aletin kullanılması başlamıştır. Şu an ise her evde elektrik bulunmaktadır. (K1, K101, K115)

4.7.3. Fırınlara ve Diğer Ekmek Pişirme Alanları

Balören, Bayraktar ve Mecidiye’de tüm köylerde olduğu gibi kadınların ekmeklerini yapabilecekleri özel alanlar söz konusu. Ancak Mecidiye’de bu uygulama çok yaygın değil. Eskiden köy halkının kendi imkanları doğrultusunda topraktan yapılan ve odunla yanması sağlanan fırınlar söz konusuysen şu an belediye tarafından yapılan ve köy halkının ortak kullanımına açılan fırınlar köylerde bulunmaktadır.

F101. Bayraktar köyü topraktan yapılmış eski fırın

F102. Balören köyü belediye tarafından yapılan yeni fırın

4.7.4. Çeşmeler

Balören, Bayraktar ve Mecidiye’de su kullanımı için köylülerin kendi emekleri ile açabildikleri kuyularla sağlanırken şu an her evde su var. Kuyular sonrası köylerde ortak kullanılan köy çeşmeleri yapılmakta ve su ihtiyacı buralardan sağlanırmış. Toplu kullanılan köy çeşmeleri hâlâ bulunmakta ancak ihtiyaç dahilinde

kullanılmaktadırlar. (K1, K44, K20, K56, KK90) Bayraktar'da eskiden kalma su kuyuları tarlada toplanan ürünlerin temizliği için kullanılabilir.

F103. Bayraktar köyü eski kuyu

F104. Bayraktar köyünün su ihtiyacını eskiden gideren kuyu

F105. Bayraktar Köyü'nde evlere su gelinceye kadar köyün su temin ettiği su kuyusu

4.7.5. İbadethaneler

Balören, Bayraktar ve Mecidiye köyleri Alevî köyleri oldukları için köylerde caminin yanında cemevleri de bulunan köylerdir. Balören köyündeki cemevi aktif bir şekilde faaliyette bulunmakta ve yapılış tarihi 2006 olarak bilinmektedir. Dönemin Belediye Başkanı Hikmet Erenkaya köyü ziyareti sırasında köylülere cemevi yapılacağına dair bir söz vermiş ve akabinde maddi destek de vererek belediye tarafından cemevi inşaatı yapılmıştır. Balören'de aynı zamanda cami de bulunmakta ve hizmet vermektedir.

F106. Balören Köyü Cemevi girişı

F107. Balören köyündeki cemevinin cem yapılma alanı

F108. Balören köyündeki cemevinin mutfağı

Araştırma konusu olan Bayraktar'da cemevi ve cami bir arada bulunmakta ve cemevini köy halkı kendi aralarında topladıkları paralarla yaptırmışlardır. Cem evi o günden bu yana aktif faaliyette bulunmaktadır. Cemevinin inşaatına 1990'da başlanmış ancak 1992'de cemevi faaliyete geçebilmiştir.

F109. Bayraktar Köyü Cemevi

F110. Bayraktar Köyü Camii

Araştırmaya kaynaklık eden bir diğer köy Mecidiye’de cami ve cemevi diğer köylerde olduğu gibi bir arada bulunmaktadır. Mecidiye’de bulunan cemevinin yapışına 1989’da başlanmış ancak hâlâ cem evinin yapımı devam etmektedir. Köy halkının kendi aralarında topladıkları paralarla yapılan cemevinin son dönemde yere döşenen halı ücretini belediye karşılamıştır.

F111. Mecidiye Köyü Camii

F112. Mecidiye köyündeki cemevinin içi

4.7.6. Hayvan Barınakları ve Samanlıklar

Balören, Bayraktar ve Mecidiye’de Anadolu’nun pek çok köyünde olduğu gibi tarım ve hayvancılıkla uğraştıkları için evlerinin yan taraflarına köylülerin yaptırdıkları her hanenin kendine ait ahırları, kümesleri bulunmaktadır. Eskiden evlerinin altlarınının daha çok bu amaçla kullanıldığını söyleyen köylüler şu an bile inşa edilen evlerinin alt kısımlarını bağda bahçede topladıkları ürünleri ve tarım aletlerini koyabilecekleri yerler şeklinde değerlendirmektedirler.

Bizim köyde hayvanları da evlerin altına koyardık evler daha sıcak olurdu.

(K1)

F113. Bayraktar köyü samanlık

F114. Bayraktar köyündeki ahır içi

F115. Bayraktar köyü ahır girişi

4.8.HALK MUTFAĞI

4.8.1.Mutfak Araç ve Gereçleri

İspirto Ocağı

İspirto olarak adlandırılan etil alkolle yanan ve hem ısınmada hem de mutfakta daha önceden pişmiş yemeklerin sıcak kalmasını sağlayan bir araçtır.

Gaz Ocağı

Yemek pişirmede kullanılan gaz yağıyla yanan bir pişirme aracıdır.

Mangal

İçerisine kömür konularak özellikle odaların ısıtılmasında kullanılmış bir araçtır.

Satır

Bıçak gibi bir aletin kesemediği daha sert gıda malzemeleri parçalamada kullanılan mutfak aracıdır.

Şimşir Kaşık

Yemek içme amacıyla şimşirden yapılan kaşık türüdür.

Bizim çocukluğumuzda bu kaşıklarla yemek yerdik. (K79)

Terek

Ağaçtan yapılmış olan ve mutfak gereçlerini düzenle içinde saklamaya yarayan eski bir mutfak gereçidir.

Sofra Tahtası

Köylerde yerde yemek yerken üç ayaklı tahtadan yapılan ve masa görevi gören tahta araçtır.

F116. Sofra tahtası

Güğüm

Güğüm; boyun kısmı uzun, ağzında kapağı olan su taşımaya ve ısıtma yarayan bir araç olarak kullanılmaktadır.

F117. Güğüm

Maşrapa

Su ve ayran içmek için kullanılan bir mutfak gereciyken şu an kullanılmamaktadır.

F118. Maşrapa ve yemek yemede eskiden kullanılan kaplar

Sitil

Sitil; su taşımada kullanılan bir araç olarak görülmekte iken şu an işlevselliğini yitirmiş durumdadır.

F119. Sital

Helke (Bakraç)

Helke; bakırdan yapılmakla birlikte özellikle Bayraktar'da eski dönemlerde köyün kendi adını taşıyan yoğurtlarının mayalanıp satılmasında kullanılan bir araçken artık işlevini yitirmiştir.

F120.Helke

Sini

Sini; sofraya temek taşımak ve üzerinde de yemek yemek amacıyla hâlâ kullanılan bir araçtır.

F121. Sini

Yayık

Eski dönemlerde tereyağı elde etmek için sütün içine konularak içindeki sütün tokmakla dövüldüğü bir araç olarak kullanılmıştır.

Süt Süzgeci

Eğilerek yassılaştırılmış etrafına tülbent geçirilerek kullanılan süt süzme aracı olarak eski dönemlerde kullanılmış bir araçtır.

Süt Süzeği

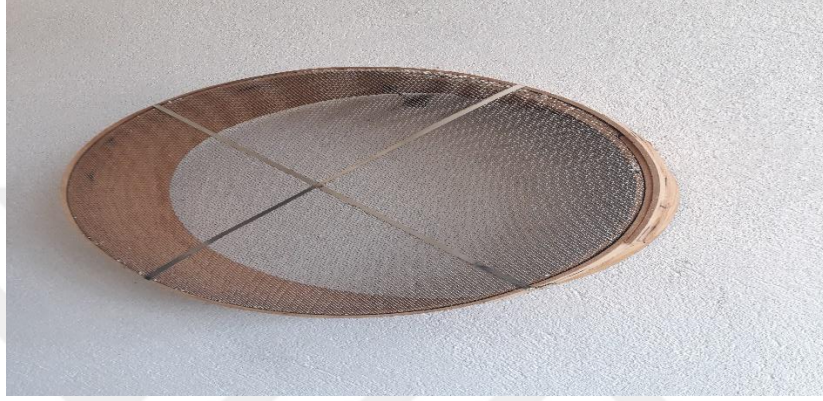
Ortası delik bir tahtaya gerilen tülbent ile sütü süzmeye yarayan bir araç olarak eski dönemlerde kullanılmış bir araçtır.

Hamur Teknesi

Hamur yoğurmak için tahtanın içi oyularak yapılmış bir mutfak aracıdır.

Elek

Özellikle un elemek için kullanılan etrafı ağaç içine ince tel geçirilmiş bir mutfak aracıdır.

F122. Elek

Elsıyran

Hamur teknesinin içindeki hamurları iyice sıyırmak amacıyla kullanılmış bir mutfak aracıdır.

Sacayağı

Üç ayağı bulunan ve demirden yapılan bu araçla eskiden üzerine konulan kaplar vasıtasıyla yemek pişirme sağlanırmış.

F123. Sacayağı

Attırgaç

Pişmesi için hazırlanmış yufkanın sac üzerine konulmasını ve sac üzerinde pişirilirken çevrilmesini sağlayan araç olarak kullanılmıştır.

F124. Fırına ekmek atmak amaçlı kullanılan attırgaç

Oklava

Hamur açmak amacıyla silindir şeklinde tahtadan yapılmış bir mutfak aracıdır.

Sac

Demirden yayvan biçiminde yapılmış üzerinde hamurdan yapılan ekmek ve gözleme gibi yiyecekleri pişirmeye yarayan araçtır

4.8.2. Kutsal ve Törensel Yemekler

Keşkek

Buğday dibekte dövüldükten sonra sıcak suyla pişirilir baharatlarıyla büyük kazanlarda pişirilerek dağıtılır. Balören ve Mecidiye’de yapılır ancak Bayraktar’da keşkek bulunmamaktadır. (K2, K80)

F125. Balören köyü keşkek dağıtımı

Aşure

On iki tane değişik malzemeyle hazırlanan tatlı türüdür. İçine elma, buğday, kuru üzüm, kuş üzümü, tuz, şeker, nohut, fasulye, fıstık, fındık, ceviz vs. üzerine dağıtılırken tarçın ve narla da süsleme ve tatlandırma yapılarak servis edilir. Tüm köyler de yapılmaktadır. (K2, K80, K90)

F126. Balören köyü aşure dağıtımı

Lokum

Yağ, un, tuz kuru maya, su ile yoğrulup mayalandıktan sonra sadesi, cevizlisi ya da peynirlisi yapılan hamur işi türüdür. Lokum özellikle özel günlerde yapılmakta ve taş fırınlarda üç köyde de pişirilmektedir. Özellikle Balören'de özel günlerde yapılır. Mecidiye ve Bayraktar'da da yapılmaktadır. (K2, K3, K80,

F127. Fırında pişmekte olan lokum

Gözleme

Hamur oklavalarla ince ince açıldıktan sonra içine tercihe göre peynir, patates, mancar konularak yapılan bir hamur işi. Her üç köyde de yaygın olarak yapılmaktadır. (K9)

F128. Balören köyü gözleme hazırlığı

Kabaklı Kıvrıma

Rendelenen balkabağı şekerle karıştırılarak iç harç olarak hazırlanır. Yufkaların içine serpilmiş iç harçla kıvrılarak şekil verilir ve fırınlanır. Fırından çıkan bu hamurlu tatlıya şerbet dökülür ve şerbeti çekmesi beklenir. Üç köyde de yapılmaktadır.

Mancarlı Pide

Mayalanan hamuru mancar adı verilen köylerde yetişen çeşitli otlarla fırında pişirilen bir çeşit hamur işidir. Balören, Bayraktar ve Mecidiye'de de yapılmaktadır.

F129. Bayraktar köyü mancarlı pidesi

Helva

Un yağda kavrulduktan sonra üzerine şerbeti dökülerek hazırlanan tatlı türüdür. Balören, Bayraktar ve Mecidiye’de de yapılmaktadır. (K3, K57, K59, K76, 102)

4.8.3. Diğer Yemekler

Ekmek

Tekne içine un, su, kuru maya, tuz bir de ana mayasını koyarak mayalanan hamurun köy fırınlarında odun ateşiyle pişmesiyle hazırlanır. Bu ekmekler daha çok Balören ve Bayraktar’da yapılmaktadır. (K3, K57, K59, K76, 102)

F130. Balören köyü fırında pişen ekmekler

Makarna

Un, su ve tuza özellikle yumurta kırılarak hazırlanan hamur sac üzerinde pişirilir ve kesilerek hazırlanır. Makarna hazırlıkları her üç köyde de yazdan yapılır ve kışın yenmek üzere saklama kaplarında muhafaza edilir.

F131. Balören köyü hazırlanmış makarna

Tarhana

Un yoğurtla ve mayayla yoğrulur. Sabah akşam kabarıp tekrar yoğrulan bu hamurun kabarması durunca temiz bezler üzerine ufaltılarak serilir ve kurutulur. En son iyice küçülmesi için kalburlardan geçirilir. Balören, Bayraktar ve Mecidiye’de de yapılmaktadır.

F132. Balören köyü kış için hazırlanmış tarhana

Yuka Pilavı

Bayraktar'da otuz kırk yumurta ile az su, tuz ve unla yapılan caclarda pişirilip uzun uzun kesilen bir çeşit hamur işidir. (K109)

Mısır Çorbası

Bayraktar'da kaynayan suya atılan mısır ununa yağda kızartılmış köy ekmeği ve pul biber atılarak yapılan kıkırdaklı çorba adı da verilen bir çeşit sulu yemektir. (K106)

Kırtıl

Ana malzemesi olarak mısır unu ve su kullanılarak yapılan ve tatlandırmada da tuz kullanılarak yemeğe sunulan bir ekmek türüdür. Mayalanmasında soda kullanılmaktadır. Kabaran hamur tepsiye dökülür ve fırınlanır. (K2)

F133. Balören köyü yemeye hazır kırtıl

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. EL SANATLARI GELENEĞİ

5.1.GİYİM, KUŞAM VE SÜSLENME

5.1.1. Kadın Giyimi

Balören, Bayraktar ve Mecidiye’de yapılan araştırmalarda kadın kıyafetleri bir kız çocuğunun dünyaya gelmesi ile başlayarak kadının ölümüne kadar giydiği kıyafetle boyutuyla araştırılmıştır. Üç köyde de bir kızın dünyaya gelmesinin ardından eskiden kundak kullanılırken şu an yeni bebek kıyafetleri ve zıbınlar kullanılmaktadır. Kundağa sarılma aşamasından sonra kız çocuğu ya da erkek çocuğu fark etmeden çizgili bir kumaştan elbise tarzında bir kıyafet giydirilir ve çocuk battaniyeye sarılır. (K13, K76, K109) Özellikle çocuk doğmadan önce bebek kıyafetleri hazırlanmaktadır.

F134. Balören köyü yeni doğmuş kız çocuğu zıbını ve battaniyesi örneği

Köylerde genç kızların, evli kadınların ya da hamile kadınların giyiminde ortak nokta tüm hepsinin köyde şalvar giymeleridir. Ancak köy dışına çıktıklarında köyde gezdiği kıyafetler yerine modern hayatın getirisi olan kıyafetleri tercih etmektedirler. Köylerde kadınların hepsi olmamakla birlikte tül bent taktıkları da görülmektedir.

F135. Balören köyü kadınlarının günlük kıyafetleri

Balören, Bayraktar ve Mecidiye’de eskiden gelin olacak kadınların düğünlerde giydikleri kıyafetler çok yaygın bir şekilde bulunmadığı için çevre köylerden de bulunabilecek sıрма işli elbiseler geline giydirilmiş. Gelinin başına süslü tülbentler takılıp içine de gelin başına sıрма teller takılmış. (K13, K76, K109)

F136. Köylerde kullanılan eski gelinlik ve saçta takılan gelin teli

Balören ve Bayraktar’da gelin evden çıkarken gelinin başına önce ibane adı verilen beyaz örtü, üstüne de gılap adını verdikleri turuncu bir örtü örterlermiş. (K13, K106)

F137. Balören köyü ibane ve gılap örneği

Günümüzde Balören, Bayraktar ve Mecidiye’de gelinlerin kına gecelerinde mutlaka üzerlerine kırmızı örtü örtülmekte ve ellerine kına yakıldıktan sonra kırmızı eldiven örtülmektedir. (K2, K13, K76, K95)

F138. Kınada geline örtülen örtü

Günümüzde her üç köyde de gelinler beyaz ve isteğe bağlı alıp giyindikleri gelinlikleri ile evlenmektedir. (K2, K13, K76, K95)

F139. Balören köyü modern gelinlik

Kadınlar köylerde gerçekleşen düğünlerde günlük giyindikleri kıyafetlere uygun şalvar giymelerine rağmen evlenen çiftlerin yakınlığına göre modern kıyafetleri tercih etmeleri de yaygınlaşmıştır.

F140. Balören köyü düğünde geline yakınlığına göre giyinen kadınlar

F141. Balören köyü günümüz yaşlı kadın kıyafet örneği

F142. Balören köyü eskiden giyinilen kadın kıyafetleri

5.1.2. Erkek Giyimi

Balören, Bayraktar ve Mecidiye’de yapılan araştırmalarda erkek kıyafetleri boyutunda gerçekleştirilen çalışmalarda erkek bebeklerinin kız bebekler gibi

hazırladığı özellikle eskiden kundaklandıkları görülmüştür. Kundak kullanımı şu an görülmemekte yerine zıbın ve tulumlar kullanılmaktadır.

F143. Balören köyü eski dönemlere ait zıbın yerine kız ve erkek bebeğe giydirilebilen bebek kıyafeti

F144. Balören köyü yeni doğmuş erkek bebek kıyafetleri örneği

Büyüyen bir erkek çocuğu eskiden şalvar giymesine rağmen şu an köylerde erkekler pantolon ve gömlek tercih etmektedir. Genç erkekler kot pantolon tercih ederken yaşın ilerlemesiyle yerini kumaş pantolon gömlek almıştır. Düğün törenlerinde damatlar ise özel kıyafet olarak kumaş pantolon, gömlek, yelek, ceket ve kravattan oluşan damatlık giymektedirler. (K13, K76, K109)

F145. Balören köyü modern damat kıyafeti örneği

F146. Balören köyü eski erkek kıyafeti

F147.Balören köyü eski dönem çizgili kumaştan erkek kıyafeti

5.1.3. Süslenme

5.1.3.1. Boya ve Taki

Balören, Bayraktar ve Mecidiye’de süslenme bağlamında halkın yaygın olarak kullandığı boya kınadır. Kınayı kadınlar özel günler öncesi ellerine ve saçlarına yaktıkları gibi erkeklerin de askere gitmeden önce ellerine yaktıkları görülmektedir. Düğünlerine zaten küçük kına ve büyük kına isimleri verilmekte büyük kına günü gelinlerin ellerine kına yakılmakta damadın da serçe parmağına kına sürülmektedir. (K13, K76, K109) Köylerde sünnet düğünlerinde de sünnet edilen çocuğun parmağına da kına yakılmaktadır. Kına yakılma ve dağıtımı eğlenceli bir hale getirilmekte ve eğlenceye katılanlara da dağıtılmaktadır. Eskiden daha çok kadınların saçlarına boya adına sürdükleri malzeme özelliği göstermiştir. (K2, K3, K13, K76, K109)

F148. Balören köyü kına tepsisi ve dağıtım malzemeleri

Balören, Bayraktar ve Mecidiye’de eskiden kınalar hayvanlara da sürülmekte özellikle de kurban edilecek hayvanlar kınalanarak kurban edilirmiş.

Balören, Bayraktar ve Mecidiye’de kadınların süslemede takı olarak bilezik, kolye, küpe takmaları ve özellikle de evli bir kadının bu tarzda takılarının olmasına itina edilmektedir. Özel günlerde evli kadınlar bu takıları takmaktadır. (K13, K76, K109)

F149. Balören köyü eskiden zenginlik göstergesi kabul edilen altın küpe

Balören, Bayraktar ve Mecidiye köyleri Alevî ve Bektaşî köyleri olmakla birlikte Balören ve Bayraktar'da musahip olacak erkeklere dede huzurunda beyaz bir örtü örtülür. (K1, K117)

F150. Balören köyü musahip olurken erkeklerin üzerine örtülen örtü

5.1.4. İşleme

Balören, Bayraktar ve Mecidiye'de kadınların el emeği ve günlük kullanımlar için süsleme amaçlı ürünler yapılmaktadır. Özellikle kadınların çeyizlerine koyulup evlendikten sonra da örtülmesi ya da kullanılması için hazırlanmaktadır. İşleme olarak daha çok kanaviçe kullanılmakta ve hazırlanmakta imiş. (K2, K20, K54, K94)

F151. Tüle iğne ile yapılan kanaviçe

F152. Etamine iğne ile yapılan kanaviçe

Balören, Bayraktar ve Mecidiye’de iğne ve iplerle çeşitli kumaşların üzerine kanaviçe işler yapılmakta ve süslemede yastıklara, örtülere ve eşarp kenarlarına süs vermek amacıyla kullanılmaktadır. (K2, K3, K14, K71, K90)

F153. Kanaviçe örtü örneği

Balören, Bayraktar ve Mecidiye’de eskiden çok yaygın olarak ev içi süslemede kullanılan ve adına yağlık ismi verilen örtülerdir. Yağlıklar kapı süslemeleri ve duvar süslemelerinde kullanılmakta iken günümüzde çeşitli yerlere örtü amaçlı kullanılmaktadır. (K2, K3, K14, K71, K90)

F154. Çeşitli yağlık ürünler

Eskiden gelin almak için süslenen öküz arabalarında ve duvar süslemelerinde kullanılmıştır. (K14

5.1.5. Oya

Köylerde kadınların olmazsa olmazı olarak değerlendirilen tülbent adı verilen ve başlarını örttükleri nesnelerin kenarlarına ip, boncuk, iğne ve tığ kullanarak yaptıkları nesnelere dir. (K2, K3, K14, K71, K90)

F155. İğne ile yapılan iğne oyası adı verilen tülbent kenarı

Balören, Bayraktar ve Mecidiye’de el işi olarak tığlarla gerçekleştirilen ve çeşitli örtülerin kenarlarına ya da komple dantelle nesnelere üzerine örtmek amaçlı süs eşyaları da yapılmaktadır. (K2, K3, K14, K71, K90)

F156. Dantel havlu kenarı süsleme

F157. Kumaş boyama ve dantel

F158. Tığ ile örülen dantel masa örtüleri

F159. Keten beze tığ işleme

Balören’de köy halkının daha önceki dönemlerde giyimde kullandığı keten bezleri çeşitli ürünler için de kullanılmaktadır. Bu keten bezleri daha önce köylerde dokuma tezgahlarında mekik adı verilen aletlerle elde edilmekteyken şu an tezgahlar hiçbir köyde kullanılmamaktadır. Ellerinde bulunan keten bezlere dantellerle süsleme yapılarak çeşitli amaçlarla yapılan örtüler elde edilmektedir. (K14)

F160. Dokuma tezgahlarında kullanılan mekik

F161. Şişle yapılan lif

F162. Çeşitli oyalarm yapıldığı tığ

5.1.6. Örgü

Halkın giyim kuşamdan günlük eşyalarına ve süs eşyalarına kadar gerekli ürünleri kendi el işleriyle gerçekleştirdikleri görülmektedir. Bu işler Balören, Bayraktar ve Mecidiye’de kadınlar tarafından gerçekleştirilmektedir. Genç kız sıfatıyla adlandırıldıktan sonra çevresindeki yetişkinler tarafından ilgi duyan kızlara ve yetişkinlere çeşitli el örmesi işler öğretilmekte ve bu ürünler çeyizlere ya da günlük ihtiyaçları karşılamak üzere kullanılmaktadır. Bu işler her üç köyde de köy işlerinin yanı sıra yapılmakta ve her bir ürün için farklı adlar verilip farklı malzemeler kullanılarak hazırlanmaktadır. El örgüsü bir kazak, hırka ya da yelek için şiş kullanılmaktadır. Kazak, yelek ve hırkalar için farklı numaralarda iki şiş kullanılmaktadır. (K14)

F163. İki şişle örülen yelek

Şiş adı verilen aletlerle örülen kazak, hırka ya da yelek değil aynı zamanda daha küçük şişlerle de patik ve çoraplar örülmektedir. Ancak bu ürünler genellikle beş şiş adı verilen küçük şişlerle örülmektedir. (K2, K14, K60, K62, K102)

F164. Çeyizlik patik ve çorap

F165. Beş şişle örülen patik

Balören, Bayraktar ve Mecidiye’de hayvancılık yaygın olarak yapılmakta ve hayvanların yünlerinde de yararlanılmaktadır. Özellikle bu yünler döşek, yorgan ve yastık yapımında kullanılmaktadır. (K2, K3, K14, K71, K90)

Balören, Bayraktar ve Mecidiye de el işi olarak kadınların ördüğü diğer nesne ise yıkanmada kullanılan ve çeşitli yünlerden yapılan ve yapımında tığ kullanılan liflerdir. (K2, K3, K14, K71, K90)

ALTINCI BÖLÜM

6.GÖSTERİ SANATLARI

6.1. TEKKE ŞİİRİ VE GÖSTERİMLERİ

6.1.1. Semah

Alevi Âyin-i Cemler'inin, temel dansı, Ritüeli semahtır. Semah coşkun bir müzik eşliğinde yapılır. Temel figürü bir yandan kendi ekseni etrafında dönerken bir yandan da bir daire üzerinde yapılan dönüştür. Semahların bu ana figürü bir hücre içinde çekirdeğin etrafında dönen elektronlardan, hem kendi ekseni hem de güneş çevresinde dönen gezegenlere, kendi çevrelerinde ve başka gök adlarının çevresinde dönen gök adlarına kadar, en küçükten en büyüğe yaratılışın her evresinde var olan temel döngünün, stilize edilmiş halidir⁷⁸.

Yaradılışın bütün evrenlerinin sıra ile sembollerle anlatıldığı Âyin-i Cem içindeki bu dönüşler, Âyin-i Cem'e görsel olduğu kadar, anlam bakımından da büyük bir zenginlik katar, çünkü evrende her şeyin dönüyor olması sebepsiz değildir. Evren ancak evrende bulunan her şeyin dönmesi ile dengede durur. Semah ile Kozmos'un ruhu Âyin- Cem içine taşınır. Semah, evrenin dengesinin, gök cisimlerinin sürekli dönüşleri ile sağlandığının Âyin-i Cem içindeki ifadesidir. Evrende dengeyi sağlayan unsurun, en küçüğünden en büyüğüne kadar evrende bulunan her nesnenin dönüşü ile sağlandığının, müzik eşliğinde sembolize edilerek ortaya konmasıdır. Semah kadim bir bilginin görsel bir şölene ve kutsal bir gösteriye dönüştürülmüş halidir. Semah aynı zamanda yaradan ile bütünleşme halinin tasviridir⁷⁹.

Semah çekilerek ibadet edilen Alevîlerde kadın erkek ayrımı olmaksızın yerine yetirilir.

Balören ve Bayraktar köylerinde semah cem törenlerinde yerine getirilir. Kadın ve erkek ayrımı olmadan iki köyün de dedesi olan Kazım Güneş'in huzurunda tüm köylülerin de katılımıyla gerçekleşir.

---

⁷⁸ Çınar, a.g.e, s.117-118.

⁷⁹ Çınar, a.g.e, s.120.

F166. Semah öncesi on iki hizmeti yürütenlerin dedenin huzuruna çıkması

F167. Balören köyü semah anı

Balören ve Bayraktar köylerinde gerçekleşen tüm cemlerde kadın ve erkekler bir arada ibadet edebilmektedir. Aynı anda dedenin huzuruna çıkar ve cemlere

katılırlar. Ancak cem esnasında cem evinin meydanında oturma esnasında kadınlar ve erkekler ayrı yerlerde bulunmaktadırlar. (K81)

F168. Balören köyü semah

Mecidiye’de cem törenleri düzenlenmediği için şu an semah çekilmemektedir. (K79)

Eskiden köyümüzde cem düzenlenirken bizde de Balören, Bayraktar gibi semah çekilirdi. (K77)

6.2. HALK ÇALGILARI

Balören, Bayraktar ve Mecidiye’de müzik olarak daha çok düğünlerde çalınan davul ve zurna ya da gırnatadan oluşmaktadır.

F169. Balören köyü düğün esnasında çalınan müzik aletleri

F170. Balören köyü düğün eğlencesi esnasında oynanan oyunlar

YEDİNCİ BÖLÜM

7.SÖZLÜ GELENEK VE ANLATIMLAR

7.1.HALK ŞİİRİ

7.1.1.Bilmece

Bilmeceler, tabiat unsurları ile bu unsurlara bağlı hadiseleri; insan, hayvan ve bitki gibi canlıları; eşyayı; akıl, zekâ veya güzellik nev'inden mücerret kavramlarla dinî konu ve motifleri vb. kapalı bir şekilde yakın-uzak münasebetler ve çağrışımlarla düşünce, muhakeme ve dikkatimize aksettirerek bulmayı hedef tutan kalıplaşmış sözlerdir⁸⁰.

Bilmeceler Balören, Bayraktar ve Mecidiye'de eğlenme amacıyla kullanılmışken günümüzde çok fazla bilmece sorma geleneği kalmamıştır.

Avludan atladı

Kaz yumurtladı

(Ak Kabak) (K2)

Ufacık bir mil

Dolaşır dağı taşı

(Göz) (K3)

Çarşıdan aldım bir tane

Eve geldim bin tane

(Nar) (K2)

Benden hızlı koşan olmaz

Uzağa ulaşan olmaz

Ne canım ver ne kanım

Tellerdir benim vatanım

---

⁸⁰ Prof. Dr. Şükrü Elçin, Halk Edebiyatına Giriş, Geliştirilmiş 9. Baskı, Ankara, Akçağ Yayınları, 2005, s.607.

Yedi harfli bir kelimeyim
Bilin bakayım ben neyim?

(Telefon) (K2)

Dam üstünde yarım çörek

(Ay Dede) (K1)

Yer altında yağlı kayış

(Yılan) (K1)

Yer altında kitli sandık

(Mezar) (K2)

El üstüne deri serdim

Bacakları geri serdim

(Makas) (K2)

Sarı kızım sarkar

Düşerim diye korkar

(Ayva) (K2)

Ben giderim o gider

Önümde tin tin eder

(Gölge) (K2)

Gider gider iz olmaz

Geri döner iz olmaz

(Su) (K2)

Ev üstünde bitli şalvar

(Kırağı) (K2)

Ev üstüne sac kodum

Geleni gideni aç kodum

(Oruç) (K4)

7.1.2. Alkış (Hayır Dua)

Türk milleti, İslâm dininin esaslarına uygun bu duâlarla Tanrı'ya karşı dilek ve niyazlarını ana dilinde nazım veya nesir olarak sâde bir şekilde ulaştırmaktadır. Umumiyetle anonim olan, bedenî, rûhî, iktisâdî, içtimâî ve dinî ihtiyaçların meydana getirdiği bu dualar, atalar sözü gibi “hüküm” bildiren müsbet dilek mahsulleridir. Eski Türkçemizde “alkış: öğme” denilirdi⁸¹.

Balören, Bayraktar ve Mecidiye’de çeşitli sebeplerle kişiye yönelik alkış örnekleri görülmektedir.

Allah akıl fikir versin (K17)

Allah analı babalı büyütsün (K40)

Allah bir yastıkta kocatsın (35)

Allah çoluk çocuğunun hayrını göstere sin (K19)

Allah tuttuğunu altın etsin (K26)

Allah ne muradın varsa versin(K104)

Allah gönlüne göre versin (K18)

Allah birini bin etsin(K99)

Allah kesenin dibini göstermesin (107)

Allah darda bunda komasın (K110)

Allah bugününü aratmasın (25)

Allah taşıyamayacağı n yükü vermesin (K18)

Allah evlat acısı göstermesin (18)

Allah kaza bela göstermesin (K18)

---

⁸¹ Elçin, a.g.e, s.662.

Allah yolunu açık etsin (K74)

Ayağın taşa değmesin (K74)

Başına hayır duaları gelsin (K74)

Su gibi ömrün olsun (K41)

Alnın ak yüzün pak olsun (K41)

Ölmüşlerin canına değsin (41)

Hayırlı uğurlu olsun (K41)

Hayırlı işler (K41)

Su gibi git, su gibi gel (K2)

Tez git, tez gel (K2)

Hızır yoldaşın ola (K1)

7.1.3.Kargış (Beddua)

Kargış; insanın kendisine âilesine, cemiyetine din gibi müesseselerine zararı dokunacak şahıslara düşünce ve fikirlere karşı davranışlarının şiddetli bir tepkisidir. Hayatta adaletsizliğe uğramış küfrân-ı nimetle karşılaşmış insanın vicdanında uyanan isyân ve hiddeti susturma çarelerini araması gayet tabiidir. İşte bedduâlar, bu ruh hâlini yaşayan insanın en büyük kudret olan Tanrı'nın kötülüğün cezalandırılmasını istemesi yolundaki dileklerinden doğan sözlü gelenek mahsulleridir⁸².

Balören, Bayraktar ve Mecidiye'de kargışa çok sıcak bakılmamakta ve kullanımı çok yaygın olmadığı söylenmektedir.

Allah nasıl bilirse öyle yapsın (K3)

Allah belanı versin (K3)

---

⁸² Elçin, a.g.e, s.662.

Allah gün yüzü göstermesin (K3)

Allah ocağını söndürsün (K25)

Allah ocağına incir ağacı diksin (K26)

Allah cezanı versin (K27)

Gidişin olsun dönüşün olmasın (K81)

Gözünün yaşı kurumasin (K33)

Keşke Allah seni dağda domuz yaratsaydı (K29)

Olmaz olsaydın (K36)

Ocağına incir ağacı dikilsin (K37)

Boyun posun devrilsin (K29)

Kapanı kalsın, dıkanı kalsın (Sesin çıkmasın) (K2)

Sonku çıkışın olsun (Son nefes) (K2)

7.1.4. Yeminler

Balören, Bayraktar ve Mecidiye’de bir durum anlatılırken inandırıcılığı artırmak amacıyla yemin edilmekte ve bu yeminlerin tutulmasının önemli olduğu tüm köylüler tarafında kabul görmektedir.

Allah belamı versin ki (K38)

Allah seni inandırısın ki (K81)

Anam babam ölsün ki (K74)

Allah Kuran çarpsın ki (K41)

Vallahi, billahi Keçeci yesin ki (K49)

Gözüm önüme aksın ki (K55)

Kur'an'a el basayım ki (K42)

Nasip olmasın ki (K42)

Genliğime doymayayım ki (K43)

Evime kavuşmayayım ki (K51)

Vallahi billahi (K6)

7.1.5.Tekerleme

Genellikle masal, halk hikayesi, bilmece, çocuk oyunları gibi türlerin içinde bulunan kafiyeli sözlere tekerleme denilmektedir.

Elim elim ermişim

Elden çıktı bir kuşum

Kuş gitti dala kondu

Dal bana yemiş verdi

Yemişi göğe verdim

Gök bana yağmur verdi

Yağmuru yere verdim

Yer bana çimen verdi

Çimeni çobana verdim

Çoban bana kuzu verdi

Kuzuyu kasaba verdim

Kasap bana para verdi

Parayı cambaza verdim

Cambaz bana at verdi

Bindim o yavuz ata

Kumu ata ata

Ulu dağlar aştıım

Türk iline ulaştıım

Yaşasın Türk çocuğuyum (K83)

7.1.6.Nasihatler

Balören, Bayraktar ve Mecidiye’de kişilerin kendilerinden yaşça küçüklere yol göstermek amacıyla iyiyi, doğruyu, güzeli öğretmek amacıyla kullandıkları sözlerdir.

Akıllı ol. (K1)

Büyüklerini saygılı ol. (K2)

Küçüklerine sevgi göster. (K78)

Dedikodu yapma. (K80)

Oku ki iyi bir hayatın olsun. (K3)

Geçmişini unutma. (K4)

Ekmeği çöpe atma. (K7)

Nimete saygısızlık etme. (K11)

Hırsızlık yapma, yalan söyleme. (K12)

Hep doğrudan yana ol. (K99)

Adaletten şaşma. (K55)

NASİHAT

Anadan babadan öğüt almayan

Önüne gelene salar demişler

Özü çürük gerçekleri bilmeyen

Önüne gelene salar demişler

Kalp kırar can yakar bilmez sözünü

Kötü öğüt çürütmüştür özünü

Nu kalmamış karartmıştır gözünü

Böylesine kara yüzlü demişler

Gönül gözü kördür gerçeği görmez

Cemiyet içinde hiç yüzü gülmez

Böyle nesillerden iyilik gelmez

Halden bilmez hatır sormaz demişler

Görmeden bilmeden salar herkese

Böyleleri bilmez mektep medrese

Eğer hakikati biraz anlasa

Topluma biraz faydalı olur demişler

İlimden irfandan nasip almamış

Ham kalmış da kemalini bulmamış

Edep erkan ile yolun sürmemiş

Böylesine özü çürük demişler

Yalan dolan iftiradır sözleri

Hakikati görmez asla gözleri

Kul Hasan'ım böylelerin yüzleri

Akıbeti kara çıkar demişler (K1)

Hasan ATMACA (19.03.2001)

7.1.7. Mani

Anonim halk edebiyatı mahsullerinin en yaygın olanlarından biri de “mani”dir. Düğünlerde, kadın topluluklarında, iş yerlerinde, tarlalarda vb. söylenen mani umumiyetle hece vezninin 7 veya 8’lisi ile meydana getirilen 4 mısralık manzumelerdir⁸³.

Balören, Bayraktar ve Mecidiye’de maniler özellikle düğünlerde kadınlar tarafından dile getirilmekte iken hâlâ düğünlerde varlığını korumaktadır. Bahçede de kadınların eğlence amacıyla birbirlerine söyledikleri olurmuş. Şu an daha çok eski manilerin hatırlanıp hatırlanmadığı sınırlanırken dile getirilmektedir.

İndim oda altına

Çıktım yüksek katına

Bizi ayıranların

Allah gelmez aklına (K3)

Konsül üstünde şamdan

İndir geleni camdan

Al hançeri vur beni

---

⁸³ Elçin, a.g.e, s.281.

Ben de bıktım bu candan (K3)

Engin derenin kurdu

Yar yanıma oturdu

Bizi ayıranların

Olmasın yeri yurdu (K3)

Demir kapı açıldı

İncilerim saçıldı

Şu karşıki oğlanlar

Keçileri kaçırdı (K3)

Bizim köyün camisi

Yanıyor minaresi

Anne sevdiğim ölmüş

Geçiyor cenazesi (K3)

Bisiklete binersin

Bizim ordan geçersin

Eğer annem sorarsa

Lastik patladı dersin (K3)

7.1.8.Türkü

Sözlü ve yazılı edebiyatımızda duyulan, söylenen, veya görülen türküler, atalar sözü, masallar, bilmecele ve mâniler gibi yaygın mahsullerdir. Bu mahsullere Doğu ve Kuzey Türkleri aynı kökten gelen “türkü” veya “cır” adını vermişlerdi. Batı Türkleri, Türk kelimesinden doğan Türkler’e mahsus ezgi (melodi) mânâsına gelen “türkü”yü kullanmaktadır⁸⁴.

Balören, Bayraktar ve Mecidiye’de eskiden kadınların kendi aralarında çalışırken ya da eğlenirken türküler söylediği bilinmektedir. Özellikle düğünlerde türküler söylenmektedir. Ancak günümüz düğünlerinde dışarıdan gelen müzisyenler olduğu için eski rağbeti görmemektedir.

Aşağıdan gelirken aldıramadım

Gerdanı da gerdanı sardıramadım

Bir elimde kalem bir elimde divit

O kızın aklını kandıramadım

Fayda beni beni istemem seni

Satarım bu canı beslerim seni

Emine’ m oturmuş taşın üstüne

Zülfünü taramış kaşın üstüne

Selamı da gelirse başım üstüne

Emine’ m Emine’ m cahil Emine’ m

Gel bizim eve de gelin Emine’ m

Yüce dağ başında kandil olaydım

O yârin cebine mendil olaydım

Emine'm Emine'm cahil Emine'm

Gel bizim eve de gelin Emine'm

Yüce dağ başında harmanım mı var

Divit kalem elimde dermanım mı var

Can alıcı geldi canım almaya

Benim can vermeye dermanım mı var (K83)

7.2. MASAL

Anonim Halk edebiyatı mahsullerinin en yaygın olanlarından biri de masaldır. Bu mahsullere de ad olarak verdiğimiz kelime Habeşçe “mesl”, Ârâmice “maslâ” ve İbranicedeki “masal”dan, Araplara “mesel, mâsal” şekli ile mukayese ve karşılaştırma mânâsıyla geçtikten sonra Türkçeye mal olmuştur⁸⁵.

Balören, Bayraktar ve Mecidiye’de masal daha çok yaşlı kadınlar tarafından çocukları akşamları eğlendirmek amacıyla anlatılmakta imiş. Günümüzde teknolojik gelişmelerin sebebiyle masallara çok rağbet olmamakta ve masal anlatan kişilerin sayısının yok denecek kadar azalmış durumdadır.

7.2.1. Adam ve Oğlu

Bir varmış bir yokmuş. Evvel zaman içinde kalbur saman içinde bir adamın bir oğlu varmış. Oğlu babasından bir eşek istemiş. Adam oğlunun istediği eşeği oğluna almış. Eşek çağırılmış adamı, adama:

---

⁸⁴ Elçin, a.g.e, s.195.

“Ne istiyon?” diye sormuş.

Eşek, “Örü istiyom.” demiş adama. Adam “örü tutmaya gidiyom “demiş eşeğe. Ama eşek “gölü de otu da içinde olsun” demiş.

Adam gidiyor arıyor. Buldum diye geliyor.

- Nerede?
- Köyün altında.

Kalkıyor eşek örüye gitmeye yola koyuluyor. Komşusunun koçu çıkıyor önüne.

- Eşek kardeş nereye gidiyon? diyor.
- Sahibim bir örü tutmuş, oraya gidiyorum.
- Beni de götürür müsün? diyor.
- Düş peşime, diyor.

Düşüyor koç eşeğin peşine. Yolda önüne horoz çıkıyor.

- Eşek kardeş nereye gidiyon? diyor.
- Sahibim bir örü tutmuş, oraya gidiyorum.
- Beni de götürür müsün? diyor.
- Düş peşime, diyor.

Aşağı doğru koyuluyorlar yola. Yolda kaz çıkıyor yoluna.

- Eşek kardeş nereye gidiyon? diyor.
- Sahibim bir örü tutmuş, oraya gidiyorum.
- Beni de götürür müsün? diyor.
- Düş peşime, diyor.

Biraz yürüyorlar karşılarına ördek çıkıyor.

- Eşek kardeş nereye gidiyon? diyor.
- Sahibim bir örü tutmuş, oraya gidiyorum.
- Beni de götürür müsün? diyor.
- Düş peşime, diyor.

---

⁸⁵ Elçin, a.g.e, s.368.

İlerliyorlar bu kez karşlarına iki tane köpek çıkıyor.

- Eşek kardeş nereye gidiyon? diyor.
- Sahibim bir örü tutmuş, oraya gidiyorum.
- Bizi de götürür müsün, siz korkarsınız? diyor.
- Düşün peşime, diyor eşek.

Yolda oyalandıkları için geç kalıyorlar, karanlık iyice çöküyor. Dağlarda canavar varmış. Canavar bunları görünce “nasipler geliyor” diye düşünmüş.

Eşek demiş ki:

- Siz korkmayın, ben hallederim.
- O gelince ben hemen onu yatırırım, boynunu sıkarım, onu öldürürüz.

Koça;

- Sen tokmakla.

Kaza;

- Sen makasla.

Ördeğe;

- Sen kakakla.

Horoza;

- Sen de kakakla.

Köpeğe;

- “Sen de sal.” demiş.

Gelmişler, gelmişler, öldürmüşler devî.

Oradan uzaklaşmışlar. Bir de bakmışlar, bir canavar evi. Canavar benim nasipler ayağıma geliyor diye düşünmüş.

Eşek yanındakilere;

- Ördek sen şu tepeye, horoz sen şu ağacın tepesine çık.

Koça;

- Sen şöyle dur.

Eşek: - “Ben de anırım.” diyor.

Kaza da;

- “Sen çok gak gak de.” diyor.

Ördek, gak gak; horoz, gık gık; koç, me me; köpek, hav hav deyip kaçmışlar. (K1)

7.2.2. Tıngıraklı Kuş Masalı

Zamanın birinde bir tıngıraklı kuş varmış. Düğüne gidiyormuş. Ellerini kınalatmış. Güderken tıngırağını ormana düşürmüş.

- Orman kardeş tıngırağımı ver, demiş.
- Vermem, demiş.
- Orman kardeş tıngırağımı ver, demiş.
- Vermem, demiş
- Ben şimdi ateş kardeşime söylersem seni yakar, demiş.
- Var, git, yaktır, demiş.
- Ateş kardeş, demiş.
- Şurada bir orman var onu yakar mısın?
- Ben burada kendi keyfimi yaparken ormanı yakamam, demiş.
- Seni su kardeşe söylersem söndürür.
- Var, git, de.
- Su kardeş şurada bir ateş var, git, onu söndür.
- Ben burada zırl zırl akarken kimseyi söndüremem.
- Şimdi seni öküz kardeşe söylersem içer.
- Var, git, içtir.

Gidiyor.

- Öküz kardeş şurada bir berrak su var, onu içer misin?
- O soğuktur ben onu içmem, demiş.

- Kurt kardeşe söylersem seni yediririm.

Gidiyor kurda;

- Kurt kardeş şurada bir öküz var, onu yer misin?
- Onun kart etiyle uğraşamam, bana taze kuzular lazım.
- Köpek kardeşe söylersem seni boğdururum.
- Var, git, boğdur.
- Köpek kardeş şurada bir kurt var onu boğar mısın?
- Hayır benim sahibim bana sıcak sıcak yal veriyor, ben onunla uğraşamam.
- Tüfek kardeşe söylersem seni vurdururum.

Tüfeğe gider.

- Tüfek kardeş şurada bir köpek var, onu vurur musun?
- Benim sahibim beni yeni yağladı, duvara astı, gidip köpek vuramam.
- Seni fareye söylersem kayışını kıydırırım.
- Fare kardeş şurada bir tüfek var, onun kayışını kıyar mısın?
- Onun kayışı ile inci gibi dişlerime kıyamam.
- Bak kediye gider seni yediririm.

Kedi fareye, fare tüfeğe, tüfek köpeğe, köpek kurda, kurt öküze, öküz suya, su ateşe, ateş ormana derken orman yanmış, kül olmuş. Tıngıraklı kuş da tıngırağını almış, düğüne gitmiş. (K1)

SONUÇ

“Kocaeli/İzmit Balören, Bayraktar ve Mecidiye Köyleri Somut Olmayan Kültürel Mirası” adlı çalışmada modern yaşam koşullarına ayak uydurmaya çalışırken kendi kültürlerini geçmişten günümüze köylülerin nasıl aktardıkları ve günümüzde bu köylerde yaşayanların ne kadarını yerine getirdikleri kanıtlanmaya çalışılmıştır. Saha çalışması şeklinde elde edilen veriler sözlü kaynaklardan ve yazılı kaynaklar üzerinde gerçekleştirilerek elde edilmiştir. Her bir köyde elde edilen verilerde amaç o köylerin hem geçmişte gerçekleştikleri adet, gelenek ve göreneklerini hem de günümüzde bunların günlük yaşayışa yansımalarını gün ışığına çıkarılmasıdır.

Somut Olmayan Kültürel Miras bağlamında incelenmiş olan Balören, Bayraktar ve Mecidiye’de gerçekleşen araştırmalar kendi içinde bütünlüğünü koruyarak sınıflandırılmış ve bölümlere ayrılarak kaleme alınmıştır.

Çalışmanın birinci bölümü; araştırma konusu olan her üç köyün fizikî ve tarihî çevreleri tanıtılarak başlamıştır. Köylerin bağlı bulunduğu İzmit ilçesi ve il olarak Kocaeli ili fizikî bakımdan pek çok milletin ev sahipliği yaptığı Asya ile Avrupa arasında geçiş yolu olan nadir illerdendir. Bu fizikî özelliğin tarihe yansımaları da kaçınılmaz olmuştur. Bu sebeple İzmit tarihi çok eski dönemlere dayanmakta ve İzmit pek çok kültüre de ev sahipliği yapmış durumdadır. Böyle bir zenginliğe sahip İzmit’e bağlı ve araştırma konusu olan üç köyden ikisi Balören ve Bayraktar köyleri Anadolu’nun çeşitli yerlerinden gelen insanlara ev sahipliği yapmış ve bu insanların geldikleri yerlerin tüm kültürel özelliklerini de İzmit’in bulunduğu Marmara Bölgesi’ne taşıdığı gözlemlenmiştir. Araştırmanın diğer bir köyü olan Mecidiye ise önceleri Eğin’den gelen Ermenilerin yerleşim yeri olmuş ve sonra da Balkanlardan özellikle de Razgart’tan göçen insanlara kucak açmıştır.

Araştırmanın ikinci bölümünde beşerî durum ve sosyal yapı bulunmaktadır. Her üç köy de bu özellikleri bakımında ayrı ayrı incelenmiştir. Beşerî durumları bakımından köylerdeki nüfusları ele alınmıştır. Sosyal yapı yönünden köylerdeki eğitim-öğretim, aile yapısı araştırılmıştır. Balören ve Bayraktar’da eğitim devam etmekteyken Mecidiye’de aktif durumda herhangi bir okul olmadığı görülmüştür. Bayraktar İzmit ilçesine en yakın olan köy olmasına rağmen köyde uzun yıllardır hem ortaokul hem ilkokul hem de anaokulu bulunmaktadır. Balören’de ise sadece anaokulu ve ilkokul olduğu tespit edilmiştir. Mecidiye’deki öğrenciler ise okula

taşımali sistemle devam etmekte ve Akmeşe'ye giderek öğrenimlerine devam etmektedirler. Her üç köyde sosyal yapı incelemelerinde aile yapılarının ortak olduğu ve ataerkil aileye sahip oldukları gözlemlenmiştir. Köylerde sosyal yapı bağlamında köylerdeki dinî yapılar incelenmiş ve üç köyün de Alevî ve Bektaşî oldukları kayda geçirilmiştir. Balören ve Bayraktar köyleri Alevî- Bektaşî olmalarına rağmen Mecidiye köylüleri Bektaşî olarak tanınmaktadır. Ataerkil ve Alevî- Bektaşî olarak ya da Bektaşî olarak tanınan bu üç köy içinde Bayraktar'da evlenme ve din başlıkları ele alınırken birbirinden ayrılmadan da bu konular işlenmiş ve sorular bu doğrultuda sorulmuştur. Bayraktar köy halkı Alevî- Bektaşî olarak tanınmakta ve günümüze kadar Alevî bir köylünün Sünnî inanca sahip biriyle evlenmesi uygun görülmezken günümüzde köyde evlilik tercihi olmasına rağmen Alevî olmayan biriyle de evlenmeye sıcak bakılmaktadır ve bu evliliğin örnekleri de görülmektedir. Mecidiye köylüleri Bektaşî olarak bilinmekte ve evlenecek bireylerin Alevî-Bektaşî olmasına özen gösterilmekte ancak Bayraktar gibi artık Sünnî biriyle de gençlerin hayatlarını birleştirmesi sorun edilmemektedir. Ancak Balören'de evlenecek gençlerin öncelikle aynı köyden olması eğer aynı köyden olmayacaksa Alevî-Bektaşî inanca sahip olması uygun görülmektedir. Köyde Alevî- Bektaşî olmayan biriyle evlenme yok denecek kadar azdır.

Araştırmanın üçüncü bölümünü ve geniş bir alanını kapsayan toplumsal törenler, uygulamalar ve şölenler oluşturmaktadır. Törenlerde geçiş törenleri başta ele alınmış ve akabinde köylerde gerçekleşen cem törenleri ele alınmıştır. Geçiş törenleri bağlamında doğum, evlenme, ölüm, askerlik ele alınmışken cem törenlerinde ise köyde gerçekleşen Hızır Cemi, Abdal Musa Cemi, Düşkünüklük Kaldırma Cemi, Dar Cemi, Musahiplik Cemi, Muharrem Cemi ve Görgü Cemi ele alınmış ve incelenmiştir. Toplumsal uygulamalar aynı zamanda bolluk bereket ritüelleri bakımından da ele alınmış bu doğrultuda köylerde Hıdırellez, orak, yağmur duası ve gönül birliği ritüelleri işlenmiştir. Bu başlık altında köylerdeki türbeler ve türbelere halkın inaniş boyutu incelenmiştir. Her üç köyde de türbeler bulunmaktadır. Daha sonra köylerde Alevî oldukları için içeri kurbanları, Alevîliğin getirisi olmayan dışarı kurbanlarıyla birlikte çalışılmıştır. Bunların yanı sıra bu bölümde köylerde görülen ritüeller ele alınmıştır. En son bu başlık altında ise çocuk oyunlarının bulunduğu halk sporları işlenmiştir.

Balören, Bayraktar ve Mecidiye'nin araştırıldığı çalışmanın dördüncü bölümünde; doğa ve evrenle ilgili bilgi ve uygulamalar üzerinde durulmuştur. Bu bağlamda halk hekimliği, halk baytarlığı, halk takvimi ve meteorolojisi, halk matematiği, halk tarım ve hayvancılığı, halk mimarisi, halk mutfağı üzerinde çalışmalar yürütülmüştür.

Araştırmanın beşinci bölümünde; el sanatları geleneği ele alınmış ve el sanatları içinde hem kadında hem erkekte giyim-kuşam, süslenmede kullanılan boya, kadınların el emeği ürünleri oluşturan işleme, oya ve örgü başlıklarında çalışmalar yürütülmüştür.

Altıncı bölümde; gösteri sanatları başlığın ise daha çok Alevî inancının olmazsa olmazı cemlerde çekilen semah çalışılmıştır. Bu bölümde köylerde semahın yanı sıra eğlence esnasında kullanılan çalgı aletleri işlenmiştir.

Araştırmanın son başlığını ve bölümünü ise sözlü gelenek ve anlatımlar oluşturmaktadır. Bu başlığın getirisi olarak karşımıza önce bilmece, kargış, yeminler, tekerlemeler, nasihatler, mani ve türküler alt başlıklarına ayrılan halk şiiri çalışılmış akabinde ise köylerde şu an çok da rağbet gösterilmeyen masallar üzerine çalışılmıştır.

Balören, Bayraktar ve Mecidiye köylerinin somut olmayan kültürel mirasları geçmişten günümüze yansımalarıyla birlikte ele alınmıştır. Çalışmamızın amacı yaşamakta olan ve eskiden yaşanmış bu öğeleri kayıt altına alarak gelecek kuşaklara aktarmaktır. Böylelikle gelecek nesillere somut olmayan kültürel bu miraslar yazılı olarak aktarılacaktır.

Sultan KARAKURT
KOCAELİ/2021

SÖZLÜK

Abrul (April): Nisan.

Alevî: Hz. Ali'ye bağlı olan kimse.

Ambar: Genellikle tahıl saklanan yer.

Bektaşî: Hacı Bektaş Veli'nin tarikatına girmiş olan kimse.

Bezmiest: Allah'la yaratılışları sırasında insanlar arasında yapıldığı kabul edilen sözleşme için kullanılan bir tabir.

Bilazer: Kardeş anlamında kullanılan tabir.

Cac: Pişirme amacıyla kullanılan kap.

Cem: Toplama, bir araya getirme.

Cıbnlık: Özel günlerde giyilen süslü kıyafet.

Cövşen (cevşen): Bazı İslam mezhep ve tarikatlarında kaza ve beladan koruduğu inancıyla taşınan dua metni.

Çember: Kadınların başlarına bağladığı örtü çeşidi.

Çekenek: Kadınların başını örtmeye yarayan örtü.

Çerağ: Çerağ dilimize Farsça'dan girmiş Fars kökenli bir sözcüktür. Türkçe karşılığı ise ışık ve nur olarak kullanılır.

Çırıp: Ev yapımında da kullanılan ip çeşidi.

Çullu pala: Yatak anlamında kullanılan söz.

Darımansur: Bektaşilerde yola girildiğinde, kendini teslim etmektir.

Dede: Alevî, Alevilik'te Ehli Beyt soyundan gelen Şerif ve Seyyidlere içtimai ve dinî liderlere, yani önderlere verilen addır.

Dedebaba: Bektaşilikte; tekke veya dergahta yaptıkları hizmet karşılığı kendilerine verilen diploma yani belge(icazetname) karşılığı hizmet yapmak ile görevlendirilmiş kişilere, dede baba veya babağan denir.

Denk: Hayvanların üzerine konulan ve eşya taşımada kullanılan eşya.

Duazıııam: Duazdeh kelimesi Farsça olup, on iki sayısı anlamına gelir. On iki anlamına gelen Duazdeh On İki İmam için kullanılmış ve dolayısıyla On İki İmam'ı ifade etmektedir.

Dünürcü: Kız istemeye giden kimse, görücü.

Ehlibeyt: Hz. Muhammed'in kızı, damadı ve torunlarından oluşan ailesi.

Erkân: Yol, yöntem.

Gasilhane: Ölü yıkama yeri.

Gov: Söz.

Gegek: Eski evlerde eşya asma amacıyla çivi yardımıyla yapılmış askılık.

Görücü: Evlenmek isteyen erkek için kız görmeye giden kimse.

Gülbeng (Gülbang): Hep bir ağızdan ve makamla yapılan dua veya ant.

Hameyli (hamaylı): Muska.

Himmet: Yardım, kayırma.

Hömen: Elle yükseltilerek oluşturulan küçük tepe.

Hünkar: Osmanlılarda yalnız padişahlar için kullanılan bir unvan.

Irgalamak: Çırpamak.

İkrar: Saklamayıp doğruca söyleme, açıkça söyleme.

Kerane: Kesici bir alet.

Kızılbaş: Şii mezhebinin bir kolundan olan.

Mecidiye: Osmanlı Devleti'nde 1840 yılında basılmış, 20 kuruş değerinde olan gümüş sikke.

Mezhep: Bir dinin görüş, yorum ve anlayış ayrılıkları sebebiyle ortaya çıkan kollarından her biri.

Mintan: Yakasız, uzun kollu erkek gömleği.

Muhacir: Göçmen

Mürşid: Müritlerine tasavvufu öğreten, sırları ve gerçekleri gösteren tarikat şeyhi.

Mürîd: Bir tarikat şeyhine bağlanarak ondan tasavvufun yollarını öğrenen, onun doğrultusunda ilerleyen kimse.

Örmelik: Ev yapımında tahtaların dizilişiyile içlerini doldurmaya verilen isim.

Pir: Bir tarikat veya sanatın kurucusu.

Postnişin: Postta oturan, tekkenin şeyhi olan kimse.

Rençper: Tarla, bağ, bahçe, yapı ve toprak işlerinde ağır işleri gören gündelikçi, ırgat.

Sele: Evlerin içine duvardan duvara kurulan ipele hazırlanan bebek yatağı.

Sabi sübyan: Çocuk.

Sendirmek: Isıtarak genişletmek.

Sünnî: Sünnet ehlinden olan kimse.

Tarikat: Aynı dinin içinde birtakım yorum ve uygulama farklılıklarına dayanan, bazı ilkelerde birbirinden ayrılan Tanrı'ya ulaşma ve onu tanıma yollarından her biri.

Tehcir: Göç ettirme, göç etmesine sebep olma, sürme.

Tekbir: Müslümanlıkta Tanrı'nın büyüklüğünü, yüceliğini anmak için söylenen ve `Allahuekber` sözü ile başlayan dua.

Tekke: Tarikattan olanların barındıkları, ibadet ve tören yaptıkları yer, dergâh

Tığlamak: Alevîlikte kurban kesilirken gerçekleşen tören.

Topalak: Topluca, yuvarlak.

Trampa: Yumurta karşılığı alışveriş yapma.

Telek: Eskiden kadınlar evlenirken süs amaçlı saçlarına takılan tel.

Tevellâ: Peygamberin ailesini ve ailesinin soyundan gelenleri sevmek anlamına gelen kavram. Tevella, teberra (yani peygamberin ailesini ve ailesinin soyundan gelenleri sevmeyenleri sevmemek) ile birlikte On ikici Şiilikte "İslam'ın şartı" olarak görülmüştür.

Urban: Kıyafete çeşidi.

Yavuklu: Sevgili.

Yonga: Tahta parçası.

Zakîr: Cem ibadeti içerisinde deyişleri saz eşliğinde söyleyen ve bu statüye çekirdekten, başka bir deyişle kuşaktan kuşğa sözlü aktarma yolu ile yetişerek gelen ozanlardır.

Zemheri: Kara kış.

Zıbın: Bebeklere iç çamaşırını olarak giydirilen, ince pamukludan kısa ve kollu giysi.

KAYNAKÇA

Sözlü Kaynaklar

Kaynak No, Doğum Yeri – Yılı, Medeni Hali, Öğrenim Durumu, Mesleği

- K1. Hasan Atmaca, Balören Köyü-1947, Evli, İlkokul, Emekli
K2. Hatice Atmaca, Balören Köyü – 1948, Evli, Okur-yazar, Ev Hanımı
K3. Neşe Atmaca, Balören Köyü – 1964, Evli, İlkokul, Ev Hanımı
K4. Nursel Can, Balören Köyü – 1950, Okur yazar değil, İlkokul, Ev Hanımı
K5. Fatma Seren, Balören Köyü – 1943, Dul, Okur yazar değil, Ev Hanımı
K6. İbrahim Şen, Balören Köyü – 1970, Evli, İlkokul, Çiftçi
K7. Kadriye Şen, Balören Köyü – 1971, Evli, İlkokul, Ev Hanımı
K8. Yaşar Yıldırıncı, Balören Köyü – 1957, Evli, İlkokul, Emekli
K9. Fadime Şen, Balören Köyü – 1950, Evli, Okur yazar değil, Emekli
K10. Fatma Yıldırıncı, Balören Köyü-1960, Evli, Okur yazar değil, Ev Hanımı
K11. Sevil Kuzu, Balören Köyü-1982, Evli, Üniversite, Öğretmen
K12. Coşkun Kuzu, Balören Köyü-1974, Evli, Lise, Doğalgaz Tesisatçısı
K13. Şenay Can, Balören Köyü-1983-Evli, İlkokul, Terzi
K14. Fatma Doğru, Balören Köyü-1953, Dul, Okur yazar değil, Ev Hanımı
K15. Özlem Atmaca, Balören Köyü-1987, Evli, Ön Lisans, Ev Hanımı
K16. Elif Atmaca, Balören Köyü-1991, Evli, Üniversite, Ev Hanımı
K17. İlker Atmaca, Balören Köyü-1985, Evli, Lisans, Evli, İşçi
K18. Aytaç Atmaca, Balören Köyü-1992, Evli, Lise, İşçi
K19. İsmail Kuzu, Balören Köyü-1954, Evli, İlkokul, Serbest Meslek
K20. Zöhre Kuzu, Balören Köyü-1960, Evli, Okur yazar değil, Ev Hanımı
K21. Fatma Kuzu, Balören Köyü-1929, Dul, Okur yazar değil, Ev Hanımı
K22. Ali Ural, Balören Köyü-1979, Evli, İlkokul, Kaynakçı (Köyün Zakiri)
K23. Salih Yaman, Balören Köyü – 1970, Evli, İlkokul, İşçi
K24. Yaşar Şen, Balören Köyü – 1977, Evli, Ortaokul, Esnaf
K25. Salin Yeşil, Balören Köyü – 1976, Evli, İlkokul, İşçi
K26. Ali Kılıç, Balören Köyü – 1970, Evli, İlkokul, İşçi
K27. Ahmet Çakallı, Balören Köyü – 1987, Evli, Ortaokul, Esnaf
K28. Hüseyin Can, Balören Köyü – 1962, Evli, Lise, Esnaf
K29. Hüseyin Yeşil, Balören Köyü – 1971, Evli, İlkokul, Esnaf

- K30. Hüseyin Sarı, Balören Köyü – 1962, Evli, İlkokul, Emekli
- K31. İhsan Yıldırıcı, Balören Köyü – 1965, Evli, İlkokul, Emekli
- K32. Halil Uzun, Balören Köyü – 1960, Evli, İlkokul, Emekli
- K33. Ahmet Şahin, Balören Köyü – 1961, Evli, Emekli
- K34. Tülay Tükenmez, Balören Köyü– 1981, Evli, İlkokul, Ev Hanımı
- K35. Veli Tükenmez, Balören Köyü – 1969, Evli, İlkokul, Emekli
- K36. Muharrem Aşık, Balören Köyü – 1978, Evli, Üniversite, Muhasebeci
- K37. Ali Yeşil, Balören Köyü – 1966, Evli, İlkokul, Esnaf
- K38. Hüseyin Özyılmaz, Balören Köyü – 1967, Evli, İlkokul, Esnaf
- K39. Ali Dayanıklı, Balören Köyü – 1964, Evli, İlkokul, Emekli
- K40. Kemal Serer, Balören Köyü – 1971, Evli, Ortaokul, İşçi
- K41. Hasan Şen, Balören Köyü – 1960, Evli, İlkokul, Emekli
- K42. Veli Yaman, Balören Köyü – 1961, Evli, İlkokul, Esnaf
- K43. Nurcan Serer, Balören Köyü – 1960, Evli, İlkokul, Ev Hanımı
- K44. Hasan Akbaş, Balören Köyü – 1971, Evli, İlkokul, Esnaf
- K45. Hasan Sarı, Balören Köyü – 1962, Evli, İlkokul, Emekli
- K46. Kamile Uzun, Balören Köyü – 1963, Evli, İlkokul, Ev Hanımı
- K47. Muhammet Akbaş, Balören Köyü – 1965, Evli, İlkokul, Emekli
- K48. Zühre Aşık, Balören Köyü – 1971, Evli, İlkokul, Ev Hanımı
- K49. Oktay Uzun, Balören Köyü – 1978, Evli, İlkokul, İşçi
- K50. Yaşar Birgül, Balören Köyü – 1965, Evli, İlkokul, Emekli
- K51. Hüseyin Uzun, Balören Köyü – 1967, Evli, İlkokul, Emekli
- K52. Fatma Atmaca, Balören Köyü – 1961, Evli, İlkokul, Ev Hanımı
- K53. Ahmet Demir, Balören Köyü – 1979, Evli, Ortaokul, Muhtar
- K54. Fatma Derin, Mecidiye Köyü – 1963, Evli, İlkokul, Ev Hanımı
- K55. Ömer Demiral, Erzurum – 1964, Evli, İlkokul, Emekli
- K56. Selahattin Güngör, Kırcaali/Bulgaristan – 1946, Evli, Lise, Emekli
- K57. Ayşe Aydın, Umurca – 1953, Evli, İlkokul, Ev Hanımı
- K58. Halit Gündüz, Mecidiye Köyü – 1934, Evli, İlkokul, Emekli
- K59. Firdevs Ayan, Mecidiye Köyü– 1941, Evli, İlkokul, Ev Hanımı
- K60. Sariye Algün, Mecidiye Köyü – 1945, Dul, İlkokul, Ev Hanımı
- K61. Ali Ay, Mecidiye Köyü – 1944, Dul, İlkokul, Emekli
- K62. Refiye Ay, Karamürsel– 1939, Dul, İlkokul, Ev Hanımı

- K63. Emine Tekin, Ordu – 1936, Dul, İlkokul, Ev Hanımı
- K64. Sevim Cömert, Mecidiye Köyü– 1955, Evli, İlkokul, Ev Hanımı
- K65. Hüseyin Cömert, Mecidiye Köyü– 1958, Evli, İlkokul, Emekli
- K66. Sariye Algün, Mecidiye Köyü – 1945, Dul, İlkokul, Ev Hanımı
- K67. Ali Ay, Mecidiye Köyü – 1944, Dul, İlkokul, Emekli
- K68. Cevdet Boz, Kars– 1969, Evli, Lise, Emekli
- K69. Seher Gülser, Mecidiye – 1942, Dul, İlkokul, Ev Hanımı
- K70. Muhammet Afacan, Mecidiye Köyü– 1954, Evli, İlkokul, Emekli
- K71. Zöhre Gülser, Mecidiye Köyü – 1940, Dul, Okur yazar., Ev Hanımı
- K72. Salih Özşen, Kandira – 1955, Evli, İlkokul, Emekli
- K73. Ramadan Gülser, Mecidiye Köyü– 1955, Evli, İlkokul, Emekli
- K74. Ali Aksoylu, Mecidiye Köyü – 1957, Evli, İlkokul, Emekli
- K75. Salih Aksoy, Mecidiye Köyü– 1944, Evli, İlkokul, Emekli
- K76. Hilmiye Aksoy, Mecidiye Köyü– 1942, Dul, İlkokul, Ev Hanımı
- K77.Fahrettin Korkutan, Mecidiye Köyü-1965, Evli, İlkokul, Emekli (Muhtar)
- K78.Necmi Sevim, Mecidiye Köyü-1967, Evli, İlkokul, Çiftçi
- K79. Mustafa Korkunç, 1951-Mecidiye Köyü, Evli, İlkokul, Emekli (Eski Muhtar)
- K80. Hatice Korkunç, 1952- Dağ Köy, Evli, Okur yazar değil, Ev Hanımı
- K81.Kazım Güneş, Çorum, Alaca, 1949, Evli, Ön Lisans, Emekli Öğretmen (Halife Dede)
- K82.Yusuf Say, Bayraktar Köyü-1956, Evli, Lise, Çiftçi
- K83.Emine Akyol, Bayraktar Köyü-1927, Dul, Okul yok, Emekli
- K84. Mediha Akyol, Bayraktar Köyü-1958, Evli, İlkokul, Bağ-kur Emeklisi
- K85.Melek Acar Akyol, Bayraktar Köyü- 1981, Evli, İlkokul, Ev Hanımı
- K86.Hasan Akyol, Bayraktar Köyü-1979, Evli, İlkokul, Çiftçi
- K87.Hasan Kurşun, Bayraktar Köyü-1954, Bekar, Okur yazar, İşsiz
- K88.Mehmet Bayram, Bayraktar Köyü-1952, Evli, İlkokul, Çiftçi
- K89.Gürcan Yılmaz, Bayraktar Köyü-1979, Evli, Ortaokul Terk, Çiftçi
- K90.Melek Oruç, Bayraktar Köyü-1938, Dul, Okur yazar değil, Ev Hanımı
- K91. Hasan Kenan Korkmaz, Bayraktar Köyü-1965, Evli, Ortaokul, Çiftçi
- K92.Ali Korkmaz, Bayraktar Köyü-1938, Dul, İlkokul, Emekli
- K93.Gül Korkmaz, Ankara-1970, Evli, İlkokul, Ev Hanımı
- K94. Gülşen Korkmaz, Bayraktar Köyü- 1969, Evli, İlkokul, Çiftçi

- K95.Dürdane Ertürk, Bayraktar Köyü- 1949, Evli, İlkokul, Ev Hanımı
- K96.Zeynel Ertürk, Bayraktar Köyü-1950, Evli, İlkokul, Emekli
- K97.Muharrem Sefa Korkmaz, Bayraktar Köyü-1968, Evli, Ortaokul, Çiftçi
- K98. Ercan Balık, Bayraktar Köyü-1970, Evli, Ortaokul, Hayvancılık
- K99.Mustafa Nevres Yılmaz, Bayraktar Köyü-1982, Evli, Ortaokul, Şoför
- K100.Ali Ercan Yılmaz, Bayraktar Köyü-1975, Evli, Ortaokul, Çiftçi
- K101.Hidayet Yılmaz, Bayraktar Köyü-1948, Evli, İlkokul, Emekli
- K102.Seher Yılmaz, Bayraktar Köyü-1951, Evli, İlkokul, Emekli
- K103.Ferhan Yılmaz, Bayraktar Köyü-1985, Evli, İlkokul, Çiftçi
- K104.Belkıs Yılmaz, Bayraktar Köyü-1985, Evli, Lise, Çiftçi
- K105.Hasan Yılmaz, Bayraktar Köyü-1983, Evli, Lise, Çiftçi
- K106.Nesime Yılmaz, Bayraktar Köyü- 1957, Dul, İlkokul, Çiftçi
- K107.Hatice Yılmaz, Kandıra- 1986, Dul, Ortaokul, Seyis
- K108.Hasan Sapmaz, Bayraktar Köyü-1963, Evli, İlkokul, Çiftçi
- K109.Nesibe Sapmaz, Bayraktar Köyü-1967, Evli, İlkokul, Çiftçi
- K110. Oğuz Sapmaz, Bayraktar Köyü-1984, Evli, Ortaokul, Seyis
- K111.Hüseyin Sapmaz, Bayraktar Köyü-1965, Evli, Ortaokul, Çiftçi (Kahveci)
- K112.Güngör Taşdemir, Bayraktar Köyü-1975, Bekar, İlkokul, Çiftçi
- K113.Mehmet Pala, Bayraktar Köyü-1956, Evli, İlkokul, Çiftçi
- K114.Cevat Tomardur, Bayraktar Köyü-1974, Evli, İlkokul, Çiftçi Muhtar)
- K115.İdris Derin, Mecidiye Köyü- 1966, Evli, Ortaokul, Emekli (Eski Muhtar)
- K116.Muhammet Bayram, Bayraktar Köyü-1970, Evli, Ortaokul, Şoför
- K117. Hulusi Er, Balören Köyü-1953, Evli, İlkokul, Emekli

Yazılı Kaynaklar

Kitaplar

Abdulaziz Bey (2000). Osmanlı Âdet, Merasim ve Tabirleri, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

Acıpayamlı, Orhan (1961). Türkiye’de Doğumla İlgili Âdet ve İnanmaların Etnolojik Etüdü, Erzurum: Ankara Üniversitesi Yayınları

Altun, Işıl (2008). Kocaeli Suadiye/Çepni Halk Kültürü, İstanbul: Doğu Kütüphanesi Yayınevi

Altun, Işıl (2004). Kandıra Türkmenlerinde Doğum, Evlenme ve Ölüm, Kocaeli: Yayıncı Yayınevi

Alptekin, Prof. Dr. Ali Berat (2015). Halk Hikâyelerinin Motif Yapısı, Ankara: Akçağ Yayınları

Andreews, Peter Alford (1992). Türkiye’de Etnik Gruplar, İstanbul: Ant Yayınları

Balaman, Doç. Dr. Ali Rıza (1982). Evlilik, Akrabalık ve Türleri, İzmir: Karınca Matbaacılık

Artun, Prof. Dr. Erman (2014). Türk Halkbilimi, Adana: Karahan Kitabevi

Balkı, Şakir (1999). Nicomedia’nın Büyülü Yüzü İzmit, İzmit: İzmit Rotary Kulübü

Boratav, Pertev Naili (2015). 100 Soruda Türk Folkloru, Ankara: Bilgesu

Boratav, Pertev Naili (2014). 100 Soruda Türk Halk Kültürü, Ankara: Bilgesu

Cengiz Bozkurt, (Editör)Tülin (2014). Gölcük Somut Olmayan Kültür Mirası, Kocaeli: Gölcük Belediyesi, Gölcük Vizyon 2023 Kültür Yayınları Serisi 2

Bozkurt, Fuat (1995). Türklerin Dini, İstanbul: Cem Yayınevi

Cahen, Claude (1979). Osmanlılardan Önce Anadolu’da Türkler (Çev. Yıldız Moran), İstanbul: e yayınları

Crow, W. B. (2006). Büyünün, Cadılığın ve Okültizmin Tarihi (Çev. Fulya Yavuz), İstanbul: Drahma Yayınları

Çam, Yusuf (1993). Milli Mücadele’de İzmit Sancağı, İstanbul: İzmit Rotary Kulübü Yayınları, İstanbul

Çetin, Prof. Dr. Atillâ (2000). Kocaeli Tarihinden Sayfalar, İzmit: İzmit Rotary Kulübü

Çınar, Erdoğan (2004). Aleviliğin Gizli Tarihi/Demirin Üstünde Karınca İzi, İstanbul: Chiviyazıları Yayınevi

Çobanoğlu, Prof. Dr. Özkul (2015). Halkbilimi Kuramları ve Araştırma Yöntemleri Tarihine Giriş, Ankara: Akçağ Yayınları

Çobanoğlu, Prof. Dr. Özkul (2015). Halk Kültüründe Memoratlar ve Halk İnançları, Ankara: Akçağ Yayınları

Dikici, Mehmet (1998). Anadoluda Türkler/ Anadolu’ya Türk Göçler, İstanbul: Burak Yayınevi

Elçin, Şükrü (2005). Halk Edebiyatına Giriş, Ankara: Akçağ Yayınları

- Elçin, Şükrü (Müdür); (1986). Türk Kültürü Araştırmaları, Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi
- Er, Piri (1998). Geleneksel Anadolu Aleviliği, Ankara: Ervak Yayınları 1
- Eroğlu, Türker (1994). İnsan ve Oyun-Oyun, Dans ve Halk Oyunları, Kayseri: Millî Folklor Yayınları: 3, Halk Oyunları Dizisi 1
- Eröz, Doç. Dr. Mehmet (1977). Türkiye’de Alevîlik Bektâşîlik, İstanbul: Otağ Matbaacılık
- Eyuboğlu, İsmet Zeki (1998). Anadolu İnançları – Anadolu Üçlemesi 1, İstanbul: Toplumsal Dönüşüm Yayınları
- Evliyaoğlu, Y.Doç. Dr. Sait; Şerif Baykurt (1987). Türk Halk Bilimi, Ankara: Ofset Reprodüksiyon
- Fığnalı, Prof. Dr. Ethem Rûhi (1991). Türkiye’de Alevîlik Bektâşîlik, İstanbul: Kent Basımevi
- Güçlü, Faruk (1995). Orta Anadolu’da Batıl İnançlar, Ankara: Edebiyat Kitabevi
- Gökçen, Rıfat (2004). Kocaeli ve Marmara Bölgesi, İstanbul: Özyürek Yayınevi
- Günay, Bekir (2002). Ermeni Tehciri İzmit 1914-1920, Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi
- Güvenç, Bozkurt (2010). İnsan ve Kültür, İstanbul: Boyut Yayınevi
- Güvenç, Bozkurt (2010). Türk Kimliği Kültür Tarihinin Kaynakları, İstanbul: Boyut Yayınevi
- Kanar, Mehmet (2003). Örnekli Etimolojik Osmanlı Türkçesi Sözlüğü, İstanbul: Derin Yayınları
- Kalafat, Yaşar (2005). Doğu Anadolu’da Eski Türk İnançlarının İzleri, Ankara: Babil Yayıncılık
- Kunos, Ignacs (2001). Türk Halk Edebiyatı, Ankara: Akçağ Yayınları
- Kutlu, Prof. Dr. Sönmez (2003). Din Anlayışında Farklılaşmalar/Türkiye’de Alevîlik-Bektaşîlik, Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları
- Oğuz, Prof. Dr. M. Öcal, (Editör) (2012). Ankara’nın Somut Olmayan Kültürel Mirası, Ankara: Ankara Kalkınma Ajansı
- Oğuz, M. Öcal, (2018). Somut Olmayan Kültürel Miras Nedir?, Ankara: Geleneksel Yayıncılık

Oğuz, Prof. Dr. M. Öcal, (Editör) (2008). Türkiye'nin Somut Olmayan Kültürel Mirası, Ankara: T.C Kültür ve Turizm Bakanlığı

Ögel, Prof. Dr. Bahaddin (1978). Türk Kültür Tarihine Giriş 1, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, Milli Eğitim Basımevi

Ögel, Prof. Dr. Bahaddin (1991). Türk Kültür Tarihine Giriş 3, Ankara: Kültür Bakanlığı, Başbakanlık Basımevi

Ögel, Prof. Dr. Bahaddin (1978). Türk Kültür Tarihine Giriş 4, İstanbul: Kültür Bakanlığı, Milli Eğitim Basımevi

Ögel, Prof. Dr. Bahaddin (1978). Türk Kültür Tarihine Giriş 5, Ankara: Kültür Bakanlığı, Milli Eğitim Basımevi

Ögel, Prof. Dr. Bahaddin (2000). Türk Kültür Tarihine Giriş 6, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, İletişim Fakültesi Basımevi

Ögel, Prof. Dr. Bahaddin (1984). Türk Kültür Tarihine Giriş 7, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları

Ögel, Prof. Dr. Bahaddin (1991). Türk Kültür Tarihine Giriş 8, Ankara: Kültür Bakanlığı, Başbakanlık Basımevi

Melikoff, Irene (1993). Uyur İdik Uyardılar, İstanbul: Cem Yayınevi

Sakaoğlu, Prof. Dr. Saim (2003). Masal Araştırmaları, Ankara: Akçağ Yayınları

Öz, Baki (2001). Alevilik Nedir?., İstanbul: Der Yayınları

Öztüre, Avni (1981). Nicomedia Yöresindeki Yeni Bulgularla İzmit Tarihi, İstanbul: Avni Öztüre Yayınları

Selçuk, İlhan; Gencay Şaylan, Şenay Kalkan (1994). Türkiye'de Alevilik ve Bektaşilik, İstanbul: Yön Yayıncılık

Tezcan, Mahmut (2008). Kültürel Antropoloji Giriş, Ankara: Maya Akademi

Tezcan, Mahmut (1981). Kültürel Antropoloji Açısından Başlık Parası Geleneği, Ankara: Kadioğlu Matbaası

Tezcan, Mahmut (2000). Türk Aile Antropolojisi, Ankara: İmge Kitabevi

Sencer, Muzaffer (1999). Dinin Türk Toplumuna Etkileri, İstanbul: Sarmal Yayınevi

Yoloğlu, Güllü (1999). Türklerin Aile Merasimleri, Ankara: Atatürk Kültür Merkezleri Başkanlığı Yayınları

Yüce, Rifat (1998). İzmit ve Çevresel Tarihi, İzmit: İzmit Rotary Kulübü

Sözlükler

Acıpayamlı, Orhan (1978). Halkbilim Terimleri Sözlüğü, Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi

Develioğlu, Ferit (1962). Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat. Ankara: Doğu Yayınları

Türkçe Sözlük (2011). Ankara: Türk Dil Kurumu (TDK)Yayınları

Elektronik Uzantılar

Alınan bazı fotoğrafların ve bilgilerin anonim ağ sitelerine ait elektronik uzantıları:

Arasikackm, 01,02,2021,

http://www.arasikackm.com/m/kocaeliizmit_izmitkozluca-koyu/2021

Arasikackm,01,02,2020,http://www.arasikackm.com/m/izmit-zmit_izmitakmese-zmitakmese-koyu/2020

Arasikackm, 03,03,2020.http://www.arasikackm.com/m/izmit-bayraktar_izmit-baloren/2020

Arasikackm.05,04,2020,http://www.arasikackm.com/m/izmit-bayraktar_izmit-baloren/2020)

Arasikackm.05,04,2020,http://www.arasikackm.com/m/izmit-zmit_izmitakmese-zmitakmese-koyu/2020)

Facebook.Arevmedyan-Hayastan .30,03,2021, <https://www.facebook.com>

Haritatr.01,02,2021.<https://www.haritatr.com/mecidiye-koyu-haritasi-m6c6d/2021>

Haritamap. 18, 01, 2020,<https://www.haritamap.com/yer/bayraktar-koyu-izmit/2020>.

Haritamap. 18, 01, 2020, <https://www.haritamap.com/yer/baloren-koyu-izmit/2020>

Seyyid Hakkı Seyyid Seyfeddin Ocağı.
20,01,2021,https://www.uludivan.de/Baba%26%23287%3Ban-veya-dede-baba%2C
kime-denir-f.htm#:~/2021

Türkiye Nüfusu İl ilçe Mahalle Köy
Nüfusları.22,01,202,https://www.nufusune.com/798272-kocaeli-izmit-baloren-
mahallesi-nufusu/2020

Türkiye Nüfusu İl ilçe Mahalle Köy
Nüfusları.22,01,202,https://www.nufusune.com/253856-kocaeli-izmit-bayraktar-
mahallesi-nufusu/2020)

Türkiye Nüfusu İl ilçe Mahalle Köy Nüfusları.22,01,202,
https://www.nufusune.com/481218-kocaeli-izmit-mecidiye-mahallesi-nufusu/2020)

Türkiye Diyanet Vakfı İslam Asiklopedisi.
03.03.2021,.https://islamansiklopedisi.org.tr/2021

Wikipedia.20,01,2021,
https://tr.wikipedia.org/wiki/Mecidiye,_%C4%B0zmit/2021)

Wikipedia.20,01,2021,https://tr.wikipedia.org/wiki/Cev%59Fen 2021

Uluslararası Alevi Araştırma Dayanışma ve Eğitim Vakfı Kurma
Girişimi.20,,03,2021,https://www.alevibilgileri.com/alevilikte-cerag-
nedir/#:~:tex/2021

Ekşisözlük. 20,03,2021,https://eksisozluk.com/dara-durmak--1566117

Wikipedia.20,01,2021,[https://tr.wikipedia.org/wiki/Dede_\(Alev%C3%AElik\)/2021](https://tr.wikipedia.org/wiki/Dede_(Alev%C3%AElik)/2021)

Wikipedia.20,01,2021https://www.alevilikte-inanc./2021

Wikipedia.20,01,2021https://tr.wikipedia.org/wiki/Tevella /2021

Wikipedia.20,01,2021https://tr.wikipedia.org/wiki/Zakir/2021

Wikipedia. 21,03,2021,https://tr.wikipedia.org/wiki/Kocaeli/2021

Wikipedia.21,03,2021,.https://tr.wikipedia.org/wiki/Kocaeli_ilindeki_yerle%C5%9Fim_yerleri_listesi#%C4%B0zmit/2021

Wikipedia.21,12,2020, https://tr.wikipedia.org/wiki/Bal%C3%B6ren/2020

Alınan bazı bilgilerin veritabanında makalelere ait elektronik uzantıları:

Avcı, Ali Haydar. 2008, “Pir Sultan Ocağı Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi, Cilt 0, Sayı 46, s.82,83,91. <https://app.trdizin.gov.tr/makale/T1RNMU1UZzQ/pir-sultan-ocagi/2021>

Coşkun, Hasan.. Ekim/2018, “Anadolu Âlevî- Bektaşî Toplumunun İnanç ve Değerlerinde Ahmet Yesevî İzleri (Hubyar Sultan Ocağı Örneği)” II. Uluslararası Hoca Ahmet Yesevî Sempozyumu Bildirileri, Yayın No 54, s.125,126. https://www.ayu.edu.tr/static/kitaplar/sempozyum_dizgi_baski.pdf/2021

Çetin, Necat. “Kocaeli İli İzmit-Balören (Belen) Köyünde 1320 (Miladi 1904) Tarihli Son Osmanlı Nüfus Tahriri (Yazım/Sayım)”. Kocaeli Büyükşehir Belediyesi. s.1155-1164. <http://www.kocaelitarihsempozyumu.com/bildiriler2/81.pdf.2021>.

Çıplak, İsa Tolga. (Nisan2019)Zeki Çevik, “Babagan Bektaşilik ve Demokrat Parti”, Osmanlı Medeniyeti Araştırmaları Dergisi, Cilt 5, Sayı 8, s.24-39. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/645385/2021>

Maden, Fahri. 2014. “Keçeci Baba Ocağı”, Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi, Sayı71, (2014) s.153, http://isamveri.org/pdfdr/D01093/2014_71/2014_71_MADENF.pdf/2021

Polatel, Oğuz. İzmit Kazası’nda Ermeni Yerleşiminin Başlangıcı ve Ermeni Yerleşim Yerleri,s.27-50. http://dunyasavasi.ttk.gov.tr/upload/files/Ermeni_Kulliyat/6-Cilt/3OguzPOLATEL.pdf/2021

Odabaşı, Gülbahar. (2016),“Alevi Geleneğinde Cem İbadeti”, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sayı 057, s.60. <http://adudspace.adu.edu.tr:8080/xmlui/handle/11607/3010?locale-attribute=en/2021>

Yeşilbursa, Behçet Kemal. Mübadele ile Kocaeli’nde İskân edilen Göçmenler ve Karşılaştıkları Sorunlar (1923-1930), Uluslararası Gazi Süleyman Paşa ve Kocaeli

TarihiSempozyumuIII,

s.

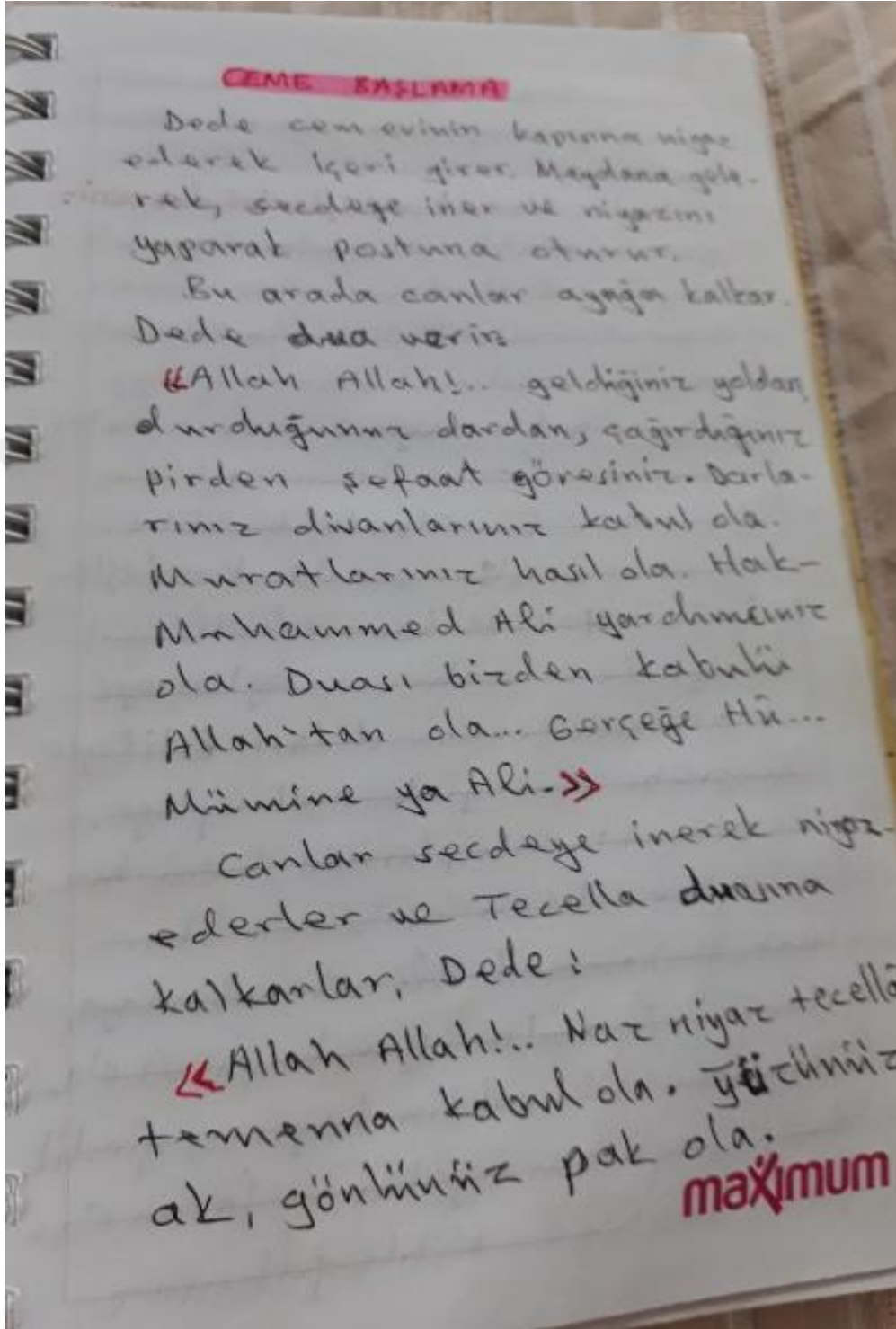
2287-2304.

(<http://www.kocaelitarihsempozyumu.com/bildiriler3/148.pdf/2021>)

Yurtoğlu, Gökhan. 2016. “Otman Baba’nın Tarikatına Dair” Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi, Cilt 0, Sy. 80, s.144.
<https://app.trdizin.gov.tr/makale/TWpFeE16RTJOZz09/otman-baba-nin-tarikatina-dair-2021>

EKLER

Kazım Güneş Dede'nin cem notları

Balören’de bahçelerde toplanan eşyaları toplamak için kullanılan sepet

Halife Dede Kazım Güneş, diğer Dedeler ve zakir Ali Ural

Köylerde yaygın olarak kullanılan traktör

Mecidiye Köyü Camii ile Cemevi arasında yapılan aş evi inşaatı ve köy muhtarı Fahrettin Korkutan

Mecidiye Köyü köy kahvesi

Bayraktar Köyü Covid-19 sebebiyle kapalı olan köy kahveleri

Mecidiye kurban kesme alanı

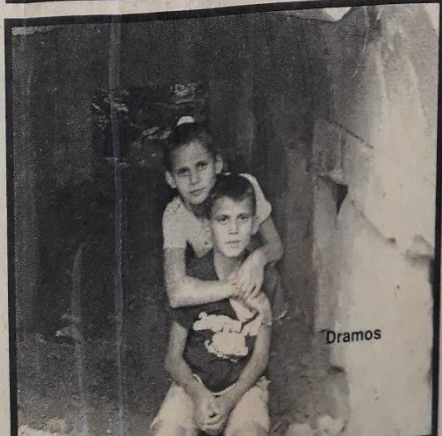
Mısır çiti önünde Hasan Çoban

Değirmenci İdris Aksoy
(1929 doğumlu) ve değirmeni

İlk traktör

Dramos

denir. yagda birer yakılarak konulursa "kaçamak"

Mecidiye'de aileler

Mecidiye'ye ilk gelenler: (Mestanoğlu; Halil İbrahim Ağa sülalesidir). **Babadağ:** (Aydoğan, Günyar) **Bulgaristan:** (Sezer) **Silistre'den:** (Gürman, Koç, Şengül, Koşkul, Tekgöl, Toksoy, Sağlam, Işık, Tayran, Mergan, Çoban, Aksoy, Ünlü, Demirsoy, Aylan, Ay) **Pravadi:** (Kulaç, Çallı, Varol, Aydın) **Hacıoğlu:** (Karaca, Tarlan, Tiken, Topaç) **Hazargrad:** (Orhan) **Osmanpaazarı:** (Temer, Mengül, Pehlivan, Ünver, Beygü, Şenel) **Tirnova:** (Arslan, Torlak, Yolagıtmez) **Tutrakhan:** (Müzemme Korkutan, Beygü, Kalkış) **Şumnu:** (Kocaoğlu, Karakoç, Kurhan, Salman, Yılmaz) **İştıp:** (Şenbak, Torıuş, Kalış[Kalış, Aydın]) **Varna:** (Solak, Sevim, Şengül) **Alkan:** (Avcı, Afacan, Aksoy, Aksoy, Çetin, Çoban, Erdoğan, Kuş, Mestanoğlu, Gülçim, Gülşen, Turgut, Ersoy, Parlar, Ateş. Avcı ailesi de değirmencilik yapıyor.

Uzun Hasan Mezarı

Köyün en yüksek tepesinde (357 rakım) ulu ve yüksek köyü gölgeli meşe, gürgen ve kayın ağaçlarının oluşturduğu bir ormanlık alan var. Kumarlar (Gölköy) göletine yüksekten bakan tepenin zirvesinde de ağaçlar arasında 12 metre uzunluğunda bir türbe var: Uzun Hasan'ın Türbe ve Mezarı. Uzun Hasan Kocaali'nin fethi sırasında Akçakoca ile çarpışan yarımada'nın Türkleşmesinde emeği geçen şehitlerden olduğu rivayet ediliyor. Adak kurbanlarının kesildiği mezar alanında masa ve oturma yerleri olduğu üstü kapalı bir mekan da yapılmış. Kazanlarla yemek pişirmek üzere de ayrıca ocak yerleri bulunuyor. Söylendiğine göre aslında Hasan, uzun boylu değildi, mezarın yeri tam tesbit edilemediğinden mezar uzun tutulmuş.

Erentepe Roma Mezarı

Mecidiye Erentepe'de bir tümülüs var. 10-15 sene evvel tesbit edildiğinde muhtarın haber vermesi ile İzmit Müzesi tarafından kurtarma kazısı ile açılan mezar ne yazık ki çok tahrip olmuş. Açılan mezarların bir türlü korumaya alınması gerekiyor ama nasıl. Vatandaş koruma gönüllüsü olmazsa, definecilere de "tarihi eserlere, kültürel mirasa zarar vermeden işlerini nasıl yaparlar öğretilmeden, inandırılmadan bu işler zor. Ah-vahla kalınıyor. Bu, Üçtepeliler'deki örneklerine benziyor. Tümülüsün içindeki mezar odası ve giriş holünün üstü beşik tonozu ile örtülü. Beşik tonozlu dramosdan küçük bir kapı ile mezar odasına girildiğinde karşı duvarın bütünüyle ortadan kaldırıldığını görüp de irkilmek elde değil.

Abbas'ın kaynağı ve Dindan Kaynağı

Aşağıda dereye bol su var da ilk yerleşiklerinden bu yana su hep problem oldu. Köyde bilinen iki kaynak var. Köye ilk gelenlerden birinin adı ile anılan "Abbas'ın kaynağı" ile Dindan Kaynağı. On yıl öncesine kadar bu kaynaklar kullanılıyordu. Kadriye ile Mecidiye arasında Çamaşır Deresi denilen yerde çamaşır yıkanır. Çamaşıra öküz arabası ya da eşekle gidilirdi. Buğdaylar da dereye yıkayıp kurutulur değirmenlere öylece götürülürdü.

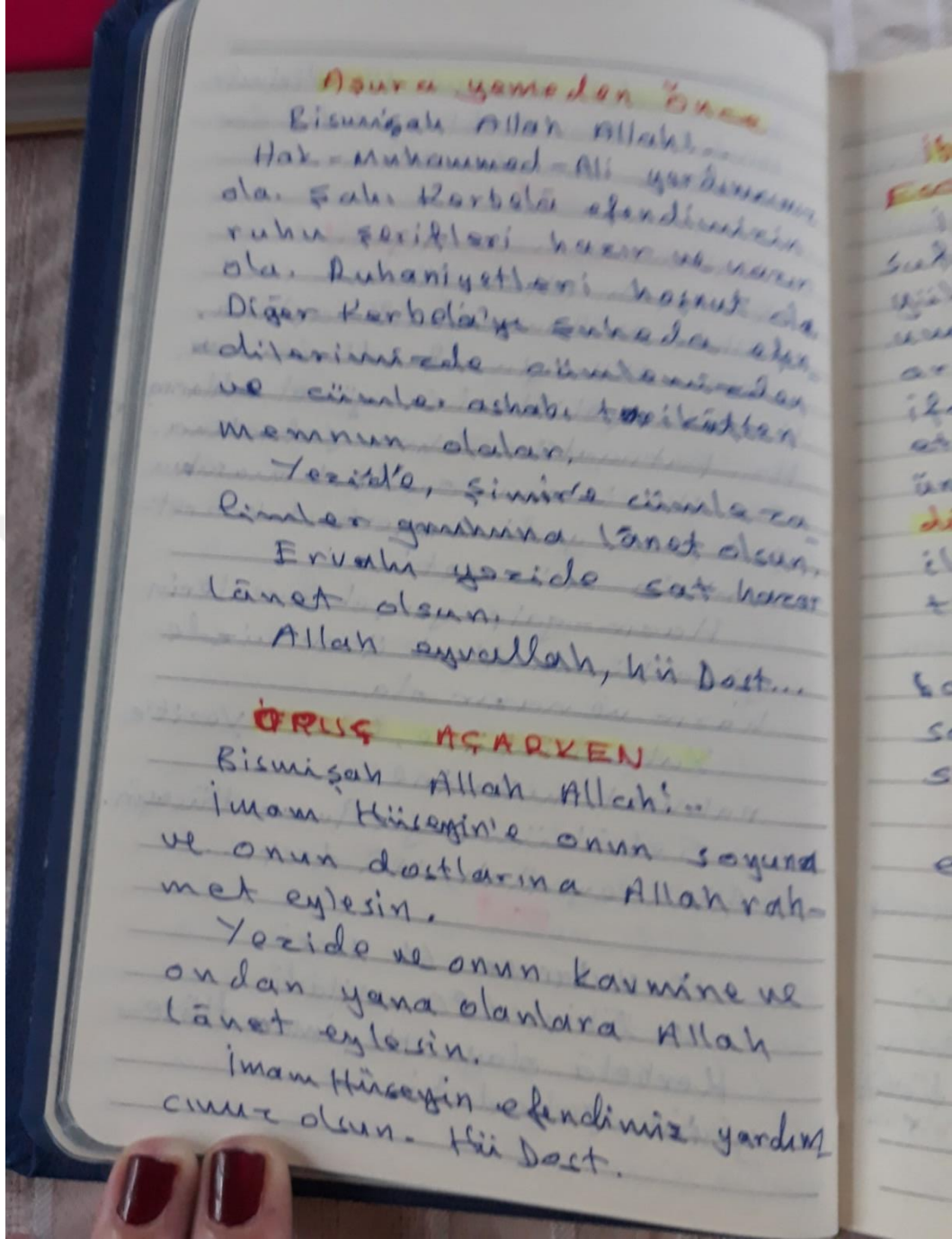
Kral mezarı

Balören Köyü keşkek yapımı sonrası köy meydanına gitme esnası

Balören Köyü misafirlere düğün yemeği ikramı

Halife Dede Kazım Güneş'in notları

Hünkâr Hacı Bektaş velî. Gör-
gekler devrine Hü...

Matem Orucu Niyeti

Bismillah Allah Allah
Allah. Muhammed-Ali aşkına.
İmam Hüseyin efendimizin ve
Kerbela şehitlerinin güzel ruhlarına
Hz. Fatimatür Zehra şefaatına.
On iki imam, Oudört masbuk
pak, On yedi kemalbet hazret-
lerinin hürmetine.

Hazır-gaip gerçek erenlerin
yüce himmetleri üzerimizde
hazır ve nazır ola.

Yuh münküre, Cânet yozit'e
rahmet mümine.

Sekâhiim ya İmam Hüseyin.
Allah eşvallah, Hü dost...

10 Mukarrem 61 Hicri
10 Ekim 680 Milâdi
Kerbela olayı Hz. İmam Hüse-
yin'in şehadeti.

Kazım Güneş Dede'nin matem orucu notları

musahibli olmak zorundadırlar. Bu
tada kan bölgede uygulanmamak-
tadır.

NOT: Mil kurbanı, Abdal Musa kurbanı
da da aynı kurallar geçerlidir.
Denilen örnek görgü (terceman),
ikrâr verme (yola alma), Musahib
kurbanlarında aynı uygulanır.

Musahib olma Töreni

Bir adam erlenince bir musahib
tutar. Musahib olacak canların erli
olmaları ve birbirleri ile iyi geçinip
birbirini iyi tanımaları gerekir.
Erenler buğurmuşlar (öl ikrâr verme,
öl ikrârından dönme) Musahib kav-
line gindikten sonra geriye dönüp
olamaz. Yani musahib kardeşlerin
her ganliş hareketleri birbirlerini
etkilemektedir. Olan dünyada da
ahrette de kardeşlerdir. Geri-
ye dönüp yoktur. Birbirini çok iyi
tanımak, öyle karar vermek gerekir.

Kazım Güneş Dede'nin Musahip Cemi notları

Mecidiye Köyü eski muhtarı İdris Derin'in arşivinden

17 AĞUSTOS 1999 DEPREMİ

Mart
March
März
Mars

17

Pazartesi
Monday
Montag
Lundi

On gedi Ağustos saatin üçü
Yedi nokta dörttü sarsıntı gücü
Kimsege vermesin böyle bir acı
Ölenlere rahmet eyle Allahım

Marmarazi vurdu büyük felaket
Allahım gösterme böyle bir afet
O gece sandıkkı koştı kıyamet
Kalanlara sabırlar ver Allahım

Gölcükte donanma gerle bir oldu
Sahildeki evler denize doldu
Enkazlar altında ne canlar kaldı
Ölenlere rahmet eyle Allahım

Acılı fergatlar gürekle gıkıyor
Ünsanları çaresiz kalmış bakıyor
Her enkazdan üç beş ceset çıkıyor
Kalanlara sabırlar ver Allahım

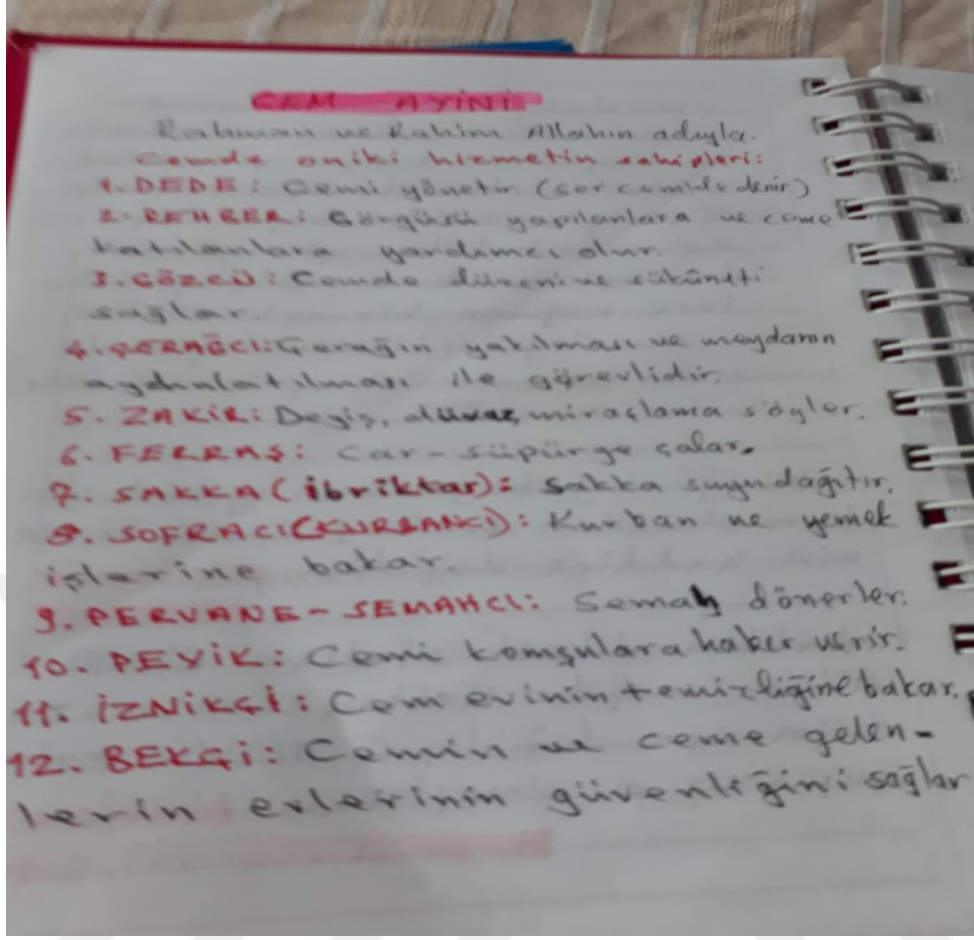
Dünya devletleri gardıma geldi
Günahımız neydi bize ne oldu
Ölenler topluca mebara kondu
Kalanlara sabırlar ver Allahım

Kul Hasan'ım bu günleride gördü
Herkes birbirine bir şeyler sardı
Üçimizi fena korkularla sardı
Ölenlere rahmet eyle Allahım

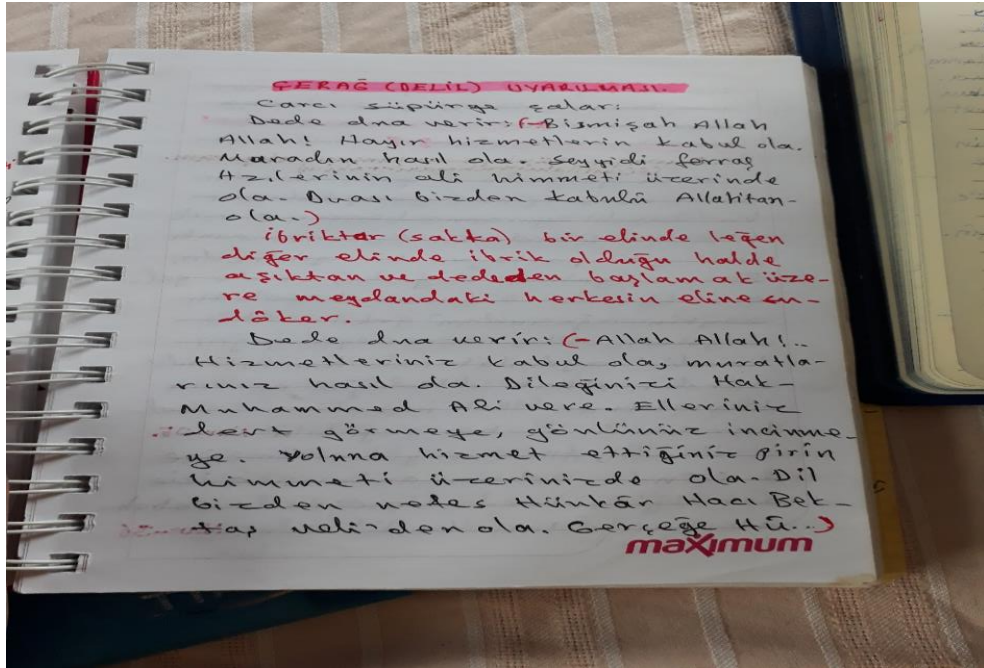
Söz gazarı Hasan Atmaca
26 AĞUSTOS 1999

NİSAN			
Pt.	7	14	21 28
Sa.	1	8 15	22 29
Ça.	2	9 16	23 30
Pe.	3	10	17 24
Cu.	4	11	18 25
Çr.	5	12	19 26
Pz.	6	13	20 27

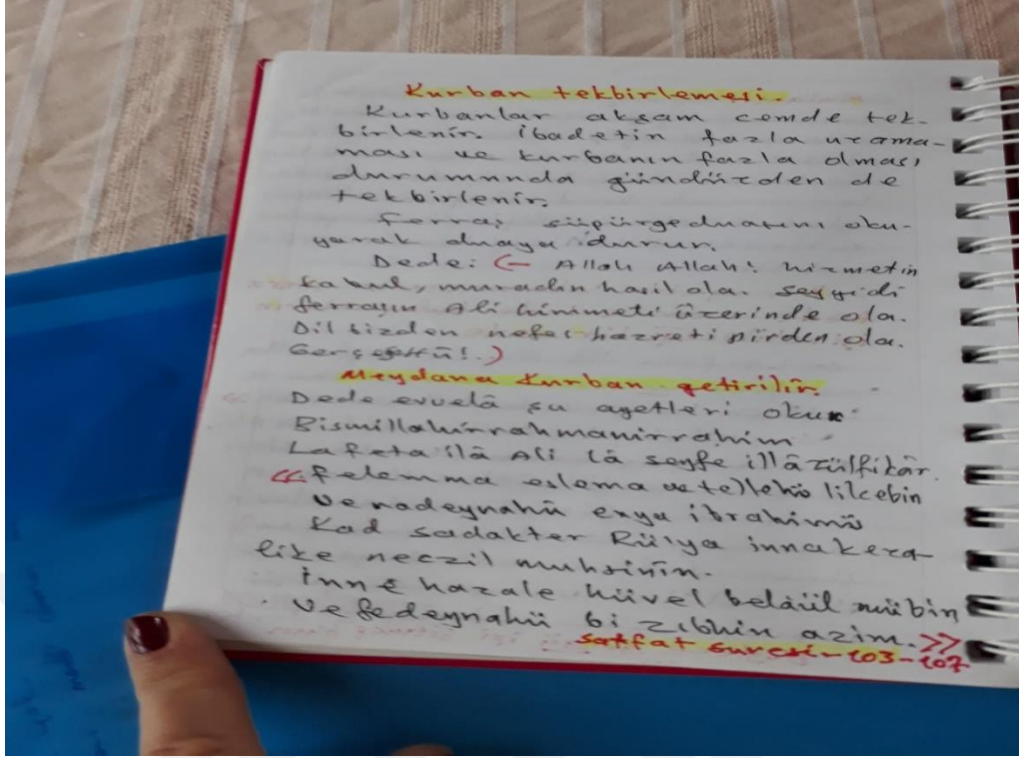
Balören köyü Hasan Atmaca 17 Ağustos 1999 İzmit depremi şiiri

Kazım Güneş Dede'nin cem notları

Kazım Güneş Dede'nin çerağ uyarılması notları

Kazım Güneş Dede'nin kurban tekbirleme notları

Yünden yapılan yastık, yorgan ve döşek

ALAN ARAŞTIRMASINDA KULLANILAN SORULAR

1. Araştırma yapılan köylerin adları nedir ve verilmiş sebepleri nelerdir?
2. Köylerin coğrafi özellikleri nelerdir?
3. Köylerin nüfus özelliği nedir?
4. Köylere yapılan yerleşmeler nerelerden ve ne zaman olmuştur?
5. Köylerde gerçekleşen tarım ve hayvancılık durumu nedir?
6. Üretilen ürünlerin çeşitliliği ve ekonomik getirileri nasıldır?
7. Köylere gerçekleşen ulaşım nasıl sağlanmaktadır?
8. Köylerin tarihsel özellikleri nelerdir?
9. Köylerde ilk iskân ne zaman olmuştur?
10. Köylerin ilk yaşayanları kimlerdir?
11. Köylerde bugün kimler nerelerden gelerek yaşamaktadır?
12. Köylerde gerçekleşen önemli tarihi olaylar nelerdir? Mezarlıkta eski mezarlar var mı?
13. Köylülerin eğitime bakışı nasıldır?
14. Köylerde okul ilk olarak ne zaman yapılmıştır?
15. Köylerde hâlâ okur yazar olmayan var mıdır ve köylerin okur yazar oranı nedir?
16. Okulu olmayan köyde (Mecidiye) eğitim nasıl devam etmektedir?
17. Köylerde sağlık ocağı ve ebe var mı?
18. Köylerde mimari yapı nasıldır?
19. Evler neye göre ve nasıl yapılırlar?
20. Mimaride kullanılan malzemeler nelerdir?

KÖYLERİN İNANÇ YAPISIYLA İLGİLİ SORULAR

1. Köylerde bulunan yatırlar ve ziyaretler var mıdır?
2. Yatırlardaki kişilere ait efsaneler var mıdır ve nelerdir?
3. Köylerde bulunan dinî gruplar nelerdir?
4. Köylerdeki ibadet yerleri nerelerdir?
5. Köylerde gerçekleşen ibadetler nelerdir?
6. Köylerde gerçekleşen cem törenleri kaç tanedir?
7. Köylerde cem törenlerinin düzenlenmesinden kim sorumludur?
8. Köylerde gerçekleşen cemler ne zaman gerçekleşmektedir?

- 9.Cemler eskiden nasıl ve nerede düzenlenmekteydi?
10. Cem evleri köylere ne zaman ve nasıl yapıldı?
11. Cem evlerinin temizliği nasıl yapılmaktadır?
12. On iki hizmeti kimler yürütmektedir?
13. Köylerin Dedesi kimdir ve daha önce Dede kimdi?
14. Köylerde hangi Alevî ocakları bulunmaktadır?
- 15.Köylerde hangi cem törenleri düzenlenmektedir?
16. Cem törenlerinde kurban kesilmekte midir?
17. Cemlerde kesilen kurbanların temini nasıl olmaktadır?
18. Cemlere kimler katılamaz?
- 19 Musahiplik nedir?
20. Kimler nasıl musahip olur?
21. Musahiplik nasıl sonlanır?
- 22.Musahipliğin kuralları nelerdir?
- 23.Cemlerdeki lokmalar nasıl dağıtılır?
- 24.Cemlerin zakirliğini kim yürütmektedir?
- 25.Köylerdeki cami ne zaman yapılmıştır?
38. Köy halkı camiye ne zaman gitmektedir?
39. Cami imamı nerede kalmaktadır?
- 40.Köylerde insana yönelik inanışlar nelerdir?
- 41Ana, baba ve ataya bakış nasıldır ve onlara davranış biçimlerinde nelere dikkat edilir?
- 42.Adak ve dilekle ilgili köylerde inanış var mıdır?
43. Neler üzerine adak ve dilek dilenir?
- 44.Adağın yerine getirilemediği durumlarda nelere inanılır?
- 45.Köylerde büyü ve muska inancı var mıdır?
- 46.Ne çeşit büyü söz konusudur?
- 47.Büyü kimler neden yaptırır?
- 48.Büyü nasıl bozulur?
- 49.Muska ne zaman kime ve kimler için yaptırılır?
50. İnsanlar birbirlerine iyi dileklerini ve kötü dileklerini hangi sözlerle dile getirir?
- 51.Dua olarak neler söylenir?
- 52.Hangi olaylardan sonra dua edilir?

53. Duaların kabul olduğu oluyor mu?
54. Beddua olarak neler söylenir?
55. Beddua hangi durumlarda söylenir?
56. Bedduanın tuttuğuna şahit olunan bir olay gerçekleşti mi?
57. Nazara inanılır mı?
58. Nazardan korunmak için nelere dikkat edilir?
59. Kimler daha çok nazar eder?
60. Nazar boncuğu inancı var mı?
61. Bereket artırmak için nelere dikkat edilir?
62. Bereket getiren inanışlar var mıdır?
63. Kader ve kısmet inancı var mıdır?
64. Kader ve kısmetin iyi olması için gerçekleştirilen ritüeller var mıdır?
65. Uğur ve uğursuzluk getirdiğine inanılan nesne ya da durumlar var mıdır?
66. Uğursuzluktan kaçınma yolları var mıdır?
67. İnsan bedenine yönelik inançlar var mıdır?
68. Hangi bedensel özelliklere sahip insanlar iyi yorumlanır?
69. Hangi bedensel özelliklere sahip insanlar iyi yorumlanmaz?
70. Rüya ve fal inanışı var mıdır?
71. Rüya yorumlaması yapılır mı?
72. Rüyada görülen neler iyi neler kötü yorumlanır?
73. Fal çeşitleri olarak neler vardır?
74. Fala inanılır mı?
75. Gün, ay ya da belirli zaman dilimlerine yönelik inanışlar var mıdır?
76. İnanışı olan vakit dilimlerinde özellikle yapılması gereken ya da yapılmaması gereken durumlar var mıdır, varsa nelerdir?

TÖRENLERLE İLGİLİ SORULAR

1. Çocuk sahibi olmak istemeyenler neler yapmaktadır?
2. Çocuğun cinsiyetini tahmin etmek için neler yapılmaktadır?
3. Çocuk sahibi olmak istemeyenler neler yapmaktadır?
4. Özellikle erkek çocuğu sahibi olmak isteyenler nelere dikkat eder.
5. Doğacak çocuğun hem sağlık açısından hem de nazardan koruma yöntemi var mıdır?

6. Erkek çocuk neden istenir?
7. Doğumdan önce çocuk için ve anne için neler hazırlanır?
8. Doğumu nasıl gerçekleştirmektedir?
- 9.. Doğum anında neler gereklidir?
10. Göbek kordonunun kesilmesinde nelere dikkat edilir ve neler yapılır?
11. Doğumdan sonra çocuk hemen yıkanır mı, yıkamada nelere dikkat edilir?
12. Yeni doğan çocuğa neler giydirilir?
13. Doğum yapan kadının kaçınması gereken durumlar var mıdır?
14. Doğumu kim duyurur ve nasıl ödüllendirilir?
15. Yeni doğum yapmış kadının sütünün bol olması için nelere dikkat edilir?
16. Yeni doğan çocuk için mevlit okutulur mu?
17. Çocuğa adı kim, ne zaman verir?
18. Çocuğa ad verme töreni var mıdır?
- 19.. Çocuklara ne gibi adlar verilir?
20. Çocuğu görmeye ne zaman gidilir?
21. Çocuğu ilk görmeye gelenler neye dikkat etmelidir?
22. Çocuk ilk defa ne zaman dışarı çıkabilir?
23. Kırkı çıkmadan dışarı çıkma olur mu?
24. Kırkı çıkmadan dışarı çıkan anne ve çocuk neye dikkat etmelidir?
25. Çocuğu sokağa çıkarırken ilk defa nereye götürmek yaygındır?
26. Çocuk görmeyle ilgili nasıl bir gelenek söz konusudur?
27. İlk sokağa çıkışta kimin evine gidilir?
28. Al karısı inancı var mıdır?
29. Al basmasına inanılır mı, korunmak için nelere dikkat edilir?
30. Lohusa veya çocuğa al basması durumunda neler yapılır?
31. Kırk basması nedir?
32. Kırk basmaması için nelere dikkat edilir?
33. Kırk basarsa neler yapılır?
34. Kırklama yapılır mı ve ne gibi uygulamalar vardır?
35. Çocuğun beslenmesi için nelere dikkat edilir?
36. Sünnet için özellikle belirlenen bir tarih var mıdır?
37. Sünnet hazırlıkları için neler yapılır?
38. Sünnet çocuğunun yatağı hazırlanırken ne gibi uygulamalar yapılır?

39. Sünnet çocuğunun kıyafeti nasıl seçilir ve nelere dikkat edilir?
40. Sünnete davet nasıl yapılır?
41. Sünnete katılanlar neler hediye eder?
42. Sünneti kim nerede yapar?
43. Sünnet yapılırken neler kullanılır?
44. Kirvelik var mıdır?
45. Sünnet düğünü nerede yapılır?
46. Sünnet düğünü nasıl yapılır?
47. Sünnet sonrası gelenek devam eder mi?
48. Sünnet Mevlidi var mıdır varsa nasıl yapılır?
49. Evlenilecek kız ve erkekte aranan özellikler var mıdır varsa nelerdir?
50. Evlenmemiş kız ve erkeklere söylenen isimler var mıdır?
52. Evlenmek isteyenler için kısmet açma yöntemleri var mıdır?
53. Evlenmek isteyenler bu durumu nasıl iletir büyüklerine?
54. Evlenme yaşı kaç olmalıdır?
55. Evlenilecek kız nasıl seçilir?
56. Kız isteme nasıl olur?
57. Söz kesimi yapılır mı ve nasıl gerçekleşir?
58. İsteme sonrası ne gibi hazırlıklar başlar?
59. Kız kaçırma şeklinde evlenme var mı ve sonrasında neler yapılır??
60. Evlenme çeşitlerinden hangileri var? Beşik kertmesi var mı?
61. Nişan hazırlıkları nasıldır?
62. Nişanda neler yapılır?
63. Nişana kimler katılır?
64. Nişanlar eğlenceli mi yapılır?
65. Nişanlılık evresinde nelere dikkat edilir?
66. Nişan bozulunca nelere yapılır?
67. Nişanlılıkta hediyeleşme olur mu?
68. Başlık parası var mıdır?
69. Gelini yakınlarına hediye verme geleneği var mıdır?
70. Gelin çeyizine özellikle neler konulur?
71. Çeyiz serme geleneği var mı?
72. Düğüne davet nasıl gerçekleşir?

73. Düğün hazırlıkları nasıl yapılır?
74. Geline ve damada kına yakılır mı?
75. Kına gecesi gelenekleri nelerdir?
76. Paça kınası nedir?
77. Gelin düğüne nasıl hazırlanır?
78. Damat düğüne nasıl hazırlanır?
79. Sağdıçlık var mıdır varsa neler yapar?
80. Gelin alma gelenekleri nelerdir?
81. Gelin damat evine girerken neler yapılır?
82. Nikah nasıl yapılır?
83. Gerdekle ilgili yapılanlar nelerdir?
84. Evlilik sonrası hitaplar nasıldır?
85. Bir kişinin ölümünü neler düşündürür?
86. Öleceği düşünülen biri varsa neler yapılır?
87. Ölüm gerçekleşince neler yapılır?
88. Ölünün gözleri açıksa ne yapılır?
89. Gömülme zamanı neye göre ayarlanır?
90. Ölü defin için nasıl hazırlanır?
91. Tabut için nasıl hazırlık yapılır?
92. Cenaze namazı nerede ve kimlerle kılınır?
93. Defin işlemleri nasıl gerçekleşir?
94. Ölünün arkasından yemek verme nasıl gerçekleşir?
95. Yas tutma nasıl gerçekleşir, ne kadar sürer?
96. Mezarlık ziyaretleri nasıl gerçekleşir?
97. Ölünün ruhuyla ilgili ne gibi inanışlar vardır?
98. Ölen kişinin kıyafetleri ne olur?
99. Mezar taşı için özellikle dikkat edilen hususlar nelerdir?
100. Dinî bayramlar hangileridir?
101. Dinî bayramlar öncesi ne gibi hazırlıklar yapılmaktadır?
102. Bayram namazıyla ilgili gelenekler, inanışlar nelerdir?
103. Bayramlaşma nasıl yapılmaktadır?
104. Bayramlaşmada neler ikram edilmekte, neler verilmektedir?
105. Bayram hediyesi kimlere, nasıl verilmektedir?

106. Kurban Bayramı'nda kimler, nasıl kurban keser?
107. Kurban eti neye göre paylaşılır?
108. Dini günlerde mezarlık ziyareti nasıl gerçekleşir?
109. Millî bayramlarda köyde kutlaması nasıl olmaktadır?
110. Hıdırellez nasıl, ne zaman, nerelerde kutlanır?
111. Gönül birliği nedir?
112. Gönül Birliği ne zaman, nasıl ve ne amaçla düzenlenir?
113. Yağmur duasına çıkılır mı?
114. Orak nedir?
115. Orak nasıl, ne zaman ve kiler arasında düzenlenir?
116. Köylerde gerçekleştirilen dinî törenler nelerdir?
117. Cem törenleri ne zaman ve nerede gerçekleşir?
118. Cem törenlerini ki organize eder?
119. Cem törenini kim yönetir?
120. Hangi cem törenleri yapılmaktadır?
121. Cemlerde uyulması gereken kurallar nelerdir?
122. Kimler ceme katılamaz?
123. Semah kimler çekebilir?
124. Semah çekebilmek için kim müzik aleti çalar?

EL SANATLARIYA İLGİLİ SORULAR

1. Hangi el sanatları yapılmaktadır?
2. Yapılan ürünler ne amaçla kullanılmaktadır?
3. Kimler daha çok el sanatlarıyla uğraşmaktadır?
4. El sanatları hangi yolla öğrenilmektedir?
5. Özellikle yapılan işlere verilen adlar kullanılmakta mıdır?

HALK HEKİMLİĞİ İLE İLGİLİ SORULAR

1. Köy içinde hastalıkların tedavisi ile ilgilenen bu işlerden anlayan kişiler var mı?
2. Doktora gitmek mi yoksa hastalıklardan anlayan kişiye sormak mı öncelikli?
3. Hangi durumlarda doktora gidilmektedir?
4. Halk ilaçlarının tarifleri var mıdır?

5. Arı sokmasına ne iyi gelir?
6. Kene yapışmasında ne yapılır?
7. Kırık ve çıkıkların tedavisi nasıl yapılmaktadır?
8. Yara ve berelerin tedavisinde ne uygulanır?
9. Ateş düşürmede nelere dikkat edilir?
10. Ağrı çeşitlerinde neler yapılır?
11. Gribe ne iyi gelir?
12. İshalde neler yapılır?
13. Burun kanaması nasıl durdurulur?
14. Böbrek taşı nasıl düşürülür?
15. Kansere ne iyi gelir?
16. Kabakulakta neler yapılır?
17. Kireçlenmeye ne iyi gelir?
18. Öksürük nasıl giderilir?
19. Sarılıkta neler uygulanır?
20. Pişik nasıl yok edilir?
21. Mayasıl nasıl tedavi edilir?
22. Romatizmaya ne iyi gelir?

HALK BAYTARLIĞI İLE İLGİLİ SORULAR

1. Köy içinde hayvanların bakımıyla özellikle kim ilgilenmektedir?
2. Hayvan hastalıklarında anlayan kişiler köyde var mı?
3. Hangi durumlarda baytara başvurulmaktadır?
4. Halk baytarlığında ne gibi uygulamalar ve yöntemler kullanılmaktadır?
5. Nazara karşı hayvanlar nasıl korunur?
6. Kan tutulmasında ne yapılır?
7. Kırık ve çıkıkların tedavisi nasıl yapılmaktadır?
8. Dili kırkma nasıl yapılır?
9. Temreye ne iyi gelir?
10. Hayvana doğum nasıl yaptırılır?
11. Kelebek hastalığına ne iyi gelir?
12. Karnı şişen hayvana ne yapılır?
13. Üşüyen hayvan için neler uygulanır?

14.Hayvan sağarken nelere dikkat edilir?

HALK TAKVİMİ VE METEOROLOJİSİYLE İLGİLİ SORULAR

1. Köyde mevsimlere verilen adlar nelerdir?
2. Her mevsim için her zaman aynı isim mi verilir, farklı isim kullanıldığı da oluyor mu?
3. Hıdırellez bir dönem olarak algılanıyor mu?
4. Bahar hangi dönemleri kapsar?
5. Hıdırellez hangi dönemleri kapsar?
6. Yaz hangi dönemleri kapsar?
7. Sonbahar hangi dönemleri kapsar?
8. Kış hangi dönemleri kapsar?
9. Resmi günlere verilen isimler nelerdir?
- 10.Resmi günlere özellikle başka isimler de verilmekte midir?
11. Aylara verilen isimler nelerdir?
- 12.Aylar için bu köyde kullanılan başka isimle var mı?
- 13.Havanın nasıl olacağına dair tahmin yürüttüğünüz bir olay ya da durum var mı?
- 14.Aylar ve hava durumlarıyla ilgili atasözleriniz var mı?

HALK MUTFAĞI İLE İLGİLİ SORULAR

1. Köyde yemek yapma işi kimdedir?
2. Yaz ve kış mevsiminde yeme hazırlıkları nasıl olmaktadır?
3. Belirli günlerde yapılan özel yemekler var mıdır?
4. Kış için özel hazırlıklar var mıdır?
5. Köyün kendine özgü yemekleri nelerdir?
6. Keşkek nedir, nasıl yapılır?
7. Keşkek özellikle hangi günlerde yapılır?
8. Aşure ne zaman yapılır?
9. Aşure nasıl yapılır?
10. Aşure dağıtımında nelere dikkat edilir?
11. Kabaklı kıvrıma nasıl yapılır?
- 12.Gözleme nasıl ve nerede yapılır?
- 13.Mancarlı pide nedir ve mancar denilen otlar nelerdir?
- 14.Helva nasıl yapılır?
- 15.Ev yapımı makarna nasıl yapılır? Kış için hazırlanan bir yiyecek midir?

16. Yuka pilavı nasıl yapılır?
17. Mısır çorbası nasıl yapılır?
18. Ev yapımı tarhana nasıl yapılır?

MÜZİK, DANS VE EĞLENCE SORULARI

1. Köyde müzik özellikle ne zaman k, hangi amaçla ve nerelerde kullanılır?
2. Düğünlerde hangi müzik aletleri kullanılır?
3. Köyde müzikle uğraşanlar var mı?
4. Köylerde ağıt yakma var mı?
5. Köyde türkü söyleme geleneği var mı?
6. Özellikle türkü söylenen günler oluyor mu?
7. Semahlar için söylenen deyişler hangi ezgiyle söylenir?
8. Semah için kim ne çalar?
9. Semah ezgileri hangi yolla öğrenilir?
10. Gençlik dönemi eğlenceleri var mıdır?
11. Yetişkinlik dönemi eğlenceleri var mıdır?
12. Çocukluk dönemi eğlenceleri nasıldır?
13. Çocuklar daha çok nerede oynar?
14. Geçmişte ve günümüzde oynanan oyunlar nelerdir?
15. Atlama, ebelemece, dikme çelik çomak, hömen çelik çomak, totik, zekmen, küsme, katma, halka, küstürmeç, ip atlama, saklambaç, çelik çomak, basbas, dokuz taş bezirganbaşı nerelerde, nasıl, kimler tarafından oynanır?

SÖZLÜ GELENEK VE ALLATILAR İLE İLGİLİ SORULAR

1. Bilmece ne zaman, nerelerde, kimler tarafından sorulup cevaplandırılmaktadır?
2. Köyde sorulan bilmece nelerdir?
3. Bilmece kimler tarafından sorulur ve nasıl öğrenilir?
4. Bilmece eğlence aracı gibi görülmekte midir?
5. Bilmece doğru cevaplanmasında ödül ya da kazanma uygulaması var mı?
6. Köylerde anlatılan masallar var mıdır?
7. Masallar nasıl öğrenilmektedir?
8. Masalı kimler, kime, ne zaman, nerede anlatır?

9. Masal kimlere, ne zaman, nerelerde anlatılmaktadır?
10. Ne gibi durumlarda yemin edilir?
11. Edilen yemin tutulmazsa ne gibi inanmalar var?
12. Köylerde anlatılan hikâyeler var mı?
13. Anlatılan hikâyelerin konusu neler?
14. Kimler hikâyeye anlatmakta?
15. Hikâyeler, nerelerde, ne zaman, kimlere anlatılmaktadır?
16. Hikayelere karşı taraf inanıyor mu?
17. Mâniler ne zaman, nerede kimler tarafından, hangi amaçlarla söylenmektedir?
18. Maniler nasıl öğreniliyor?
19. Köyde hangi ninniler söylenmektedir?
20. Ninniler ne zaman, kimler tarafından, kimlere söylenmektedir?
21. Ninniler kimlerden, nasıl öğrenilmektedir?
22. Köyde türkü yakan var mı?
23. Türkü daha çok ne zaman söyleniyor?

HALKIN ÖLÇÜ VE TARTI GEREÇLERİ, HALK EKONOMİSİ, HALK MUTFAĞI İLE İLGİLİ SORULAR

1. Köyde kullanılan ölçü ve tartı çeşitleri nelerdir?
2. Ölçü ve tartılar nerelerde kullanılmaktadır?
3. Eski ölçü ve tartı çeşitleri nelerdir?
4. Köylerde kullanılan tarım aletleri nelerdir?
5. Köyde ne gibi tarımsal faaliyetler yapılmaktadır?
6. Köyde gerçekleşen tarım faaliyetlerinde eski tarım aletlerinin kullanımı var mı?
7. Şu an kullanılmaya tarım aletleri hâlâ var mı?
8. Tarım ürünlerinin ekonomiye nasıl bir katkısı var?
9. Köylerde ne gibi hayvancılıkla ilgili aletler bulunmakta?
10. Geçmişten günümüze hayvancılıkla ilgili kullanılan araçlarda ne gibi değişiklik oldu?
11. Şu anda hâlâ hayvancılıkta kullanılmasa da ne gibi aletler ellerinde mevcut?
12. Modern aletlerin hayvancılığa katkısı nelerdir?
13. Mutfak araç gereçleri olarak geçmişten günümüze neler kullanılmıştır?
14. Mutfak gereçlerinde hangileri pişirmede kullanılmaktadır?

15. Mutfak araç gereçlerinden hangileri sofrada kullanılır?
16. Mutfak araç gereçlerinden hangileri su taşımada kullanılır?
17. Mutfak araç gereçlerinde hangi malzemeler kullanılmaktadır?
18. Mutfak araç gereçlerinde eskiden kullanılmasına rağmen şu an kullanılmayanlar nelerdi?
20. Süt ürünlerini değerlendirmede hangi ürün kullanılmaktadır?
21. Hamur işlerinin hazırlanmasında hangi ürünler kullanılmaktadır?
22. Hamur işlerinin pişirilmesinde hangi ürünler kullanılmaktadır?

ÖZGEÇMİŞ

Eğitim hayatıma ilkokulu Derince Dumlupınar İlkokulunda başlayarak, ortaokulu Kocaeli Piri Reis Ortaokulunda tamamladım; liseyi ise Derince Lisesinde tamamladım. Kocaeli Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünden mezun oldum. Ardından Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Türk Dili ve Edebiyatı Bilim Dalı yüksek lisans öğrenimi almaya hak kazandım. Aynı zamanda özel bir okulda Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenliği yapmaktayım. Evli ve iki çocuk annesiyim.

